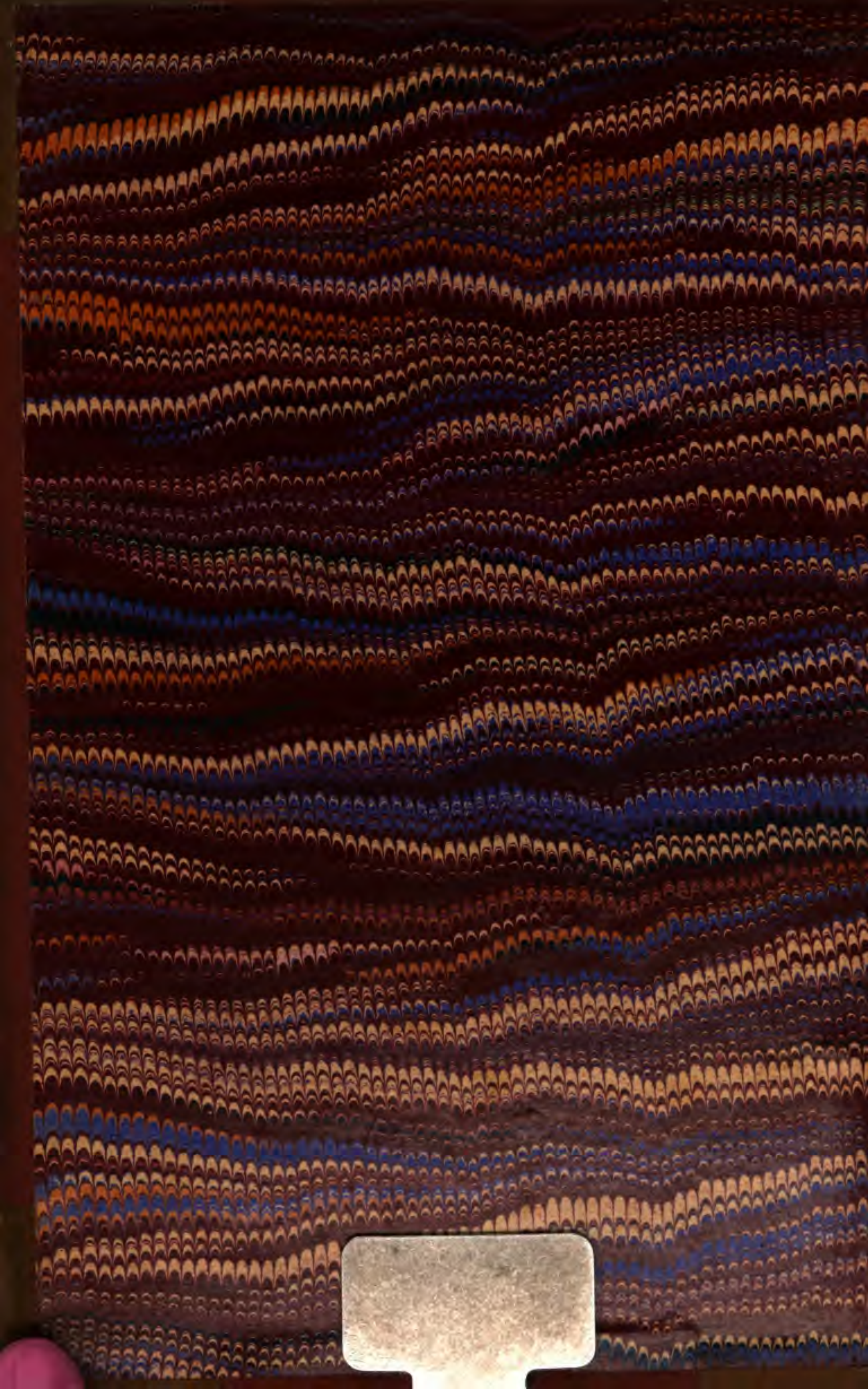

303134293S

Henry Bolton
Fairfield

HEIMSKRINGLA

EÐA

SÖGUR NOREGS KONUNGA

SNORRA STURLUSONAR.

II.

UPPSALA,
W. SCHULTZ.

UPPSALA,
W. Schultz' Boktryckeri,
1869.

SAGA ÓLAFS HINS HELGA.

SAGA ÓLAFS HINS HELGA HARALDSSONAR.

---

1. *Uppfóstr Ólafs helga Haraldssonar.*

Ólafr sonr Haralds hins grenska fœddist upp með Sigurði sýr stjúpföður sínum ok Ástu móður sinni. Hrani hinn víðförli var með Ástu; hann veitti fóstr Ólafi konungi Haraldssyni. Ólafr var snimma gerviligr maðr, friðr sýnum, meðalmaðr á vöxt; vitr var hann snimma ok orðsnjallr. Sigurðr sýr var búsýslumaðr mikill ok hafði menn sína mjök í starfi, ok hann sjálfr fór optliga at sjá um akra ok eng eða fénað, ok enn til smíða, eða þar er menn störfuðu eitthvat.

2. *Frá Ólafi ok Sigurði konungi sýr.*

Þat var eitt sinn, at Sigurðr konungr vildi ríða af bœ, þá var engi maðr heima á bœnum; hann kvaddi Ólaf stjúpson sinn at söðla sér hest. Ólafr gékk til geitahúss, tók þar bukk, þann er mestr var, ok leiddi heim ok lagði á söðul konungs; gékk þá ok sagði honum, at þá hafði hann búit honum reiðskjóta. Þá gékk Sigurðr konungr til ok sá, hvat Ólafr hafði gert. Hann mælti: Auðsætt er, at þú munt vilja af höndum ráða kvaðningar mínar; mun móður þinni þat þykkja sœmiligt, at ek hafa engar kvaðningar við þik, þær er þér sé í móti skapi; er þat auðsætt, at vit munum ekki vera skaplíkir, muntu vera miklu skapstœrri en ek em. Ólafr svarar fá ok hló við ok gékk í brott.

3. *Frá íþróttum Ólafs.*

Ólafr Haraldsson, er hann vóx upp, var ekki hár meðalmaðr ok allþrekligr, sterkr at afli, ljósjarpr á hár, breiðleitr, ljóss ok rjóðr í andliti, eygðr forkunnar vel, fagreygr ok snareygr, svá at ótti var at sjá í augu honum, ef hann var reiðr. Ólafr var íþróttamaðr mikill um marga hluti, kunni vel við boga, skaut manna bezt handskoti, ok syndr vel, hagr ok sjónhannarr um smíðir allar, hvárt er hann gerði eða aðrir menn. Hann var kallaðr Ólafr digri. Var hann djarfr ok snjallr í máli, bráðgerr at öllum þroska, bæði afli ok vizku, ok hugþekkr var hann öllum frændum sínum ok kunnmönnum, kappsamr í leikum ok vildi fyrir vera öllum öðrum, sem vera átti fyrir tignar sakir hans ok burða.

4. *Upphaf hernaðar Ólafs konungs.*

Ólafr Haraldsson var þá 12 vetra gamall, er hann steig á herskip fyrsta sinn. Ásta móðir hans fékk til Hrana, er kallaðr var konungsfóstri, til forráða fyrir liðinu ok í för með Ólafi; því at Hrani hafði opt áðr verit í víking. Þá er Ólafr tók við liði ok skipum, þá gáfu liðsmenn honum konungsnafn, svá sem siðvenja var til, at herkonungar, þeir er í víking váru, er þeir váru konungbornir, þá báru þeir konungsnafn þegar, þótt þeir sæti eigi at löndum. Hrani sat við stýrihömlu; því segja sumir menn, at Ólafr væri háseti, en hann var þó konungr yfir liðinu. Þeir héldu austr með landinu ok fyrst til Danmerkr. Svá segir Óttarr svarti, er hann orti um Ólaf konung:

Ungr hraztu á vit vengis
vígrakkr konungr blakki,
þú hefir dýrum þrek, dreyra
Danmarkar, þik vandan.

Varð nýtligust norðan,
nú ert ríkr af hvöt slíkri,
frá ek til þess er fórut,
för þín, konungr, görva.

En er haustaði, sigldi hann austr fyrir Svíaveldi, tók þá at herja ok brenna landit; því at hann þóttist eiga Svíum at launa fullan fjándskap, er þeir höfðu tekit af lífi Harald

föður hans. Óttarr svarti segir þat berum orðum, at hann fór þá austr or Danmörk:

Ötluð árum skreyttum
austr í Salt með flaustum,
báruð lind af landi
landvörðr! á skip randir.
Neyttuð segls ok settut
sundvarpaði stundum,
sleit mjök róin mikla
mörg ár und þér báru.
Drótt var drjúgligr ótti,
dólglinns, at för þinni,
svanbræðir! namtu síðan
Svíþjóðar nes rjóða.

5. *Orrosta hin fyrsta.*

Þat haust barðist Ólafr við Sótasker hina fyrstu orrostu, þat er í Svíaskerjum. Þar barðist hann við víkinga, ok er sá Sóti nefndr, er fyrir þeim réð; hafði Ólafr lið miklu minna ok skip stœrri. Hann lagði sín skip í milli boða nökkurra, ok var víkingunum úhœgt at at leggja. En þau skip, er næst lágu þeim, þá kómu þeir á stafnljám ok drógu þau at sér ok hruðu þá skipin. Víkingarnir lögðu frá ok höfðu látit lið mikit. Sigvatr skáld segir frá þessarri orrostu í því kvæði, er hann taldi orrostur Ólafs konungs:

Langr bar út hinn unga
jöfra kund at sundi,
þjóð ugði sér síðan,
sjámeiðr, konungs reiði.
Kann ek til margs, en manna,
minni, fyrsta sinni
hann rauð œstr fyrir austan
úlfs fót við sker Sóta.

6. *Hernaðr í Svíþjóð.*

Ólafr konungr hélt þá austr fyrir Svíþjóð ok lagði inn í Löginn ok herjaði á bæði lönd. Hann lagði alt upp til Sigtúna ok lá við fornu Sigtún. Svá segja Svíar, at þar sé enn grjóthlöð, þau er Ólafr lét gera undir bryggjusporða sína. En er haustaði, þá spurði Ólafr Haraldsson til þess, at Ólafr Svíakonungr dró saman her mikinn, ok svá þat, at hann hafði járnum komit fyrir Stokksund ok sett lið fyrir. En Svíakonungr ætlaði, at Ólafr konungr myndi þar bíða frera, ok þótti Svíakonungi lítils vert um her Ólafs konungs, því at hann hafði lítit lið. Þá fór

Ólafr konungr út til Stokksunda, ok komst þar eigi út. Kastali var fyrir vestan sundit, en herr manns fyrir sunnan. En er þeir spurðu, at Svíakonungr var á skip kominn ok hafði her mikinn ok fjölda skipa, þá lét Ólafr konungr grafa út í gegnum Agnafit til hafs. Þá váru regn mikil. En um alla Svíþjóð fellr hvert rennanda vatn í Löginn, en einn óss er til hafs or Leginum, ok svá mjór, at margar ár eru breiðari. En þá er regn eru mikil ok snjánám, þá falla vötnin svá œsiliga, at forsfall er út um Stokksund, en Lögrinn gengr svá mjök upp á löndin, at víða flóar. En er gröptrinn kom út í sjáinn, þá hljóp vatnit ok straumrinn út; lét þá Ólafr konungr á skipum sínum leggja öll stýri or lagi ok draga segl við hún. Byrr var á blásandi. Þeir stýrðu með árum, ok géngu skipin mikinn út yfir grunnit ok kómu öll heil á hafit. En Svíar fóru þá á fund Ólafs Svíakonungs ok sögðu honum, at Ólafr digri var þá kominn út á haf. Svíakonungr veitti þeim stórar átölur, er gætt skyldu hafa, at Ólafr kvæmist eigi út. Þat er nú síðan kallat Konungssund, ok má þar ekki stórskipum fara, nema þá er vötn œsast mest. En þat er sumra manna sögn, at Svíar yrði varir við, þá er þeir Ólafr höfðu út grafit fitina ok vatnit féll út, ok svá, at Svíar fóru þá til með her manns ok ætluðu at banna Ólafi, at hann fœri út, en er vatnit gróf út tveggja vegna, þá féllu bakkarnir, ok þar fólkit með, ok týndist þar fjöldi liðs. En Svíar mæla þessu í mót ok telja hégóma, at þar hafi menn farizt. Ólafr konungr sigldi um haustit til Gotlands ok bjóst þar at herja. En Gotar höfðu þar samnað ok gerðu menn til konungs ok buðu honum gjald af landinu. Þat þektist konungr, ok tekr gjald af landinu, ok sat þar um vetrinn. Svá segir Óttarr svarti:

Gildir komtu at gjaldi
gotneskum her flotna,
þorðut þér at varða
þat land jöfurr brandi.

Rann, en maðr um minna
margr býr um þrek, varga
hungr frá ek austr, hinn yngri,
Eysýslu lið, þeyja.

7. *Önnur orrosta.*

Hér segir svá, at Ólafr konungr fór, er váraði, austr til Eysýslu ok herjaði, veitti þar landgöngu, en Eysýslir kómu ofan ok héldu orrostu við hann. Þar hafði Ólafr konungr sigr, rak flótta, herjaði ok eyddi landit. Svá er sagt, at fyrst er þeir Ólafr konungr kómu í Eysýslu, þá buðu bœndr honum gjald; en er gjaldit kom ofan, þá gékk hann í móti með liði alvápnuðu; ok varð þá annan veg en bœndr ætluðu, því at þeir fóru ofan með ekki gjald, heldr með hervápnum, ok börðust við konung, sem fyrr var sagt. Svá segir Sigvatr skáld:

Þat var enn at önnur
Ólafr, né svik fálusk,
odda þing í eyddri
Eysýslu gékk heyja.

Sitt áttu fjör fótum,
fár beið or stað sára,
enn þeir er undan runnu,
allvaldr! búendr gjalda.

8. *Þriðja orrosta.*

Síðan sigldi hann aptr til Finnlands ok herjaði þar ok gékk á land upp, en lið alt flýði á skóga ok eyddi bygðina at fé öllu. Konungr gékk langt á landit upp ok yfir skóga nökkura. Þar váru fyrir dalbygðir nökkurar; þar heita Herdalar. Þeir féngu lítit fé, en ekki af mönnum. Þá leið á daginn, ok sneri konungr ofan aptr til skipa. En er þeir kómu á skóginn, þá dreif lið at þeim öllum megin ok skaut á þá, ok sóttu at fast. Konungr bað menn hlífa sér, ok vega í mót slíkt, er þeir mætti við komast; en þat var úhœgt, því at Finnar létu skóginn hlífa sér. En áðr konungr kvæmi af skóginum, lét hann marga menn, ok margir urðu sárir; kom síðan um kveldit til skipa sinna. Þeir Finnar gerðu um nóttina œðiveðr með fjölkyngi ok storm sjávar. En konungr lét upptaka akkerin ok draga segl, ok beittu um nóttina fyrir landit. Mátti þá enn sem optar meira hamingja konungs en fjölkyngi Finna; féngu þeir beitt um nóttina fyrir Balagarðssíðu, ok þaðan í hafit út. En herr Finna fór hit efra, svá sem konungr sigldi hit ytra. Svá segir Sigvatr:

Hríð varð stáls í stríðri
ströng Herdala göngu
Finnlendinga at fundi
fylkis niðs hin þriðja.
En austr við lá leysti
leið víkinga skeiðar.
Balagarðs at borði
brimskíðum lá síða.

9. *Orrosta hin fjórða í Suðrvík.*

Þá sigldi Ólafr konungr til Danmerkr; hitti hann þar Þorkel hinn háfa, bróður Sigvalda jarls, ok réðst Þorkell til ferðar með honum, því at hann var þá búinn áðr at fara í hernað. Sigldu þeir þá suðr fyrir Jótlands síðu ok þar sem heitir Suðrvík, ok unnu þeir víkingaskip mörg. En víkingar, þeir er jafnan lágu úti ok réðu fyrir liði miklu, létu sik konunga kalla, þótt þeir ætti engi lönd til forráða. Lagði Ólafr konungr þar til bardaga; varð þar orrosta mikil, fékk þar Ólafr konungr sigr ok fé mikit. Svá segir Sigvatr:

Enn kváðu gram Gunnar
galdrs upphöfum valda,
dýrð frá ek þeim er vel varðisk
vinnask, fjórða sinni,
þá er ólítill úti
jöfra liðs á miðli
friðr gékk sundr í slíðri
Sudrvík Dönum kuðri.

10. *Orrosta hin fimta við Frísland.*

Þá sigldi Ólafr konungr suðr til Fríslands ok lá fyrir Kinnlima síðu í hvössu veðri. Þá gékk konungr á land með lið sitt, en landsmenn riðu ofan í móti þeim ok börðust við þá. Svá segir Sigvatr skáld:

Víg vantu, hlenna hneigir!
hjálmum grimt it fimta;
þoldu hlýr fyrir hári
hríð Kinnlima síðu,
þá er við rausn at ræsis
reið herr ofan skeiðum,
en í gegn at gunni
gékk hilmis lið rekkum.

11. *Dauði Sveins tjúguskeggs.*

Ólafr konungr sigldi þá vestr til Englands. Þat var þar tíðinda, at Sveinn tjúguskegg Danakonungr var þenna tíma í Englandi með Danaher, ok hafði þar þá setit um hríð ok herjat land Aðalráðs konungs. Höfðu þá Danir víða gengit yfir England; var þá svá komit, at Aðalráðr konungr hafði flýit landit ok farit suðr í Valland.

Þetta sama haust, er Ólafr konungr kom til Englands, urðu þau tíðindi þar, at Sveinn konungr Haraldsson varð bráðdauðr um nótt í rekkju sinni; ok er þat sögn enskra manna, at Eaðmundr hinn helgi hafi drepit hann, með þeima hætti sem hinn helgi Merkurius drap Julianum níðing. En er þat spurði Aðalráðr Englakonungr á Flæmingjaland, þá snýr hann þegar aptr til Englands. En þá er hann kom aptr í landit, sendi hann orð öllum þeim mönnum, er fé vildu þiggja til þess at vinna land með honum. Dreif þá mikit fjölmenni til hans. Þá kom til liðs við hann Ólafr konungr með mikla sveit Norðmanna. Þá lögðu þeir fyrst til Lundúna ok héldu skipahernum utan í Temps, en Danir héldu borginni. Öðrum megin árinnar er mikit kauptún, er heitir Suðvirki; þar höfðu Danir mikinn umbúnað, grafit díki stór, ok settu fyrir innan vegg með viðum ok grjóti ok torfi, ok höfðu þar í lið mikit. Aðalráðr konungr lét þar veita atsókn mikla, en Danir vörðu, ok fékk Aðalráðr konungr ekki atgert. Bryggjur váru þar yfir ána milli borgarinnar ok Suðvirkis svá breiðar, at aka mátti vögnum á víxl. Á bryggjunum váru vígi ger, bæði kastalar ok borðþök forstreymis, svá at tók upp fyrir miðjan mann, en undir bryggjunum váru stafir, ok stóðu þeir niðr grunn í ánni. En er atsókn var veitt, þá stóð herrinn á bryggjunum um allar þær ok varði þær. Aðalráðr konungr var mjök hugsjúkr, hvernug hann skyldi vinna bryggjurnar. Hann kallaði á tal alla höfðingja hersins, ok leitaði ráðs við þá, hvernug þeir skyldu koma ofan bryggjunum. Þá segir Ólafr konungr, at hann mun freista at leggja til sínu liði, ef aðrir höfðingjar vilja at leggja. Á þeiri málstefnu var þat ráðit, at þeir skyldu leggja her sinn upp undir bryggjurnar; bjó þá hverr sitt lið ok sín skip.

12. *Orrosta hin sétta.*

Ólafr konungr lét gera flaka stóra af viðartágum ok af blautum viði, ok taka í sundr til vandahús, ok lét

þat bera yfir skip sín svá vítt, at þat tók af borðum út; þar lét hann setja undir stafi svá þykt ok svá hátt, at bæði var hœgt at vega undan ok ýrit stint fyrir grjóti, ef ofan væri á borit. En er herrinn var búinn, þá veittu þeir atróðr neðan eptir ánni, ok er þeir koma nær bryggjunum, þá var borit ofan á þá bæði skot ok grjót svá stórt, at ekki hélt við hvárki hjálmar né skildir, ok skipin meiddust sjálf ákafliga; lögðu þá margir frá. En Ólafr konungr ok Norðmanna lið með honum reru alt upp undir bryggjurnar ok báru kaðla um stafina, þá er upp héldu bryggjunum, ok tóku þá ok reru öllum skipunum forstreymis, sem mest máttu þeir. Stafirnir drógust með grunni ok alt til þess er þeir váru lausir undir bryggjunum. En fyrir því at vápnaðr herr stóð á bryggjunum þykt, þar var bæði grjót mart ok hervápn mörg, en stafirnir váru undan brotnir, þá bresta af því niðr bryggjurnar, ok fellr fólkit mart ofan á ána, en alt annat liðit flýði af bryggjunum, sumt í borgina, en sumt í Suðvirki. Eptir þat veittu þeir atgöngu í Suðvirki, ok unnu þat. En er borgarmenn sá þat, at áin var unnin Temps, svá at þeir máttu ekki banna skipfarar upp í landit, þá hræddust þeir ok gáfu upp borgina, ok tóku við Aðalráði konungi. Svá segir Óttarr svarti:

Enn brauztu, éla kennir
yggs, gunnþorinn bryggjur,
linns hefir lönd at vinna,
Lundúna, þér snúnat.
Höfðu hart um krafðir,
hildr óx við þat, skildir
gang, en gamlir sprungu
gunnþinga járnhringar.

Ok enn kvað hann þetta:

Komtu í land ok lendir,
láðvörðr, Aðalráði,
þín naut rekka rúni,
ríki efldr, at slíku.
Harðr var fundr sá er fœrðut
friðlands á vit niðja,
réð ættstuðill áðan,
Jatmundar, þar grundu.

Enn segir Sigvatr frá þessu:

Rétt er at sókn hin sétta,
snarr þengill bauð Englum
at, þar er Ólafr sótti,
yggs, Lundúna bryggjur.
Sverð bitu völsk, en vörðu
víkingar þar díki,
átti sumt í sléttu
Suðvirki lið búðir.

13. *Orrosta hin sjaunda.*

Ólafr konungr var um vetrinn með Aðalráði konungi; þá áttu þeir orrostu mikla á Hringmaraheiði á Úlfkelslandi; þat ríki átti þá Úlfkell snillingr; þar féngu konungarnir sigr. Svá segir Sigvatr skáld:

Enn lét sjaunda sinni
sverðþing háit verða
endr á Úlfkels landi
Ólafr, sem ek fer máli.
Stóð Hringmaraheiði,
herfall var þar, alla
Ellu kind, en olli
arfvörðr Haralds starfi.

Enn segir Óttarr svá frá þessarri orrostu:

Þengill! frá ek at þunga
þinn herr skipum ferri,
rauð Hringmaraheiði,
hlóð valköstu, blóði.
Laut fyrir yðr áðr létti
landfólk í gný randa,
Engla ferð, at jörðu,
ótt en mörg á flótta.

Þá lagðist landit enn víða undir Aðalráð konung, en þingamenn ok Danir héldu mörgum borgum, ok víða héldu þeir þá enn landinu.

14. *Orrosta hin átta ok níunda.*

Ólafr konungr var höfðingi fyrir herinum, þá er þeir héldu til Kantarabyrgis, ok börðust þar alt til þess er þeir unnu staðinn, drápu þar fjölda liðs ok brendu borgina. Svá segir Óttarr svarti:

Atgöngu vantu, yngvi!
ætt siklinga mikla,
blíðr hilmir! tóktu breiða
borg Kantara um morgin.
Lék við rönn af ríki,
réttu, bragna konr! gagni,
aldar frá ek at aldri,
eldr ok reykr, at þú beldir.

Sigvatr telr þessa hina áttu orrostu Ólafs konungs:

Veit ek at víga mœtir
Vindum háttr hinn átta,
styrkr gékk vörðr at virki
verðungar, styr gerði.
Sinn máttut bœ banna,
borg Kantara sorgar
mart fékk prúðum Pörtum
port, greifar Óleifi.

Ólafr konungr hafði þá landvörn fyrir Englandi, ok fór með herskipum fyrir land fram, ok lagði upp í Nýjamóðu; þar var fyrir þingamanna lið, ok átti þar orrostu; ok hafði Ólafr konungr sigr. Svá segir Sigvatr skáld:

Vann ungr konungr Englum
ótrauðr skarar rauðar,
endr kom brúnt á branda
blóð í Nýjamóðu.

Nú hefi ek orrostur, austan
ógnvaldr! níu taldar;
herr féll danskr, þar er dörrum
dreif mest at Óleifi.

Ólafr konungr fór þá víða um landit ok tók gjöld af mönnum, en herjaði at öðrum kosti. Svá segir Óttarr:

Máttið enskrar ættar
öld, þar er tókt við gjöldum
vísi vægðarlausum
víðfrægr, við þér bægja.

Guldut gumnar sjaldan
goll döglingi hollum,
stundum frá ek til strandar
stór þing ofan fóru.

Þar dvaldist Ólafr konungr í þat sinn 3 vetr.

15. *Orrosta hin tíunda í Hringsfirði.*

En hit þriðja vár andaðist Aðalráðr konungr; tóku þá konungdóm synir hans Eaðmundr ok Eaðvarðr. Þá fór Ólafr konungr suðr um sjá, ok þá barðist hann í Hringsfirði ok vann kastala á Hólunum, er víkingar sátu í; hann braut kastalann. Svá segir Sigvatr skáld:

Tögr var fullr í fögrum
fólkveggs drífar hreggi,
hélt sem hilmir mælti,
Hringsfirði, lið þingat.

Ból lét hann á Hœli
hátt, víkingar áttu,
þeir báðut sér síðan
slíks skotnaðar, brotna.

16. *Orrosta hin ellifta ok hin tólfta ok þrettánda.*

Þa hélt Ólafr konungr liði sínu vestr til Gríslupolla, ok barðist þar við víkinga fyrir Vilhjálmsbœ; þar hafði Ólafr konungr sigr. Svá segir Sigvatr:

Ólafr! vantu þar er jöfrar
ellifta styr féllu,
ungr komtu af því þingi
þollr, í Gríslupollum.

Þat frá ek víg at víttu
Vilhjálms fyrir bœ hjálma,
tala minst er þat telja,
tryggs jarls hát snarla.

Því næst barðist hann vestr í Fetlafirði, sem segir Sigvatr:

Tönn rauð tólfta sinni
úrfylgjandi ylgjar,

varð, í Fetlafirði,
fjörbann lagit manna.

Þaðan fór Ólafr konungr alt suðr til Seljupolla, ok átti þar orrostu. Þar vann hann borg þá er heitir Gunnvaldsborg; hon var mikil ok forn, ok þar tók hann jarl, er

fyrir réð borginni, er hét Geirfiðr. Þá átti Ólafr konungr tal við borgarmennina; hann lagði gjald á borgina ok á jarl til útlausnar, 12 þúsundir gullskillinga. Slíkt fé var honum goldit af borginni, sem hann lagði á. Svá segir Sigvatr:

Þrettánda vann Þrœnda,
þat var flótta böl, dróttinn
snjallr í Seljupollum
sunnarla styr kunnan.

Upp lét gramr í gamla
Gunnvaldsborg um morgin,
Geirfiðr hét sá, gerva
gengit, jarl um fenginn.

17. *Orrosta hin fjórtánda ok draumr Ólafs konungs.*

Eptir þat hélt Ólafr konungr liði sínu vestr í Karlsár ok herjaði þar, átti þar orrostu. En þá er Ólafr konungr lá í Karlsám, ok beið þar byrjar ok ætlaði at sigla út til Nörvasunda ok þaðan út í Jórsalaheim, þá dreymdi hann merkiligan draum, at til hans kom göfugligr maðr ok þekkiligr ok þó ógurligr, ok mælti við hann, bað hann ætlan þeirri hætta at fara út í lönd: Far aptr til óðala þinna, því at þú munt vera konungr yfir Noregi at eilífu. Hann skildi þann draum til þess, at hann mundi konungr vera yfir landi ok hans ættmenn langa ævi.

18. *Orrosta hin fimtánda.*

Af þeirri vitran sneri hann aptr ferðinni ok lagðist við Peituland ok herjaði þar, ok brendi þar kaupstað þann er Varrandi hét. Þess getr Óttarr:

Náðut ungr at eyða,
ógnteitr jöfurr, Peitu,
reyndut, ræsir! steinda
rönd á Túskalandi.

Ok enn segir Sigvatr svá:

Málms vann Mœra hilmir
munnrjóðr er kom sunnan
gang, þar er gamlir sprungu
garðar, upp at Leiru.

Varð fyrir víga njörðum
Varrandi, sjá fjarri,
brendr, á bygðu landi
bœr heitir svá Peitu.

19. *Frá Rúðujörlum.*

Ólafr konungr hafði verit í hernaði vestr í Vallandi 2 sumur ok einn vetr. Þá var liðit frá falli Ólafs

konungs Tryggvasonar 13 vetr. Þá stund höfðu ráðit fyrir Noregi jarlar: fyrst Eiríkr ok Sveinn Hákonarsynir, en síðan Eiríkssynir Sveinn ok Hákon; Hákon var systurson Knúts konungs Sveinssonar. Þá váru í Vallandi jarlar 2, Vilhjálmr ok Roðbert, faðir þeirra var Rikarðr Rúðujarl; þeir réðu fyrir Norðmandí. Systir þeirra var Emma dróttning, er Aðalráðr Englakonungr hafði átt; synir þeirra váru þeir Eaðmundr ok Eaðvarðr hinn góði, Eaðvígr ok Eaðgeirr. Rikarðr Rúðujarl var son Rikarðar, sonar Vilhjálms langaspjóts; hann var son Gönguhrólfs jarls, þess er vann Norðmandí; hann var son Rögnvalds Mœrajarls hins ríka, sem fyrr er ritat. Frá Gönguhrólfi eru komnir Rúðujarlar, ok töldu þeir lengi síðan frændsemi við Noregs höfðingja, ok virðu þat lengi síðan, ok váru hinir mestu vinir Norðmanna alla stund, ok áttu friðland í Norðmandí allir Norðmenn, þeir er þat vildu þekkjast. Um haustit kom Ólafr konungr í Norðmandí, ok dvaldist þar um vetrinn í Signu ok hafði þar friðland.

20. *Frá Einari þambarskelfi.*

Eptir fall Ólafs Tryggvasonar gaf Eiríkr jarl grið Einari þambarskelfi, syni Eindriða Styrkárssonar. Einarr fór með jarli norðr í Noreg, ok er sagt, at Einarr hafi verit allra manna sterkastr ok beztr bogmaðr, er verit hafi í Noregi, ok var harðskeyti hans umfram alla menn aðra: hann skaut með bakkakólfi í gegnum uxahúð hráblauta, er hékk á ási einum; skíðfœrr var hann hverjum manni betr; hinn mesti var hann íþróttamaðr ok hreystimaðr; hann var ættstórr ok auðigr. Eiríkr jarl ok Sveinn jarl giptu Einari systur sína Bergljótu Hákonnardóttur; hon var hinn mesti skörungr; Eindriði hét son þeirra. Jarlar gáfu Einari veizlur stórar í Orkadal, ok gerðist hann ríkastr ok göfgastr í Þrœndalögum, ok var hann hinn mesti styrkr jarlanna ok ástvin.

21. *Frá Erlingi Skjálgssyni.*

Þá er Ólafr Tryggvason réð fyrir Noregi, gaf hann Erlingi mági sínum hálfar landskyldir við sik ok at helmingi allar konungstekjur milli Líðandisness ok Sogns. Ólafr konungr gipti aðra systur sína Rögnvaldi jarli Úlfssyni; hann réð lengi fyrir vestra Gautlandi. Úlfr faðir Rögnvalds var bróðir Sigríðar hinnar stórráðu, móður Ólafs Svíakonungs. Eiríkr jarl lét sér eigi líka, at Erlingr Skjálgsson hefði svá mikit ríki, ok tók hann undir sik allar konungseigur, þær er Ólafr konungr hafði veitt Erlingi. En Erlingr tók jafnt sem áðr allar landskyldir um Rogaland, ok guldu landsbúar opt tvinnar landskyldir, en at öðrum kosti eyddi hann jarðarbygðina. Lítit fékk jarl af sakeyri, því at ekki héldust þar sýslumenninir, ok því at eins fór jarl þar at veizlum, er hann hefði mikit fjölmenni. Þess getr Sigvatr:

Erlingr var svá jarla
átt, er skjöldungr máttit,
Ólafs mágr at œgði
aldyggs sonar Tryggva.

Næst gaf sína systur
snarr búþegna harri,
Úlfs feðr var þat, aðra,
aldrgipta, Rögnvaldi.

Eiríkr jarl orti fyrir því ekki á at berjast við Erling, at hann var frændstórr ok frændmargr, ríkr ok vinsæll; sat hann jafnan með fjölmenni, svá sem þar væri konungs hirð. Erlingr var opt á sumrum í hernaði ok fékk sér fjár, því at hann hélt teknum hætti um rausn ok stórmensku, þótt hann hefði þá minni veizlur ok úhallkvæmri en um daga Ólafs konungs mágs sins. Erlingr var allra manna fríðastr ok mestr ok sterkastr, vígr hverjum manni betr, ok um allar íþróttir líkastr Ólafi konungi Tryggvasyni; hann var vitr maðr ok kappsamr um alla hluti ok hinn mesti hermaðr. Þess getr Sigvatr:

Erlingi var engi
annarr lendra manna
örr sá er átti fleiri
orrostur stoðþorrinn.

Þrek bar seggr til sóknar
sinn, því at fyrst gékk innan
mildr í marga hildi
mest en or á lesti.

Þat hefir jafnan verit mál manna, at Erlingr hafi göfgastr

allra lendra manna verit í Noregi. Þau váru börn Erlings ok Ástríðar: Áslákr, Skjálgr, Sigurðr, Loðinn, Þórir, ok Ragnhildr, er átti Þorbergr Árnason. Erlingr hafði jafnan með sér 90 frelsingja eða fleira, ok var þat bæði vetr ok sumar, at þar var máldrykkja at dagverðarborði, en at náttverði var úmælt drukkit. En þá er jarlar váru nær, hafði hann 200 manna eða fleira. Aldri fór hann fámeðri en með tvítugsessu alskipaða. Erlingr átti skeið mikla, 2 rúm ens fjórða tugar, ok þó mikla at því: hann hafði hana í víking eða stefnuleiðangr, ok váru þar á 200 manna eða meir.

22. *Frá Erlingi hersi.*

Erlingr hafði jafnan heima 30 þræla, ok umfram annat man; hann ætlaði þrælum sínum dagsverk, ok gaf þeim stundir síðan ok lof til at hverr er sér vildi vinna um rökkr eða um nætr; hann gaf þeim akrlönd at sá sér korni ok fœra ávöxtinn til fjár sér; hann lagði á hvern þeirra verð ok lausn; leystu margir sik hin fyrstu misseri eða önnur, en allir, þeir er nökkurr þrifnaðr var yfir, leystu sik á 3 vetrum. Með því fé keypti Erlingr sér annat man; en leysingjum sínum vísaði hann sumum í síldfiski en sumum til annarra féfanga; sumir ruddu markir ok gerðu þar bú í; öllum kom hann til nökkurs þroska.

23. *Frá Eiríki jarli.*

Þá er Eiríkr jarl hafði ráðit fyrir Noregi 12 vetr, kom til hans orðsending Knút Danakonungs mágs hans, at Eiríkr jarl skyldi fara með honum herferð vestr til Englands með her sinn, því at Eiríkr var frægr mjök af hernaði sínum, er hann hafði borit sigr or 2 orrostum, þeim er snarpastar höfðu verit á Norðrlöndum. Önnur sú er þeir Hákon jarl ok Eiríkr börðust við Jómsvíkinga, en sú önnur er Eiríkr barðist við Óláf konung Tryggvason. Þess getr Þórðr Kolbeinsson:

Enn hefk leyfð þar er lofða
lofkenda frá ek sendu
at hjálmsömum hilmi
hjarls dróttna boð jarli,
at skyldligast skyldi,
skil ek hvat gramr lézk vilja,
endr til ásta fundar
Eiríkr koma þeirra.

Jarl vildi eigi undir höfuð leggjast orðsending konungs, fór hann or landi, en setti eptir í Noregi lands at gæta Hákon jarl son sinn, ok fékk hann í hönd Einari þambarskelfi mági sínum, at hann skyldi hafa landráð fyrir Hákoni, því at hann var þá eigi ellri en 17 vetra. Eiríkr kom á England til fundar við Knút konung, ok var með honum þá er hann vann Lundúnaborg. Eiríkr jarl barðist fyrir vestan Lundúnaborg; þar feldi hann Úlfkel snilling. Svá segir Þórðr Kolbeinsson:

Gullkennir lét gunni,
grœðis hests, fyrir vestan,
þundr vá leyfðr til landa,
Lundún saman bundit.
Fékk regnþorins rekka
rönn um þingamönnum
ýglig högg þar eggjar
Úlfkell blár skulfu.

Eiríkr jarl var á Englandi einn vetr ok átti nökkurar orrostur, en annat haust eptir ætlaði hann til Rúmferðar; þá andaðist hann af blóðláti þar á Englandi.

24. *Dráp Jatmundar.*

Knútr konungr átti margar orrostur á Englandi við sonu Aðalráðs Englakonungs, ok höfðu ymsir betr. Hann kom þat sumar til Englands, sem Aðalráðr andaðist. Þá fékk Knútr konungr Emmu dróttningar; váru börn þeirra Haraldr, Hörðaknútr, Gunnhildr. Knútr konungr sættist við Eaðmund konung, skyldi hafa hálft England hvárr þeirra. Á sama mánaði drap Heinrekr strjóna Eaðmund konung. Eptir þat rak Knútr konungr af Englandi alla sonu Aðalráðs konungs. Svá segir Sigvatr:

Ok senn sonu
sló hvern ok þó
Aðalráðs eða
út flæmdi Knútr.

25. *Frá Ólafi ok Aðalráðs sonum.*

Þat sumar kómu synir Aðalráðs konungs af Englandi til Rúðu í Valland til móðurbrœðra sinna, er Ólafr Haralds-

son kom vestan or víking, ok váru allir þann vetr i Norðmandí, ok bundu lag sitt saman með þeim skildaga, at Ólafr konungr skyldi hafa Norðimbraland, ef þeir eignaðist England af Dönum. Þá sendi Ólafr konungr um haustit Hrana fóstra sinn til Englands at eflast þar at liði, ok sendu Aðalráðs synir hann með jartegnum til vina sinna ok frænda, en Ólafr konungr fékk honum lausafé mikit at spenja lið undir þá; ok var Hrani um vetrinn í Englandi ok fékk trúnað margra ríkismanna, ok var landsmönnum betr viljat at hafa samlenda konunga yfir sér; en þó var þá orðinn svá mikill styrkr Dana í Englandi, at alt landsfólk var undirbrotit ríki þeirra.

26. *Orrosta Ólafs konungs.*

Um várit fóru þeir vestan allir saman Ólafr konungr ok synir Aðalráðs konungs, kómu til Englands þar er heitir Jungufurða, géngu þar á land upp með liði sínu ok til borgar. Þar váru fyrir margir þeir menn, er þeim höfðu liði heitit; þeir unnu borgina ok drápu mart manna. En er við urðu varir Knúts konungs menn, þá drógu þeir her saman ok urðu brátt fjölmennir, svá at synir Aðalráðs konungs höfðu ekki liðsafla við, ok sá þann sinn kost helzt at halda í brott ok aptr vest til Rúðu. Þá skildist Ólafr konungr við þá ok vildi eigi fara til Vallands. Hann sigldi norðr með Englandi alt til Norðimbralands, hann lagði at í höfn þeirri, er kölluð er fyrir Valdi, ok barðist þar við bœjarmenn ok kaupmenn, ok fékk þar sigr ok fé mikit.

27. *Ferð Ólafs konungs til Noregs.*

Ólafr konungr lét þar eptir vera langskipin, en bjó þaðan knörru tvá, ok hafði hann þá 20 menn ok 200 albrynjaða, ok valit mjök. Hann sigldi norðr í haf um haustit, ok féngu ofviðri mikit í hafi, svá at mannhætt var; en með því at þeir höfðu liðskost góðan ok hamingju konungs, þá hlýddi vel. Svá segir Óttarr:

Vulfasta, bjóttu vestan,
veðrörr! tvá knörru;
hætt hafit ér í ótta
opt, skjöldunga þópti!
Næði straumr, ef stœði,
strangr kaupskipum angra,
innan borðs, um unnir,
erringar lið verra.

Ok enn svá:

Eigi hræddusk œgi
ér, fórut sjá stóran,
allvaldr um getr aldar
engi nýtri drengi.
Opt var fars, en forsi
flaust hratt af sér brattum,
neytt áðr Noreg hittut,
niðjungr Haralds! miðjan.

Hér segir þat, at Ólafr konungr kom utan at miðjum Noregi, en sú ey heitir Sæla, er þeir tóku land, út frá Staði. Þá mælti Ólafr konungr, lét þat mundu vera tímadag, er þeir höfðu lent við Sælu í Noregi, ok kvað þat vera mundu góða vitneskju er svá hafði atborizt. Þá géngu þeir upp á eyna; stígr konungr þar öðrum fœti, sem var leira nökkur, en studdist öðrum fœti á kné. Þá mælti hann: Féll ek nú, segir konungr. Þá svarar Hrani: Eigi félltu, konungr, nú festir þú fœtr í landi. Konungr hló við ok mælti: Vera má svá, ef guð vill. Ganga þá ofan til skipa ok sigldu suðr til Úlfasunda. Þar spurðu þeir til Hákonar jarls, at hann var suðr í Sogni, ok var hans þá ván norðr, þegar er byr gæfi, ok hafði hann eitt skip.

28. *Tekinn Hákon jarl í Sauðungssundi.*

Ólafr konungr hélt inn af leið skipum sínum, er hann kom suðr yfir Fjalir, ok sneri inn til Sauðungssunda ok lagðist þar, lágu sínum megin sundsins hváru skipinu ok höfðu milli sín kaðal digran. Á þeirri sömu stundu reri at sundinu Hákon jarl Eiríksson með skeið skipaðri, ok hugðu þeir vera í sundinu kaupskip 2, róa þeir í sundit fram milli skipanna. Nú draga þeir Ólafr konungr strengina upp undir miðjan kjöl skeiðinni ok undu með vindásum; þegar er nökkut festi skeiðina, gékk upp aptr en steyptist fram, svá at sjárinn fell inn um söxin, ok fylti skeiðina, ok því næst holfði. Ólafr konungr tók þar af sundi Hákon jarl ok alla þá menn hans, er þeir náðu handtaka,

en suma drápu þeir, en sumir sukku niðr. Svá segir Óttarr:

Blágjóða, tóktu, bræðir
bengjálfrs, ok þá sjálfa,
skatti gnœgðr, með skreyttu
skeið Hákonar reiði.

Ungr sóttir þú, Þróttar
þings mágrennir! hingat,
máttit jarl, þau er áttuð
áttlönd, fyrir því standa.

Hákon jarl var uppleiddr á skip konungs; var hann allra manna fríðastr, er menn höfðu sét; hann hafði hár mikit ok fagrt sem silki, bundit um höfuð sér gullhlaði; settist hann í fyrirrúmit. Þá mælti Ólafr konungr: Eigi er þat logit af yðr frændum, hversu fríðir menn þér erut sýnum, en farnir erut þér nú at hamingju. Þá sagði Hákon: Eigi er þetta úhamingja, er oss hefir hent; hefir þat lengi verit, at ymsir hafa sigraðir verit, svá hefir ok farit með várum frændum ok yðrum, at ymsir hafa betr haft; em ek lítt kominn af barns aldri, váru vér nú ok eigi vel við komnir at verja oss, vissum vér nú ekki vánir til úfriðar; kann vera, at oss takist annat sinn betr til en nú. Þá svarar Ólafr konungr: Grunar þik ekki þat, jarl, at hér hafi svá atborit, at þú munir hvárki fá héðan í frá sigr né úsigr? Jarl segir: Þér munut ráða, konungr, at sinni. Þá segir Ólafr konungr: Hvat viltu til vinna, jarl, at ek láta þik fara at sinni, hvert er þú vill, heilan ok úsakaðan. Jarl spyrr, hvers hann vildi beiðast. Konungr svarar: Enskis annars en þú farir or landi ok gefir svá upp ríki yðart, ok sverir þess eiða, at þér haldit eigi orrostur héðan í frá í gegn mér. Jarl svarar: Lézt svá gera mundu. Nú vinnr Hákon jarl Olafi konungi eiða, at hann skal aldri síðan berjast í móti honum, ok eigi verja Noreg með úfriði fyrir Ólafi konungi né sœkja hann. Þá gefr Ólafr konungr honum grið ok öllum hans mönnum; tók jarl við skipi því er hann hafði þangat haft. Róa menn nú í brott leið sína. Þess getr Sigvatr skáld:

Ríkr kvað sér at sœkja
Sauðungs konungr nauðir
fremdar gjarn í fornu
fund Hákonar sundi.

Strangr hitti þar þengill
þann jarl, er varð annarr
œztr ok ætt gat bezta
ungr á danska tungu.

29. *Ferð Hákonar jarls af Noregi.*

Eptir þetta býr jarl sik sem skyndiligast or landi ok siglir vestr til Englands, ok hittir þar Knút konung móðurbróður sinn, segir honum alt hvernug farit hefir með þeim Ólafi konungi. Knútr konungr tók við honum forkunnar vel; setti hann Hákon innan hirðar med sér ok gefr honum mikit vald í sínu ríki; dvaldist Hákon jarl þar nú langa hríð med Knúti. Þá er Þeir Sveinn ok Hákon réðu Noregi, gerðu þeir sátt við Erling Skjálgsson, ok var bundit með því, at Áslákr son Erlings fékk Gunnhildar dóttur Sveins jarls; skyldu þeir feðgar Erlingr ok Áslákr hafa veizlur þær allar, er Ólafr konungr Tryggvason hafði fengit Erlingi. Gerðist Erlingr þá fullkominn vinr jarlanna, ok bundu þeir þat svardögum sín á milli.

30. *Viðrbúnaðr Ástu.*

Ólafr konungr hinn digri snýr nú austr með landi ok átti víða þing við bœndr, ok ganga margir til handa honum, en sumir mæla í móti, þeir er váru frændr eða vinir Sveins jarls. Fór Ólafr konungr fyrir því skyndiliga austr til Víkr, ok heldr liði sínu inn í Víkina ok setr upp skip sín, snýr þá á land upp. Ok er hann kom á Vestfold, þá fögnuðu honum þar vel margir menn, þeir sem verit höfðu kunnmenn eða vinir föður hans; þar var ok mikit ætterni hans um Foldina. Hann fór um haustit á land upp til Sigurðar konungs mágs síns, ok kom þar snimma einnhvern dag. En er Ólafr konungr kemr nær bœnum, þá hljópu þar fyrir þjónostusveinar til bœjarins ok inn í stofuna. Ásta móðir Ólafs konungs sat þar inni, ok konur nökkurar með henni; þá sögðu sveinarnir henni um ferð Ólafs konungs, ok svá, at hans var þangat brátt ván. Ásta stendr upp þegar ok hét á karla ok konur at búast um þar sem bezt; hon lét 4 konur taka búnað stofunnar ok búa skjótt með tjöldum ok um bekki; 2 karlar báru hálminn á gólfit, 2 settu trapizuna ok skapkerit, 2 settu borðin, 2 settu vistina, 2 sendi hon brott

af bœnum, 2 báru inn ölit, en allir aðrir bæði konur ok karlar géngu út í garðinn. Sendimenn fóru til Sigurðar konungs, þar sem hann var, ok fœrðu honum tignarklæði hans ok hest hans með gyltum söðli, en bitullinn settr smeltum steinum ok allr gyltr. Fjóra menn sendi hon fjögurra vegna í bygðina ok bauð til sín öllu stórmenni at þiggja veizlu, er hon gerði fagnaðaröl í móti syni sínum. Alla menn aðra, er fyrir váru, lét hon taka hinn bezta búnað, er til áttu, en þeim lánaði hon klæði, er eigi áttu sjálfir.

31. *Frá búnaði Sigurðar konungs.*

Sigurðr konungr sýr var þá staddr út á akri, er sendimenn kómu til konungs ok sögðu honum þessi tíðindi, ok svá alt þat er Ásta lét athafast heima á bœnum. Hann hafði þar marga menn, sumir skáru korn, sumir bundu, sumir óku heim korni, sumir hlóðu í hjálma eða í hlöður; en konungr ok 2 menn með honum géngu stundum á akrinn, stundum þar er hlaðit var korninu. Svá er sagt um búnað hans, at hann hafði kyrtil blán ok blár hosur, háva skúa ok bundna at legg, grá kápu ok grán hött víðan, ok url um andlit, staf í hendi, ok ofan á silfrhólkr gyltr ok í silfrhríngr. Svá er sagt frá lunderni Sigurðar konungs, at hann var sýslumaðr mikill ok búnaðarmaðr um fé sitt ok bú, ok réð sjálfr búnaði; engi var hann skartsmaðr ok heldr fámálugr; hann var allra manna vitrastr, þeirra er þá váru í Noregi, ok auðgastr at lausafé; hann var friðsamr ok úágjarn. Ásta kona hans var ör ok ríklunduð. Þessi váru börn þeirra: Guthormr var elztr, þá Gunnhildr, þá Hálfdan; þá Ingiríðr, þá Haraldr. Þa mæltu sendimenn: Þau orð bað Ásta, at vit skyldim bera þér, at nú þótti henni allmiklu máli skipta, at þér tœkist stórmannliga, ok bað þess, at þú skyldir meir líkjast í ætt Haralds hins hárfagra at skaplyndi en Hrana mjónef móðurföður þínum eða Nereið jarli hinum gamla, þótt þeir hafi verit spekingar miklir. Konungr segir: Tíðindi

mikil segi þér, enda beri þér allákafliga; látit hefir Ásta mikit yfir þeim mönnum fyrr, er henni var minni skylda til, ok sé ek at sama skaplyndi hefir hon enn, ok tekr hon þetta með miklum ákafa, ef hon fær svá útleiddan son sinn, at þat sé með þvílíkri stórmensku, sem nú leiðir hon hann inn. En svá lízt mér, ef þetta skal vera, at þeir er sik veðsetja í þetta mál, munu hvárki sjá fyrir fé sínu né fjörvi. Þessi maðr, Ólafr konungr, berst í móti miklu ofrefli, ok á honum ok hans ráðum liggr reiði Danakonungs ok Svíakonungs, ef hann heldr þessu fram.

32. *Veizlan.*

Nú er konungr hafði þetta mælt, þá sezt hann niðr ok lét draga af sér skóklæði, ok setti á fœtr sér kordúnahosur ok batt með gyltum sporum; þá tók hann af sér kápuna ok kyrtilinn, ok klæddi sik með pellsklæðum ok yzt skarlatskápu, gyrði sik með sverði búnu, setr gyltan hjálm á höfuð sér, stígr þá á hest sinn. Hann gerði verkmenn í bygðina ok tók sér 30 manna vel búna, er riðu heim með honum. En er þeir riðu upp í garðinn fyrir stofuna, þá sá hann öðrummegin í garðinum, hvar brunaði fram merki Ólafs konungs, ok þar hann sjálfr með, ok 100 manna með honum, ok allir vel búnir; þá var ok skipat mönnum alt milli húsanna. Fagnaði Sigurðr konungr þegar af hesti Ólafi konungi stjúpsyni sínum ok liði hans, ok bauð honum inn til drykkju með sér; en Ásta gékk til ok kysti son sinn ok bauð honum með sér at dveljast, ok alt heimolt lönd ok lið, er hon mætti veita honum. Ólafr konungr þakkaði henni vel orð sín. Hon tók í hönd honum ok leiddi hann eptir sér í stofuna ok til hásætis. Sigurðr konungr fékk menn til at varðveita klæðnað þeirra ok gefa korn hestum þeirra, en hann gékk til hásætis síns, ok var sú veizla ger með hinu mesta kappi.

33. *Málstefna Ólafs konungs ok Sigurðar konungs.*

En er Ólafr konungr hafði þar eigi lengi verit, þá

var þat einnhvern dag, at hann heimti til tals við sik ok á málstefnu Sigurð konung mág sinn ok Ástu móður sína ok Hrana fóstra sinn. Þá tók Ólafr konungr til máls: Svá er, segir hann, sem yðr er kunnigt, at ek em kominn hingat til lands, ok verit áðr langa hríð utanlands; hefi ek ok mínir menn haft þat einu alla þessa stund til framflutningar oss, er vér höfum sótt í hernaði, ok í mörgum stöðum orðit til at hætta bæði lífi ok sálu; hefir margr maðr fyrir oss, sá er saklauss hefir verit, orðit at láta féit, en sumir lífit með; en yfir þeim eignum sitja útlendir menn, er átti minn faðir ok hans faðir, ok hverr eptir annan várra frænda, ok em ek óðalborinn til. Ok láta þeir sér eigi þat einhlítt, heldr hafa þeir undir sik tekit eigur allra várra frænda, er at langfeðgatali erum komnir frá Haraldi hinum hárfagra; miðla þeir sumum lítit af, en sumum með öllu ekki. Nú skal því upplúka fyrir yðr, er mér hefir mjök lengi í skapi verit, at ek ætla at heimta föðurarf minn, ok mun ek hvárki koma á fund Danakonungs né Svíakonungs at biðja þá né einna muna um, þótt þeir hafi nú um hríð kallat sína eign, þat er var arfr Haralds hárfagra, ætla ek heldr, yðr satt til at segja, at sækja oddi ok eggju frændleifð mína ok kosta þar at allra frænda minna ok vina ok þeirra allra, er at þessu ráði vilja hverfa með mér. Skal ek ok svá upphefja þetta tilkall, at annathvárt skal vera, at ek skal eignast ríki þat alt til forráða, er þeir feldu frá Ólaf konung Tryggvason frænda minn, eða ek skal hér falla á frændleifð minni. Nú vænti ek um þik, Sigurðr mágr, eða aðra þá menn í landinu, er óðalbornir eru hér til konungdóms, at lögum þeim er setti Haraldr hárfagri, þá mun yðr eigi svá mikilla muna ávant, at þér munit upphefjast at reka af höndum frændaskömm þessa, at eigi munut þér alla yðr viðleggja at efla þann, er forgangsmaðr vill vera at hefja upp ætt vára. En hvárt sem þér vilit lýsa nökkurn manndóm um þenna hlut, þá veit ek skaplyndi alþýðunnar, at til þess væri öllum títt, at komast undan þrælkan útlendra höfðingja,

þegar er traust yrði til. Hefi ek fyrir þá sök þetta mál fyrir engan mann borit fyrr en þik, at ek veit at þú ert maðr vitr ok kant góða forsjá til þess, hvernug reisa skal frá upphafi þessa ætlan, hvárt þat skal fyrst rœða af hljóði fyrir nökkurum mönnum, eða skal þat bera þegar í fjölmæli fyrir alþýðu; hefi ek nú nökkut roðit tönn á þeim, er ek tók höndum Hákon jarl, ok er hann nú or landi stokkinn, ok gaf hann mér með svardögum þann hluta ríkis, er hann átti áðr. Nú ætla ek oss munu léttara falla at eiga um við Svein jarl einn saman, heldr en þá at þeir væri báðir til landvarnar. Sigurðr konungr svarar nú: Eigi býr þér lítit í skapi, Ólafr konungr; er þessi ætlan meir af kappi en forsjá, at því sem ek virði, enda er þess ván, at langt muni í milli vera lítilmensku minnar ok áhuga þess hins mikla, er þú munt hafa; því at þá er þú vart lítt af barnaldri kominn, vartu þegar fullr af kappi ok újafnaði í öllu því er þú máttir; ertu nú ok reyndr mjök í orrostum ok samit þik eptir siðvenju útlendra höfðingja. Nú veit ek, at svá fremi munt þú þetta hafa upptekit, at ekki mun tjá at letja þik, er ok várkunn á, at slíkir hlutir liggi í miklu rúmi þeim, er nökkurir eru kappsmenn, er öll ætt Haralds hárfagra ok konungdómr fellr niðr. En í engum heitum vil ek bindast, fyrr en ek veit ætlan eða tiltekju annarra konunga á Upplöndum; en vel hefir þú þat gert, er þú lézt mik fyrr vita þessa ætlan, en þú bærir þat í hámæli fyrir alþýðu; heita vil ek þér umsýslu minni við konunga ok svá við aðra höfðingja eða annat landsfólk; svá skal þér ok, Ólafr konungr, heimolt fé mitt til styrks þér. En svá fremi vil ek, at vér berim þetta fyrir alþýðu, er ek sé at nökkur framkvæmd mætti at verða eða nökkurr styrkr fæst til þessa stórræðis; fyrir því at svá skaltu til ætla, at mikit er í fang-tekit, ef þú vilt kappi deila við Ólaf Svíakonung ok við Knút, er nú er bæði konungr í Englandi ok Danmörk, ok mun rammar skorður þurfa við at reisa, ef hlýða skal. En ekki þykki mér úlíkligt, at þér verði gott til liðs, því at alþýðan er

gjörn til nýjungarinnar; fór svá fyrr, er Ólafr konungr Tryggvason kom til lands, at allir urðu því fegnir, ok naut hann þó eigi lengi konungdómsins. Þá er svá var komit rœðunni, tók Ásta til orða: Svá er mér um gefit, son minn, at ek em þér fegin orðin, ok því fegnust, at þinn þroski mætti mest verða; vil ek til þess engi hlut spara þann er ek á kosti; en hér er lítt til ráðastoða at sjá er ek em, en heldr vilda ek, þótt því væri at skipta, at þú yrðir yfirkonungr í Noregi, þótt þú lifðir eigi lengr í konungdóminum en Ólafr Tryggvason, heldr en hitt, at þú værir eigi meiri konungr en Sigurðr sýr, ok yrðir ellidauðr. Ok eptir þessi orð slitu þeir málstefnunni. Dvaldist Ólafr konungr þar um hríð með öllu liði sínu. Sigurðr konungr veitti þeim annanhvern dag at borðhaldi fiska ok mjólk, en annanhvern slátr ok mungát.

34. *Frá Upplendinga konungum.*

Í þenna tíma váru margir Upplendinga konungar, þeir er fyrir fylkjum réðu, ok váru þeir flestir komnir af ætt Haralds hins hárfagra. Fyrir Heiðmörk réðu 2 brœðr, Hrœrekr ok Hringr, en í Guðbrandsdölum Guðröðr. Konungr var ok á Raumaríki. Ein konungr var ok sá, er hafði Þótn ok Haðaland; á Valdresi var ok konungr. Sigurðr konungr sýr átti stefnulag við fylkiskonunga uppi á Haðalandi, ok var á þeirri stefnu Ólafr Haraldsson. Þá bar Sigurðr upp fyrir fylkiskonunga, þá sem hann hafði stefnulag við gert, ráðastofnan Ólafs mágs síns, ok biðr þá styrks bæði at lið ok ráðum ok samþykki; telr þá upp, hver nauðsyn þeim var á at reka af höndum þat undirbrot, er Danir ok Svíar hafi þá undirlagt; segir, at nú mun til verða sá maðr, er fyrir mun ganga í þessu ráði; telr þá upp mörg snildarverk, þau er Ólafr konungr hefir gert í ferðum sínum ok hernaði. Þá segir Hrœrekr konungr: Satt er þat, at mjök er niðrfallit ríki Haralds konungs hins hárfagra, er engi hans ættmaðr er yfirkonungr í Noregi. Nú hafa menn hér í landi ymiss við freistat.

Var Hákon Aðalsteinsfóstri konungr, ok undu allir því vel; en er Gunnhildar synir réðu fyrir landi, þá varð öllum leitt þeirra ofríki ok újafnaðr, at heldr vildu menn hafa útlenda konunga yfir sér ok vera sjálfráðari, því at útlendir höfðingjar váru þeim jafnan fjarri ok vönduðu lítt um siðu manna, höfðu slíkan skatt af landi, sem þeir skildu sér. En er þeir urðu úsáttir Haraldr Danakonungr ok Hákon jarl, þá herjuðu Jómsvíkingar í Noreg, þá réðst í móti þeim allr múgr ok margmenni ok hratt þeim úfriði af sér; eggjuðu menn til þess Hákon jarl at halda landi fyrir Danakonungi ok verja oddi ok eggju; en er hann þóttist fullkominn til ríkis af styrk landsmanna, þá gerðist hann svá harðr ok frekr við landsfólkit, at menn þoldu honum eigi, ok drápu Þrœndir sjálfir hann ok hófu þá til ríkis Ólaf Tryggvason, er óðalborinn var til konungdómsins ok fyrir allra hluta sakir vel til höfðingja fallinn; geystist at því allr landsmúgr at vilja hann hafa at konungi yfir sér ok reisa þá upp af nýju þat ríki, er eignazt hafði Haraldr hinn hárfagri. En er Ólafr konungr þóttist fullkominn at ríki, þá var fyrir honum engi maðr sjálfráði; gékk hann við freku at við oss smákonungana at heimta undir sik þær skyldir allar, er Haraldr hinn hárfagri hafði hér tekit, ok enn sumt frekara; en at síðr váru menn fyrir honum sjálfráða, at engi réð á hvern guð trúa skyldi. En er han var frá landi tekinn, þá höfum vér nú haldit vináttu við Danakonung, ok höfum vér af honum traust mikit haft um alla hluti, er vér þurfum at krefja, en sjálfræði ok hóglífi innanlands ok ekki ofríki. Nú er þat at segja frá mínu skaplyndi, at ek uni vel við svá búit; veit ek eigi þat, þótt minn frændi sé konungr yfir landi, hvárt batna skal við þat minn réttr nökkut; en ella mun ek engan hlut eiga í þessarri ráðagerð. Þá mælti Hringr bróðir hans: Birta mun ek mitt skaplyndi; betra þykki mér, þótt ek hafa hit sama ríki ok eignir, at minn frændi sé konungr yfir Noregi heldr en útlendir höfðingjar, ok mætti enn vára ætt upphefja hér í landi; en þat er

mitt hugboð um þenna mann Ólaf, at auðna hans ok hamingja muni ráða, hvárt hann skal ríki fá eða eigi; en ef hann verðr einvaldskonungr yfir Noregi, þá mun sá þykkja betr hafa, er stœrri hluti á til at telja við hann um vináttu. Nú hefir hann í engan stað meira kost en einnhverr várr, en því minna, at vér höfum nökkur lönd ok ríki til forráða, en hann hefir alls engi, erum vér ok eigi síðr óðalbornir til konungdóms. Nú viljum vér gerast svá miklir liðsinnismenn hans, at unna honum hinnar œztu tignar hér í landi ok fylgja þar at með öllum várum styrk. Hví muni hann oss þat eigi vel launa ok lengi muna með góðu, ef hann er svá mikill manndómsmaðr, sem ek hygg ok allir segja? Nú munum vér á þá hættu leggja, ef ek skal ráða, at binda við hann vináttu. Eptir þat stóð upp hverr at öðrum ok talaði, ok kom þar niðr, at þess váru flestir fúsari at binda félagskap við Ólaf konung. Hann hét þeim sinni vináttu fullkominni ok réttarbót, ef hann yrði einvaldskonungr yfir Noregi. Binda þeir þá sætt sína með svardögum.

35. *Gefit Ólafi konungsnafn.*

Eptir þat stefndu konungar þing; þá bar Ólafr konungr upp fyrir alþýðu þessa ráðagerð ok þat tilkall er hann hefir þar til ríkis, biðr þá bœndr sér viðrtöku til konungs yfir landi, heitr þeim þar í móti lögum fornum ok því at verja land fyrir útlendum her ok höfðingjum; talar hann um þat langt ok snjalt ok fékk góðan róm at máli sínu. Þá stóðu upp konungar ok töluðu annarr at öðrum, ok fluttu allir þetta mál ok erendi fyrir lýðinum. Varð þat þá at lyktum, at Ólafi var gefit konungsnafn yfir landi öllu ok dœmt honum land at upplenzkum lögum.

36. *Ferð Ólafs konungs um Upplönd.*

Þá hóf Ólafr konungr þegar upp ferð sína ok lét bjóða upp veizlur fyrir sér þar sem konungsbú váru; fór hann fyrst um Haðaland, ok þá sótti hann norðr í Guð-

brandsdala; fór þá svá sem Sigurðr sýr hafði getit, at lið dreif til hans svá mart, at hann þóttist eigi hálft þurfa, ok hafði hann þá nær 300 manna. Þá endust honum ekki veizlurnar, sem ákveðit var; því at þat hafði verit siðvenja, at konungar fóru um Upplönd með 60 manna eða 70, en aldri meir en 100 manna. Fór konungr þá skjótt yfir ok var eina nótt í sama stað. En er hann kom norðr til fjalls, þá byrjar hann ferð sína, kemr norðr um fjallit ok fór til þess, er hann kom norðr af fjallinu. Ólafr konungr kom ofan í Uppdal ok dvaldist þar um nótt. Síðan fór hann um Uppdalsskóg ok kom fram í Meðaldal, krafði þar þings ok stefndi þar til sín bóndum. Síðan talaði konungr á þinginu ok krafði bœndr sér viðrtöku, bauð þeim þar í mót rétt ok lög, svá sem boðit hafði Ólafr konungr Tryggvason. Bœndr höfðu engi styrk til þess at halda úsætt við konung, ok lauk svá, at þeir veittu konungi viðrtöku ok bundu þat svardögum. En þó höfðu þeir áðr gert njósn ofan í Orkadal ok svá í Skaun, ok létu segja um ferð Ólafs konungs alt þat er þeir vissu af.

37. *Útboð um Þrándheim.*

Einarr þambarskelfir átti bú á Húsabœ á Skaun; en er honum kom njósn um farar Ólafs konungs, þá lét hann þegar skera upp herör ok senda fjóra vega, stefndi saman þegn ok þræl með alvæpni, ok fylgði þat boði, at þeir skyldu verja land fyrir Ólafi konungi. Örboð fór til Orkadals ok svá til Gaulardals, ok dróst þar allr herr saman.

38. *Ferð Ólafs konungs í Þrándheim.*

Ólafr konungr fór með liði sínu ofan til Orkadals; fór hann allspakliga ok með friði. En er hann kom út á Grjótar, mœtti hann þar búandasamnaði, ok höfðu þeir meir en 700 manna; fylkti þá konungr liði sínu, því at hann hugði, at bœndr mundi berjast vilja. En er bœndr sá þat, þá tóku þeir at fylkja, ok varð þeim alt úmjúkara,

því at áðr var eigi um ráðit, hverr höfðingi skyldi vera fyrir þeim. En en Ólafr konungr sá þat, at bóndum tókst úgreitt, þá sendi hann til þeirra Þóri Guðbrandsson; en er hann kom, segir Þórir, at Ólafr konungr vill eigi berjast við þá; hann nefndi 12 menn, þá er ágætastir váru í þeirra flokki, at koma til fundar við Ólaf konung. En bœndr þektust þat ok ganga fram yfir egg nökkura, er þar verðr, þar til er stóð fylking konungs. Þá mælti Ólafr konungr: Þér bœndr hafit nú vel gert, er ek á kost at tala við yðr, því at ek vil þat yðr segja um erendi mitt hingat til Þrándheims. Þat er í upphafi at ek veit, at þér hafit áðr spurt, at vér Hákon jarl fundumst í sumar, ok lauk svá várum skiptum, at hann gaf mér ríki þat alt, er hann átti hér í Þrándheimi, en þat er, sem þér vitut, Orkdœlafylki ok Gauldœlafylki ok Strindafylki ok Eynafylki; en ek hefi hér vitnismenn, þá er þar váru ok handsal okkat jarls sá ok heyrðu orð ok eiða ok allan skildaga, er jarl veitti mér; vil ek yðr lög bjóða ok frið, eptir því sem fyrir mér bauð Ólafr konungr Tryggvason. Hann talaði langt ok snjalt, ok kom þar at lokum, at hann bauð bóndum 2 kosti, þann annan at ganga til handa honum ok veita honom hlýðni, sá var annarr at halda þá við hann orrostu. Síðan fóru bœndr aptr til liðs síns ok sögðu sín erendi, leituðu þá ráðs við alt fólk, hvern þeir skyldu aftaka. En þótt þeir kærði þetta um hríð milli sín, þá kuru þeir þat af at ganga til handa konungi; var þat þá eiðum bundit af hendi bónda. Skipaði þá konungr ferð sína, ok gerðu bœndr veizlur í móti honum. Fór konungr þá út til sjávar ok ræðr sér þar til skipa; hann hafði langskip 20sessu af Gelmini frá Gunnars; annat skip 20sessu hafði hann af Viggjum frá Loðins; 3ja skip 20sessu hafði hann af Öngrum í Nesi, þann bœ hafði átt Hákon jarl, en þar réð fyrir ármaðr sá er Bárðr hvíti er nefndr. Konungr hafði skútur 4 eða 5; fór hann ok skyndiliga ok hélt in eptir firði.

39. *Ferð Sveins jarls.*

Sveinn jarl var þá inn í Þrándheimi at Steinkerum ok lét þar búa til jólaveizlu; þar var kaupstaðr. Einarr þambarskelfir spurði, at Orkdœlar höfðu gengit til handa Ólafi konungi; þá sendi hann njósnarmenn til Sveins jarls; fóru þeir fyrst til Niðaróss ok tóku þar róðrarskútu, er Einarr átti; þeir fóru síðan inn eptir firði ok kómu einn dag síðarla inn til Steinkera ok báru þessi erindi jarli, ok segja alt um ferð Ólafs konungs. Jarl átti langskip, er flaut tjaldat fyrir bœnum; lét hann þegar um kveldit flytja á skipit lausafé sitt ok klæðnað manna, ok drykk ok vist svá sem skipit tók við, ok reru út þegar um nóttina ok kómu í lýsing í Skarnsund. Þar sá þeir Ólaf konung róa utan eptir firði með lið sitt; snýr jarl þá at landi inn fyrir Masarvík; þar var þykkr skógr; þeir lögðu svá nær berginu, at lauf ok limar tóku út yfir skipit. Þá hjoggu þeir stór tré ok settu alt á útborða í sjá ofan, svá at ekki sá skipit fyrir laufinu, ok var eigi alljóst orðit, þá er konungr reri inn um þá. Logn var veðrs; reri konungr inn um eyna; en er sýn fal milli þeirra, reri jarl út á fjörð ok alt út á Frostu, lögðu þar at landi; þar var hans ríki.

40. *Ráðagerð Sveins jarls ok Einars.*

Sveinn jarl sendi menn út í Gaulardal eptir Einari mági sínum; en er Einarr kom til jarls, þá sagði jarl honum alt um skipti þeirra Ólafs konungs, ok svá þat, at hann vill liði samna ok fara á fund Ólafs konungs ok berjast við hann. Einarr svarar svá: Vér skulum fara ráðum með, halda til njósn, hvat Ólafr konungr ætlast fyrir, látum þat eitt til vár spyrja, at vér sém kyrrir; kann þá vera, ef hann spyrr eigi liðsamnað várn, at hann setist inn at Steinkerum um jólin, því at þar er nú vel fyrirbúit. En ef hann spyrr, at vér höfum liðsamnað, þá mun hann stefna þegar út or firði, ok höfum vér hans þá ekki. Svá var gert sem Einarr mælti; fór jarl á veizlur

upp í Stjóradal til bónda. Ólafr konungr, þá er hann kom til Steinkera, tók hann upp veizluna ok lét bera á skip sín, ok aflaði til byrðinga, ok hafði með sér bæði vist ok drykk, ok bjóst í brott sem skyndiligast ok hélt út til Niðaróss; þar hafði Ólafr konungr Tryggvason látit efna til kaupstaðar ok húsa konungsgarð; en áðr var einbœli í Niðarnesi, sem fyrr var ritat. En er Eiríkr jarl kom til lands, þá efldi hann at Hlöðum, þar sem faðir hans hafði höfuðbœ sinn látit vera; en hann úrœkti hús þau, er Ólafr hafði látit gera við Nið; váru þau þá niðrfallin sum, en sum stóðu ok váru heldr úbyggilig. Ólafr konungr hélt skipum sínum upp í Nið; lét hann þar þegar búast um í þeim húsum, er upp stóðu, en reisa upp þau, er niðr váru fallin, ok hafði þar at fjölda manns; lét ok þá flytja upp í húsin bæði drykkinn ok vistina, ok ætlaði þar at sitja um jólin. En er þat spurði Sveinn jarl ok Einarr, þá gera þeir ráð sín í öðrum stað.

41. *Frá Sigvati skáldi.*

Þórðr Sigvaldaskáld hét maðr íslenzkr; hann hafði verit lengi með Sigvalda jarli ok síðan með Þorkatli háva bróður jarls; en eptir fall jarls þá var Þórðr kaupmaðr. Hann hitti Ólaf konung, er hann var í Vestrvíking, ok gerðist hans maðr ok fylgði honum síðan; var hann þá með konungi, er þetta var tíðinda. Sigvatr var son Þórðar; hann var at fóstri með Þorkatli at Apavatni. En er hann var náliga vaxinn maðr, þá fór hann utan af landi með kaupmönnum, ok kom skip þat um haustit til Þrándheims, ok vistuðust þeir menn í heraði. Þann sama vetr kom Ólofr konungr í Þrándheim, svá sem nú var ritat. En er Sigvatr spurði, at Þórðr faðir hans var þar með konungi, þá fór Sigvatr til konungs, hitti Þórð föður sinn, ok dvaldist þar um hríð. Sigvatr var snemma skáld gott; hann hafði ort kvæði um Ólaf konung ok bauð konungi at hlýða. Konungr segir, at hann vill eigi yrkja láta um sik, segir, at hann kann ekki at heyra skáldskap. Þá kvað Sigvatr:

Hlýð mínum brag, meiðir
myrkblás, því at kank yrkja,
alltiginn, máttu eiga
eitt skáld, drasils tjalda.
Þótt öllungis allra,
allvaldr, lofi skálda,
þér fæ ek hróðrs at hváru
hlít, annarra nítið.

Ólafr konungr gaf Sigvati at bragarlaunum gullhring, þann er stóð hálfa mörk. Sigvatr gerðist hirðmaðr Ólafs konungs; þá kvað hann:

Ek tók lystr né ek lasta,
leyfð ið er þat, síðan,
sóknar njörðr, við sverði,
sá er minn vili, þínn.
Þollr, gaztu húskarl hollan,
höfum ráðit vel báðir,
látrs, en ek lánardróttin,
linns blóða, mér góðan.

Sveinn jarl hafði látit taka um haustit hálfa landaura af Íslandsfarinu, svá sem fyrr var vant; því at Eiríkr jarl ok Hákon jarl höfðu þær tekjur sem aðrar at helmingi þar í Þrándheimi. En er Ólafr konungr var þar kominn, þá gerði hann til sína menn at heimta hálfa landaura af Íslandsförum, en þeir fóru á fund konungs; þeir báðu Sigvat liðveizlu; þá gekk hann fyrir konung ok kvað:

Görbœnn mun ek gunnar
gammteitöndum heita,
áðr þágum vér œgis
eld, ef nú bið ek felda.
Landaura veittu lúru
látrþverrandi af knerri
enn af ganga engi,
ek hefi sjálfr krafit, hálfa.

42. *Frá Sveini jarli.*

Sveinn jarl ok þeir Einarr þambarskelfir drógu saman her mikinn ok fóru út til Gaulardals hit efra, ok stefna út til Niðaróss, ok höfðu nær 20 hundruð manna. Menn Ólafs konungs váru út á Gaularási ok héldu hestvörð; þeir urðu varir við, er herrinn fór ofan or Gaulardal, ok báru þá konungi njósn um miðnætti. Stóð Ólafr konungr þegar upp ok lét vekja liðit; géngu þeir þegar á skip ok báru út öll klæði sín ok vápn, ok þat alt er þeir gátu með komizt, reru þá út or ánni; kom þá jarlsliðit jafnskjótt til bœjarins; tóku þeir þá jólavistina alla en brendu húsin öll. Fór Ólafr konungr út eptir firðinum til Orkadals ok gékk þar af skipum, fór þá upp um Orkadal alt til fjalls ok austr yfir fjall til Dala. Frá þessu er sagt, at Sveinn

jarl brendi bœ í Niðarósi, í flokki þeim er ortr er um Klœng Brúsason:

Brunnu allvalds inni,
eldr hykk at sal feldi,
eimr skaut á her hrími,
hálfger við Nið sjálfa.

43. *Frá Ólafi konungi.*

Ólafr konungr fór þá suðr eptir Guðbrandsdölum ok þaðan út á Heiðmörk, fór alt at veizlum um hávetri, en dró saman her, er váraði, ok fór út í Víkina; hann hafði mikit lið af Heiðmörk, er konungar féngu honum; fóru þaðan lendir menn margir ok ríkir bœndr; í þeirri ferð var Ketill kálfr af Hringunesi. Ólafr konungr hafði ok lið af Raumaríki. Sigurðr konungr sýr magr hans kom til liðs við hann með mikla sveit manna; sœkja þeir þá út til sjávar ok ráða sér til skipa ok búast innan or Víkinni; þeir höfðu frítt lið ok mikit. En er þeir höfðu búit lið sitt, lögðu þeir út til Túnsbergs.

44. *Frá liði Sveins jarls.*

Sveinn jarl samnar liði alt um Þrándheim þegar eptir jólin ok býðr út leiðangri, býr ok skip sín. Í þenna tíma var í Noregi fjöldi lendra manna, váru þeir margir ríkir ok svá ættstórir, at þeir váru komnir af konunga ættum eða jarla, ok áttu skamt til at telja, váru ok stórauðgir. Var þar alt traust konunganna eða jarlanna, er fyrir landi réðu, er lendir menn váru; því at svá var í hverju fylki sem lendir menn réði fyrir bóndaliðinu. Vel var Sveinn jarl vingaðr við lenda menn, varð honum gott til liðs. Einarr þambarskelfir mágr hans var með honum ok margir aðrir lendir menn ok margir, þeir er áðr um vetrinn höfðu trúnaðareiða svarit Ólafi konungi, bæði lendir menn ok bœndr. Þeir fóru þegar út or firðinum, er þeir váru búnir, ok héldu suðr með landi ok drógu at sér lið or hverju fylki. En er þeir kómu suðr fyrir Roguland, þá kom til móts við þá Erlingr Skjálgsson ok hafði mikit lið, ok með honum margir lendir menn; héldu þá öllu

liðinu austr til Víkr; þat var er áleið langaföstu, er Sveinn jarl sótti inn í Víkina. Jarl hélt liðinu inn um Grenmar ok lagðist við Nesjar.

45. *Frá liði Ólafs konungs.*

Þá hélt Ólafr konungr sínu liði út eptir Víkinni, var þá skamt milli þeirra, vissu þá hvárir til annarra laugardaginn fyrir pálmsunnudag. Ólafr konungr hafði þat skip, er kallat var Karlhöfði, þar var á framstafni skorit konungshöfuð, hann sjálfr hafði þat skorit. Þat höfuð var lengi síðan haft í Noregi á skipum, þeim er höfðingjar stýrðu.

46. *Tala Ólafs konungs.*

Sunnudagsmorgininn, þegar er lýsti, stóð Ólafr konungr upp ok klæddist, gékk á land, lét þá blása öllu liðinu til landgöngu. Þá átti hann tal við liðit ok segir alþýðu, at hann hefir þá spurt, at skamt mun milli þeirra Sveins jarls: skulum vér nú, segir hann, viðbúast, því at skamt mun verða til fundar várs; vápnist menn nú ok búi hverr sik ok sitt rúm, þar er áðr er skipat, svá at allir sé þá búnir, er ek læt blása til brautlögunnar; róum síðan samfast, fari engir fyrr en allr ferr flotinn, dvelist ok engir þá eptir, er ek rœ or höfninni, því at eigi megum vér vita, hvárt vér munum jarlinn hitta, þar er nú liggr hann, eða munu þeir sœkja í móti oss; en ef fund várn berr saman ok takist orrostan, þá heimti várir menn saman skipin ok sé búnir at tengja; hlífum oss fyrst ok gætum vápna várra, at vér berim eigi á sæ eða kastim á glæ; en er festist orrostan ok skipin hafa saman bundizt, gerit þá sem harðasta hríðina, ok dugi hverr sem mannligast.

47. *Orrosta fyrir Nesjum.*

Ólafr konungr hafði á sínu skipi hundrað manna, ok höfðu þeir hringabrynjur ok valska hjálma; flestir hans menn höfðu hvíta skjöldu ok á lagðr hinn helgi kross með

gulli, en sumir dregnir rauðum steini eða blám; kross lét hann ok draga í enni á öllum hjálmum með bleikju. Hann hafði hvítt merki, þat var ormr. Þá lét hann veita sér tíðir; gékk síðan á skip sitt ok bað menn snæða ok drekka nökkut. Síðan lét hann blása herblástr ok leggja út or höfninni, ok reru síðan at leita jarls. En er þeir kómu fyrir höfnina, þar er jarl hafði legit, þá var lið jarls vápnat ok ætlaði þá at róa út or höfninni; en er þeir sá konungs lið, þá tóku þeir at tengja skipin ok settu upp merki ok bjoggust við. En er Ólafr konungr sá þat, þá greiddu þeir atróðrinn, lagði konungr at jarls skipi; tókst þar þá orrosta. Svá segir Sigvatr skáld:

Veitti sókn, þar er sótti,
siklingr fírum mikla,
blóð féll rautt á róða
rein, í höfn at Sveini.

Snjallr hélt at þar er olli
eirlaust konungr þeirra,
en Sveins liðar, sýnum,
saman bundusk skip, fundi.

Hér segir þat, at Ólafr konungr hélt til orrostu, en Sveinn lá fyrir í höfninni. Sigvatr skáld var þar í orrostu; hann orti þegar um sumarit eptir orrostuna flokk þann, er Nesjavísur eru kallaðar, ok segir þar vandliga frá þessum tíðindum:

Þat erumk kunt hve kennir
Karlhöfða lét jarli

odda frosts fyrir austan
Agðir nær um lagðan.

Orrosta var hin snarpasta, ok var þat langa hríð, er ekki mátti yfir sjá, hvernug hníga mundi; féll þá mart af hvárumtveggjum, ok fjöldi varð sárr. Svá segir Sigvatr:

Vara sigmána Sveini
sverða gnýs at frýja
gjóðs né görrar hríðar
gunnreifum Óleifi,

því at kvistingar kostu,
koma herr í stað verra,
áttu sín þar er sóttusk
seggir hvárirtveggju.

Jarl hafði lið meira, en konungr hafði einvala lið á sínu skipi, þat er honum hafði fylgt í hernaði, ok búit svá forkunnliga, sem fyrr var sagt, at hverr maðr hafði hringabrynju, ok urðu þeir ekki sárir. Svá segir Sigvatr:

Teitr sá ek okkr í ítru
allvalds liði falla,
görðisk harðr, um herðar,
hjördynr, svalar brynjur.

En mín at flug fleina
falsk und hjálm hinn valska,
okkr vissak svá, sessi,
svört skör, við her görva.

48. *Flótti Sveins jarls.*

En er lið tók at falla á skipum jarls, en sumt varð sárt, ok þyntist þá skipanin á borðunum, þá réðu til uppgöngu menn Ólafs konungs; var þá merkit uppborit á þat skip, er næst var jarls skipi, en konungr sjálfr fylgði fram merkinu. Svá segir Sigvatr:

Stöng óð gylt þar er géngum
göndlar serks und merkjum
gnýs með göfgum ræsi
greiðendr á skip reiðir.

Þági vas sem þessum
þengils á jó strengjar
mjöð fyrir málma kveðju
mær heiðþegum bæri.

Þar var snörp orrosta, ok féllu mjök Sveins menn sumir, en sumir hljópu þá fyrir borð. Svá segir Sigvatr:

Vér drifum hvatt þar er heyra
hátt vápna brak knátti,
rönd klufu roðnir brandar,
reiðir upp á skeiðar.

En fyrir borð, þar er börðumk,
búin féngusk skip, géngu,
nár flaut út við eyri
úfár, búendr sárir.

Ok enn þetta:

Öld vann ossa skjöldu,
auðsætt var þat, rauða,
hljóms, þá er hvítir kómu,
hringmiðlöndum, þingat.

Þar hykk ungan gram göngu,
gunn sylg, er vér fylgðum,
blóðs fékk svörr þar er slæðusk
sverð, upp í skip gerðu.

Þá tók at snúa mannfallinu upp á lið jarls; sóttu þá konungsmenn at jarls skipi, ok var við sjálft, at þeir mundu upp ganga á skipit. En er jarl sá, í hvert úefni komit var, þá hét hann á frambyggja, at þeir skyldu höggva tengslin ok leysa skipin út; þeir gerðu svá. Þá færðu konungsmenn stafnljá á skeiðarkylfurnar ok héldu þeim svá. Þá mælti jarl, at stafnbúar skyldu af höggva kylfur; svá gerðu þeir. Svá segir Sigvatr:

Sjálfr bað svartar kylfur
Sveinn harðliga skeina,
nær var áðr í óra
auðván róit hánum,
þá er til góðs, en gjóði,
gört féngum, hræ, svörtum,
yggs lét herr um höggvit,
hrafni, skeiðar stafna.

Einarr þambarskelfir hafði sitt skip lagt á annat borð jarls skipi; köstuðu þeir þá akkeri í framstafn á jarls skipi, ok fluttust þá svá allir samt út á fjörðinn. Eptir þat flýði alt lið jarls ok reri út á fjörðinn. Bersi Skáldtorfuson var í fyrirrúmi á skipi Sveins jarls; en er skipit seig fram hjá flotanum, þá segir Ólafr konungr hátt, er hann kendi Bersa, því at hann var auðkendr, hverjum manni vænni ok búinn forkunnar vel at vápnum ok klæðum: Farit heilir, Bersi. Hann sagði: Verit heilir, konungr. Svá segir Bersi í flokki þeim, er hann orti, þá er hann kom á vald Ólafs konungs ok sat í fjötrum:

Hróðrs baðtu heilan líða
hagkennanda þenna,
en snarrœki slíku
svarat unnum vér gunnar.
Orð seldum þau elda
úthauðrs boða trauðir
knarrar hapts sem ek keypta
kynstórs at við brynju.
Sveins raunir hefi ek sénar,
snart rekninga bjartar
þar er svaltungur sungu
saman fóru vit, stórar.
Elgs man ek eigi fylgja
út hríðboða síðan
hæst at hverjum kosti
hranna dýrra manni.
Krýp ek eigi svá, sveigir
sára linns, í ári
búum úlítinn áta
andur, þér til handa,
at ek herstefnir hafna,
heiðmildr eða ek þá leiðumk,
ungr kunna ek þar þröngvi
þinn, hollvini mína.

49. *Ferð Sveins jarls or landi.*

Nú flýðu sumir menn jarls á land upp, sumir géngu til griða. Þá reru þeir Sveinn jarl út á fjörðinn, ok lögðu þeir saman skip sín, ok töluðu höfðingjar milli sín; leitar jarl ráða við lenda menn. Erlingr Skjálgsson réð þat, at þeir skyldu norðr sigla í land ok fá sér lið ok berjast enn við Ólaf konung. En fyrir því at þeir höfðu látit lið mikit, þá fýstu flestir allir, at jarl fœri or landi á fund Svíakonungs mágs síns ok efldist þaðan at liði, ok fylgði

Einarr þambarskelfir því ráði; því at honum þótti sem þeir hefði þá engi föng til at berjast við Ólaf konung. Skildist þá lið þeirra, sigldi jarl suðr um Foldina, ok með honum Einarr þambarskelfir. Erlingr Skjálgsson ok enn margir aðrir lendir menn, þeir er eigi vildu flýja óðul sín, fóru norðr til heimila sinna; hafði Erlingr um sumarit fjölmenni mikit.

50. *Samtal Ólafs konungs och Sigurðar konungs.*

Ólafr konungr ok hans menn sá, at jarl hafði saman lagt sínum skipum; þá eggjaði Sigurðr konungr sýr, at þeir skyldu leggja at jarli ok láta þá til stáls sverfa með þeim. Ólafr konungr segir, at hann vill sjá fyrst hvert ráð jarl tekr, hvárt þeir héldi saman flokkinum eða skildist liðit við hann. Sigurðr kvað hann ráða mundu: en þat er mit hugboð, segir hann, við skaplyndi þitt ok ráðgirni, at seint tryggvir þú þá stórbokkana, svá sem þeir eru vanir áðr at halda fullu til móts við höfðingja. Varð ok ekki af atlögunni; sá þeir þá brátt, at lið jarls skildist. Þá lét Ólafr konungr rannsaka valinn; lágu þeir þar nökkurar nætr ok skiptu herfangi sínu. Þá kvað Sigvatr skáld vísur þessar:

Þess get ek meir at missi
morðárr sá er fór norðan
harða margr í hörðum
heimkvámu styr þeima.
Sökk af sunda blakki
sunnu margr til grunna,
satt er at Sveini mœttum,
samknúta verr, úti.

Frýr eigi oss í ári
Innþrœnsk þó at lið minna,
gört hugðak svá snertu,
snotr mær konungs væri.
Brúðr man heldr at háði
hafa drótt þá er fram sótti,
fold ruðum skers, ef skyldi,
skeggi, aðratveggju.

Ok enn þessa:

Afli vex, því at efla
Upplendingar sendi,
Sveinn fundut þat, þenna
þilblakks, konungs, vilja.

Raun er hins at Heinir
hrælinns megu, vinna,
þeir áttu flug, fleira
fólkreks en öl drekka.

Ólafr konungr gaf góðar gjafir Sigurði konungi sýr mági

sínum at skilnaði, ok svá öðrum höfðingjum, þeim er honum höfðu lið veitt. Hann gaf Katli af Hringunesi karfa 15sessu, ok flutti Ketill karfann upp eptir Raumelfi ok alt upp í Mjörs.

51. *Fra Ólafi konungi.*

Ólafr konungr hélt njósnum til um farar jarls; en er hann spurði þat, at jarl var or landi farinn, þá fór hann vestr eptir Víkinni; dreif þá lið til hans; var hann þá til konungs tekinn á þingum; fór hann svá alt til Líðandisness. Þá spurði hann, at Erlingr Skjálgsson hafði samnað mikinn; dvaldist konungr þá ekki á Norðrögðum, því at hann fékk hraðbyri; fór hann sem skyndiligast norðr til Þrándheims, því at honum þótti þar vera alt megin landsins, ef hann féngi þar undir sik komit, meðan jarl væri or landi. En er Ólafr konungr kom í Þrándheim, þá varð þar engi uppreist í móti honum, ok var hann þar til konungs tekinn, ok settist þar um haustit í Niðarósi, ok bjó þar til vetrvistar, ok lét þar húsa konungsgarð ok reisa þar Clemenskirkju í þeim stað, sem nú stendr hon. Hann markaði topt til garða ok gaf bóndum ok kaupmönnum, eða þeim öðrum er honum sýndist ok húsa vildu. Hann sat þar fjölmeðr, því at hann treystist illa Þrœndum um trúleik, ef jarl kœmi aptr í landit; váru berastir í því Innþrœndir, því at hann fékk þaðan engar landskyldir.

52. *Ráðagerð Sveins jarls ok Ólafs Svíakonungs.*

Sveinn jarl fór fyrst til Svíþjóðar á fund Ólafs Svíakonungs mágs síns, ok segir honum alt frá viðrskiptum þeirra Ólafs digra, ok leitaði þá ráða af Svíakonungi, hvat hann skal upp taka. Konungr segir, at jarl skal vera með honum, ef hann vill þat, ok hafa þar ríki til forráða, þat er honum þykki sœmiligt; ok at öðrum kosti, segir hann, skal ek fá þér nógan liðsafla at sœkja landit af Ólafi. Jarl kaus þat, því at þess fýstu allir hans menn;

þeir áttu eignir stórar í Noregi margir, er þar váru með honum. En er þeir sátu yfir þessarri ráðagerð, þá kom þat ásamt, at þeir skyldu eptir um vetrinn ráða til at fara landveg um Helsingjaland ok Jamtaland ok svá ofan í Þrándheim; því at jarl treystist Innþrœndum bezt við sik um traustit ok liðveizlu, ef hann kœmi þar. En þó gera þeir þat ráð, at fara um sumarit fyrst í austrveg í hernað ok fá sér fjár.

53. *Dauði Sveins jarls.*

Sveinn jarl fór með lið sitt austr í Garðaríki ok herjaði þar; dvaldist hann þar um sumarit. En er haustaði, sneri hann aptr liði sínu til Svíþjóðar. Þá fékk hann sótt þá er hann leiddi til bana. Eptir andlát jarls fór lið, þat er honum hafði fylgt, aptr til Svíþjóðar, en sumir sneru til Helsingjalands, þaðan til Jamtalands, ok þá austan um Kjöl til Þrándheims, ok sögðu þar þau tíðindi, er gerzt höfðu í ferð þeirra; var þá sannspurt andlát Sveins jarls.

54. *Frá Þrœndum.*

Einarr þambarskelfir, ok sú sveit er honum hafði fylgt, fór um vetrinn til Svíakonungs ok var þar í góðu yfirlæti. Þar var ok mart annarra manna, er jarli hafði fylgt. Svíakonungi hugnaðist stórilla við Ólaf digra þat er hann hafði sezt í skattland hans, en rekit í brott Svein jarl; konungr hét þar fyrir Ólafi hinum mestum afarkostum, þá er hann mætti við komast; segir hann, at eigi mun Ólafr svá djarfr vera, at hann muni taka undir sik þat veldi, er jarl hafði átt; því fylgðu allir Svíakonungs menn, at svá mundi vera. En er Þrœndir spurðu til sanns, at Sveinn jarl var andaðr ok hans var ekki ván til Noregs, þá snerist öll alþýða til hlýðni við Ólaf konung. Fóru þá margir menn innan or Þrándheimi á fund Ólafs konungs ok gerðust menn hans, en sumir sendu orð ok jartegnir, at þeir vildu þjóna honum. Fór hann þá um haustit inn

í Þrándheim ok átti þing við bœndr; var hann þá í hverju fylki til konungs tekinn. Hann fór þá út til Niðaróss ok lét þangat flytja allar konungsskyldir ok efnaði þar til vetrsetu.

55. *Húsaðr konungsgarðr.*

Ólafr konungr lét húsa konungsgarð í Niðarósi. Þar var ger mikil hirðstofa, ok dyrr á báðum endum; hásæti konungs var í miðri stofunni, ok innar frá sat Grímkell hirðbiskup hans, en þar næst aðrir kennimenn hans, en utar frá ráðgjafar hans; í öðru öndugi gegnt honum sat stallari hans Björn digri, ok þar næst gestir. Ef göfgir menn kómu til konungs, var þeim vel skipat. Við elda skyldi þá öl drekka. Hann skipaði mönnum í þjónostur, svá sem siðr konunga var til. Hann hafði með sér 60 hirðmanna ok 30 gesta, ok setti hann þeim mála ok lög; hann hafði ok 30 húskarla, er starfa skyldu í garðinum slíkt er þurfti, ok til flytja; hann hafði ok marga þræla. Í garðinum var ok mikill skáli, er hirðmenn sváfu í; þar var ok mikil stofa, er konungr átti hirðstefnur í.

56. *Frá siðum Ólafs konungs.*

Þat var siðr konungs at rísa upp snimma um morna ok klæðast ok taka handlaugar, ganga síðan til kirkju ok hlýða óttusöng ok morguntíðum, ok ganga síðan á stefnur ok sætta menn, eða tala þat annat, er honum þótti skylt. Hann stefndi til sín ríkum ok úríkum ok öllum þeim, er vitrastir váru. Hann lét opt telja fyrir sér lög þau, er Hákon Aðalsteinsfóstri hafði sett í Þrándheimi. Hann skipaði lögunum með ráði hinna vitrustu manna, tók af eða lagði til, þar er honum sýndist þat; en kristinn rétt setti hann með ráði Grímkels biskups ok annarra kennimanna, ok lagði á þat allan hug at taka af heiðni ok fornar venjur, þær er honum þótti kristnispell í. Svá kom, at bœndr játtu þessum lögum, er konungr setti. Svá segir Sigvatr:

Loptbyggvir! máttu leggja
landsrétt þann, er kann standask,
unnar, allra manna,
eykja, liðs á miðli.

Ólafr konungr var maðr siðlátr, stiltr vel, fámálugr, örr ok fégjarn. Þá var þar með Ólafi konungi Sigvatr skáld, sem fyrr var sagt, ok fleiri íslenzkir menn. Ólafr konungr spurði eptir vendiliga, hvernug kristinn dómr væri haldinn á Íslandi, ok þótti honum mikilla muna ávant, at vel væri, því at þeir sögðu konungi frá kristnihaldinu, at þat var lofat í lögum, at eta hross ok bera út börn, sem heiðnir menn gerðu, ok enn fleiri hlutir, þeir er knistnispell var í. Þeir sögðu ok konungi frá mörgu stórmenni, því er þá var á Íslandi. Skapti Þóroddsson hafði þá lögsögu á landinu. Víða af löndum spurði hann at siðum manna þá menn, er glögst vissu, ok leiddi mest atspurningum um kristinn dóm, hvernug haldinn væri, bæði í Orkneyjum ok á Hjaltlandi ok or Færeyjum, ok spurðist honum svá til, sem víða mundi mikit á skorta, at vel væri. Slíkar rœður hafði hann optast í munni, eða um lög at tala, eða um landsrétt.

57. *Frá sendimönnum Ólafs Svíakonungs ok dauða Ásgauts ármanns.*

Þann sama vetr kómu austan or Svíþjóð sendimenn Ólafs Svíakonungs hins sœnska, ok réðu brœðr tveir fyrir, Þorgautr skarði ok Ásgautr ármaðr, ok höfðu 24 menn. En er þeir kómu austan um Kjöl í Veradal, þá stefndu þeir þing við bœndr ok töluðu við þá; heimtu þar skyld ok skatt af hendi Svíakonungs. En bœndr báru ráð sín saman, ok kom þat ásamt með þeim, at þeir mundu gjalda slíkt, sem Svíakonungr beiddi, ok heimti Ólafr Noregs konungr engar landskyldir af þeim fyrir sína hönd; kveðast eigi vilja gjalda hvárumtveggja skyldir. Fóru sendimenn í brott ok út eptir dalinum, ok á hverju þingi, er þeir áttu, féngu þeir af bóndum hin sömu svör, en ekki fé; fóru þá út í Skaun ok áttu þar þing ok kröfðu þar enn skatta, ok fór alt á sömu leið sem fyrr. Þá fóru þeir

á Stjóradal ok kröfðu þar þinga, en bœndr vildu ekki til koma. Þá sá sendimenn, at þeirra erendi varð ekki; vildi Þorgautr þá fara aptr austr. Ekki þykki mér vit konungs erendi rekit hafa, segir Ásgautr; vil ek fara á fund Ólafs konungs digra, þó skjóta bœndr þangat sínu máli. Nú réð hann, ok fóru þeir út til bœjarins, ok tóku þeir herbergi í bœnum. Þeir géngu til konungs eptir um daginn, hann sat þá um borðum, kvöddu hann ok sögðu, at þeir fóru með erendum Svíakonungs. Konungr bað þá koma til sín eptir um daginn. Annan dag, þá er konungr hafði hlýtt tíðum, gékk hann til þinghúss síns ok lét þangat kalla menn Svíakonungs ok bað þá bera upp erendi sín. Þá talaði Þorgautr ok segir fyrst, hverra erenda þeir fóru ok váru sendir, ok þat síðan, hvernug Innþrœndir höfðu svarat. Eptir þat beiddi hann, at konungr veitti orskurð, hvert þeirra erendi skyldi þangat verða. Konungr segir: Meðan jarlar réðu hér fyrir landi, þá var þat eigi undarligt, at landsmenn væri þeim lýðskyldir, því at þeir váru hér ættbornir til ríkis, heldr en þat at lúta til útlendra konunga, ok var þó réttara, at jarlar veitti hlýðni ok þjónostu konungum, þeim er réttkomnir váru hér til ríkis, heldr en útlendum konungum, ok at hefjast upp með úfriði í móti réttum konungum ok fella þá frá landi; en Ólafr sœnski konungr er kallar til Noregs, þá veit ek eigi hverja tiltölu hann hefir, þá er sannlig sé; en hitt megum vér muna, hvern mannskaða vér höfum fengit af honum ok hans frændum. Þá segir Ásgautr: Eigi er undarligt, at þú sér kallaðr Ólafr digri; allstórliga svarar þú orðsending slíks höfðingja, úglögt veiztu, hversu þungbær þér mun vera reiði konungs, ok hefir þeim svá orðit, er váru med meira krapti, en mér sýnist þú munu vera; en ef þú vilt þráliga halda ríkinu, þá mun þér hinn til, at fara á fund hans ok gerast hans maðr, munu vér þá biðja með þér, at hann fái þér at láni þetta ríki. Þá svarar konungr, ok tók hógliga til orða: Ek vil ráða þér annat ráð, Ásgautr; farit nú aptr

austr til konungs yðars, ok segit honum svá, at snimma í vár mun ek búast at fara austr til landamæris, þar er at fornu hefir skilt ríki Noregs konungs ok Svíakonungs; má hann þá þar koma, ef hann vill, at vit semim sætt okkra, ok hafi þat ríki hvárr okkarr, sem óðalborinn er til. Þá snúa sendimenn í brott ok aptr til herbergis, ok bjoggust í brott. En konungr gékk þá til borða. Sendimenn géngu þá í konungsgarðinn; en er durverðir sá þat, segja þeir konungi. Hann bað þá sendimenn eigi inn láta: ek vil ekki við þá mæla, segir hann. Fóru þá sendimenn í brott. Þá segir Þorgautr, at hann mun aptr snúa ok hans menn; en Ásgautr segir, at hann vill reka konungs erendi. Þá skiljast þeir; ferr þá Þorgautr inn á Strind, en Ásgautr ok þeir 12 saman snúa upp til Gaulardals, ok svá út til Orkadals; hann ætlar at fara suðr á Mœri ok reka þar sýslu Svíakonungs. En er Ólafr konungr varð þess varr, þá sendi hann gestina út eptir þeim; þeir hittu þá út á Nesi við Stein, tóku þá höndum ok bundu ok leiddu inn á Gaularás, reistu þar gálga ok hengðu þá þar, er sjá mátti utan af firði af þjóðleið. Þorgautr spurði þessi tíðindi, áðr hann fór aptr af Þrándheimi; fór hann síðan alla leið, þar til er hann hitti Svíakonung, ok segir honum þat er gerzt hafði í þeirra för. Konungr varð allreiðr, er hann heyrði þetta sagt, ok skorti þar þá eigi stór orð.

58. *Sætt Ólafs konungs ok Erlings Skjálgssonar.*

Eptir þat um várit bauð Ólafr Haraldsson konungr liði út or Þrándheimi ok bjóst at fara austr í land. Þá bjoggust or Niðarósi Íslandsför. Þá sendi Ólafr konungr orð ok jartegnir Hjalta Skeggjasyni ok stefndi honum á sinn fund, en sendi orð Skapta lögsögumanni ok öðrum þeim mönnum, er mest réðu lögum á Íslandi, at þat skyldi taka or lögum, er honum þótti mest í móti kristnum dómi; þar með sendi hann vinsamlig orð öllum landsmönnum jafnsaman. Konungr fór suðr með landi ok dvaldist í

hverju fylki ok þingaði við bœndr; en á hverju þingi lét hann upplesa kristin lög ok þau boðorð, er þar fylgðu; tók hann þá þegar af við lýðinn margar úvenjur ok heiðinn dóm, því at jarlar höfðu vel haldit forn lög ok landsrétt, en um kristnihald létu þeir gera hvern sem vildi. Var þá svá komit, at víðast um sjábygðir váru menn skírðir, en kristin lög váru úkunn flestum mönnum; en um uppdali ok fjallbygðir var víða alheiðit, því at þegar er lýðrinn varð sjálfráða, þá festist þeim þat helzt í minni um átrúnaðinn, er þeir höfðu numit í barnœsku. En þeir menn, er eigi vildu skipast við orð konungs um kristnihaldit, þá hét hann þeim afarkostum, bæði ríkum ok úríkum. Ólafr var til konungs tekinn um alt land á hverju lögþingi, mælti þá engi maðr í móti honum. Þá er hann lá í Karmtsundi, fóru orð milli þeirra Erlings Skjálgssonar, þau at þeir skyldu sættast, ok var lagðr sættarfundr í Hvítingsey. En er þeir fundust, töluðust þeir sjálfir við um sættina, þótti Erlingi þá annat nökkut finnast í orðum hans, en honum hafði verit frá sagt, því at hann mælti til þess, at hann vildi hafa veizlur þær allar, er Ólafr Tryggvason hafði fengit honum, en síðan jarlar Sveinn ok Hákon: man ek þá gerast þinn maðr ok vera hollr vinr, segir hann. Konungr segir: Svá lízt mér, Erlingr, sem eigi sé þér verra at taka af mér jafnmiklar veizlur, sem þú tókt af Eiríki jarli, þeim manni er þér hafði gert hinn mesta mannskaða; en ek man þik láta vera göfgastan lendan mann í landinu, þó at ek vilja veizlurnar miðla at sjálfræði mínu, en eigi láta svá sem lendir menn sé óðalbornir til ættleifðar minnar, en ek skylda margföldum verðum yðra þjónostu kaupa. Erlingr hafði eigi skaplyndi til at biðja konunginn né einna muna hér um, því at hann sá, at konungr var ekki leiðitamr; sá hann ok, at tveir kostir váru fyrir höndum, sá annarr, at gera enga sætt við konung ok hætta til, hvernug fœri, eða ella láta konung einn fyrir ráða; ok tók hann þann upp, þótt honum þœtti þat mjök í móti skapi sínu, ok mælti til konungs:

Sú mun þér mín þjónosta haldkvæmst, er ek veiti þér með sjálfræði. Síðan skildu þeir rœðuna. Eptir þat géngu til frændr Erlings ok vinir ok báðu hann til vægja ok fara við vit en eigi ofrkapp: muntu, sögðu þeir, vera ávalt göfgastr lendra manna í Noregi bæði at framkvæmd þinni ok frændum ok fjárafla. Erlingr fann, at þetta var heilræði ok þeim gékk góðvili til, er slíkt mæltu, gerir hann svá, gengr til handa konungi með þeim skildaga, er konungr réð fyrir at skilja; skildust eptir þat ok váru sáttir at kalla. Fór Ólafr þá leið sína austr með landi.

59. *Dráp Eilífs gauzka.*

Þegar er Ólafr konungr kom í Víkina, ok þat spurðist, þá fóru Danir í brott, þeir er þar höfðu sýslur af Danakonungi, ok sóttu þeir til Danmerkr, ok vildu eigi bíða Ólafs konungs. En Ólafr konungr fór inn eptir Víkinni ok hafði þing við bœndr; gékk undir hann þar alt landsfólk; tók hann þá allar konungsskyldir ok dvaldist í Víkinni um sumarit. Hann hélt austr yfir Foldina or Túnsbergi ok alt austr um Svínasund. Þá tók til vald Svíakonungs; hann hafði þar sett yfir sýslumenn, Eilíf gauzka um hinn nörðra hlut, en Hróa skjálga yfir hinn eystra hlut alt til Elfar. Hann átti ætt tveim megin Elfar, en bú stor í Hísing; hann var ríkr maðr ok stórauðigr. Eilífr var ok stórættaðr. Þá er Ólafr konungr kom liði sínu í Ránríki, þá stefndi hann þar þing við landsmenn, ok kómu til hans þeir menn, er eyjar bygðu eða nær sæ. En er þing var sett, þá talaði Björn stallari konungs ok bað bœndr taka við Ólafi konungi, slíkt þar sem annars staðar hafði gert verit í Noregi. Brynjólfr úlfaldi hét maðr einn, búandi göfugr; hann stóð upp ok mælti: Vitum vér bœndr, hvert réttast er landaskipti at fornu milli Noregs konungs ok Svíakonungs ok Danakonungs, at Gautelfr hefir ráðit frá Væni til sævar, en norðr markir til Eiðaskógs, en þaðan Kilir alt norðr til Finmarkar; svá ok þat, at ymsir hafa gengit á annarra lönd; hafa Svíar

löngum haft vald alt til Svínasunds, en þó, yðr satt til at segja, veit ek margra manna vilja til þess, at betra þœtti at þjóna Noregs konungi; en menn bera eigi áræði til þess, því at Svíakonungs ríki er bæði austr frá oss ok suðr ok alt fyrir ofan, en þess ván, at Noregs konungr mun fara norðr brátt í landit, þengat er lands megin er meira, ok höfum vér þá eigi afla til at halda deilu við Gauta; nú verðr konungr at sjá heilt ráð fyrir oss, fúsir værim vér at gerast hans menn. En eptir þingit, þá var Brynjólfr um kveldit í boði konungs ok svá annan dag eptir, ok töluðu þeir mart sín í millum í einmælum. Fór þá konungr austr eptir Víkinni. En er Eilífr spurði, at konungr var þar, þá lét hann bera njósn til fara hans. Eilífr hafði 30 manna, sinna sveitunga; hann var í bygðinni ofanverðri við markirnar ok hafði þar búandasamnað. Margir bœndr fóru á fund Ólafs konungs, en sumir sendu vináttuorð til hans. Þá fóru menn í milli Ólafs konungs ok Eilífs, ok báðu bœndr hvárntveggja lengi, at þeir legði þingstefnu milli sín ok réði frið með nökkuru móti; sögðu þeir Eilífi, at þeim var þess ván af konungi, ef ekki væri viðskipazt hans orð, at þeir mundu ván eiga af honum afarkosta, ok kváðu eigi Eilíf skyldu lið skorta. Var þá ráðit, at þeir skyldu ofan koma ok eiga þing við bœndr ok konung. En þá sendi Ólafr konungr Þóri langa gestahöfðingja sinn ok þá 6 saman til Brynjólfs; þeir höfðu brynjur undir kyrtlum, en höttu yfir hjálmum. Eptir um daginn kómu bœndr fjölment ofan með Eilífi; þar var þá Brynjólfr í hans liði ok Þórir í hans sveit. Konungr lagði skipum utan þar at, er klettr nökkurr var ok gékk fram í sæinn; gékk hann þar upp ok settist með liði sínu á klettinn, en völlr var fyrir ofan, ok var þar búandaliðit, en menn Eilífs stóðu uppi í skjaldborg fyrir honum. Björn stallari talaði langt ok snjalt af hendi konungs. En er hann settist niðr, þá stóð Eilífr upp ok tók til máls; ok í því bili stóð upp Þórir langi ok brá sverði ok hjó til Eilífs á hálsinn, svá at af gékk höfuðit. Þá hljóp upp

alt búandaliðit, en hinir gauzku tóku rás undan, drápu þeir Þórir nökkura menn af þeim. En er herrinn stöðvaðist ok létti þysnum, þá stóð konungr upp ok mælti, at bœndr skyldu setjast niðr. Þeir gerðu svá; var þar mart talat, en at lyktum varð þat, at bœndr géngu til handa konungi ok játuðu honum hlýðni, en hann hét þeim því í mót at skiljast eigi við þá ok vera þar til þess, at þeir Ólafr Svíakonungr lyki einnhvern veg sínum vandræðum. Eptir þat lagði Ólafr konungr undir sik alla hina nörðri sýsluna, ok fór um sumarit alt austr til Elfar; fékk hann allar konungsskyldir með sænum ok um eyjar. En er á leið sumarit, snerist hann aptr í Víkina norðr ok lagði upp eptir Raumelfi. Þar er fors mikill, er Sarpr heitir, nes gengr í ána norðan at forsinum; þar lét Ólafr konungr gerða um þvert nesit með grjóti ok torfi ok viðum, ok grafa díki fyrir utan, ok gerði þar jarðborg mikla; en í borginni efnaði hann til kaupstaðar; þar lét hann húsa konungsgarð ok gera þar Maríukirkju; hann lét þar ok marka toptir til annarra garða, ok fékk þar menn til at húsa; hann lét um haustit þangat flytja þau föng, er til vetrvistar þurfti, ok sat þar um vetrinn með fjölmenni mikit, en hafði menn sína í öllum sýslum. Hann bannaði allar flutningar or Víkinni upp í Gautland, bæði sild ok salt; þess máttu Gautar illa án vera. Konungr hafði mikit jólaboð, bauð til sín or heruðum mörgum stórbúöndum.

60. *Frá Eyvindi úrarhorn.*

Maðr er nefndr Eyvindr úrarhorn, æzkaðr af Auströgðum; hann var mikill maðr ok kynstórr, fór hvert sumar í hernað, stundum vestr um haf, stundum í Austrveg, eða suðr til Fríslands; hann hafði 20sessu, snekkju ok vel skipaða. Hann hafði verit fyrir Nesjum ok veitt Ólafi konungi lið, ok er þeir skildust þar, þá hét konungr honum vináttu sinni, en Eyvindr konungi liðsemd sinni, hvar sem hann vildi kraft hafa. Eyvindr var um vetrinn í jólaboði með Ólafi konungi, ok þá þar góðar gjafir at

honum. Þar var ok þá með konungi Brynjólfr úlfaldi, ok þá at jólagjöf sverð gullbúit af konungi, ok með bœ þann, er Vettaland hét, ok er þat hinn mesti höfuðbœr. Brynjólfr orti vísu um gjafirnar, ok er þat niðrlag at:

Bragningr gaf mér
brand ok Vettaland.

Þá gaf konungr honum lends manns nafn, ok var Brynjólfr hinn mesti vinr konungs alla stund.

61. *Dráp Þrándar hvíta.*

Þann vetr fór Þrándr hvíti or Þrándheimi austr á Jamtaland at heimta skatt af hendi Ólafs konungs digra; en er hann hafði saman dregit skattinn, þá kómu þar menn Svíakonungs ok drápu Þránd ok þá 12 saman ok tóku skattinn ok fœrðu Svíakonungi. Þetta spurði Ólafr konungr, ok líkaði honum illa.

62. *Kristniboð í Víkinni.*

Ólafr konungr lét bjóða um Víkina kristin lög með sama hætti sem norðr í landi, ok gékk vel fram, því at Víkverjum váru miklu kunnari kristnir siðir en mönnum norðr í landi, því at þar var bæði vetr ok sumar fjölment af kaupmönnum bæði dönskum ok saxneskum; Víkverjar höfðust ok mjök í kaupferðum til Englands ok Saxlands, eða Flæmingjalands eða Danmerkr, en sumir váru í víking ok höfðu vetrsetu á kristnum löndum.

63. *Fall Hróa.*

Um várit sendi Ólafr konungr orð, at Eyvindr skyldi koma til hans; þeir töluðu lengi einmæli. Eptir þat brátt bjóst Eyvindr í víking. Hann sigldi suðr eptir Víkinni ok lagði at í Eikreyjum út frá Hísing. Þar spurði hann, at Hrói skjálgi hafði farit norðr í Orðost ok hafði þar saman dregit leiðangr ok landskyldir af hendi Svíakonungs, ok var hans þá norðan ván. Þá reri Eyvindr inn til Haugasunda, en Hrói reri þá norðan, ok hittust þar í

sundinu ok börðust. Þar féll Hrói hvíti ok nær 30 manna; en Eyvindr tók alt fé, þat er Hrói hafði haft. Fór Eyvindr þá í Austrveg, ok var þar í víking um sumarit.

64. *Fall Guðleiks ok Þorgauts skarða.*

Maðr hét Guðleikr gerzki, hann var æzkaðr af Ögðum; hann var farmaðr ok kaupmaðr mikill, auðigr, ok rak kaupferðir til ymissa landa; hann fór austr í Garðaríki optliga, ok var hann fyrir þá sök kallaðr Guðleikr gerzki. Þat vár bjó Guðleikr skip sitt, ok ætlaði at fara um sumarit til Garða austr. Ólafr konungr sendi honum orð, at hann vill hitta hann. En er Guðleikr kom til hans, segir konungr honum, at hann vill gera félag við hann, bað hann kaupa sér dýrgripi þá, er torgætir eru par í landi. Guðleikr segir þat á konungs forráði vera skulu. Þá lætr konungr greiða í hendr honum fé slíkt, sem honum sýndist. Fór Guðleikr um sumarit í Austrveg. Þeir lágu nökkura hríð við Gotland; var þá sem opt kann verða, at eigi váru allir haldinorðir, ok urðu landsmenn varir við, at á því skipi var félagi Ólafs digra. Guðleikr fór um sumarit í Austrveg til Hólmgarðs ok keypti þar pell ágætlig, er hann ætlaði konungi til tignarklæða sér, ok þar með skinn dýr ok enn borðbúnað forkunnligan. Um haustit, er Guðleikr fór austan, þá fékk hann andviðri, ok lágu þeir mjök lengi við Eyland. Þorgautr skarði hafði um haustit borit njósn um farar Guðleiks; kom hann þar at þeim með langskip ok barðist við þá. Þeir vörðust lengi; en fyrir því at liðsmunr var mikill, þá féll Guðleikr ok mart skipverja hans, ok mart var sárt. Tók Þorgautr fé þeirra alt ok gersimar Ólafs konungs; skiptu þeir Þorgautr fengi sínu öllu at jafnaði; en hann segir, at gersimar skal hafa Svíakonungr: ok er þat, segir hann, nökkurr hlutr af skatti þeim, er hann á at taka af Noregi. Þorgautr fór þá austr til Svíþjóðar. Þessi tíðindi spyrjast brátt. Eyvindr úrarhorn kom litlu síðar til Eylands. En er hann spyrr þetta, þá siglir hann austr eptir þeim Þor-

gauti, ok hittast þeir í Svíaskerjum ok börðust. Þar féll Þorgautr ok flest lið hans, eða hljóp á kaf. Tók þá Eyvindr fé þat alt, er þeir höfðu tekit af Guðleiki, ok svá gersimar Ólafs konungs. Eyvindr fór aptr til Noregs um haustit, fœrði hann þá Ólafi konungi gersimar sínar. Þakkade konungr honum vel sína ferð, ok hét honum þá enn af nýju vináttu sinni. Þá hafði Ólafr konungr verit 3 vetr konungr yfir Noregi.

65. *Fundr Ólafs konungs ok Rögnvalds jarls.*

Þat sama sumar hafði Ólafr konungr leiðangr úti, ok fór þá enn austr alt til Elfar ok lá þar lengi um sumarit. Þá fóru orðsendingar milli þeirra Ólafs konungs ok Rögnvalds jarls ok Ingibjargar Tryggvadóttur, konu jarls. Hon gékk at með öllu kappi at veita Ólafi Noregs konungi lið; hon var aftakamaðr mikill um þetta mál. Hélt þar til hvártveggja, at frændsemi var mikil með þeim Ólafi konungi ok henni, ok þat annat, at henni mátti eigi fyrnast við Svíakonung þat, er hann hafði verit at falli Ólafs konungs Tryggvasonar, bróður hennar, ok þóttist fyrir þá sök eiga tiltölu at ráða fyrir Noregi. Varð jarl af fortölum hennar mjök snúinn til vináttu við Ólaf konung; kom svá at þeir konungr ok jarl lögðu stefnu með sér ok hittust við Elfi; rœddu þar marga hluti, ok mjök um viðskipti þeirra Noregs konungs ok Svíakonungs, ok sögðu báðir þat, sem satt var, at hvárumtveggjum Víkverjum ok Gautum var hin mesta landsauðn í því, at eigi skyldi vera kaupfriðr milli landa, ok at lyktum settu þeir grið ok frið milli sín til annars sumars; gáfust þeir gjafir at skilnaði ok mæltu til vináttu.

66. *Úþokki Svíakonungs við Ólaf konung Haraldsson.*

Fór þá konungr norðr í Víkina, ok hafði hann þá konungstekjur allar til Elfar, ok alt landsfólk hafði þá undir hann gengit. Ólafr konungr sœnski lagði úþokka svá mikinn á Ólaf Haraldsson, at engi maðr skyldi þora

at nefna hann réttu nafni, svá at konungr heyrði; þeir kölluðu hann hinn digra mann ok veittu honum harðar átölur jafnan, er hans var getit.

67. *Upphaf friðgerðarsögu.*

Bœndr í Víkinni rœddu sín í milli, at sá einn væri til, at konungar gerði sætt ok frið milli sín, ok töldust illa viðkomnir, ef konungar herjaðist á, en engi þorði þenna kur djarfliga upp at bera fyrir konungi. Þá báðu þeir til Björn stallara, at hann skyldi þetta mál flytja fyrir konungi, at hann sendi menn á fund Svíakonungs at bjóða sættir af sinni hendi. Björn var trauðr til ok mæltist undan; en við bœn margra vina sinna, þá hét hann at lyktum at rœða þetta fyrir konungi, en kveðst svá hugr um segja, at konungr mundi úmjúkliga taka því at vægja í né einum hlut við Svíakonung. Þat sumar kom utan af Íslandi Hjalti Skeggjason at orðsendingu Ólafs konungs; fór hann þegar á fund konungs, ok tók konungr vel við honum, bauð Hjalta með sér at vera ok vísaði honum til sætis hjá Birni stallara, ok váru þeir mötunautar; gerðist þar brátt góðr félagskapr milli þeirra. Eitthvert sinn þá er Ólafr konungr hafði stefnu við lið sitt ok við búendr, ok réðu landráðum, þá mælti Björn stallari: Hverja ætlan hafit þér á, konungr, um úfrið, þann er hér er á milli Ólafs Svíakonungs ok yðar? Nú hafa hvárirtveggju marga menn látit fyrir öðrum, en engi orskurðr er nú heldr en áðr, hvat hvárir skulu hafa af ríkinu? Þér hafit hér setit í Víkinni einn vetr ok 2 sumur, ok látit at baki yðr alt landit norðr héðan; nú leiðist mönnum hér at sitja, þeim er eignir eða óðul eiga norðr í landi. Nú er þat vili lendra manna ok annarra liðsmanna, ok svá bónda, at einnhvern veg skeri or; en fyrir því at nú eru grið ok friðr settr við jarl ok Vestrgauta, er hér eru nú næstir, þá þykkir mönnum sá helzt kostr til, at þér sendit menn til Svíakonungs at bjóða sætt af yðarri hendi, ok munu margir vel undir þat standa, þeir

er með Svíakonungi eru; því at þat er hvárratveggju gagn, þeirra er löndin byggja bæði hér ok þar. At rœðu Bjarnar gerðu menn góðan róm. Þá mælti konungr: Ráð þetta, Björn, er þú hefir hér uppborit, þá er þat makligast, at þú hafir fyrir þér gert, ok skaltu fara þessa sendiför; nýtr þú, ef vel er ráðit, en ef mannháski gerist af, þá veldr þú ofmiklu sjálfr um; er þat ok þín þjónosta, at tala í fjölmenni þat er ek vil mæla láta. Þá stóð konungr upp ok gékk til kirkju, lét syngja sér hámessu; síðan gékk hann til borða. Um daginn eptir mælti Hjalti til Bjarnar: Hví ertu úkátr, maðr? ertu sjúkr eða reiðr manni nökkurum? Björn segir Hjalta rœður þeirra konungs, ok segir þetta forsending. Hjalti svarar: Svá er konungum at fylgja, at þeir menn hafa metnað mikinn ok eru framar virðir en aðrir menn, en opt verða þeir í lífsháska, ok verðr hvárutveggja vel at kunna. Mikit má konungs gæfa, nú mun frami mikill fást í ferðinni, ef vel tekst. Björn mælti: Auðvelliga rœðir þú um ferðina, muntu fara vilja með mér, því at konungr mælti, at ek skylda mína sveitunga hafa í ferðina með mér. Hjalti segir: Fara skal ek at vísu, ef þú vilt, því at vandfengr mun mér þykkja sessunautrinn annarr, ef vit skiljumst.

68. *Ferð Bjarnar stallara.*

Fám dögum síðar, þá er Ólafr konungr var á stefnu, kom þar Björn ok þeir 12 saman; hann segir þá konungi, at þeir váru búnir at fara sendiförina, ok hestar þeirra stóðu úti söðlaðir; vil ek nú vita, segir Björn, með hverjum erendum ek skal fara, eða hver ráð þú leggr fyrir oss. Konungr segir: Þér skulut bera Svíakonungi þau mín orð, at ek vil frið setja milli landa várra, til þeirra takmarka, er Ólafr Tryggvason hafði fyrir mér; ok sé þat bundit fastmælum, at hvárigir gangi þar umfram. En um mannlát, þá þarf þess engi at geta, ef sættir skulu vera, því at Svíakonungr fær oss eigi með fé bœtt þann mannskaða, er vér höfum fengit af Svíum. Þá stóð konungr upp ok

gékk út með þeim Birni; þá tók hann upp sverð búit ok fingrgull, ok seldi Birni ok mælti: Sverð þetta gef ek þér, þat gaf mér í sumar Rögnvaldr jarl; til hans skulut þér fara ok bera honum þau mín orð, at hann leggi til ráð ok sinn styrk, at þú komir fram erendinu; þykki mér þá vel sýslat, ef þú heyrir orð Svíakonungs, ok segi hann annattveggja já eða nei. En fingrgull þetta fœr þú Rögnvaldi jarli; þessar jartegnir mun hann kenna. Hjalti gékk at konungi ok kvaddi hann: Ok þurfum vér nú þess mjök, konungr, at þú leggir hamingju þína á þessa ferð, ok bað þá heila hittast. Konungr spurði, hvert Hjalti skyldi fara? Með Birni, sagði hann. Konungr segir: Bœta mun þat til um þessa ferð, at þú farir með þeim, því at þú hefir opt reyndr verit at hamingju; vittu þat víst, at ek skal allan hug á leggja, ef þat vegr nökkut, ok til leggja með þér mína hamingju, ok svá öllum yðr. Þeir Björn riðu í brot leið sína ok kómu til hirðar Rögnvalds jarls; var þeim þar vel fagnat Björn var frægr maðr ok mörgum mönnum kuðr bæði at sýn ok at máli þeim öllum, er sét höfðu Ólaf konung, því at Björn stóð upp á hverju þingi ok talaði konungs erendi. Ingibjörg kona jarls gékk at Hjalta ok hvarf til hans; hon kendi hann, því at hon var þá með Ólafi Tryggvasyni bróður sínum, er Hjalti var þar, ok taldi hon frændsemi milli konungs ok Vilborgar konu Hjalta; þeir váru brœðrsynir Víkingakára, lends manns á Vörs, Eiríkr bjóðaskalli faðir Ástríðar, móður Ólafs konungs Tryggvasonar, ok Böðvarr faðir Ólofar, móður Gizurar hvíta, föður Vilborgar. Nú váru þeir þar í góðum fagnaði. Einn dag géngu þeir Björn á tal við jarl ok þau Ingibjörgu; þá berr Björn upp erendi sín ok sýnir jartegnir jarli. Jarl svarar: Hvat hefir þik, Björn, þess hent, er konungr vill dauða þinn; er þér at síðr fœrt með þessi orðsending, at ek hygg, at engi mun sá vera, er þessum orðum mælir fyrir Svíakonungi, at refsingalaust komist í brott; miklu er Ólafr Svíakonungr maðr skapstœrri, heldr en fyrir honum sjálfum

megi þær rœður hafa, er honum sé í móti skapi. Þá segir Björn: Engir hlutir hafa þeir atborit mér til handa, er Ólafr konungr hefir mér reiðst um, en mörg er sú ráðagerð hans, bæði fyrir sjálfum sér ok mönnum sínum, er hætting mun á þykkja, hvernug tekst, þeim mönnum er áræðislitlir eru; en öll ráð hans hafa enn til hamingju snúizt hér til, ok vættu vér, ut svá skyli enn fara. Nú er yðr þat, jarl, satt at segja, at ek vil fara á fund Svíakonungs, ok eigi fyrr aptr hverfa, en ek hefi hann heyra látit öll þau orð, er Ólafr konungr bauð mér at flytja til eyrna honum, nema mér banni hel eða sjá ek heptr, svá at ek mega eigi fram koma; svá mun ek gera, hvárt sem þér vilit nökkurn hug á leggja orðsending konungs eða engan. Þá mælti Ingibjörg: Skjótt mun ek birta minn hug, at ek vil, jarl, at þér leggit á allan hug at stoða orðsending Ólafs Noregs konungs, svá at þetta erendi komist fram við Svíakonung, hverngan veg sem hann vill svara; þótt þar liggi við reiði Svíakonungs, eða öll eign vár eða ríki, þá vil ek miklu heldr til þess hætta, en hitt spyrist, at þú leggist undir höfuð orðsending Ólafs konungs fyrir hræzlu sakir við Svíakonung; hefir þú til þess burði ok frændastyrk ok alla atferð at vera svá frjáls hér í Svíaveldi at mæla mál þitt, þat er vel samir ok öllum mun þykkja áheyriligt, hvárt áheyra margir eða fáir, ríkir eða úríkir, ok þótt konungr sjálfr heyri á. Jarl svarar: Ekki er þat blint, hvers þú eggjar; nú má vera, at þú ráðir þessu, at ek heita konungsmönnum því at fylgja þeim, svá at þeir nái at flytja erendi sín fyrir Svíakonungi, hvárt sem konungi líkar þat vel eða illa; en mínum ráðum vil ek fram fara, hvert tilstilli hafa skal; en ekki vil ek hlaupa eptir ákafa Bjarnar eða annars manns um svá mikil vandamál; vil ek at þeir dvelist með mér til þeirrar stundar, er mér þykkir nökkuru líkligast, at framkvæmd megi verða at þessu erendi. En er jarl hafði því upplokit, at hann mundi fylgja þeim at þessu máli ok leggja til þess sinn styrk, þá þakkaði Björn

honum vel ok kvazt hans ráðum vilja fram fara. Dvöldust þeir Björn þar með jarli mjök langa hríð.

69. *Frá tali Bjarnar ok Ingibjargar Tryggvadóttur.*

Ingibjörg var forkunnar vel til þeirra; rœddi Björn fyrir henni um sitt mál, ok þótti þat illa, er dveljast skyldi svá lengi ferðin. Þau Hjalti rœddu opt öll saman um þetta. Þá mælti Hjalti: Ek mun fara til konungs, ef þér vilit; ek em ekki norrœnn maðr, munu Svíar mér engar sakir gefa; ek hefi spurt, at með Svíakonungi eru íslenzkir menn í góðu yfirlæti kunningjar mínir, skáld konungs Gizurr svarti ok Óttarr svarti; mun ek þá forvitnast, hvers ek verð varr af Svíakonungi, hvárt þetta mál mun svá úvænt sem nú er látit, eða eru þar nökkur önnur efni í; mun ek finna mér til erendis slíkt er mér þykkir fallit. Þetta þótti Ingibjörgu ok Birni hit mesta snjallræði, ok réðu þau þetta með sér til staðfestu. Býr þá Ingibjörg ferð Hjalta ok fékk honum 2 menn gauzka ok bauð þeim svá, at þeir skyldu honum fylgja ok vera honum hendilangir bæði um þjónostu ok svá ef hann vildi senda þá. Ingibjörg fékk honum til skotsilfrs 20 merkr vegnar. Hon sendi orð ok jartegnir með honum til Ingigerðar, dóttur Ólafs konungs, at hon skyldi leggja allan hug á um hans mál, hvers sem hann kynni hana at krefja at nauðsynjum. Fór Hjalti þegar er hann var búinn. En er hann kom til Ólafs konungs, þá fann hann þar brátt skáldin Gizur ok Óttar, ok urðu þeir honum allfegnir ok géngu þegar með honum fyrir konung, ok sögðu þeir honum, at sá maðr var þar kominn, er samlendr var við þá ok mestr maðr at virðingu á því landi, ok báðu konung at hann skyldi honum vel fagna. Konungr bað þá hafa Hjalta í sveit með sér ok hans förunauta. En er Hjalti hafði þar dvalizt nökkura hríð ok gert sér menn kunna, þá virðist hann vel hverjum manni. Skáldin váru opt fyrir konungi, því at þeir váru máldjarfir; sátu þeir opt um daga fram fyrir hásæti konungs, ok Hjalti með þeim; virðu þeir

hann mest í öllu. Gerðist hann þá ok konungi málkunnigr; var konungr við hann málrœtinn ok spurði tíðinda af Íslandi.

70. *Frá Sigvati skáld.*

Þat hafði verit áðr Björn fór heiman, at hann hafði beðit Sigvat skáld til farar með sér; hann var þá með Ólafi konungi; en til þeirrar farar váru menn ekki fúsir. Þar var vingott með þeim Birni ok Sigvati. Hann kvað:

Áðr hefi ek gott við góða
grams stallara alla
átt, þá er ossum dróttni,
ógndjarfs, fyr kné hvarfa.
Björn! faztu opt at árna,
íss, fyrir mér at vísa
góðs, megut gott um ráða,
gunnrjóðr! alls vel kunnut.

En er þeir riðu upp um Gautland, kvað Sigvatr vísur þessar:

Kátr var ek opt, þá er úti
örðigt veðr á fjörðum
vísa segl, í vási,
vindblásit skóf Strindar.
Hestr óð kafs at kostum,
kilir ristu men Lista,
út þar er eisa létum
undan skeiðr at sundi.
Snjalls létum skip skolla
skjöldungs við ey tjölduð
fyrir ágætu úti
öndurt sumar landi.
En í haust, þar er hestar
hagþorns á mó sporna,
ték ýmisar ekkjum
iðir, hlýtk at ríða.

En er þeir riðu upp um Gautland síð um aptan, þá kvað Sigvatr:

Jór renn aptanskæru
allsvangr götur langar,
völl kná hófr, til hallar,
höfum lítinn dag, slíta.
Nú er þat er blakkr um bekki
berr mik Dönum ferri,
fákr laust drengs í díki,
dœgr mœtask nú, fœti.

Þá ríða þeir í kaupstaðinn at Skörum ok um strætit fram at garði jarls. Hann kvað:

Út munu ekkjur líta,
allsnúðula, prúðar,
fljóð sjá reyk hvar ríðum
Rögnvalds í bœ gögnum.
Keyrum hross, svá at heyri
harða langt at garði
hesta rás or húsum
hugsvinn kona innan.

71. *Frá Hjalta Skeggjasyni, er hann var í Svíþjóð.*

Einnhvern dag gékk Hjalti fyrir konung ok skáldin með honum. Þá tók Hjalti til máls: Svá er, konungr, sem yðr er kunnigt, at ek em hér kominn á þinn fund, ok hefi ek farit langa leið ok torsótta; en síðan er ek kom yfir hafit ok ek spurða til tignar yðarrar, þá þótti mér úfróðligt at fara svá aptr, at eigi hefða ek sét yðr ok vegsemd yðra. En þat eru lög milli Íslands ok Noregs, at íslenzkir menn, þá er þeir koma til Noregs, gjalda þar landaura; en er ek kom yfir haf, þá tók ek við landaurum allra skipverja minna. En fyrir því at ek veit, at þat er réttast, at þér eigut þat veldi, er í Noregi er, þá fór ek á yðarn fund at fœra yðr landaurana. Sýndi þá konunginum silfrit ok helti í skaut Gizuri svarta 10 mörkum silfrs. Konungr mælti: Fáir hafa oss slíkt fœrt um hríð or Noregi; vil ek, Hjalti, kunna yðr þökk ok aufúsu fyrir þat, er þér hafit svá mikla stund álagt at fœra oss landaurana, heldr en gjalda úvinum várum; en þó vil ek, at fé þetta þiggir þú af mér, ok með vináttu mína. Hjalti þakkaði konungi með mörgum orðum. Þaðan af kom Hjalti sér í hinn mesta kærleika við konung ok var opt á tali við hann. Þótti konungi, sem var, at hann var vitr maðr ok orðsnjallr. Hjalti segir Gizuri ok Óttari, at hann er sendr með jartegnum til trausts ok vináttu til Ingigerðar konungsdóttur, ok biðr at þeir skyldu koma honum til tals við hana. Þeir kveða sér lítit fyrir því, ok ganga einnhvern dag til húsa hennar; sat hon þá ok drakk með marga menn. Hon fagnaði vel skáldunum, því at þeir váru henni kunnir. Hjalti bar henni kveðju Ingibjargar konu jarls ok sagði, at hon hefði sent hann þangat til trausts ok vináttu, ok bar fram jartegnir. Konungsdóttir tók því vel, ok kvað honum heimila skyldu sína vináttu. Sátu þeir þar lengi dags ok drukku; spurði konungsdóttir Hjalta margra tíðinda, ok bað hann þar opt koma til tals við sik. Hann gerði svá, kom þar optliga ok talaði við konungsdóttur, sagði henni þá af trúnaði

frá ferð þeirra Bjarnar, ok spyrr hvat hon hyggr, hvernug Svíakonungr muni taka þeim málum, at sætt væri ger milli þeirra konunga. Konungsdóttir svarar ok kvazt þat hyggja, at þess mundi ekki leita þurfa, at konungr mundi sætt gera við Ólaf digra; sagði, at konungr var svá reiðr orðinn Ólafi, at eigi má hann heyra, at hann væri nefndr.

Þat var einn dag, at Hjalti sat fyrir konunginum ok talaði við hann; var þá konungr allkátr ok drukkinn mjök. Þá mælti Hjalti til konungs: Allmikla tign má hér sjá margskonar, ok er mér þat at sjón orðit, er ek hefi opt heyrt frásagt, at engi konungr er jafngöfugr á Norðrlöndum, sem þú. Allmikill harmr er þat, er vér eigum svá langt hingat at sœkja ok svá meinfœrt, fyrst hafsmegin mikit, en þá ekki friðsamt at fara um Noreg þeim mönnum, er hingat vilja sœkja með vináttu; eða hvárt leita menn ekki við at bera sáttmál meðal ykkar Ólafs digra? Mjök heyrða ek þat rœtt í Noregi, ok svá í vestra Gautlandi, at allir mundu þess fúsir vera, at friðr yrði, ok þat var mér sagt með sannindum frá orðum Noregs konungs, at hann væri fúss at sættast við yðr, ok veit ek, at þat mun til koma, at hann mun sjá þat, at hann hefir miklu minna afla en þér hafit. Svá var þat mælt ok, at hann ætlaði at biðja Ingigerðar dóttur þinnar, ok er slíkt ok vænst til heilla sátta, ok er hann hinn mesti merkismaðr, at því er ek heyrða réttorða menn frá segja. Þá svarar konungr: Ekki skaltu mæla slíkt, Hjalti; en eigi vil ek fyrirkunna þik þessa orða, því at þú veizt eigi hvat varast skal; ekki skal þann hinn digra mann konung kalla hér í hirð minni, ok er til hans miklu minna skot, en margir láta yfir; ok mun þér svá þykkja, ef ek segi þér, at sú mægð má eigi maklig vera, því at ek em hinn 10di konungr at Uppsölum, svá hverr hefir eptir annan tekit várra frænda ok verit einvaldskonungar yfir Svíaveldi ok yfir mörgum öðrum stórum löndum, ok verit allir yfirkonungar annarra konunga á Norðrlöndum. En í Noregi er lítil bygð ok þó sundrlaus, hafa þar verit

smákonungar; en Haraldr hinn hárfagri var mestr konungr í því landi, ok átti hann skipti við fylkiskonunga ok braut þá undir sik, kunni hann sér þann hagnað at ágirnast ekki Svíakonungs veldi, létu Svíakonungar hann fyrir því sitja í friði; ok enn var þat til, at frændsemi var meðal þeirra. En þá er Hákon Aðalsteinsfóstri var í Noregi, þá sat hann í friði, þar til er hann herjaði á Gautland ok Danmörk; en síðan var efldr flokkr á hendr honum, ok var hann feldr frá löndum. Gunnhildar synir váru ok af lífi teknir, þegar er þeir gerðust úhlýðnir Danakonungi, lagði þá Haraldr Gormsson Noreg við sitt ríki ok skattgildi, ok þótti oss þó Haraldr konungr Gormsson vera minni fyrir sér en Uppsala konungar, því at Styrbjörn frændi várr kúgadi hann, ok gerðist Haraldr hans maðr; en Eiríkr hinn sigrsæli, faðir minn, steig þó yfir höfuð Styrbirni, þá er þeir reyndu sín á milli. En er Ólafr Tryggvason kom í Noreg ok kallaðist konungr, þá létum vér honum þat eigi hlýða, fórum vit Sveinn Danakonungr ok tókum hann af lífi. Nú hefi ek eignazt Noreg, ok eigi með minna ríki en þú máttir nú heyra, ok eigi verr atkomizt en ek hefi sótt með orrostu ok sigrat þann konung, er áðr réð fyrir. Máttu ætla þat, vitr maðr, at þat mun fjarri fara, at ek láta laust þat ríki fyrir þeim hinum digra manni, ok er þat undarligt, at hann man eigi þat, er hann kom nauðuligast út or Leginum, þá er vér höfðum hann inni byrgt; hygg ek, at honum væri þá annat í hug, ef hann kvæmist með fjörvi í brott, en þat at halda optar deilu við oss Svíana. Nú skaltu, Hjalti, hafa eigi optar í munni þessa rœðu fyrir mér. Hjalta þótti úvænt áhorfast, at konungr mundi vilja til hlýða sætta umleitanar; hann hætti þá ok tók aðra rœðu. Nökkuru síðar, þá er Hjalti var á tali við Ingigerði konungsdóttur, sagði hann henni alla rœðu þeirra konungs. Hon kvað sér slíkra svara ván af konungi. Hjalti bað hana nökkur orð til leggja við konung, ok kvað þat helzt tjá mundu. Hon kvað konung ekki mundu á hlýða, hvat

sem hon mælti: en um má ek rœða, segir hon, ef þú vill. Hjalti kvezt þess þökk kunna.

Ingigerðr konungsdóttir var á tali við Ólaf konung föður sinn einnhvern dag. En er hon fann, at konungi var skaplétt, þá mælti hon: Hverja ætlan hefir þú á um deilu ykkra Ólafs digra? margir menn kæra nú þat vandræði, kallast sumir hafa látit fé, sumir frændr fyrir Norðmönnum, en allir friðland, ok er engum yðrum manni kvæmt í Noreg at svá búnu; var þat mjök úsynju, er þér kölluðut til ríkis í Noregi; er land þat fátœkt ok ilt yfirfarar, ok fólk útrygt, vilja menn þar í landi hvern annan heldr at konungi en þik. Nú ef ek skylda ráða, þá mundir þú láta vera kyrt at kalla til Noregs, en brjótast heldr í Austrveg til ríkis þess, er átt höfðu hinir fyrri Svíakonungar, ok nú fyrir skömmu lagði undir sik Styrbjörn frændi várr, en láta Ólaf digra hafa frændleifð sína ok gera sætt við hann. Konungr sagði reiðuliga: Þat er þitt ráð, Ingigerðr, at ek láta af ríki í Noregi, en gipta þik Ólafi digra; nei, segir hann, annat skal fyrr; heldr mun hitt, at í vetr á Uppsalaþingi skal ek gera bert fyrir öllum Svíum, at almenningr skal úti at liði, áðr en ísa taki af vötnum; skal ek fara í Noreg ok eyða þat land oddi ok eggju ok brenna alt, ok gjalda þeim svá útrúleik sinn. Varð konungr þá svá óðr ok reiðr, at honum mátti engu orði svara. Gékk hon þá í brott. Hjalti hélt vörð á ok gékk þegar at finna hana; spyrr hann þá, hvert erendi hennar varð til konungsins. Hon segir, at svá fór, sem hon vænti, at engum orðum mátti við konunginn koma, ok hann heitaðist í mót; ok bað hon Hjalta aldri geta þessa máls fyrir konungi.

Ingigerðr ok Hjalti, er þau töluðu, rœddu optliga um Ólaf digra; sagði hann henni opt frá honum ok hans háttum, ok lofaði sem hann kunni, ok var þat sannast frá at segja. Hon lét sér þat vel skiljast. Ok enn eitt sinn er þau töluðu, þá mælti Hjalti: Hvárt skal ek, konungsdóttir, mæla þat fyrir þér í orlofi, er mér býr í skapi?

Mæl þú, segir hon, svá at ek heyra ein. Þá mælti Hjalti: Hvernug mundir þú svara, ef Ólafr Noregs konungr sendi menn til þín með þeim erendum at biðja þín? Hon roðnaði ok svarar úbrátt ok þó stilliliga: Ekki hefi ek hugfest svör fyrir mér um þat, því at ek ætla, at ek muna eigi þurfa til at taka þeirra svara; en ef Ólafr er svá at sér gerr um alla hluti, sem þú segir frá honum, þá munda ek eigi kunna at œskja minn mann á annan veg, ef eigi er þat, at þér munit heldr hóli gilt hafa í marga staði. Hjalti segir, at engan hlut hefir hann betr látit um konunginn en var.¹ Þau rœddu þetta sín í milli mjök optliga. Ingigerðr bað Hjalta varast at mæla þetta fyrir öðrum mönnum, fyrir þá sök at konungrinn mun verða þér reiðr, ef hann verðr þessa víss. Hjalti segir þetta skáldunum Gizuri ok Óttari. Þeir kváðu þat vera hit mesta happaráð, ef framgengt mætti verða. Óttarr var máldjarfr maðr ok höfðingjakærr; var hann brátt at þessu máli við konungsdóttur ok taldi upp fyrir henni slíkt sem Hjalti um mannkosti konungsins. Rœddu þau Hjalti opt öll saman um þetta mál; ok er þau töluðu jafnan, ok Hjalti var sannfróðr at orðinn um erendislok sín, þá sendi hann brott hina gauzku menn, er honum höfðu þannug fylgt, lét þá fara aptr til jarls med bréfum, þeim er Ingigerðr konungsdóttir ok Hjalti sendu jarli ok Ingibjörgu. Hjalti lét ok koma veðr á þau um rœður, þær er hann hafði upphafit við Ingigerði, ok svá um svör hennar. Kómu sendimenn til jarls nökkuru fyrir jól.

72. *Ferð Ólafs konungs á Upplönd.*

Þá er Ólafr konungr hafði sent þá Björn austr á Gautland, þá sendi hann aðra menn til Upplanda með þeim erendum at boða veizlur fyrir sér, ok ætlaði hann at fara þann vetr at veizlum yfir Upplönd; því at þat hafði verit siðr hinna fyrri konunga at fara at veizlum hinn þriðja hvern vetr yfir Upplönd. Hóf hann ferðina um haustit or Borg, fór hann fyrst á Vingulmörk; hann

háttaði svá ferðinni, at hann tók veizlur uppi í nánd markbygðinni ok stefndi til sín öllum bygðarmönnum ok þeim öllum vendiligast, er first bygðu meginheruðum. Hann rannsakaði at um kristnihald manna, ok þar er honum þótti ábótavant, kendi hann þeim rétta siðu, ok lagði svá mikit við, ef nökkurir væri þeir, er eigi vildi af láta heiðninni, at suma rak hann brott or landi, suma lét hann hamla at höndum eða fótum, eða stinga augu út, suma lét hann hengja eða höggva, en engi lét hann úhegndan, þann er eigi vildi guði þjóna. Fór hann svá um alt þat fylki. Jafnt hegndi hann ríka ok úríka. Hann fékk þeim kennimenn, ok setti þá svá þykt í heruðum, sem hann sá at bezt bar. Með þessum hætti fór hann um þetta fylki. Hann hafði 300 vígra manna, þá er hann fór upp á Raumaríki. Honum fannst þat brátt, at kristnihaldit var því minna, er hann sótti meir á landit upp. Hann hélt þó hinu sama fram ok sneri öllum lýð á rétta trú, ok veitti stórar refsingar þeim, er eigi vildu hlýða hans orðum.

73. *Svikræði Upplendinga konunga.*

Ok er þat spurði konungr, sá er þar réð fyrir Raumaríki, þá þótti honum gerast mikit vandmæli; því at hvern dag kómu til hans margir menn, er slíkt kærðu fyrir honum, sumir ríkir, sumir úríkir. Konungrinn tók þat ráð, at hann fór upp á Heiðmörk á fund Hrœreks konungs; því at hann var þeirra konunga vitrastr, er þar váru þá. En er konungar tóku tal sín í milli, þá kom þat ásamt með þeim, at senda orð Guðröði konungi norðr í Dala ok svá á Haðaland, til þess konungs er þar var, ok biðja þá þar koma á Heiðmörk til fundar við þá Hrœrek konung. Þeir lögðust eigi ferð undir höfuð, ok hittust þeir 5 konungar á Heiðmörk, þar sem heitir á Hringisakri. Hringr var þar hinn fimti konungr, bróðir Hrœreks konungs. Þeir konungarnir ganga fyrst einir saman á tal. Tók sá fyrst til orða, er kominn var af Raumaríki, ok

sagði frá ferð Ólafs konungs digra ok þeim úfriði, er hann gerði bæði í manna aftökum ok manna meizlum; suma rak hann or landi, ok tók upp fé fyrir öllum þeim, er nökkut mæltu móti honum, en fór með her manns um landit, en ekki með því fjölmenni, er lög váru til. Hann segir ok, at fyrir þeim úfriði kvezt hann hafa þangat flýit, kvað ok marga aðra ríkismenn hafa flýit óðul sín af Raumaríki. En þó at oss sé nú þetta vandræði næst, þá mun skamt til, at þér munut fyrir slíku eiga at sitja, ok er fyrir því betra, at vér ráðim um allir saman, hvert ráð upp skal taka. Ok er hann lauk sinni rœðu, þá viku konungar þar til svara sem Hrœrekr var. Hann mælti: Nú er framkomit þat, er mik grunaði at vera mundi, þá er vér áttum stefnu á Haðalandi, ok þér várut allir ákafir, at vér skyldim hefja Ólaf upp yfir höfuð oss, at hann mundi verða oss harðr í horn at taka, þegar er hann hefði einvald yfir landi. Nú eru tveir kostir fyrir hendi, sá annarr, at vér farim á fund hans allir ok látim hann skera ok skapa alt vár í milli, ok ætla ek oss þann beztan af at taka; en sá annarr, at rísa nú í mót, meðan hann hefir eigi viðara yfir landit farit. En þótt hann hafi 300 manna eða 400, þá er oss þat ekki ofrefli liðs, ef vér verðum at einu ráði allir; en optast sigrast þeim verr, er fleiri eru saman jafnríkir, heldr en hinum, er einn er oddviti fyrir liðinu; ok er þat mitt ráð heldr at hætta eigi til þess at etja hamingju við Ólaf Haraldsson. En eptir þat talaði hverr þeirra konunga slíkt er sýndist; löttu sumir, en sumir fýstu, ok varð engi orskurðr ráðinn, töldu á hvárutveggja sýna andmarka. Þá tók til orða Guðröðr Dalakonungr ok mælti svá: Undarligt þykki mér, er þér vefit svá mjök orskurði um þetta mál, ok erut þér gagnhræddir við Ólaf. Vér erum hér 5 konungar, ok er engi várr verr ættborinn heldr en Ólafr. Nú veittum vér honum styrk til at berjast við Svein jarl, ok hefir hann með várum afla eignazt land þetta. En ef hann vill nú fyrirmuna hverjum várum þess hins litla ríkis, er vér höfum

áðr haft, ok veita oss pyndingar ok kúgan, þá kann ek þat frá mér at segja, at ek vil fœrast undan þrælkan konungs, ok kalla ek þann yðarn ekki at manna vera, er æðrast í því, at vér takim hann af lífdögum, ef hann ferr í hendr oss upp hingat á Heiðmörk; fyrir því at þat er yðr at segja, at aldregi strjúkum vér frjálst höfuð, meðan Ólafr er á lífi. En eptir eggjan þessa snúa þeir allir at því ráði. Þá mælti Hrœrekr: Svá lízt mér um rádagerð þessa, sem vèr munim þurfa ramligt at gera samband várt, at engi skjöplist í einurðinni við annan. Nú ætlit þér, þá er Ólafr kemr hingat á Heiðmörk, at veita honum atgöngu at ákveðinni stefnu, þá vil ek eigi þenna trúnað undir yðr eiga, at þér sét þá sumir norðr í Dölum, en sumir út á Heiðmörk; vil ek, ef þetta ráð skal staðfesta með oss, at vér sém ásamt dag ok nótt, þar til er þetta ráð verðr framgengt. Þessu játtu konungar, ok fara þá allir samt. Þeir láta búa veizlu fyrir sér út á Hringisakri ok drekka þar hvirfing, en gera njósn frá sér út á Raumaríki; láta þegar aðra njósnarmenn út fara, er aðrir snúa aptr, svá at þeir vitu dag ok nótt, hvat títt er um ferðir Ólafs eða um fjölmenni hans. Ólafr konungr fór at veizlum utan um Raumaríki, ok alt með þvílikum hætti sem fyrr var sagt. En er veizlur endust eigi fyrir fjölmennis sakir, þá lét hann þar bœndr til leggja at auka veizlurnar, er honum þótti nauðsyn til bera at dveljast, en sumstaðar dvaldist hann skemr en ætlat var, ok varð hans ferð skjótari en ákveðit var upp til vatnsins. En er konungar höfðu staðfest þetta ráð sín í milli, þá senda þeir orð ok stefna til sín lendum mönnum ok ríkum bóndum or öllum þeim fylkjum; en er þeir koma þar, þá eigu konungar stefnu við þá eina saman ok gera fyrir þeim bert þetta ráð ok kveða á stefnudag, nær sjá ætlan skal framkvæmd verða; á þat kveða þeir, at hverr þeirra konunga skyldi hafa 300 manna. Senda þeir þá aptr lenda menn, til þess at þeir skyldu liði samna ok koma til móts við konunga, þar

sem ákveðit var. Sjá ráðagerð líkaði flestum mönnum vel; en þó var, sem mælt er, at hverr á vin með úvinum.

74. *Hamlaðir Upplendinga konungar.*

Á þeirri stefnu var Ketill af Ringunesi. En er hann kom heim um kveldit, þá mataðist hann at náttverði, en síðan klæddist hann, ok húskarlar hans, ok fór ofan til vatns, ok tóku karfann, er Ketill átti, er Ólafr konungr hafði gefit honum, settu fram skipit; var þar í naustinu allr reiðinn; taka þá ok skipast til ára ok róa út eptir vatni. Ketill hafði 40 manna, alla vel vápnada; þeir kómu um daginn snemma út til vatnsenda. Fór þa Ketill með 20 menn, en lét aðra 20 eptir at gæta skips. Ólafr konungr var þá á Eiði á ofanverðu Raumaríki. Ketill kom þar, þá er konungr gékk frá óttusöng; fagnaði hann Katli vel. Ketill segir, at hann vill tala við konung skjótt. Þeir ganga á tal tyeir saman. Þá segir Ketill konungi, hver ráð konungarnir hafa með höndum ok alla tilætlan, þá er hann var víss orðinn. En er konungr varð þess varr, þá kallar hann menn til sín, sendir suma í bygðina, bað þá stefna til sín reiðskjótum, suma sendi hann til vatnsins at taka róðrarskip, þau er þeir féngi, ok hafa í móti sér; en hann gékk þá til kirkju ok lét syngja sér messu; gékk síðan þegar til borða. En þá er hann hafði matazt, bjóst hann sem skyndiligast ok fór upp til vatnsins; kómu þar skip í móti honum; steig hann þá sjálfr á karfann, ok með honum menn svá margir, sem karfinn tók við; en hverr annarra tók sér þar skip sem helzt fékk. Ok um kveldit er á leið, létu þeir frá landi; logn var veðrs; þeir reru upp eptir vatninu; konungrinn hafði þá nær 400 manna. Fyrr en dagaði kom hann upp til Hringisakrs; urðu varðmenn eigi varir fyrr við, en liðit kom upp til bœjarins. Þeir Ketill vissu gerva, í hverjum herbergjum konungarnir sváfu; lét konungr taka öll þau herbergi ok gæta, at engi maðr kœmist í brott; biðu svá lýsingar. Konungarnir höfðu eigi liðskost til varnar, ok

váru þeir allir höndum teknir ok leiddir fyrir konung. Hrœrekr konungr var maðr forvitri ok harðráðr; þótti Ólafi konungi hann útrúligr, þótt hann gerði nökkura sætt við hann. Hann lét blinda Hrœrek báðum augum, ok hafði hann með sér; en hann lét skera tungu or Guðröði Dalakonungi; en Hring ok aðra tvá lét han sverja sér eiða, at þeir skyldu fara í brott or Noregi ok koma aldri aptr; en lenda menn eða bœndr, þá er sannir váru at þessum svikræðum, rak hann suma or landi, sumir váru meiddir, af sumum tók hann sættir. Frá þessu segir Óttarr svarti:

Lýtandi hefir ljótu
landsráðundum branda
umstillingar allar
ifla folds um goldit.
Hafa léztu heiðska jöfra,
herskorðandi! forðum
mundangs laun, þá er meinum,
mætr gramr! við þik sættu.
Braut hafit, böðvar þreytir!
branda fjóðr! or landi;
meir fannsk þinn er þeirra
þrekr, döglinga rekna.

Stökk, sem þjóð um þekkir,
þér hverr konungr ferri,
heptut ér en eptir
orðreyr þess er sat norðast.
Nú ræðr þú fyrir þeirri,
þik remmir guð miklu,
fold, er forðum héldu
fimm bragningar, gagni.
Breið eru austr til Eiða
ættlönd und þér, göndlar
engr sat elda þröngvir
áðr at slíku láði.

Ólafr konungr lagði þá undir sik þat ríki, er þessir konungar höfðu átt; tók þá gíslar af lendum mönnum ok bóndum. Hann tók veizlugjöld norðan or Dölum ok víða um Heiðmörk, ok sneri þá út aptr á Raumaríki ok þá vestr á Haðaland. Þann vetr andaðist Sigurðr sýr mágr hans. Þá sneri Ólafr konungr á Hringaríki, ok gerði Ásta móðir hans mikla veizlu í móti honum. Bar þá Ólafr einn konungsnafn í Noregi.

75. *Frá brœðrum Ólafs konungs.*

Svá er sagt, at Ólafr konungr var á veizlunni með Ástu móður sinni, at hon leiddi fram börn sín ok sýndi honum. Konungrinn sétti á kné sér Guthorm bróður sinn,

en á annat kné Hálfdan bróður sinn. Konungrinn sá á sveinana; þá ygldist hann ok leit reiðuliga til þeirra. Þá glúpnuðu sveinarnir. Þá bar Ásta til hans hinn yngsta son sinn, er Haraldr hét; þá var hann þrevetr. Konungrinn ygldist á hann; en hann sá upp í mót honum. Þá tók konungr í hár sveininum ok kipti; sveinninn tók upp í kampinn konunginum ok hnykti. Þá mælti konungrinn: Hefnisamr muntu síðar, frændi! Annan dag reikaði konungr úti um bœinn, ok Ásta móðir hans með honum. Þá géngu þau at tjörn nökkurri. Þar váru þá sveinarnir, synir Ástu, ok léku sér, Guthormr ok Hálfdan. Þar váru gervir bœir stórir ok kornhlöður stórar, naut mörg ok sauðir; þat var leikr þeirra. Skamt þaðan frá viðr tjörnina hjá leirvík nökkurri var Haraldr, ok hafði þar tréspánu, ok flutu þar við landit margir. Konungrinn spurði hann, hvat þat skyldi? Hann kvað þat vera herskip sín. Þá hló konungr at ok mælti: Vera kann, frændi, at þar komi, at þú ráðir fyrir skipum. Þá kallaði konungr þangat Hálfdan ok Guthorm. Þá spurði hann Guthorm: Hvat vildir þú flest eiga, frændi? Akra, segir hann. Konungr mælti: Hversu víða akra mundir þú eiga vilja? Hann svarar: Þat vilda ek, at nesit væri þetta alt sáit hvert sumar, er út gengr í vatnit. En þar stóðu 10 bœir. Konungrinn svarar: Mikit korn mætti þar á standa. Þá spurði konungr Hálfdan, hvat hann vildi flest eiga. Kýr, segir hann. Konungr spurði: Hversu margar vildir þú kýr eiga? Hálfdan sagði: Þá er þær géngi til vatns, skyldu þær standa sem þykst umhverfis vatnit. Konungrinn svarar: Bú stór vilit þit eiga; þat er líkt feðr ykkrum. Þá spyrr konungr Harald: Hvat vildir þú flest eiga? Hann svarar: Húskarla, segir hann. Konungr mælti: Hve marga viltu þá eiga? Þat vilda ek, at þeir æti at einu máli kýr Hálfdanar bróður míns. Konungr hló at ok mælti til Ástu: Hér muntu konung uppfœða, móðir! Eigi er þá getit fleiri orða þeirra.

76. *Frá landsdeild í Svíþjóð ok lögum.*

Í Svíþjóð var þat forn siðr, meðan heiðni var þar, at höfuðblót skyldi vera at Uppsölum at Gói; skyldi þá blóta til friðar ok sigrs konungi sínum, ok skyldu menn þangat sœkja um alt Svíaveldi; skyldi þar þá ok vera þing allra Svía; þar var ok þá markaðr ok kaupstefna, ok stóð viku. En er kristni var í Svíþjóð, þá hélzt þar þó lögþing ok markaðr. En nú síðan er kristni var alsiða í Svíþjóð, en konungar afrœktust at sitja at Uppsölum, þá var fœrðr markaðrinn ok hafðr kyndilmessu; hefir þat haldizt alla stund síðan, ok er nú hafðr eigi meiri en þrjá daga. Er þar þing Svía, ok sœkja þeir þar til um alt land. Svíaveldi liggr í mörgum hlutum. Einn hlutr er vestra Gautland ok Vermaland ok Markir, ok þat er þar liggr til; ok er þat svá mikit ríki, at undir þeim biskupi, er þar er yfir, eru 11 hundruð kirkna. Annarr hlutr lands er eystra Gautland, þar er annarr biskupsdómr; þar fylgir nú Gotland ok Eyland; ok er þat alt saman miklu meira biskupsveldi. Í Svíþjóð sjálfri er einn hlutr lands, er heitir Suðrmannaland; þat er einn biskupsdómr. Þá heitir Vestmannaland eða Fjaðrundaland; þat er einn biskupsdómr. Þá heitir Tíundaland hinn þriði hlutr Svíþjóðar. Þá heitir hinn fjórði Áttundaland. Þá er hinn fimti Sjáland, ok þat er þar liggr til; þat liggr hit eystra með hafinu. Tíundaland er bezt ok göfgast bygt í Svíþjóð; þangat lýtr til alt ríkit; þar eru Uppsalir, þar er konungsstóll, ok þar er erkibiskupsstóll, ok þar er viðkendr Uppsala auðr; svá kalla Svíar eign Svíakonungs, kalla Uppsala auð. Í hverri þeirri deild landsins er sitt lögþing ok sín lög um marga hluti; yfir hverjum lögum er lögmaðr, ok ræðr hann mestu við bœndr; því at þat skulu lög vera, er hann ræðr upp at kveða. En ef konungr eða jarl eða biskupar fara yfir landit ok eigu þing við bœndr, þá svarar lögmaðr af hendi bónda, en þeir fylgja honum allir, svá at varla þora ofreflismenn at koma á alþingi þeirra, ef eigi lofa

bœndr ok lögmaðr. En þar alt er lögin skilr á, þá skulu öll hallast til móts við Uppsala lög, ok aðrir lögmenn allir skulu vera undirmenn þess lögmanns, er á Tíundalandi er.

77. *Frá Þorgný lögmanni.*

Þá var á Tíundalandi sá lögmaðr, er Þorgnýr het; faðir hans er nefndr Þorgnýr Þorgnýsson. Þeir langfeðgar höfðu verit lögmenn á Tíundalandi um margra konunga ævi. Þorgnýr var þá gamall; hann hafði um sik mikla hirð; hann var kallaðr vitrastr maðr í Svíaveldi; hann var frændi Rögnvalds jarls ok fóstrfaðir hans.

78. *Fundr Rögnvalds jarls ok Ingigerðar konungsdóttur á Ullarakri.*

Nú er þar til máls at taka, er þeir menn kómu til Rögnvalds jarls, er Ingigerðr konungsdóttir ok þau Hjalti höfðu sent austan; báru þeir fram sín erendi fyrir Rögnvald jarl ok Ingibjörgu konu hans, ok sögðu þat, at konungsdóttir hefði opt rœtt fyrir Svíakonungi um sættir milli þeirra Ólafs konungs digra, ok hon var hinn mesti vinr Ólafs konungs; en Svíakonungr varð reiðr hvert sinni er hon gat Ólafs, ok henni þótti engi ván um sættirnar at svá búnu. Jarl sagði Birni, hvat hann hafði austan spurt; en Björn sagði enn hit sama, at hann mundi eigi fyrr aptr hverfa, en hann hitti Svíakonung, ok segir at jarl hefir honum því heitit, at hann skal fylgja honum á fund Svíakonungs. Nú líðr fram vetrinum, ok þegar á bak jólum býr jarl ferð sína ok hefir 60 manna; þar var í för Björn stallari ok hans förunautar. Fór jarl austr alt í Svíþjóð; en er hann sótti upp í landit, þá sendi hann menn sína fram fyrir til Uppsala, ok sendi orð Ingigerði konungsdóttur, at hon skyldi fara út á Ullarakr á móti honum; þar átti hon bú stór. En er konungsdóttur kómu orð jarls, þá lagðist hon eigi ferðina undir höfuð, ok bjóst hon með marga menn. Hjalti rézt til farar með henni.

En áðr hann fœri í brott, gékk hann fyrir Ólaf konung ok mælti: Sittu allra konunga heilastr, ok er þat satt at segja, at ek hefi hvergi þar komit, er ek hafa slíka tign sét, sem með þér; skal ek þat orð bera, hvar sem ek kem síðan; vil ek þess biðja yðr, konungr, at þú sér vinr minn. Konungr svarar: Hví lætr þú svá brautfúsliga? hvert skaltu fara? Hjalti svarar: Ek skal ríða út á Ullarakr með Ingigerði dóttur þinni. Konungr mælti: Far þú þá vel; vitr maðr ertu ok siðugr, ok kant vel at vera með tignum mönnum. Gékk þá Hjalti í brott. Ingigerðr konungsdóttir reið til búa sinna út á Ullarakr, lét þar búa veizlu mikla í mót jarli. Þá kom jarl þar, ok var honum vel fagnat; dvaldist hann þar nökkurar nætr. Töluðu þau konungsdóttir mart, ok flest um þá Svíakonung ok Noregs konung; segir hon jarli, at henni þykkir úvænt horfa um sættirnar. Þá mælti jarl: Hvernug er þér gefit, frændkona, um þat, ef Ólafr Noregs konungr biðr þín? Sýnist oss þat sem helzt muni til sætta einhlítt, ef mægðir þær mætti takast milli þeirra konunga; en ek vil ekki ganga með því máli, ef ek veit, at þat er þvert frá þínum vilja. Hon segir: Faðir minn mun sjá kost fyrir mér; en annarra minna frænda ertu sá, er ek vil helzt mín ráð undir eiga, þau er mér þykkir miklu máli skipta. Eða hve ráðligt sýnist þér þetta? Jarl fýsti hana mjök, ok taldi marga hluti upp til frama um Ólaf konung, þá er stórvegligir váru; sagði henni inniliga frá þeim atburðum, er þá höfðu fyrir skemstu gerzt, er Ólafr konungr hafði handtekna gert 5 konunga á einum morni, ok tekit þá alla af ríki, en lagt þeirra eignir ok ríki við sitt veldi. Mart rœddu þau um þetta mál, ok urðu á allar rœður sátt sín á milli. Fór jarl í brott, er hann var at því búinn. Hjalti fór með honum.

79. *Frá Rögnvaldi ok Þorgný lögmanni.*

Rögnvaldr jarl kom einn dag at kveldi til bús Þorgnýs lögmanns; þar var bœr mikill ok stórkostligr; váru þar

margir menn úti, þeir fögnuðu vel jarli ok tóku við hestum þeirra ok reiða. Jarl gékk inn í stofuna; var þar inni fjölmenni mikit; þar sat í öndugi maðr gamall; engi mann höfðu þeir Björn sét jafnmikinn; skeggit var svá sítt, at lá í knjám honum, ok breiddist um alla bringuna; hann var vænn maðr ok göfugligr. Jarl gékk fyrir hann ok heilsaði honum. Þorgnýr fagnar honum vel, ok bað hann ganga til sætis þess, er hann var vanr at sitja í. Jarl settist öðrum megin gegnt Þorgný. Þeir dvöldust þar nökkurar nætr, áðr jarl bar upp erendi sín; bað han, at þeir Þorgnýr skyldu ganga í málstofu. Þeir Björn förunautar géngu þannug með jarli; þá tók jarl til máls, ok sagði frá því, at Ólafr Noregs konungr hafði senda menn sína austr þannug til friðgerðar; talaði ok um þat langt, hvert vandræði Vestrgautum var at því, er úfriðr var þaðan til Noregs; hann sagði ok frá því, at Ólafr Noregs konungr hafði þangat senda menn, ok þar váru þá sendimenn konungs, ok hann hafði þeim því heitit at fylgja þeim á fund Svíakonungs; ok hann sagði, at Svíakonungr tók þessu máli svá þungliga, at hann lét engum manni hlýða skyldu at ganga með þessu máli. Nú er svá, fóstri, segir jarl, at ek verð eigi einhlítr at þessu máli; hefi ek nú fyrir því sótt á þinn fund, ok vætti ek þar heilla ráða ok trausts þíns. En er jarl hætti sínu máli, þá þagði Þorgnýr um hríð; en er hann tók til máls, mælti hann: Undarliga skiptit þér til, girnizt at taka tignarnafn, en kunnit yðr engi forráð eða fyrirhyggju, þegar er þér komit í nökkurn vanda; hví skyldir þú eigi hyggja fyrir því, áðr þú hétir þeirri ferð, at þú hefir eigi ríki til þess at mæla í mót Ólafi konungi; þykki mér þat eigi úvirðiligra at vera í búanda tölu ok vera frjáls orða sinna, at mæla slíkt er hann vill, þótt konungr sé hjá. Nú mun ek koma til Uppsala þings ok veita þér þat lið, at þú mælir þar úhræddr fyrir konungi slíkt er þér líkar. Jarl þakkaði honum vel þessi heit; ok dvaldist hann með Þorgný, ok

reið með honum til Uppsala þings. Var þar allmikit fjölmenni; þar var Ólafr konungr með hirð sinni.

80. *Frá Uppsala þingi.*

Hinn fyrsta dag er þing var sett, sat Ólafr konungr á stóli, ok þar hirð hans umhverfis. En annan veg á þingit sátu þeir á einum stóli Rögnvaldr jarl ok Þorgnýr, ok sat þar fyrir þeim hirð jarls ok húskarlasveit Þorgnýs; en á bak stólinum stóð bóndamúgrinn, ok alt umhverfis í hring; sumir fóru á hæðir ok hauga at heyra þaðan til. En er tölnð váru erendi konungs, þau sem siðr var til at mæla á þingum, ok er því var lokit, þá stóð upp Björn stallari hjá stóli jarls, ok mælti hátt: Ólafr konungr sendi mik hingat þess erendis, at hann vill bjóða Svíakonungi sætt, ok þat landaskipti, sem at fornu fari hefir verit milli Noregs ok Svíþjóðar. Hann mælti hátt, svá at Svíakonungr heyrði gerva. En fyrst er Svíakonungr heyrði nefndan Ólaf konung, þá hugði hann, at sá mundi reka nökkut hans erendi; en er hann heyrði rœtt um sætt ok landaskipti milli Svíþjóðar ok Noregs, þá skildi hann af hverjum rifjum rísa mundi; þá hljóp hann upp ok kallaði hátt, at sá maðr skyldi þegja, kvað slíkt ekki tjóa mundu. Björn sezt þá niðr. En er hljóð fékkst, þá stóð jarl upp ok mælti. Hann sagði frá orðsending Ólafs digra ok sættarboðum við Ólaf Svíakonung, ok frá því, at Vestrgautar sendu Ólafi konungi öll orð til, at sætt skyldi gera við Noregs konung; taldi hann upp, hvert vandræði Vestrgautum var at því at missa þeirra hluta allra af Noregi, er þeim var árbót í, en í annan stað at sitja fyrir áhlaupum þeirra ok hernaði, ef Noregs konungr samnaði her saman ok herjaði á þá. Jarl sagði ok, at Ólafr Noregs konungr hafði menn þangat sent þeirra erenda, at hann vill biðja Ingigerðar dóttur hans. En er jarl hætti at tala, þá stóð upp Ólafr Svíakonungr. Hann svarar þungliga um sættina, en veitti jarlinum átölur þungar ok stórar um dirfð þá, er hann hafði gert grið ok frið við hinn digra mann, ok

lagt við hann vináttu; taldi hann sannan at landráðum við sik; kvað þat makligt, at Rögnvaldr væri rekinn or ríkinu, ok sagði, at alt slíkt hlaut hann af áeggjan Ingibjargar konu sinnar, ok kvað þat verit hafa hit úsnjallasta ráð, er hann skyldi fengit hafa at girndum slíkrar konu. Hann talaði langt ok hart, ok sneri þá enn tölunni á hendr Ólafi digra. En er hann settist niðr, þá var fyrst hljótt.

81. *Tala Þorgnýs lögmanns.*

Þá stóð upp Þorgnýr. En er hann stóð upp, þá stóðu upp allir bœndr, þeir er áðr höfðu setit, ok þustu at allir, þeir er í öðrum stöðum höfðu verit, ok vildu hlýða til, hvat Þorgnýr mælti. Var þá fyrst gnýr mikill af fjölmenni ok vápnum. En er hljóð fékkst, þá mælti Þorgnýr: Annan veg er nú skaplyndi Svíakonunga, en fyrr hefir verit. Þorgnýr föðurfaðir minn mundi Eirík Uppsalakonung Emundarson, ok sagði þat frá honum, at meðan hann var á léttasta aldri, at hann hafði hvert sumar leiðangr úti ok fór til ýmissa landa, ok lagði undir sik Finnland ok Kirjálaland, Eistland ok Kúrland, ok víða um Austrlönd, ok mun enn sjá þær jarðborgir ok önnur stórvirki, þau er hann gerði; ok var hann eigi svá mikillátr, at eigi hlýddi hann mönnum, ef skylt áttu við hann at rœða. Þorgnýr faðir minn var með Birni konungi langa ævi; var honum hans siðr kunnigr; stóð um ævi Bjarnar hans ríki með styrk miklum en engum þurð, var han dæll sínum vinum. Ek má muna Eirík konung hinn sigrsæla, ok var ek með honum í mörgum herförum; jók hann ríki Svía, en varði harðfengliga; var oss gott við hann ráðum at koma. En konungr þessi, er nú er, lætr engi mann þora at mæla við sik, nema þat einu, er hann vill vera láta, ok hefir hann þar við alt kapp, en lætr skattlönd sín undan sér ganga af eljanleysi ok þrekleysi. Hann girnist þess at halda Noregs veldi undir sik, er engi Svíakonungr hefir þat fyrr ágirnzt, ok gerir þat mörgum manni

úró. Nú er þat vili várr búandanna, at þú, Ólafr konungr, gerir sætt við Ólaf digra Noregs konung ok giptir honum dóttur þína Ingigerði. En ef þú vilt vinna aptr undir þik ríki þau í Austrvegi, er frændr þínir ok foreldri hafa þar átt, þá viljum vér allir fylgja þér þar til. Með því at þú vilt eigi hafa þat, er vér mælum, munum vér veita þér atgöngu ok drepa þik, ok þola þér eigi úfrið ok úlög; hafa svá gert hinir fyrri foreldrar várir, þeir steyptu 5 konungum í eina keldu á Múlaþingi, er áðr höfðu uppfylzt ofmetnaðar, sem þú við oss. Seg nú skjótt, hvern kost þú vilt upptaka. Þá gerði lýðrinn þegar vápnabrak ok gný mikinn. Konungrinn stendr þá upp ok mælti, segir, at alt vill hann vera láta, sem bœndr vilja; segir, at svá hafi gert allir Svíakonungar, at láta bœndr ráða með sér öllu því, er þeir vildu. Staðnaði þá kurr búandanna. En þá töluðu höfðingjar, konungr ok jarl ok Þorgnýr, ok gera þá frið ok sætt af hendi Svíakonungs, eptir því sem Noregs konungr hefir áðr orð til send. Var á því þingi þat ráðit, at Ingigerðr dóttir Ólafs konungs skyldi vera gipt Ólafi konungi Haraldssyni. Seldi konungr jarli í hendr festar hennar, ok fékk honum í hendr alt sitt omboð um þann ráðahag, ok skildust þeir á þinginu at svá loknum málum. En er jarl fór heim, þá hittust þau Ingigerðr konungsdóttir ok töluðu sín í milli um þetta mál. Hon sendi Ólafi konúngi slœður af pelli gullsaumaðar mjök ok silkiræmur. Fór jarl aptr í Gautland, ok Björn með honum. Björn dvaldist þar litla stund, ok fór hann þá aptr í Noreg með föruneyti sínu; ok er hann hitti Ólaf konung ok sagði honum erendislok, þau sem váru, þá þakkaði konungr honum vel ferðina, ok sagði sem var, at Björn hafði gæfu tilborit at koma fram erendinu í úfriði þessum.

82. *Frá svikum Hrœreks konungs.*

Ólafr konungr fór, er váraði, út til sævar, ok lét búa skip sín ok stefndi til sín liði, ok fór um várit alt út eptir

Víkinni til Líðandisness, ok alt fór hann norðr á Hörðaland; sendi þá orð lendum mönnum, ok nefndi alla hina ríkustu menn or heruðum, ok bjó þá ferð sem vegligast, er hann fór í mót festarkonu sinni. Veizla sú skyldi vera um haustit austr við Elfi við landamæri. Ólafr konungr hafði með sér Hrœrek konung blinda. En er hann var gróinn sára sinna, þá fékk Ólafr honum tvá menn til þjónostu við hann, ok lét hann sitja í hásæti hjá sér, ok hélt hann at drykk ok at klæðum engum mun verr, en hann hafði áðr haldit sik sjálfr. Hrœrekr var fámálugr, ok svaraði stirt ok stutt, þá er menn ortu orða á hann. Þat var siðvenja hans, at hann lét skósvein sinn leiða sik úti um daga ok frá öðrum mönnum; þá barði hann knapann; en er hann hljóp frá honum, þá segir hann Ólafi konungi, at sá sveinn vildi honum eigi þjóna. Þá skipti Ólafr konungr við hann þjónostumönnum, ok fór alt sem áðr, at engi þjónostumaðr hélzt við með Hrœreki konungi. Þá fékk Ólafr konungr til fylgðar ok til gæzlu við Hrœrek þann mann, er Sveinn hét; ok var hann frændi Hrœreks konungs ok hafði verit hans maðr áðr. Hrœrekr hélt teknum hætti um stirðlæti ok svá um einfarar sínar. En er þeir Sveinn váru tveir saman staddir, þá var Hrœrekr kátr ok málrœtinn; hann mintist þá á marga hluti, þá er fyrr höfðu verit, ok þat er um hans daga hafði atborizt, þá er hann var konungr, ok mintist á ævi sína hina fyrri, ok svá á þat, hverr því hafði brugðit, hans ríki ok sælu, en gert hann at ölmusumanni. En hitt þykki mér þó allra þyngst, segir hann, er þú eða aðrir frændr mínir, þeir er mannvænir höfðu verit, skulu nú verða svá miklir ættlerar, at engrar svívirðingar skulu hefna, þeirrar er á ætt várri er ger. Þvílíkar harmtölur hafði hann opt uppi. Sveinn svarar ok segir, at þeir ætti við ofreflismenn mikla at skipta, en þeir áttu þá litla kosti. Hrœrekr mælti: Til hvers skulum vér lengi lifa við skömm ok meizlur? nema svá beri til, at ek mætta blindr sigrast á þeim, er mik sigraði sofanda; svá heilir drepum Ólaf digra, hann

óttast nú ekki at sér; ek skal ráðit til setja, ok eigi vilda ek hendrnar til spara, ef ek mætta þær nýta, en þat má ek eigi fyrir sakir blindleiks, ok skaltu fyrir því bera vápn á hann; en þegar er Ólafr er drepinn, þá veit ek þat af forspá, at ríkit hverfr undir úvini hans. Nú kann vera, at ek verða konungr, þá skaltu vera jarl minn. Svá kómu fortölur hans, at Sveinn játaði at fylgja þessu úráði. Svá var ætlat ráðit, at þá er konungr bjóst at ganga til aptansöngs, stoð Sveinn úti í svölunum, ok hafði brugðit sax undir yfirhöfninni. En er konungr gékk út or stofunni, þá bar hann skjótara at en Svein varði, ok sá hann í andlit konunginum; þá bliknaði hann ok varð fölr sem nár, ok féllust honum hendr. Konungr fann á honum hræzlu ok mælti: Hvat er nú, Sveinn? viltu svíkja mik? Sveinn kastaði yfirhöfninni frá sér ok saxinu ok féll til fóta konungi ok mælti: Alt á guðs valdi ok yðru, konungr! Konungr bað menn sína taka Svein, ok var hann í járn settr. Þá lét konungr fœra sæti Hrœreks á annan pall; en hann gaf grið Sveini, ok fór hann af landi í brott. Konungr fékk þá Hrœreki annat herbergi at sofa í, en þat er hann svaf sjálfr í; svaf í því herbergi mart hirðmanna; hann fékk til tvá hirðmenn at fylgja Hrœreki dag ok nótt; þeir menn höfðu lengi verit með Ólafi konungi, ok hafði hann þá reynt at trúleik við sik; eigi er þess getit, at þeir væri ættstórir menn. Hrœrekr konungr gerði ýmist, at hann þagði marga daga, svá at engi maðr fékk orð af honum; en stundum var hann svá kátr ok glaðr, at þeim þótti at hverju orði gaman, því er hann mælti; en stundum mælti hann fátt ok ilt einu; svá var ok, at stundum drakk hann hvern af stokki, ok gerði alla úfœra, er nær honum váru; en optast drakk hann lítit. Ólafr konungr fékk honum vel skotsilfr. Opt gerði hann þat, þá er hann kom til herbergis, áðr hann lagðist til svefns, at hann lét taka inn mjöð, nökkurar byttur, ok gaf at drekka öllum herbergismönnum; af því varð hann þokkasæll.

83. *Frá Finni litla.*

Maðr er nefndr Finnr litli, upplenzkr maðr, en sumir segja, at hann væri finskr at ætt; hann var allra manna minstr ok allra manna fóthvatastr, svá at engi hestr tók hann á rás; hann kunni manna bezt við skíð ok boga; hann hafði lengi verit þjónostumaðr Hrœreks konungs, ok farit opt erenda hans, þeirra er trúnaðar þurfti við; hann kunni vega um öll Upplönd; hann var ok málkunnigr þar öllu stórmenni. En er Hrœrekr konungr var tekinn í fangelsi, þá slóst Finnr í för þeirra, ok fór hann optast í sveit með knöpum ok þjónostumönnum; en hvert sinn er hann mátti, kom hann til þjónostu við Hrœrek konung, ok opt í tal, ok vildi konungr skömmum samfast mæla við hann, ok vildi ekki gruna láta tal þeirra. En er á leið várit, ok þeir sóttu út í Víkina, þá hvarf Finnr í brott frá liðinu nökkura daga; þá kom hann enn aptr ok dvaldist um hríð. Svá fór opt fram, ok var at því engi gaumr gefinn, því at margir váru umrenningar með liðinu.

84. *Dráp hirðmanna Ólafs konungs.*

Ólafr konungr kom til Túnsbergs fyrir páska, ok dvaldist þar mjök lengi um várit; þar kom þá til bœjarins mart kaupskipa, bæði Saxar ok Danir ok austan or Vík ok norðan or landi; var þar allmikit fjölmenni. Þá var ár mikit ok drykkjur miklar. Þat barst at á einu kveldi, at Hrœrekr konungr var kominn til herbergis, ok heldr síðla, ok hafði mjök drukkit, ok var þá allkátr; þá kom þar Finnr litli með mjaðarbyttu, ok var þat grasaðr mjöðr ok hinn sterkasti. Þá lét konungrinn gefa at drekka öllum þeim, er inni váru, alt til þess, er hverr sofnaði í sínu rúmi. Finnr var þá í brott genginn; ljós brann í herberginu. Þá vakti hann upp menn þá, er vanir váru at fylgja honum, ok segir, at hann vill ganga til garðs. Þeir höfðu skriðljós með sér, en niðamyrkr var úti; mikit salerni var í garðinum ok stóð á stöfum, en rið upp at ganga til dyranna. En er þeir Hrœrekr sátu í garðinum,

þá heyrðu þeir at maðr mælti: Högg þú fjándann. Þá heyrðu þeir brest ok dett, sem nökkut félli. Hrœrekr konungr mælti: Fulldrukkit munu þeir hafa, er þar eigust við; farit til skjótt ok skilit þá. Þeir bjoggust skyndiliga ok hljópu út; en er þeir kómu á riðit, þá var sá höggvinn fyrr, er síðar gékk, ok drepnir þó báðir. Þar váru komnir menn Hrœreks konungs, Sigurðr hít, er verit hafði merkismaðr hans, ok þeir 15 saman; þar var þá Finnr litli. Þeir drógu líkin upp milli húsanna, en tóku konunginn ok höfðu með sér, hljópu þá á skútu, er þeir áttu, ok reru í brott. Sigvatr skáld svaf í herbergi Ólafs konungs; hann stóð upp um nóttina, ok skósveinn hans með honum, ok géngu út til hins mikla salernis; en er þeir skyldu aptr ganga ok ofan fyrir riðit, þá skriðnaði Sigvatr ok féll á kné, ok stakk niðr höndunum, ok var þar vátt undir; hann mælti: Þat hygg ek, at nú í kveld muni konungrinn hafa mörgum oss fengit karfafótinn, ok hló at. En er þeir kómu í herbergit, þar sem ljós brann, þá spurði skósveinninn: Hefir þú skeint þik, eða hví ertu í blóði einu allr? Hann svarar: Eigi em ek skeindr, en þó mun þetta tíðindum gegna. Hann vakti þá Þórð Fólason, merkismann ok rekkjufélaga sinn, ok géngu þeir út, ok höfðu með sér skriðljós, ok fundu brátt blóðit; þá leituðu þeir, ok fundu brátt líkin ok báru á kensl; þeir sá ok, at þar lá tréstobbi mikill, ok í skýlihögg mikil, ok spurðist þat síðan, at þat hafði gert verit til úlíkinda at teygja þá út, er drepnir váru.

Þeir Sigvatr mæltu sín í milli, at nauðsyn væri til, at konungr vissi þessi tíðindi sem bráðast; þeir sendu sveininn þegar til herbergis þess, er Hrœrekr konungr hafði verit; þar sváfu menn allir, en konungr var í brottu. Hann vakti þá menn, er þar váru inni, ok sagði tíðindin. Stóðu menn upp ok fóru þegar þannug í garðinn, sem líkin váru. En þó at nauðsyn þœtti til, at konungr vissi sem fyrst þessi tíðindi, þá þorði engi at vekja hann. Þá mælti Sigvatr til Þórðar: Hvárt viltu heldr, lagsmaðr,

vekja konunginn, eða segja honum tíðindin? Þórðr svarar: Fyrir engan mun þori ek at vekja hann, en segja mun ek honum tíðindin. Þá mælti Sigvatr: Mikit er enn eptir nætrinnar, ok kann vera áðr dagr sé, at Hrœrekr hafi fengit sér þat fylskni, at hann verði síðan eigi auðfundinn, en þeir munu enn skamt brott komnir, því at líkin váru vörm; skal oss aldregi henda sú skömm, at vér látim eigi konunginn vita þessi svik; gakk þú, Þórðr, upp í herbergit, ok bíð mín þar. Þá gékk Sigvatr til kirkju ok vakti klukkarann, ok bað hann hringja fyrir sál hirðmanna konungs, ok nefndi menninа, þá er vegnir váru. Klukkarinn gerir, sem hann bað. En við hringinguna vaknaði konungr ok settist upp; hann spurði, hvárt þá væri óttusöngs mál. Þórðr svarar: Verri efni eru í, tíðindi mikil eru orðin; Hrœrekr konungr er á brott horfinn, en drepnir hirðmenn yðrir tveir. Þá spurði konungr eptir atburðum, þeim er þar höfðu orðit. Þórðr segir honum slíkt, er hann vissi. Þá stóð konungr upp ok lét blása til hirðstefnu. En er liðit kom saman, þá nefndi konungr menn til at fara alla vega frá bœnum at leita Hrœreks á sæ ok landi. Þórir langi tók skútu ok fór með 30 manna, ok er lýsti, sjá þeir skútur tvær litlar fara fyrir þeim. En er þeir sást, reru hvárir sem mest máttu. Þar var Hrœrekr konungr ok hafði 30 manna. En er saman dró með þeim, þá sneru þeir Hrœrekr at landi, ok hljópu þar upp á land allir, nema konungr settist upp í lyptingina. Hann mælti, bað þá vel fara ok heila hittast. Því næst reru þeir Þórir at landi. Þa skaut Finnr litli öru, ok kom sú á Þóri miðjan, ok fékk hann bana. En þeir Sigurðr hljópu allir í skóginn. En menn Þóris tóku lík hans, ok svá Hrœrek konung, ok fluttu út til Túnsbergs. Ólafr konungr tók þá við haldi Hrœreks konungs; hann lét þá vandliga gæta hans, ok galt mikinn varhuga við svikum hans, fékk til menn nótt ok dag at gæta hans. Hrœrekr konungr var þá hinn kátasti, ok fann engi maðr á honum, at eigi líkaði honum alt sem bezt.

85. *Frá tilræði Hrœreks konungs.*

Þat barst at uppstigningardag, at Ólafr konungr gékk til hámessu; þá gékk biskup með processíu um kirkju ok leiddi konunginn, en er þeir kómu aptr í kirkju, þá leiddi biskup konung til sætis síns fyrir norðan í kórnum. En þar sat hit næsta Hrœrekr konungr, sem hann var vanr; hann hafði yfirhöfnina fyrir andliti sér. En er Ólafr konungr hafði niðr sezt, þá tók Hrœrekr konungr á öxl honum hendinni ok þrýsti; hann mælti þá: Pellsklæði hefir þú nú, frændi, segir hann. Ólafr konungr svarar: Nú er hátíð mikil haldin í minning þess, er Jesus Kristr sté til himna af jörðu. Hrœrekr konungr svarar: Ekki skil ek af, svá at mér hugfestist, þat er þér segit frá Kristi; þykki mér þat mart heldr útrúligt, er þér segit; en þó hafa mörg dœmi orðit í forneskju. En er messan var upphafin, þá stóð Ólafr konungr upp, ok hélt upp höndunum yfir höfuð sér ok laut til altaris, ok bar yfirhöfnina aptr af herðum honum. Hrœrekr konungr spratt þá upp skjótt ok hart; hann lagði þá til Ólafs konungs saxknífi þeim, er rytningr er kallaðr; lagit kom í yfirhöfnina við herðarnar, er hann hafði lotit undan; skárust mjök klæðin, en konungr varð eigi sárr. En er Ólafr konungr fann þetta tilræði, þá hjóp hann fram við á gólfit. Hrœrekr konungr lagði til hans annat sinni saxinu, ok misti hans, ok mælti: Flýr þú nú, Ólafr digri, fyrir mér blindum? Konungr bað sína menn taka hann ok leiða hann út or kirkjunni, ok svá var gert. Eptir þessa atburði eggjuðu menn Ólaf konung at láta drepa Hrœrek konung, ok er þat, sögðu þeir, hin mesta gæfuraun yðr, konungr, at hafa hann með yðr, ok þyrma honum, hverigar úhæfur er hann tekr til; en hann liggr um þat nótt ok dag at veita yðr líflát. En þegar er þér sendit hann á brott frá yðr, þá sjám vér eigi mann til þess, at svá fái gætt hans, at örvænt sé, at hann komist í brott. En ef hann verðr lauss, þá mun hann þegar flokk uppi hafa ok gera mart ilt. Konungr svarar: Rétt er þat mælt, at margr hefir

dauða tekit fyrir minni tilgerðir en Hrœrekr; en trauðr em ek at týna þeim sigri, er ek fékk á Upplendinga konungum, er ek tók þá 5 á einum morni, ok náða ek svá öllu ríki þeirra, at ek þurfta enskis þeirra banamaðr at verða, því at þeir váru allir frændr mínir; en þó fæ ek nú varla sét, hvárt Hrœrekr mun fá mik nauðgaðan til eða eigi at láta drepa hann. Hrœrekr hafði fyrir þá sök tekit hendinni á öxl Ólafi konungi, at hann vildi vita, hvárt hann var í brynju.

86. *Ferð Hrœreks konungs til Íslands.*

Maðr er nefndr Þórarinn Nefjólfsson; hann var íslenzkr maðr, hann var kynjaðr norðan or landi; ekki var hann ættstórr, ok allra manna vitrastr ok orðspakastr; hann var djarfmæltr við tigna menn; hann var farmaðr mikill ok var löngum utanlendis. Þórarinn var manna ljótastr, ok bar þat mest frá, hversu illa hann var limaðr; hann hafði hendr miklar ok ljótar, en fœtrnir váru þó miklu ljótari. Þórarinn var staddr í Túnsbergi, er þessi tíðindi urðu, er áðr var frásagt; hann var málkunnigr Ólafi konungi. Þórarinn bjó þá kaupskip, er hann átti, ok ætlaði til Íslands um sumarit. Ólafr konungr hafði Þórarin í boði sínu nökkura daga ok talaði mart við hann; svaf Þórarinn í konungs herbergi. Þat var einn morgin snimma, at konungrinn vakti, en aðrir menn sváfu í herberginu; þá var sól farin lítt þat, ok var ljóst mjök inni. Konungr sá, at Þórarinn hafði rétt fót annan undan klæðum; hann sá á fótinn um hríð; þá vöknuðu menn í herberginu. Konungr mælti til Þórarins: Vakat hefi ek um hríð, ok hefi ek sét þá sýn, er mér þykkir mikils um vert, en þat er mannsfótr sá, er ek hygg, at engi skal hér í kaupstaðinum ljótari vera; ok bað aðra menn hyggja at, hvárt svá sýndist. En allir er sá, þá sönnuðu, at svá væri. Þórarinn fann, hvar til var mælt, ok svarar: Fátt er svá einna hluta, at örvænt sé, at hitti annan slíkan, ok er þat líkligast, at hér sé enn svá. Konungr mælti:

Heldr vil ek því at fulltingja, at eigi muni fást jafnljótr fótr, ok svá þótt ek skylda veðja um. Þá mælti Þórarinn: Búinn em ek at veðja um þat við yðr, at ek mun finna í kaupstaðinum ljótara fót. Konungr segir: Þá skal sá okkarr kjósa bœn af öðrum, er sannara hefir. Svá skal vera, segir Þórarinn. Hann brá þá undan klæðunum öðrum fœtinum, ok var sá engum mun fegri, ok þar var af hin minsta táin. Þá mælti Þórarinn: Sé hér nú, konungr, annan fót, ok er sjá því ljótari, at hér er af ein táin; ok á ek veðféit. Konungr segir: Er hinn fótrinn því úfegri, at þar eru 5 tær ferligar á þeim, en hér eru 4, ok á ek at kjósa bœn at þér. Þórarinn segir: Dýrt er dróttins orð, eða hverja bœn viltu af mér þiggja? Hann svarar: Þá, at þú flytir Hrœrek konung til Grœnlands, ok fœrir hann Leifi Eiríkssyni. Þórarinn svarar: Eigi hefi ek komit til Grœnlands. Konungr segir: Farmaðr slíkr sem þú ert, þá er þér nú mál at fara til Grœnlands, ef þú hefir eigi fyrr komit. Þórarinn svarar fá um þetta mál fyrst. En er konungr hélt fram þessarri málaleitan, þá veikst Þórarinn eigi með öllu af hendi, ok mælti svá: Heyra skal ek yðr láta, konungr, bœn þá, er ek hafða hugat at biðja, ef mér bærist veðféit; en þat er, at ek vilda biðja yðr hirðvistar; en ef þér veitit mér þat, þá verð ek skyldari til at leggjast eigi undir höfuð, þat er þér vilit kvatt hafa. Konungr játaði þessu, ok gerðist Þórarinn hirðmaðr hans. Þá bjó Þórarinn skip sitt, ok er hann var búinn, þá tók hann við Hrœreki konungi. En er þeir skildust Ólafr konungr ok Þórarinn, þá mælti Þórarinn: Nú berr svá til, konungr, sem eigi er örvænt ok opt kann verða, at vér komim eigi fram Grœnlandsferðinni, berr oss at Íslandi eða öðrum löndum, hvernug skal ek skilja við konung þenna þess, at yðr megi líka? Konungr segir: Ef þú kemr til Íslands, þá skaltu selja hann í hendr Guðmundi Eyjólfssyni eða Skapta lögsögumanni, eða öðrum nökkurum höfðingjum, þeim er taka vilja við vináttu minni ok jartegnum. En ef þik berr at

öðrum löndum, þeim er hér eru nærr, þá haga þú svá til, at þú vitir víst, at Hrœrekr komi aldri síðan til Noregs; en ger þat því at einu, ef þú sér engi önnur föng á. En er Þórarinn var búinn ok byr gaf, þá sigldi hann alt útleið fyrir utan eyjar ok norðr frá Líðandisnesi, stefndi hann í haf út. Honum byrjaði eigi skjótt, en hann varaðist þat mest at koma við landit. Hann sigldi fyrir sunnan Ísland, ok hafði vita af, ok svá vestr um landit í Grœnlandshaf; þá fékk hann réttu stóra ok válk mikit, en er á leið sumarit, tók hann Ísland í Breiðafirði. Þorgils Arason kom þá fyrst til þeirra virðingamanna. Þórarinn segir honum orðsending ok vináttumál ok jartegnir Ólafs konungs, er fylgðu viðrtöku Hrœreks konungs. Þorgils varð við vel, ok bauð til sín Hrœreki konungi, ok var hann med Þorgilsi Arasyni um vetrinn. Hann undi þar eigi, ok beiddi, at Þorgils léti fylgja honum til Guðmundar, ok segir, at hann þóttist þat spurt hafa, at með Guðmundi var rausn mest á Íslandi, ok væri hann honum til handa sendr. Þorgils gerði sem hann beiddi, fékk menn til ok lét fylgja honum til handa Guðmundi á Möðruvöllu. Tók Guðmundr vel við Hrœreki fyrir sakir konungs orðsendingar, ok var hann með Guðmundi vetr annan; þá undi hann þar eigi lengr. Þá fékk Guðmundr honum vist á litlum bœ, er heitir á Kálfskinni, ok var þar fátt hjóna; þar var Hrœrekr hinn þriðja vetr, ok sagði hann svá, at síðan er hann lét af konungdómi, at hann hefði þar verit svá, at honum hafði bezt þótt, því at þar var hann af öllum mest metinn. Eptir um sumarit fékk Hrœrekr sótt, þá er hann leiddi til bana. Svá er sagt, at sá einn konungr hvílir á Íslandi. Þórarinn Nefjólfsson hafðist síðan lengi í förum, en var stundum með Ólafi konungi.

87. *Orrosta í Úlfreksfirði.*

Þat sumar er Þórarinn fór með Hrœrek til Íslands, þá fór Hjalti Skeggjason ok til Íslands, ok leiddi Ólafr konungr hann í brott með vingjöfum, er þeir skildust.

Þat sama sumar fór Eyvindr úrarhorn í vestrvíking, ok kom um haustit til Írlands til Konofogor Írakonungs. Þeir hittust um haustit í Úlfreksfirði Írakonungr ok Einarr jarl or Orkneyjum, ok varð þar orrosta mikil; hafði Konofogor konungr lið miklu meira ok fékk sigr, en Einarr jarl flýði einskipa, ok kom svá um haustit aptr til Orkneyja, at hann hafði látit flest alt lið ok herfang alt, þat er þeir höfðu fengit, ok undi jarl stórilla ferð sinni, ok kendi úsigr sinn Norðmönnum, þeim er verit höfðu í orrostunni med Írakonungi.

88. *Ólafr konungr býr sik til brúðfarar.*

Nú er þar til máls at taka, er áðr var frá hórfit, at Ólafr konungr hinn digri fór brúðferð sína, ok at sœkja festarkonu sína Ingigerði, dóttur Ólafs Svíakonungs. Konungr hafði lið mikit ok valit svá mjök, at honum fylgði alt stórmenni, þat er hann mátti ná, ok hverr ríkismanna hafði með sér valit lið, bæði at ættum ok þat er gerviligast var. Lið þat var búit með hinum beztum föngum, bæði at skipum ok vápnum ok klæðum. Þeir héldu liði sínu austr til Konungahellu. En er þeir kómu þar, þá spurðu þeir ekki til Svíakonungs, váru þar ok engir menn komnir af hans hendi. Ólafr konungr dvaldist við Konungahellu lengi um sumarit, ok leiddi mjök at spurningum, hvat menn kynni at segja til um ferðir Svíakonungs eða ráðaætlan. En engi kunni honum þar víst af at segja. Þá gerði hann menn sína upp í Gautland til Rögnvalds jarls, ok lét spyrja eptir, ef hann vissi hvat til bar, er Svíakonungr kom eigi til stefnu, sem mælt var. Jarl segir, at hann vissi þat eigi: en ef ek verð þess varr, segir hann, þá mun ek þegar senda menn mína til Ólafs konungs, ok láta hann vita, hvert efni í er, ef þessi dvöl er fyrir nökkurs sakir annars en af fjölskyldum þeim, er opt kann til bera, at ferðir Svíakonungs dveljast meir, en hann ætlar.

89. *Frá börnum Ólafs Svíakonungs.*

Ólafr Svíakonungr Eiríksson átti fyrst friðlu, er Eðla hét, dóttir jarls af Vindlandi; hon hafði verit hertekin ok var fyrir því kölluð konungs ambátt; börn þeirra váru Emundr, Ástríðr, Hólmfríðr....... Enn gátu þau (dróttning) son, ok var fœddr Jakobsvökudag; en er skíra skyldi sveininn, þá lét biskup hann heita Jakob. Þat nafn líkaði Svíum illa, ok kölluðu, at aldrigi hefði Svíakonungr Jakob heitit. Öll váru börn Ólafs konungs fríð sýnum ok vel viti borin. Dróttningin var ríklunduð ok eigi vel til stjúpbarna sinna. Konungr sendi Emund son sinn til Vindlands, ok fœddist hann þar upp með móðurfrændum sínum, ok hélt hann eigi kristni langa hríd. Ástríðr konungsdóttir fœddist upp í vestra Gautlandi at göfugs manns, er Egill hét; hon var kvenna fríðust ok bezt orðum farin, glaðmælt ok lítillát, mild af fé. En er hon var fulltíða at aldri, var hon optliga með feðr sínum, ok þokkaðist hverjum manni vel. Ólafr konungr var ríklundaðr ok úþýðr í máli; honum líkaði stórilla þat, er landsherr hafði gert þys at honum á Uppsalaþingi, ok heitit honum afarkostum, ok kendi þat mest Rögnvaldi jarli. Engi tilbúnað lét hann hafa um brúðferðina, svá sem mælt hafði verit um vetrinn, at hann skyldi gipta Ingigerði dóttur sína Ólafi digra Noregs konungi, ok fara þá um sumarit til landamæris. En er á leið sumarit, gerðist mörgum mönnum mikil forvitni á, hverja ætlan konungr mundi hafa, eða hvárt hann mundi halda sáttmál við Noregs konung, eða mundi hann rjúfa sættina ok svá friðinn. Margir váru um þetta hugsjúkir, en engi var svá djarfr, at þorði konung at spyrja máls um þetta; en margir kærðu þetta fyrir Ingigerði konungsdóttur, ok báðu hana til at verða vísa, hvernug konungr mundi vilja. Hon svarar: Úfús em ek til rœðu við konung, at tala um skipti þeirra Ólafs digra, því at þar er hvárgi annars vin; hefir hann mér þá einu sinni illa svarat, er ek flutta mál Ólafs digra. Ingigerði konungsdóttur fékk þetta mál áhyggju mikillar;

var hon hugsjúk ok úkát, ok gerðist henni forvitni mikil, hvat konungr mundi til taka; grunaði hana þat meir, at hann mundi eigi orð sín efna við Noregs konung, því at þat fannst á, at í hvert sinni varð hann reiðr, er Ólafr digri var konungr kallaðr.

90. *Frá veiði Svíakonungs.*

Þat var einn dag snimma, at konungr reið út með hauka sína ok hunda, ok með honum menn hans. En er þeir fleygðu haukunum, þá drap konungs haukr í einu rensli 2 orra; ok þegar eptir þat rendi hann enn fram, ok drap þá 3 orra. Hundarnir hljópu undir ok tóku hvern fuglinn, er á jörð kom. Konungr hleypti eptir ok tók sjálfr veiði sína ok hœldist mjök um, sagði svá: Langt mun yðr flestum til, áðr þér veiðit svá. Þeir sönnuðu þat ok sögðu, at þeir ætluðu, at engi konungr mundi svá mikla gæfu til bera um veiði sína. Reið þá konungr heim ok allir þeir; var hann þá allglaðr. Ingigerðr konungsdóttir gékk þá út or herberginu; en er hon sá, at konungr reið í garðinn, snerist hon þannug ok heilsaði honum. Hann fagnaði henni hlæjandi, ok bar þegar fram fuglana, ok segir frá veiði sinni ok mælti: Hvar veiztu þann konung, er svá mikla veiði hafi fengit á svá lítilli stundu? Hon svarar: Góð morginveiðr er þetta, herra, er þér hafit veitt 5 orra; en meira er þat, er Ólafr Noregs konungr tók á einum morni 5 konunga, ok eignaðist alt ríki þeirra. Ok er hann heyrði þetta, þá hljóp hann af hestinum, ok snerist viðr ok mælti: Vittu þat, Ingigerðr, at svá mikla ást sem þú hefir lagt við þann hinn digra mann, þá skaltu þess aldregi njóta, ok hvárki ykkat annars; skal ek þik gipta nökkurum þeim höfðingja, er mér sé eigandi vinátta við; en ek má aldregi vera vinr þess manns, er ríki mitt hefir tekit at herfangi ok gert mér skaða margan í ránum ok manndrápum. Skildu þau svá sína rœðu, ok gékk sína leið hvárt þeirra.

91. *Orðsending Ingigerðar til Rögnvalds jarls.*

Ingigerðr konungsdóttir var nú vís orðin hins sanna um ætlan Ólafs konungs, ok gerði þegar menn ofan í vestra Gautland til Rögnvalds jarls, ok lét segja honum, hvat þá var títt með Svíakonungi, at brugðit var öllu sáttmáli við Noregs konung, ok bað jarl við varast ok aðra Vestrgauta, at þeim mundi þá úsýnn friðr af Noregs mönnum. En er jarl spurði þessi tíðindi, sendir hann boð um alt sitt ríki, ok bað þá við varast, ef Noregs menn vildu herja á þá. Jarl gerði ok sendimenn til Ólafs konungs digra, ok lét segja honum þau orð, er hann hafði spurt, ok svá þat, at hann vill halda sætt ok vináttu við Ólaf konung, ok beiddi þess með, at konungr skyldi eigi herja á ríki hans. En er þessi orðsending kom til Ólafs konungs, varð hann reiðr mjök ok hugsjúkr, ok var þat nökkura daga, at engi maðr fékk orð af honum. Eptir þat átti hann húsþing við lið sitt; þá stóð fyrst upp Björn stallari, hóf þar fyrst mál sitt, er hann hafði farit áðr um vetrinn austr til friðgerðar, ok segir hversu Rögnvaldr jarl hafði honum vel fagnat; hann segir ok, hversu þverliga ok þungliga Svíakonungr hafði tekit í fyrstu þeim málum; en sú sátt, er ger var, sagði hann, var meir af styrk fjölmennis ok ríki Þorgnýs ok liðveizlu Rögnvalds jarls, en af góðvilja Svíakonungs; ok þykkjumst vér fyrir þá sök vita, at konungr mun því valda, er sættinni er brugðit, en þat mun eigi jarli at kenna, hann reyndum vér sannan vin Ólafs konungs. Nú vill konungr vita af höfðingjum ok af öðrum liðsmönnum, hvert ráð hann skal upp taka, hvárt hann skal ganga upp á Gautland ok herja með þat lið, sem nú höfum vér, eða sýnist yðr annat ráð upp at taka? Hann talaði bæði langt ok snjalt. Eptir þat töluðu ríkismenn margir, ok kom þat mjök í einn stað niðr at lyktum, at allir löttu hernaðar, ok mæltu svá: Þótt vér hafim lið mikit, þá er hér saman samnat ríkmenni ok göfugmenni; en til herfara eru eigi verr fallnir ungir menn, þeir er gott þykkir at afla sér fjár ok metnaðar. Er þat

ok háttr ríkismanna, ef þeir skulu fara í bardaga eða orrostu, at þeir hafa með sér marga menn til forgöngu ok hlífðar sér; en eigi berjast opt verr þeir menn, er lítit eiga fé, heldr en þeir er auðgir eru uppfœddir. Ok af fortölum þeirra var þat ráð konungs at rjúfa leiðangrinn, ok gaf þá hverjum leyfi heim at fara, en lýsti því, at annat sumar skyldi hann leiðangr úti hafa af öllu landi, ok halda þá til móts við Svíakonung ok hefna þessa lausmælis. Þetta líkaði öllum vel. Fór þá Ólafr konungr norðr í Víkina, ok settist um haustit í Borg, ok lét þangat draga öll föng, þau er hann þurfti til vetrvistar, ok sat þar fjölment um vetrinn.

92. *Austrferð Sigvats skálds.*

Menn mæltu allmisjafnt til Rögnvalds jarls; töldu sumir, at hann væri sannr vinr Ólafs konungs, en sumum þótti þat ekki trúligt, ok kváðu hann ráða mundu því við Svíakonung, at hann héldi orð sín ok sáttmál þeirra Ólafs konungs digra. Sigvatr skáld var vinr mikill Rögnvalds jarls í orðum, ok talaði opt um þat fyrir Ólafi konungi. Hann bauð konungi at fara á fund Rögnvalds jarls, ok njósna hvers hann yrði varr frá Svíakonungi, ok freista ef hann mætti nökkurri sætt við koma. Konungi líkaði þat vel, því at honum þótti gott fyrir trúnaðarmönnum sínum at tala optliga um Ingigerði konungsdóttur. Öndurðan vetr fór Sigvatr skáld ok þeir þrír saman or Borg ok austr um Markir, ok svá til Gautlands. En áðr þeir skildust Ólafr konungr ok Sigvatr, þá kvað hann vísu:

Nú sittu heill, en, hallar,
hér finnumk meir, þinnar
at unz ek kem vitja,
Ólafr konungr! mála.
Skáld biðr hins at haldi
hjálmdrífu viðr lífi,
endisk leyfð, ok landi,
lýk ek vísu nú, þvísa.

Nú eru mælt, en, mála,
meir kunnum skil fleiri,
orð þau er oss um varða
alls mest, konungr! flestra.
Guð láti þik gæta,
geðharðr konungr! jarðar,
víst hefik þann, því at, þinnar,
þú ert til borinn, vilja.

Síðan fóru þeir austr til Eiða, ok féngu ilt far yfir ána, eikjukarfa einn, ok kómust nauðuliga yfir ána. Sigvatr kvað vísu:

Lét ek til Eiðs, því at, óðumk
aptrhvarf, dreginn karfa,
vér stiltum svá, valtan,
vátr, til glœps á báti;
taki hlœgiskip hauga
herr, sákat ek far verra,
lét ek til hafs á hrúti
hætt, fórsk betr en ek vætta.

Síðan fóru þeir um Eiðaskóg. Sigvatr kvað vísu:

Vara fýst, er ek rann rastir
reiðr um skóg frá Eiðum,
maðr um veit at ek mœtta
meinum, tólf ok eina;
hykk, á fót en flekkum
féll sár á il hvára,
hvast géngum þó þingat
þann dag, konungs mannum.

Síðan fóru þeir um Gautland, ok kómu at kveldi á þann bœ, er Hof heitir; þar var byrgð hurð, ok kómust þeir eigi inn; hjónin segja, at þar var heilagt; braut hurfu þeir þaðan. Sigvatr kvað:

Réð ek til Hofs at hœfa,
hurð var aptr, en spurðumk,
inn setta ek nef nenninn
niðrlútt, fyrir utan.
Orð gat ek fæst af fyrðum;
flögð bað ek, en þau sögðu,
hnektumk heiðnir rekkar,
heilagt, við þau deila.

Þá kom hann at öðrum garði; stóð þar húsfreyja í durum, ok bað hann eigi þar inn koma, segir, at þau ætti álfa blót. Sigvatr kvað:

Gakkat þú inn, kvað ekkja,
armi drengr! en lengra;
hræðumk ek við Óðins,
erum heiðnir vér, reiði.
Rýgr kvazk inni eiga
úþekk, sú er mér hnekti,
álfa blót, sem úlfi,
ótvín! í bœ sínum.

Annat kveld kom hann til þriggja búanda, ok nefndist hverr þeirra Ölvir, ok ráku hann allir út. Sigvatr kvað:

Nú hafa hnekt, þeir er hnakka,
heinflets, við mér settu,
þeygi bella þollar,
þrír samnafnar, tíri;
þó sjámk hitt at hlœðir
hafskíðs muni síðan
út hverr, er Ölvir heitir,
alls mest reka gesti.

Þá fóru þeir enn um kveldit ok hittu hinn fjórða búanda, ok var sá kallaðr beztr þegn þeirra; út rak sá hann. Sigvatr kvað:

Fór ek at finna báru,
friðs vætta ek mér, síðan
brjót þann er bragnar létu
bliks vildastan miklu.
Grefs leit við mér gætir
gerstr, þá er illr hinn versti,
lítt, reiði ek þó lýða
löst, ef sjá er hinn bazti.

Mista ek fyrir austan
Eiðaskóg á leiðu
ástabús, er ek æsta
úkristinn hal vistar.
Ríks fannka ek son Saxa,
saðr var engr fyrir þaðra
út var ek eitt kveld heitinn,
inni, fjórum sinnum.

En er þeir kómu til Rögnvalds jarls, þá segir jarl, at þeir hefði haft erfiða ferð. Sigvatr kvað:

Att hafa sér þeir er sóttu
sendimenn fyrir hendi
Sygna grams með sagnir
siklinga för mikla;
spörðumk fæst, en fyrða
föng eru stór við göngur,
vörðr réð nýtr því er norðan
Noregs þinnig fórum.

Drjúggenginn var drengjum,
drengr magnar lof þengils,
austr til jöfra þrýstis,
Eiðaskógr á leiðu.
Skyldit mér, áðr mildan
minn dróttin kom ek finna,
hlunns af hilmis runnum
hnekt dýrloga bekkjar.

Rögnvaldr jarl gaf Sigvati gullhring. Ein kona mælti, at hann hafði gengit til nökkurs með þau hin svörtu augu. Sigvatr kvað:

Oss hafa augun þessi
íslenzk, konan! vísat
brattan stíg at baugi
björtum langt hin svörtu;

sjá hefir, mjöðnannan! manni,
mín, úkunnar þínum
fótr á fornar brautir
fulldrengila gengit.

Sigvatr skáld var í góðum fagnaði með jarli langa hríð. Þá spurði hann þat af ritsendingum Ingigerðar konungsdóttur, at til Ólafs Svíakonungs höfðu komit sendimenn Jarizleifs konungs austan or Hólmgarði, at biðja Ingigerðar dóttur Ólafs Svíakonungs til handa Jarizleifi konungi, ok þat með, at Ólafr konungr tók þessu allvænt. Þá kom ok til hirðar Rögnvalds jarls Ástríðr, dóttir Ólafs konungs; var þar þá ger veizla mikil. Gerist Sigvatr

brátt málkunnigr konungsdóttur; kannaðist hon við hann ok kynferði hans; því at Óttarr skáld, systurson Sigvats hafði þar lengi verit í kærleikum með Ólafi Svíakonungi. Var þá mart talat; spurði Rögnvaldr jarl Sigvat, hvárt Ólafr Noregs konungr mundi fá vilja Ástríðar konungsdóttur; ok ef hann vill þat, segir hann, þá vætti ek þess, at um þetta ráð spyrim vér ekki Svíakonung eptir. Slíkt sama mælti Ástríðr konungsdóttir. Eptir þat fóru þeir Sigvatr heim, ok kómu litlu fyrir jól til Borgar á fund Ólafs konungs. En er Sigvatr kom heim til Ólafs konungs, ok hann gékk in í höllina, þa sá hann á veggina ok kvað:

Búa hilmis sal hjálmum
hirðmenn, þeir er svan grenna,
hér sé ek, bens, ok brynjum,
beggja kost á veggjum;
því á ungr konungr engi,
ugglaust er þat, dyggra
húsbúnaði at hrósa;
höll er dýr með öllu.

Síðan segir hann frá ferðum sínum, ok kvað vísur þessar:

Hugstóra bið ek heyra
hressfœrs jöfurs, þessar,
þolda ek vás, hve vísur.
verdung, um för gerðak.
Sendr var ek upp af öndrum
austr, svaf ek fátt, á hausti
til Svíþjóðar, síðan,
svanvangs í för langa.

En er hann talaði vid konung, kvað hann:

Lét ek við yðr, hinn ítri
Ólafr! hugat málum
rétt, er ríkan hittak
Rögnvald, konungr! haldit.
Deilda ek mál hins milda
málma vörðs í Görðum
harða mörg, né ek heyrða
heiðmanns tölur greiðri.
Þik bað, sólar sökkvir!
sinn halda vel, Rínar,
hverm er hingat árnar
húskarl nefi jarla.
En hverr er austr vill sinna,
jafnvíst er þat, Lista
þengill! þinna drengja
þar á hald und Rögnvaldi.

Fólk réð, við sik, fylkir!
flest, er ek kom vestan,
sætt sem áðr um hvatti
Eiríks svika þeirra.
En því at, jarla, frænda
eins, þat er tókt af Sveini,
yðr kveð ek, jörð er náðut.
Úlfs bróðurlið stóðuck.
Spakr lét Úlfr meðal ykkar
Ólafr! tekit málum,
þétt féngum svör, sátta,
sakar leggit þit, beggja;
þér lét þjófa rýrir
þær sem engar væri
riptar reknar heiptir
Rögnvaldr gefit aldar.

Brátt segir Sigvatr Ólafi konungi þau tíðindi, sem hann hafði spurt; var konungr fyrst alkíkátr, er Sigvatr segir honum bónorð Jarizleifs konungs; ok segir Ólafr konungr, at honum var ills eins ván at Svíakonungi, nær sem vér fám honum goldit með nökkurum minningum. En er frá leið, spurði konungr Sigvat margra tíðinda austan af Gautlandi. Sigvatr segir honum mikit frá fríðleik ok málsnild Ástríðar konungsdóttur; ok svá, at þat mæltu allir menn þar, at hon væri at engum hlut verri um sik en Ingigerðr systir hennar. Konungi féllst þat vel í eyru. Sagði Sigvatr honum allar rœður þær, er þau Ástríðr höfðu mælt sín í millum, ok fannst konungi mart um þetta, ok mælti þat: Eigi mun Svíakonungr þat hyggja, at ek muna þora at fá dóttur hans fyrir utan hans vilja. En eigi var þetta mál borit fyrir fleiri menn. Ólafr konungr ok Sigvatr skáld töluðu opt um þetta mál. Konungr spurði Sigvat vandliga at, hvat hann kannaði af um Rögnvald jarl, hverr vinr hann er várr, segir hann. Sigvatr segir svá, at jarl væri hinn mesti vinr Ólafs konungs. Sigvatr kvað þá:

Fast skaltu ríkr við ríkan
Rögnvald, konungr! halda,
hann stendr þýðr af þinni
þörf nótt ok dag, sáttum.

þann veit ek, þinga kennir!
þik beztan vin miklu
á austrvega eiga
alt með grœnu salti.

93. *Um ferð Rögnvalds jarls ok Ástríðar til konungs.*

Eptir jólin fóru þeir Þórðr skotakollr, systurson Sigvats skálds, ok annarr skósveinn Sigvats leyniliga frá hirðinni; þeir fóru austr á Gautland; þeir höfðu farit áðr um haustit austr þangat með Sigvati. En er þeir kómu til hirðar Rögnvalds jarls, þá báru þeir fram fyrir jarl jartegnir, þær er þeir Sigvatr ok jarl höfðu gert með sér at skilnaði; þeir fœrðu ok jarli jartegnir, þær er Ólafr konungr sjálfr hafði sent jarli af trúnaði. Þegar jafnskjótt býst jarl til ferðar, ok með honum Ástríðr konungsdóttir, ok höfðu nær 100 manna, ok valit lið bæði af hirðinni

ok af ríkum bóndasonum, ok vandaðan sem mest allan búnað, bæði vápn ok klæði ok hesta; riðu síðan norðr í Noreg til Sarpsborgar, ok kómu þar at kyndilmessu.

94. *Kvánfang Ólafs konungs.*

Ólafr konungr hafði þar látit við búast; var þar allskonar drykkr, er beztan mátti fá, ok öll önnur föng váru þar hin beztu. Hann hafði þá ok til sín stefnt or heruðum mörgu stórmenni. En er jarl kom þar með sínu liði, þá fagnaði konungr honum forkunnar vel, ok váru jarli fengin herbergi stór ok góð, ok búin ítarliga, ok þar með þjónostumenn, ok þeir er fyrir sá, at engan hlut skyldi skorta, þann er veizlu mætti prýða. En er sú veizla hafði staðit nökkura daga, þá var konungr ok jarl ok konungsdóttir á málstefnu; en þat kom upp af tali þeirra, at sú var ráðagerð, at Rögnvaldr jarl fastnaði Ástríði, dóttur Ólafs Svíakonungs, Ólafi Noregs konungi, með þeirri heimanfylgju, sem áðr hafði skilit verit,. at Ingigerðr systir hennar skyldi hafa heiman haft. Konungr skyldi ok veita Ástríði þvílíka tilgjöf, sem hann skyldi hafa veitt Ingigerði systur hennar. Var þá sú veizla aukin, ok var þá drukkit brullaup Ólafs konungs ok Ástríðar dróttningar með mikilli vegsemd. Eptir þat fór Rögnvaldr jarl aptr til Gautlands, ok at skilnaði veitti konungr jarli góðar gjafir ok stórar, ok skildust hinir kærstu vinir, ok héldu því meðan þeir lifðu báðir.

95. *Brugðit sætt við Noregs konung.*

Eptir um várit kómu til Svíþjóðar sendimenn Jarizleifs konungs austan or Hólmgarði, ok fóru at vitja mála þeirra, er Ólafr konungr hafði áðr um sumarit heitit, at gipta Ingigerði dóttur sína Jarizleifi konungi. Ólafr konungr rœddi þetta mál við Ingigerði, ok sagði, at þetta var hans vili, at hon giptist Jarizleifi konungi. Hon svarar: Ef ek skal giptast Jarizleifi konungi, þá vil ek, segir hon, hafa í tilgjöf mína Aldeigjuborg ok jarlsríki, þat er

þar liggr til. En sendimenn hinir gerzku játuðu þessu af hendi konungs síns. Þá mælti Ingigerðr: Ef ek skal fara austr í Garðaríki, þá vil ek kjósa mann or Svíaveldi, er mér þykkir bezt tilfallinn at fara með mér; vil ek þat ok til skilja, at hann hafi austr þar eigi minni nafnbót en hér, ok í engan stað verra rétt eða minna, eða metorð, en hann hefir hér. Þessu játaði konungr, ok slíkt hit sama sendimenn. Seldi konungr trú sína, ok svá sendimenn, til þessa máls. Þá spurði konungr Ingigerði, hverr sá maðr er í hans ríki, er hon vill kjósa til fylgðar við sik. Hon svarar: Sá maðr er Rögnvaldr jarl Úlfsson frændi minn. Konungr svarar: Annan veg hafi ek hugat at launa Rögnvaldi jarli dróttinsvikin, þau er hann fór til Noregs með dóttur mína ok seldi hana þar til friðlu þeim hinum digra manni, ok þeim er hann vissi várn úvin mestan, ok skal hann fyrir þá sök þetta sumar uppi hanga. Ingigerðr bað þá föður sinn at halda trú sína, er hann hafði selt henni. Ok kom svá af bœn hennar, at konungr segir, at Rögnvaldr skyldi fara í griðum á brott or Svíaveldi, ok koma eigi í augsýn konungi ok eigi til Svíþjóðar, meðan Ólafr væri konungr. Ingigerðr sendi þá menn á fund jarls, ok lét segja honum þessi tíðindi, ok gerði honum stefnulag, hvar þau skyldu hittast. En jarl bjóst þegar til ferðar, ok reið upp í eystra Gautland ok fékk sér þar skip, ok hélt þá liði sínu til fundar við Ingigerði konungsdóttur. Fóru þau öll saman um sumarit austr í Garðaríki. Þá giptist Ingigerðr Jarizleifi konungi. Váru þeirra synir Valdamarr, Vissivaldr, Holti hinn frœkni. Ingigerðr dróttning gaf Rögnvaldi jarli Aldeigjuborg ok þat jarlsríki, er þar fylgði. Var Rögnvaldr jarl þar lengi, ok var ágætr maðr. Synir Rögnvalds jarls ok Ingibjargar váru þeir Úlfr jarl ok Eilífr jarl.

96. *Saga Emundar lögmanns.*

Maðr er nefndr Emundr af Skörum; hann var þar lögmaðr í Gautlandi vestra, ok var manna vitrastr ok

orðsnjallastr. Hann var ættstórr ok frændmargr, stórauðigr. Hann var kallaðr undirhyggjumaðr ok meðallagi trúr. Hann var maðr ríkastr í vestra Gautlandi, þá er jarl var á brott farinn. Þat vár er Rögnvaldr jarl fór af Gautlandi, þá áttu Gautar þing sín í milli, ok kærðu þeir meðal sín opt, hvat Svíakonungr mundi til taka. Þeir spurðu þat, at hann var þeim reiðr fyrir þat, er þeir höfðu vingazt við Ólaf Noregs konung, heldr en haldit deilu við hann. Hann bar ok sakir á þá menn, er fylgt höfðu Ástríði dóttur hans til Noregs. Mæltu þat sumir, at þeir skyldu leita sér trausts til Noregs konungs, ok bjóða honum sína þjónostu; sumir löttu þess, ok sögðu, at Vestrgautar höfðu eigi styrk til þess at halda deilu í móti Svíum: en Noregs konungr verðr oss fjarri, sögðu þeir, því at landsmegin hans er oss fjarri, ok er sá til fyrst, at gera menn til Svíakonungs ok freista, at vér komimst í sætt við hann. En ef þat fæst eigi, þá er sá kostr, at leita sér trausts til Noregs konungs. Báðu þá bœndr Emund at fara þessa sendiför; en hann kvað já við, ok fór með 30 manna, ok kom fram í eystra Gautlandi. Váru þar margir frændr hans ok vinir; fékk hann þar góðar viðrtekjur. Hann átti þar tal við hina vitrustu menn um þetta vandmæli, ok kom þat alt ásamt með þeim, ok þótti mönnum þat siðlausa ok löglausa, er konungr gerði við þá. Fór þá Emundr upp í Svíþjóð, ok átti þar tal við marga ríkismenn, ok kom þar alt í einn stað niðr. Hann hélt þá fram ferð sinni til þess, er hann kom aptan dags til Uppsala; tóku þeir sér þar gott herbergi ok váru þar um nóttina. Eptir um daginn gékk Emundr á konungs fund, þá er konungr sat á stefnu, ok fjölment um hann. Emundr gékk fyrir hann ok hneig honum, ok kvaddi hann. Konungr sá í móti honum ok heilsaði honum, ok spurði hann at tíðindum. Emundr svarar: Smá ein tíðindi eru með oss Gautum; en þat þykkir oss nýnæmi, er Atti hinn dœlski á Vermalandi fór í vetr upp á markir með skíð sín ok boga; hann köllum vér mestan veiðimann. Hann

hafði fengit á fjalli svá mikla grávöru, at hann hafði fylt skíðsleða sinn, svá sem mest gat hann flutt eptir sér. Þá sneri hann heim af mörkinni; hann sá einn íkorna í viðinum, ok skaut at honum ok misti; þá varð han reiðr ok lét lausan sleðann, ok rendi eptir íkornanum; en íkorninn fór jafnan þar, sem þröngstr var skógrinn, en stundum í viðarrœtrnar, stundum í limar upp; þá sigldi hann í milli limanna í annat tré. En er Atti skaut at honum, þá fló sá fyrir ofan eða neðan; en aldri fór íkorni svá, at eigi sá Atti hann. Honum gerðist svá mikit kapp á þessi veiði, at hann skreið þar eptir allan dag, en eigi at heldr gat hann veitt þann íkorna. En er myrkja tók, kastaði hann sér niðr á snæ, sem hann var vanr, ok lá þar um nóttina; en veðr var drífanda. Eptir um daginn fór Atti at leita skíðsleða síns, ok fann aldregi síðan; ok fór heim við svá búit. Slík eru mín tíðindi, herra! Konungr segir: Lítil tíðindi, ef eigi er meira frá at segja. Emundr svarar: Var enn fyrir skömmu þat, er tíðindi má kalla, at Gauti Tófason fór með 5 herskipum út eptir Gautelfi; en er hann lá í Eikreyjum, þá kómu þar Danir 5 kaupskipum stórum. Þeir Gauti unnu skjótt 4 kaupskipin ok létu enga menn, en fengu of fjár; en hit 5ta skip komst á haf undan, ok kómu þeir segli við. Gauti fór eptir þeim einskipa, ok dró fyrst eptir, en þá tók veðrit at vaxa, gékk þá meira kaupskipit, sóttist þá hafit, vildi þá Gauti aptr snúa; þá gerði storm veðrs, ok braut hann skipit við Hlésey, týndist fé alt, ok meiri hlutr manna; en hans förunautar skyldu bíða í Eikreyjum. Þá kómu at þeim Danir 15 kaupskipum, ok drápu þá alla, en tóku alt fé, þat er þeir höfðu áðr fengit. Svá gafst þeim ágirnin. Konungr svarar: Þetta eru mikil tíðindi ok frásögulig; en hvert er þitt erendi hingat? Emundr svarar: Ek fer, herra, at leita orlausnar um vandmæli þau, er lög vár greinir ok Uppsalalög. Konungr spyrr: Hvat er þat, er þú vilt kæra? Emundr svarar: Þar váru tveir menn eðli bornir, jafnir at ætt, en újafnir at eignum

ok skaplyndi; þeir deildu um jarðir, ok gerði hvárr öðrum skaða, ok sá meira, er ríkari var, áðr en þeirra deila var niðrsett ok dœmt um á allsherjarþingi. Hlaut sá at gjalda, er ríkari var áðr; en at fyrsta sali galt hann gagl fyrir gás, grís fyrir gamalt svín; en fyrir mörk brends gulls reiddi hann hálfa mörk gulls, en aðra hálfa mörk af leiri ok móðu, ok enn umfram hét hann hinum afarkostum, er þetta fé tók í sína skuld. Hvat dœmit þér hér um, herra? Konungr svarar: Gjaldi fullum gjöldum þat, er dœmt var, en konungi sínum þrjú slík. En ef þat er eigi goldit fyrir jafnlengd, þá fari hann útlagr af allri eigu sinni, falli fé hans hálft í konungsgarð, en hálft til þess, er hann átti sök at bœta. Emundr skírskotaði þessum orskurði undir þá menn alla, er þar váru ríkastir, ok skaut til þeirra laga, er géngu á Uppsalaþingi. Eptir þat heilsaði hann á konung ok gékk út síðan. En þá hófu aðrir menn sínar kærslur fyrir konungi, ok sat hann lengi dags yfir málum manna. En er konungr kom til borðs, þá spurði hann, hvar Emundr lögmaðr væri. Honum var sagt, at hann var heima í herbergi. Þá mælti konungr: Gangit eptir honum, hann skal vera í boði mínu í dag. Því næst kómu inn sendingar, ok þar eptir fóru inn leikarar með hörpur ok gígjur ok söngtól, ok þar næst skenkingar. Var konungr allkátr ok hafði marga ríka menn í boði sínu, ok gáði þá ekki Emundar. Drakk konungr þann dag allan ok svaf eptir um nóttina. En at morni, er konungr vaknaði, þá hugsaði hann, hvat Emundr hafði talat um daginn. En er konungr var klæddr, lét hann kalla til sín spekinga sína. Ólafr konungr hafði jafnan með sér 12 hina spökustu menn, þeir sátu yfir dómum með honum ok réðu um vandamál; en þat var eigi vandalaust, því at konungi líkaði illa, ef dómum var hallat frá réttu, en eigi hlýddi at mæla á móti honum. Á þeirri málstefnu tók konungrinn til orða ok bað þangat kalla Emund lögmann. En er sendimaðr kom aptr: Herra, segir hann, Emundr lögmaðr reið í brott gærdags, þegar

er hann hafði snætt. Þá mælti konungr: Segit mér þat, góðir höfðingjar, hvat vissi sú lagafrétt, er Emundr spurði í gær? Þeir svöruðu: Herra, þér munut þat hugsat hafa, ef þat kom til annars, en hann mælti. Konungrinn mælti: Þeir 2 eðli bornir menn, er hann sagði þá frá at úsáttir höfðu verit, ok þó annarr ríkari, ok gerði hvárr öðrum skaða, þar sagði hann frá okkr Ólafi digra. Svá er, herra, sögðu þeir, sem þér segit. Konungr svarar: Dómr var á váru máli á Uppsalaþingi. En hvar kom þat til, er hann sagði frá at vangoldit var, er gagl var fyrir gás, en gríss fyrir gamalt svín, en leir hálft fyrir gull? Arnviðr blindi svarar: Herra, segir hann, þat er úlíkast, rautt gull ok leir, en meira skilr konung ok þræl. Þér hétut Ólafi digra dóttur yðarri Ingigerði; er hon konungborin í allar kvíslir, af Uppsvía ætt, er tignust er á Norðrlöndum, því at sú ætt er komin frá goðunum sjálfum; en nú hefir Ólafr konungr fengit Ástríðar; en þó at hon sé konungs barn, þá er ambátt móðir hennar, ok þó vindversk. Mikill munr er þeirra konunga, er annarr þiggr slíkt með þökk, ok er þat með ván, at eigi megi jafnast einn Norðmaðr við Uppsala konung. Gjöldum þar allir þökk fyrir, at þat haldist, því at goðin hafa lengi haft rækt mikla á ættmönnum sínum, þótt nú úrœki margir þann átrúnað. Þeir váru brœðr þrír: Arnviðr blindi, hann var sýndr svá lítt, at varla var hann herfœrr, ok manna snjallastr; annarr var Þorviðr stami, hann fékk eigi mælt 2 orðum lengra samt; hann var þar maðr djarfastr ok einarðastr; þriði hét Freyviðr daufi, hann heyrði illa. Þeir brœðr allir váru menn ríkir ok auðgir ok kynstórir ok forvitra, ok allir kærir konungi. Þá mælti Ólafr konungr: Hvat veit þat, er Emundr sagði frá Atta dœlska? Þá svarar engi, ok sá hverr til annars. Konungr mælti: Segit nú. Þá mælti Þorviðr stami: Atti atsamr, ágjarn, illgjarn, dœlskr, fólskr. Þá mælti konungr: Hverr á þessa sneið? Þá svarar Freyviðr daufi: Herra, mæla munu menn berara, ef þat skal vera í yðru orlofi. Konungr mælti: Tala nú,

Freyviðr, í orlofi þat, er þú vill mæla. Freyviðr tók þá til máls: Þorviðr bróðir minn, er vár er vitrastr kallaðr, kallar þann einn Atta atsam, dœlskan ok fólskan, þann kallar hann svá, er leiðr er friðrinn, svá at hann keppist til smára hluta, ok ferr þó eigi, en lætr fyrir þá sök farsælliga hluti stóra. Nú em ek daufr, en svá hafa nú margir mælt, at ek hefi mátt skilja, at mönnum líkar illa, bæði ríkum ok alþýðu, þat er þér, herra, haldit eigi orð yðar við Noregs konung; en hitt enn verr, er þér rjúfit dóm allsherjar, þann er gerr var á Uppsalaþingi. Eigi þurfit þér at hræðast Noregs konung eða Danakonung, ok engan annan, meðan Svíaherr vill fylgja yðr; en ef landsfólkit snýst á hendr yðr með einu samþykki, þá sjám vér, vinir yðrir, eigi ráð til, þau er víst er at duga muni. Konungr spyrr: Hverir gerast höfuðsmenn at því at ráða lönd undan mér? Freyviðr svarar: Allir Svíar vilja hafa forn lög ok fullan rétt sinn. Lítit nú á hitt, herra, hversu margir höfðingjar yðrir sitja hér nú yfir ráðagerðinni með yðr. Ek ætla hitt, satt at segja, at vér sém hér nú 6, er þér kallit ráðgjafa yðra; en allir aðrir hygg ek at á brott sé riðnir ok farnir í herað, ok eigu þar þing við landsfólk; ok yðr satt at segja, þá er herör uppskorin ok send um land alt, ok stefnt refsiþing. Allir vér brœðr höfum verit tilbeðnir at eiga hlut í þessi ráðagerð, en engi várr vill eiga þat nafn at heita dróttinssviki, því at eigi var svá várr faðir. Konungr tók þá til máls: Hvert orráð skulu vér nú hafa? vandi mikill er nú til handa borinn; gefit nú ráð til, góðir höfðingjar, at ek fá haldit konungdóminum ok föðurarfi mínum; en ekki vil ek deila kappi við allan Svíaher. Arnviðr blindi svarar: Herra, þat sýnist mér ráð, at þér ríðit ofan í Arós með þat lið, er yðr vill fylgja, ok takit þar skip yðar, ok farit svá út í Löginn, stefnit þá til yðar fólkinu, farit nú eigi með stirðlæti, bjóðit mönnum lög ok landsrétt, drepit niðr herörinni; mun hon enn eigi víða hafa farit yfir landit, því at stund hefir skömm verit; sendit

menn yðra, þá er þér trúit, til fundar við þá menn, er þetta ráð hafa með höndum, ok freista, ef þessi kurr mætti niðrsetjast. Konungr segir, at hann vill þetta ráð þekkjast: vil ek, segir hann, at þér brœðr farit þessa ferð, því at ek trúi yðr bezt af mínum mönnum. Þá mælti Þorviðr stami: Ek mun eptir vera, en Jakob fari, þess þarf. Þá mælti Freyviðr: Gerum svá, herra, sem Þorviðr mælir; hann vill eigi við yðr skiljast í þessum háska; en vit Arnviðr munum fara. Þessi ráðagerð varð framgeng, at Ólafr konungr fór til skipa sinna, hélt út í Löginn; ok jók honum þá brátt fjölmenni. En þeir brœðr Freyviðr ok Arnviðr riðu út á Ullarakr, ok höfðu með sér Jakob konungsson, ok drápu þó dul um hans ferð. Þeir urðu brátt varir við, at þar var fyrir samnaðr ok herhlaup, er bœndr áttu þing bæði dag ok nótt. En er þeir Freyviðr hittu þar fyrir frændr sína ok vini, þá sögðu þeir þat, at þeir vili ráðast í flokkinn; en því taka allir feginsamliga. Var þá þegar ráðum skotit til þeirra brœðra, ok dregst þar til fjölmennit, ok mæla þó allir eitt ok segja svá, at þeir skulu aldri lengr hafa Ólaf konung yfir sér, ok eigi vilja þeir honum þola úlög ok ofdramb þat, er hann vill enskis manns máli hlýða, þótt stórhöfðingjar segi honum sannindi. En er Freyviðr fann ákafa lýðsins, þá sá hann, í hvert úefni komit var; hann átti þá stefnur við landshöfðingja ok talaði fyrir þeim ok mælti svá: Svá lízt mér, ef þetta stórræði skal fram fara, at taka Ólaf Eiríksson af ríkinu, sem vér Uppsvíarnir munim skulu vera fyrir; hefir hér svá jafnan verit, at þat er Uppsvía höfðingjar hafa staðfest sín í millum, þá hafa þeim ráðum hlýtt aðrir landsmenn. Eigi þurftu várir feðr at þiggja ráð at Vestrgautum um sína landstjórn. Nú verðum vér eigi þeir ættlerar, at Emundr þurfi oss ráð at kenna; vil ek, at vér bindim saman ráð vár, frændr ok vinir. Þessu játuðu allir, ok þótti vel mælt. Eptir þat snýst allr fjöldi lýðsins til þess sambands, er Uppsvía höfðingjar tóku með sér; váru þeir þá höfðingjar fyrir

liði Freyviðr ok Arnviðr. En er þat fann Emundr, þá grunaði hann, hvárt þetta ráð mundi framgengt verða. Fór hann þá til fundar við þá brœðr, ok áttu þeir tal saman; spyrr þá Freyviðr Emund: Hverja ætlan hafit þér um þat, ef Ólafr Eiríksson er af lífi tekinn, hvern konung vilit þér þá hafa? Emundr svarar: Þann er oss þykkir bezt til fallin, hvárt sem sá er af höfðingjaætt eða eigi. Freyviðr svarar: Eigi viljum vér Uppsvíarnir, at konungdómr gangi or langfeðgaætt hinna fornu konunga á várum dögum, meðan svá góð föng eru til, sem nú er. Ólafr konungr á 2 sonu, ok viljum vér annanhvárn þeirra til konungs; ok er þó þeirra mikill munr, annarr er eðli borinn ok sœnskr at allri ætt, en annarr er ambáttar son ok vindverskr at hálfri ætt. At þessum orskurð varð rómr mikill, ok vilja allir Jakob til konungs. Þá mælti Emundr: Þér Uppsvíar hafit vald til at ráða þessu at sinni, en hitt segi ek yðr, sem eptir mun ganga, at þeir sumir, er nú vilja ekki annat heyra, en konungdómr í Svíþjóð gangi í langfeðgaætt, nú munu þeir sjálfir lifa ok játa, þá er konungdómr mun í aðrar ættir koma, ok mun þat betr hlýða. Eptir þat létu þeir brœðr Freyviðr ok Arnviðr leiða fram á þingit Jakob konungsson, ok létu honum þar gefa konungsnafn, ok þar með gáfu Svíar honum Önundar nafn, ok var hann svá síðan kallaðr, meðan hann lifði. Þá var hann 10 vetra eða 12. Eptir þat tók Önundr konungr sér hirð ok valdi með sér höfðingja, ok höfðu þeir allir saman lið svá mikit, sem honum þótti þurfa; en hann gaf þá heimfararleyfi öllum bóndamúgnum. Eptir þat fóru sendimenn í milli konunganna, ok því næst kom svá, at þeir hittust sjálfir ok gerðu sætt sína; skyldi Ólafr vera konungr yfir landi, meðan hann lifði; hann skyldi ok halda frið ok sætt við Noregs konung, ok svá við þá menn alla, er í þeirri ráðagerð höfðu vafizt. Önundr skyldi ok konungr vera, ok hafa þat af landi, er semdist með þeim feðgum, en vera skyldr til þess at fylgja þá bóndum, ef Ólafr

konungr gerir nökkura þá hluti, er bœndr vildi eigi þola honum.

97. *Sættarfundr konunga ok tenningakast.*

Eptir þat fóru sendimenn til Noregs á fund Ólafs konungs með þeim erendum, at hann skyldi fara í stefnuleiðangr til Konungahellu í móti Svíakonungi, ok þat með, at Svíakonungr vill, at þeir tryggvi sættir sínar. En er Ólafr konungr heyrði þessa orðsending, þá var hann enn sem fyrr gjarn til friðarins, ok ferr hann með liði sínu, sem ákveðit var. Kom þar þá Svíakonungr; ok er þeir mágar hittust, þá binda þeir sætt milli sín ok frið. Var þá Ólafr Svíakonungr góðr viðmælis ok mjúklyndr. Svá segir Þorsteinn fróði, at bygð sú lá í Hísing, er ymist hafði fylgt til Noregs eða Gautlands. Þá mælti þeir konungarnir sín í milli, at þeir skyldu hluta um eign þá ok kasta til tenningum; skyldi sá hafa, er stœrra kastaði. Þá kastaði Svíakonungr 6 tvau, ok mælti, at Ólafr konungr þurfti þá eigi at kasta. Hann svaraði, ok hristi tenningana í hendi sér: Enn eru 6 tvau á tenningunum, ok er guði dróttni mínum enn lítit fyrir at láta þat upp horfa. Hann kastaði, ok hafði upp 6 tvau. Þá kastaði Ólafr Svíakonungr, ok enn 6 tvau. Þá kastaði Ólafr Noregs konungr, ok var 6 á öðrum, en annarr brast í sundr, ok váru þar þá 7. Eignaðist hann þá bygðina. Eigi höfum vér heyrt getit fleiri tíðinda á þeim fundi. Skildust konungar sáttir.

98. *Frá Ólafi Noregs konungi.*

Eptir þessi tíðindi, er nú var frá sagt, sneri Ólafr konungr liði sínu aptr í Víkina; fór þá fyrst til Túnsbergs, ok dvaldist þar litla hríð, ok fór norðr í land, ok um haustit alt norðr í Þrándheim, ok lét þar búa til vetrvistar, ok sat þar um vetrinn. Þá var Ólafr konungr Haraldsson einvaldskonungr yfir öllu því ríki, er haft hafði Haraldr hinn hárfagri, ok því framar, at hann var

einn konungr yfir landi. Hann hafði þá fengit með friði ok sætt þann hluta lands, er áðr hafði haft Ólafr Svíakonungr; en þann hluta lands, er Danakonungr hafði haft, tók hann með valdi, ok réð fyrir þeim hluta slíkt sem annarsstaðar í landi. Knútr Danakonungr réð í þann tíma bæði fyrir Englandi ok Danmörk, ok sat hann sjálfr lengstum á Englandi, en setti höfðingja til landsstjórnar í Danmörk; ok veitti hann ekki tilkall í Noreg í þann tíma.

99. *Jarla saga.*

Svá er sagt, at á dögum Haralds hins hárfagra, Noregs konungs, bygðust Orkneyjar; en áðr var þar víkingabœli. Sigurðr hét hinn fyrsti jarl í Orkneyjum; hann var son Eysteins glumru ok bróðir Rögnvalds Mœrajarls; en eptir Sigurð Guthormr son hans, einn vetr. Eptir hann tók jarldóm Torfeinarr, son Rögnvalds jarls, ok var lengi jarl ok ríkr maðr. Hálfdan háleggr, son Haralds hárfagra, fór á hendr Torfeinari ok rak hann á brott or Orkneyjum. Einarr kom þá aptr ok drap Hálfdan í Rínansey. Eptir þat fór Haraldr konungr með hér í Orkneyjar. Einarr flýði þá upp á Skotland. Haraldr konungr lét Orkneyinga sverja sér öll óðul sín. Eptir þat sættust þeir konungr ok jarl, ok gerðist jarl hans maðr ok tók lönd í lén af konungi, ok skyldi enga gjalda skatta af, því at þar var herskátt mjök. Jarl galt konungi 60 marka gulls. Þá herjaði Haraldr konungr á Skotland, svá sem getit er í Glymdrápu. Eptir Torfeinar réðu fyrir löndum synir hans Arnkell, Erlendr, Þorfinnr hausakljúfr. Á þeirra dögum kom af Noregi Eiríkr blóðöx, ok váru þá jarlar honum lýðskyldir. Arnkell ok Erlendr féllu í hernaði, en Þorfinnr réð löndum ok varð gamall. Synir hans váru Arnfiðr, Hávarðr, Hlöðver, Ljótr, Skúli. Móðir þeirra var Grelöð, dóttir Dungaðar jarls af Katanesi; móðir hennar var Gróa, dóttir Þorsteins rauðs. Á dögum Þorfinns jarls ofarliga kómu af Noregi synir Blóðöxar, þá er þeir höfðu

flýit fyrir Hákoni jarli. Var þá í Orkneyjum mikill yfirgangr þeirra. Þorfiðr jarl varð sóttdauðr. Eptir hann réðu löndum synir hans, ok eru miklar frásagnir frá þeim. Hlöðver lifði þeirra lengst, ok réð þá einn löndum; sonr hans var Sigurðr digri, er jarldóm tók eptir hann; hann var ríkr ok hermaðr mikill. Á hans dögum fór Ólafr Tryggvason or vestrvíking með liði sínu ok lagði til Orkneyja ok tók höndum Sigurð jarl í Rögnvaldsey; hann lá þar fyrir einskipa. Ólafr konungr bauð þá fjörlausn jarli, at hann skyldi taka skírn ok trú rétta ok gerast hans maðr ok bjóða kristni um allar Orkneyjar. Ólafr konungr tók í gisling son hans, er hét Hundi eða Hvelpr. Þaðan fór Ólafr til Noregs, ok varð þar konungr. Hundi var með Ólafi konungi nökkura vetr, ok andaðist hann þar. En síðan veitti Sigurðr jarl enga lýðskyldu Ólafi konungi; hann gékk þá at eiga dóttur Melkólms Skotakonungs, ok var þeirra son Þorfinnr. Enn váru synir Sigurðar jarls hinir eldri: Sumarliði, Brúsi, Einarr rangmuðr. Fimm vetrum eða fjórum eptir fall Ólafs Tryggvasonar fór Sigurðr jarl til Írlands, en hann setti sonu sína hina eldri at ráða löndum. Þorfinn sendi hann til Skotakonungs, móðurföður síns. Í þeirri ferð féll Sigurðr jarl í Brjáns orrostu. En er þat spurðist til Orkneyja, þá váru þeir brœðr til jarla teknir, Sumarliði, Brúsi, Einarr, ok skiptu löndum í þriðjunga með sér. Þorfinnr Sigurðarson var þá 5 vetra, er Sigurðr jarl féll. En er fall hans spurðist til Skotakonungs, þá gaf konungr Þorfinni frænda sínum Katanes ok Surðrland, ok jarlsnafn með, ok fékk menn til at stýra ríkinu með honum. Þorfinnr jarl var þegar í uppvexti bráðgerr at öllum þroska; hann var mikill ok sterkr, ljótr maðr; ok þegar er honum vóx aldr, var þat auðsýnt, at hann var ágjarn maðr, harðr ok grimmr ok forvitri. Þess getr Arnórr jarlaskáld:

Görr lézk grund at verja
geðfrœkn ok til sœkja,
œri Einars hlýra,
engr mannr und skýranni.

100. *Frá Einari jarli ok Brúsa jarli.*

Þeir brœðr Einarr ok Brúsi vári úlíkir í skaplyndi. Brúsi var hógværr ok samsmaðr mikill, vitr ok málsnjallr ok vinsæll. Einarr var stirðlyndr, fálátr ok úþýðr, ágjarn ok fégjarn ok hermaðr mikill. Sumarliði var líkr Brúsa í skaplyndi, ok var hann elztr ok lifði skemst þeirra brœðra; hann varð sóttdauðr. Eptir andlát hans taldi Þorfiðr til síns hluta í Orkneyjum. Einarr svarar því, at Þorfinnr hefði Katanes ok Suðrland, þat ríki er áðr hafði átt Sigurðr jarl faðir þeirra, ok taldi hann þat miklu meira en þriðjung Orkneyja, ok vildi hann eigi unna Þorfinni skiptis; en Brúsi lét uppi skipti fyrir sína hönd, ok vil ek, segir hann, ekki ágirnast at hafa meira af löndum en þann þriðjung, er ek á at frjálsu. Þá tók Einarr undir sik 2 hluti eyja; gerðist hann þá ríkr maðr ok fjölmeðr, var opt á sumrum í hernaði, ok hafði útboð mikil í landinu, en allmisjafnt varð til fengjar í víkingunni. Þá tók bóndum at leiðast þat starf, en jarl hélt fram með freku öllum álögum, ok lét engum manni hlýða í móti at mæla. Einarr jarl var hinn mesti ofstopamaðr. Þá gerðist í hans ríki hallæri af starfi ok fékostnaði, þeim er bœndr höfðu. En í þeim hluta lands, er Brúsi hafði, var ár mikit ok hóglífi bóndum; var hann vinsæll.

101. *Frá Þorkeli Ámundasyni.*

Maðr hét Ámundi, ríkr ok auðigr; hann bjó í Hrossey í Sandvík á Hlaupandanesi. Þorkell hét son hans, ok var hann allra manna gerviligastr í Orkneyjum. Ámundi var hinn vitrasti maðr ok einna manna mest virðr í eyjunum. Þat var eitt vár, at Einarr jarl hafði þá útboð enn, sem hann var vanr, en bœndr kurruðu illa, ok báru fyrir Ámunda, ok báðu hann mæla þeim nökkura forstöðu við jarl. Hann svarar: Jarl er úáhlýðinn; ok telr eigi stoða munu at biðja jarl né einnar bœnar um þetta; er vinátta vár jarls ok góð at svá bunu; en mér þykkir við váða

búit, ef vér verðum rangsáttir, við skaplyndi hvárratveggju; mun ek mér, segir Ámundi, engu af skipta. Þá rœddu þeir þetta vid Þorkel; hann var trauðr til ok hét þó um síðir við áeggjan manna. Ámunda þótti hann ofbrátt heitit hafa. En er jarl átti þing, þá mælti Þorkell af hendi bónda, ok bað jarl vægja mönnum um álögur, ok taldi upp nauðsyn manna. En jarl svarar vel, ok segir, at hann skyldi mikils virða orð Þorkels: Ek hafða nú ætlat sex skip or landi at hafa, en nú skal eigi meir hafa en 3; en þú, Þorkell, bið eigi optar slíkrar bœnar. Bœndr þökkuðu vel Þorkeli liðveizlu sína. Fór jarl í víking ok kom aptr at hausti. En eptir um várit hafði jarl sömu boð, sem hann var vanr, ok átti þing við bœndr. Þá talaði Þorkell enn, ok bað jarl vægja bóndum. Jarl svarar þá reiðuliga, ok segir, at hlutr bónda skyldi þá versna við hans umrœðu. Gerði hann sik þá svá reiðan ok óðan, at hann mælti, at þeir skyldu eigi annat vár báðir heilir á þinginu; ok sleit síðan því þingi. En er Ámundi varð víss, hvat þeir Þorkell ok jarl höfðu við mælzt, þá bað hann Þorkel á brott fara, ok fór hann yfir á Katanes til Þorfinns jarls. Þorkell var þar lengi síðan ok elskaði at jarli, er hann var ungr, ok var hann síðan kallaðr Þorkell fóstri, ok var hann ágætr maðr.

102. *Sætt jarlanna.*

Fleiri váru þeir ríkismenn, er flýðu or Orkneyjum óðul sín fyrir ríki Einars jarls; flýðu flestir yfir á Katanes til Þorfinns jarls; en sumir flýðu or Orkneyjum til Noregs, en sumir til ýmissa landa. En er Þorfinnr jarl rosknaðist, þá gerði hann boð til Einars bróður síns, ok beiddi af honum ríkis þess, er hann þóttist eiga í Orkneyjum; en þat var þriðjungr eyja. Einarr tók því úbrátt at minka ríki sitt. En er Þorfinnr spurði þat, þá býðr hann liði út af Katanesi, ok ferr út í eyjar. En er Einarr jarl varð þess víss, samnar hann liði ok ætlar at verja löndin. Brúsi jarl samnar ok liði ok ferr til móts við þá, ok berr

sættarorð í milli þeirra. Varð þat at sætt með þeim, at Þorfinnr skyldi hafa þriðjung landa í Orkneyjum, svá sem hann átti at réttu. En Brúsi ok Einarr lögðu saman sinn hluta, skyldi Einarr hafa einn forræði fyrir þeim; en ef misdauði þeirra yrði, þá skyldi sá þeirra lönd taka eptir annan, er lengr lifði. En sá máldagi þótti þá eigi jafnligr, því at Brúsi átti son er Rögnvaldr hét, en Einarr var sonlauss. Setti þá Þorfinnr jarl sína menn til at varðveita ríki, þat er hann átti í Orkneyjum, en hann var optast á Katanesi. Einarr jarl var optast á sumrum í hernaði um Írland ok Skotland ok Bretland.

103. *Dráp Eyvindar úrarhorns.*

Þat var eitt sumar, er Einarr jarl herjaði á Írland, at hann barðist í Úlfreksfirði við Konofogor Írakonung, svá sem fyrr var ritat, at Einarr jarl fékk þar úsigr mikinn ok mannlát. Annat sumar eptir fór Eyvindr úrarhorn vestan af Írlandi ok ætlaði til Noregs; en er veðr var hvast ok straumar úfœrir, snýr Eyvindr þá til Ásmundarvágs, ok lá þar nökkura hríð veðrfastr. En er þat spurði Einarr jarl, þá hélt hann þangat liði miklu, tók þar Eyvind ok lét drepa, en gaf grið flestum mönnum hans; ok fóru þeir austr til Noregs um haustit, ok kómu á fund Ólafs konungs ok sögðu honom frá aftöku Eyvindar. Konungr svarar fá um, ok fannst þat á, at honum þótti þat mannskaði mikill, ok mjök gert í þrá sér, ok um flest var hann fámæltr, þat er honum þótti sér í móti skapi. Þorfinnr jarl sendi Þorkel fóstra út í eyjar at heimta saman skatta sína. Einarr jarl kendi Þorkeli mjök uppreist, þá er Þorfinnr hafði haft tilkall út í eyjar. Fór Þorkell skyndiliga or eyjunum ok yfir á Katanes. Hann segir Þorfinni jarli, at hann var þess víss orðinn, at Einarr jarl ætlaði honum dauða, ef eigi hefði frændr hans ok vinir honum njósn borit. Nú mun ek, segir hann, þat eiga á baugi, at láta þann verða fund okkarn jarls, er um skipti með oss; en þann kost annan, at fara lengra

á brott ok þannug, er ekki sé hans vald yfir. Jarl fýsti þess, at Þorkell skyldi fara austr til Noregs á fund Ólafs konungs: muntu, segir hann, mikils metinn, hvar sem þú kemr með tignum mönnum; en ek veit beggja ykkar skaplyndi, þitt ok jarls, at þit munut skamma stund mundast til. Þá bjóst Þorkell, ok fór um haustit til Noregs, ok síðan á fund Ólafs konungs, ok var þar um vetrinn með konungi í kærleikum miklum; hafði hann Þorkel mjök við mál sín, þótti honum, sem var, at Þorkell var vitr maðr ok skörungr mikill; fannst konungi þat í rœðum hans, at hann misjafnaði mjök frásögu um jarlana ok var vinr mikill Þorfinns, en lagði þungt til Einars jarls. Ok snemmindis um várit sendir konungr skip vestr um haf á fund Þorfinns jarls, ok orðsending, at jarl skyldi koma austr á hans fund. En jarl lagðist eigi þá för undir höfuð, því at vináttumál fylgði orðsending.

104. *Dráp Einars jarls.*

Þorfinnr jarl fór austr til Noregs, ok kom á fund Ólafs konungs, ok fékk þar góðar viðtökur, ok dvaldist þar lengi um sumarit. En er hann bjóst vestr, gaf Ólafr konungr honum langskip mikit ok gott með öllum reiða. Þorkell fóstri rézt þá til ferðar með jarli, ok gaf jarl honum þat skip, er hann hafði vestan haft um sumarit. Skildust þeir konungr ok jarl með kærleikum miklum. Þorfinnr jarl kom um haustit til Orkneyja. En er Einarr jarl spurði þat, þá hafði hann fjölment ok lá á skipum. Brúsi jarl fór þá til fundar við þá báða brœðr ok bar sætt milli þeirra; kom enn svá, at þeir sættust ok bundu þat eiðum. Þorkell fóstri skyldi vera í sætt ok vináttu við Einar jarl; ok var þat mælt, at hvárr þeirra skyldi veita öðrum veizlu, ok skyldi jarl fyrri sœkja til Þorkels í Sandvík. En er jarl var þar á veizlu, þá var veitt hit kappsamligsta; var jarl eigi kátr. Þar var mikill skáli ok dyrr á báðum endum. Þann dag er jarl skyldi á brott

fara, þá skyldi Þorkell fara með honum til veizlu. Þorkell sendi menn á njósn fram á leiðina, er þeir skyldu fara um daginn; en er njósnarmenn kómu aptr, þá sögðu þeir Þorkeli, at þeir fundu þrennar sátir ok vápnaða menn: ok hyggjum vér, segja þeir, at svik muni vera. En er Þorkell spurði þetta, þá frestaði hann búnaðinum, ok heimti menn sína at sér. Jarl bað hann búast, ok segir, at mál var at ríða. Þorkell sagði, at hann átti mart at annast; hann gékk stundum út, en stundum inn. Eldar váru á gólfinu; þá gékk hann inn um aðrar dyrr, ok eptir honum maðr, er nefndr er Hallvarðr; hann var íslenzkr maðr ok austfirðskr; hann lauk aptr hurðunni. Þorkell gékk innar milli eldsins ok þess er jarl sat. Jarl spurði: Ertu eigi enn búinn? Þorkell svarar: Nú em ek búinn. Þá hjó hann til jarls ok í höfuðit. Jarl steyptist á gólfit. Þá mælti Íslendingr: Hér sá ek alla versta fangaráðs, er þér dragit eigi jarl af eldinum. Hann keyrði til spörðu ok setti undir hnakkabein jarli, ok kipti honum upp at pallinum. Þorkell ok þeir báðir förunautar géngu út skyndiliga aðrar dyrr, en þeir höfðu inn gengit. Stóðu þar úti menn Þorkels með alvæpni. En jarlsmenn tóku til hans, ok var hann þá dauðr, en öllum féllust hendr til hefndarinnar; var þat ok, at bráðum bar at, ok varði engan mann þessa verks af Þorkeli, því at þeir hugðu allir, at svá mundi vera, sem áðr var mælt, at vinátta væri með jarli ok Þorkeli; váru menn ok flestir vápnlausir inni, en margir áðr vinir Þorkels góðir; bar þat til með auðnu þeirri, er Þorkeli var auðit lengra lífs. Þorkell hafði þá lið, er hann kom út, engu minna en jarlsmenn. Fór Þorkell þá til skips síns, en jarlsmenn í brott. Þorkell sigldi þann dag þegar í brott ok austr í haf, ok var þat eptir vetrnætr, ok kom hann með heilu til Noregs, ok fór þegar sem skyndiligast á fund Ólafs konungs ok fékk þar góðar viðtökur; lét konungr yfir verki þessu vel; var Þorkell með honum um vetrinn.

105. *Sætt Ólafs konungs ok Brúsa jarls.*

Eptir fall Einars jarls tók Brúsi jarl þann hluta landa, er áðr hafði haft Einarr jarl; því at þat var á margra manna vitorði, með hverjum skildaga þeir Einarr ok Brúsi brœðr höfðu félag sitt gert. En Þorfinni þótti þat réttast, at hálfar eyjar hefði hvárr þeirra; en þó hafði Brúsi þann vetr 2 hluti landa. Eptir um várit kallaði Þorfinnr til þeirra landa við Brúsa, at hann vildi hafa helming við Brúsa; en Brúsi galt eigi jákvæði til þess. Áttu þeir þing ok stefnur at þeim málum; géngu þá at vinir þeirra at semja þetta mál, ok kom svá, at Þorfinnr lét sér ekki líka annat en hafa helming eyja, ok sagði þat með, at Brúsi þurfti eigi at hafa meir en þriðjung, með því skaplyndi sem hann hafði. Brúsi svarar: Ek unda því, segir hann, at hafa þriðjung landa, þann er ek tók í arf eptir föður minn, kallaði ok engi til þess í hönd mér, en nú hefi ek tekit annan þriðjung í arf eptir bróður minn at réttum máldögum. En þó at ek sé vanfœrr til at deila kappi við þik, bróðir, þá mun ek þó annars í leita en játa undan mér ríkit at svá búnu. Þeir skildu svá málstefnu þessa. En er Brúsi sá, at hann mundi eigi hafa afla til at standa jafnfœtis við Þorfinn, því at Þorfinnr hafði ríki miklu meira ok traust af Skotakonungi móðurföður sínum, þá réð Brúsi þat af at fara or landi austr á fund Ólafs konungs, ok hafði með sér Rögnvald son sinn; var hann þá 10 vetra gamall. En er jarl hitti konung, þá tók hann vel við honum. En er jarl bar upp erendi sín ok sagði konungi allan málavöxt, þann er var með þeim brœðrum, ok bað konung at veita sér styrk til at halda ríki sínu, bauð þar fram í mót fullkomna vináttu sína. Konungr svaraði ok tók þar fyrst til máls, er Haraldr hinn hárfagri hafði eignazt óðul öll í Orkneyjum, en jarlar höfðu haft jafnan síðan lönd þau at léni, en aldregi at eign; en þat til jartegna, segir hann, at þá er Eiríkr blóðöx ok synir hans váru í Orkneyjum, váru jarlar þeim lýðskyldir; en er Ólafr Tryggvason frændi

minn kom þar, þá gerðist Sigurðr jarl, faðir þinn, hans maðr. Nú hefi ok tekit arf allan eptir Ólaf konung, vil ek gera þér þann kost, at þú gerist minn maðr, mun ek þá fá þér eyjarnar í lén; skulu vér þá freista, ef ek veiti þér minn styrk, hvárt betr skal at haldi koma, eða Þorfinni bróður þínum traust Skotakonungs. En ef þú vill eigi þenna kost, þá mun ek eptir leita þeim eignum ok óðulum, er várir frændr ok foreldrar hafa átt vestr þannug. Þessar rœður hugfesti jarl fyrir sér, ok bar fyrir vini sína, leitaði ráðs við þá, hverju hann skyldi játa, hvárt hann skyldi at þessu sættast við Ólaf konung ok gerast hans maðr: en hitt er mér úsýnna, hverr minn hluti verðr at skilnaði várum, ef ek kveð nei við, því at konungr hefir bert gert þat tilkall, er hann þykkist eiga til Orkneyja; en við stórræði hans ok þat er vér erum hér komnir, þá mun honum lítit fyrir at gera þat af várum kosti, sem honum sýnist. En þó at jarli þœtti á hvárutveggja andmarkar, þá tók hann þann kost at leggja alt á vald konungs, bæði sik ok ríki sitt. Tók þá Ólafr konungr af jarli vald ok forráð yfir öllum erfðalöndum jarls. Gerðist jarl þá hans maðr, ok batt þat svardögum.

106. *Sætt jarlanna ok Ólafs konungs.*

Þorfinnr jarl spurði þat, at Brúsi bróðir hans var farinn austr á fund Ólafs konungs at sœkja traust at honum. En fyrir því at Þorfinnr hafði verit fyrr á fund Ólafs konungs ok komit sér þar í vináttu, þá þóttist hann þar eiga vel fyrir búit, ok vissi, at þar mundu margir flutningarmenn um hans mál; en þó vænti hann, at fleiri mundu vera, ef hann kœmi sjálfr til. Gerir Þorfinnr jarl þat ráð, at hann bjóst sem skyndiligast, ok fór austr til Noregs, ok ætlaði at sem minstr skyldi verða misfari þeirra Brúsa, ok ekki skyldi hans erindi til loka komast, áðr en Þorfinnr hitti konung. En þat var annan veg en jarl hafði ætlat; því at þá er Þorfinnr jarl kom á fund Ólafs konungs, var lokit ok gert alt um sáttmál konungs

ok Brúsa jarls. Vissi ok eigi Þorfinnr jarl, at Brúsi hefði uppgefit sitt ríki, fyrr en hann var kominn til Ólafs konungs. Ok þegar er þeir hittust Þorfinnr jarl ok Ólafr konungr, þá hóf Ólafr konungr upp sama ákall til ríkis í Orkneyjum, sem hann hafði haft við Brúsa jarl, ok beiddi Þorfinn þess hins sama, at hann skyldi játa konungi þeim hluta landa, er hann átti áðr. Jarl svarar vel orðum konungs ok stilliga, ok segir svá, at honum þótti miklu máli skipta um vingan konungs, ok ef þér, herra, þykkist þurfa liðveizlu mína í mót öðrum höfðingjum, þá hafit þér áðr fult til þess unnit, en mér er eigi hent at veita yðr handgöngu, því at ek em áðr jarl Skotakonungs ok honum lýðskyldr. En er konungr fann undandrátt í svörum jarls um þá málaleitan, er hann hafði áðr upphafit, þá mælti konungr: Ef þú vill, jarl, eigi gerast minn maðr, þá er hinn kostr, at ek setja þann mann yfir Orkneyjar, er ek vil; en ek vil, at þú veitir þá svardaga at kalla eigi til landa þeirra ok láta þá í friði vera af þér, er ek set yfir löndin. En ef þú vill hvárngan þenna kost, þá mun svá þykkja þeim er löndum ræðr, sem úfriðar muni af þér ván vera; má þér þá eigi undarligt þykkja, þótt dalr mœti hóli. Jarl svarar, ok bað konung gefa sér frest at hugsa um þetta mál. Konungr gerði svá, gaf jarli stund at ráða um þetta kör við menn sína. Þá beiddi hann þess, at hann skyldi ljá honum fresta til annars sumars, ok fœri hann fyrst vestr um haf, því at heima var ráðuneyti hans, en hann var bernskumaðr fyrir aldrs sakir. Konungr bað hann þá kjósa. Þorkell fóstri var þá með Ólafi konungi; hann sendi mann til Þorfinns jarls leyniliga, ok bað hann eigi þat fyrir ætlast, hvatki er honum var í hug, at skiljast svá at sinni við Ólaf konung, at þeir væri eigi sáttir, svá sem hann var þá kominn í hendr konungi. Af þvílíkum minningum þóttist jarl sjá, at einbeygðr mundi kostr at láta konung þá fyrir ráða; þótti hinn eigi kostligr, at eiga enga ván sjálfr til ættleifðar sinnar, en veita til þess svardaga, at þeir hefði

í ró ríki þat, er þar váru ekki tilbornir. En fyrir því at honum þótti úsýnt um brottferð sína, þá kaus hann þat af at ganga til handa konungi ok gerast hans maðr, svá sem Brúsi hafði gert. Konungr faun þat, at Þorfinnr var miklu skapstœrri en Brúsi ok kunni verr pynding þessi; trúði hann Þorfinni verr en Brúsa; sá konungr þat, at Þorfinnr mundi þykkjast styrks eiga ván af Skotakonungi, þótt hann brygðist í þessu sáttmáli; skildi konungr þat af vizku sinni, at Brúsi gékk tregliga at öllu sáttmáli, en mælti þat eina um, er hann ætlaði sér at halda. En þar er Þorfinnr var, þá er hann hafði ráðit, hvern hann vildi upptaka, þá gékk hann glatt at öllum skildaga, ok dró um þat engan hlut, sem konungr veitti hin fyrstu ákvæði; en þat grunaði konung, at jarl mundi ætla at gera eptir sumar sættir.

107. *Brautferð Þorfinns jarls ok sætt þeirra Þorkels.*

Þá er Ólafr konungr hafði hugsat fyrir sér alt þetta mál, lét hann blása til fjölmennrar stefnu, lét þangat kalla jarlana. Þá mælti konungr: Sáttmál vár Orkneyinga jarla vil ek nú birta fyrir alþýðu. Þeir hafa nú játat mínu eiginorði yfir Orkneyjum ok Hjaltlandi, ok gerzt báðir mínir menn, ok bundit þat alt svardögum, ok vil ek nú gefa þeim þat í lén, Brúsa þriðjung landa, Þorfinni annan þriðjung, svá sem þeir höfðu fyrr átt. En þann þriðjung, er átti Einarr rangmuðr, þann læt ek fallit hafa í minn garð, fyrir þat er hann drap Eyvind úrarhorn, hirðmann minn ok félagsmann ok kæran vin; vil ek sjá fyrir þeim hluta landa, þat er mér sýnist. Þat vil ek ok til skilja við ykkr brœðr jarla mína, at ek vil, at þit takit sættir af Þorkeli Ámundasyni fyrir aftöku Einars bróður ykkars; vil ek, at sá dómr sé undir mér, ef þit vilit því játat hafa. En þat var sem annat, at jarlar játtu því öllu, er konungr mælti. Gékk þá Þorkell fram ok festi konungs dóm á þessu máli, ok sleit svá þessu þingi. Ólafr konungr dœmdi bœtr fyrir Einar jarl,

slíkar sem fyrir þrjá lenda menn; en fyrir sakir skyldi niðr falla þriðjungr gjalda. Þorfinnr jarl bað þá konung sér brautfararleyfis; en þegar er þat fékkst, bjóst jarl sem skyndiligast. En er hann var albúinn, var þat einn dag, er jarl drakk á skipi, at þar kom fyrir hann Þorkell Ámundason váveifliga ok lagði höfuð sitt í kné jarli, ok bað hann þá gera af, slíkt er hann vildi. Jarl spurði, fyrir hví hann fœri svá: vér erum áðr menn sáttir at konungs dómi, ok statt þú upp, Þorkell. Hann gerði svá. Þorkell mælti: Sætt þeirri, er konungr gerði, mun ek hlíta um mál vár Brúsa, en þat er til þín kemr af, skaltu einn ráða; þótt konungr hafi mér skilit eignir eða landsvist í Orkneyjum, þá kann ek skaplyndi þitt, at mér er úfœrt í eyjar, nema ek fara í trúnaði yðrum, jarl: vil ek þat, segir hann, festa yðr at koma aldri í Orkneyjar, hvat sem konungr mælir um þat. Jarl þagnaði ok tók seint til máls; hann mælti: Viltu heldr, Þorkell, at ek dœma um okkur mál, heldr en hlíta konungs dómi, þá mun ek hafa þat upphaf at sætt okkarri, at þú skalt með mér fara í Orkneyjar, ok vera með mér ok skiljast eigi við mik, nema mitt lof eða leyfi sé til; vera skyldr at verja land mitt ok allra verka þeirra, er ek vil gera láta, meðan vit erum báðir á lífi. Þorkell svarar: Þat skal á yðru valdi, jarl, sem alt annat, þat er ek má ráða. Gékk þá Þorkell til ok festi jarli þetta alt, sem hann kvað á. Jarl sagði, at um fégjöld mundi hann síðar á kveða; en hann tók þá svardaga af Þorkeli. Snerist Þorkell þá þegar til ferðar með jarli; fór jarl þegar á brott, er hann var búinn; ok sást þeir Ólafr konungr aldregi síðan.

108. *Brautferð Brúsa jarls.*

Brúsi jarl dvaldist þar eptir ok bjóst meir í tómi; en áðr hann fœri í brott, þá átti Ólafr konungr stefnur við hann, ok mælti svá: Þat lízt mér, jarl, at ek muna hafa þik at trúnaðarmanni þar fyrir vestan hafit; ætla ek svá,

at þú skylir hafa 2 hluti landa til forráða, þá sem þú hefir áðr haft; vil ek, at þú sér eigi minni maðr eða úríkari, er þú ert mér handgenginn, en áðr vartu. En ek vil festa trúnað þinn með því, at ek vil, at hér sé eptir með mér Rögnvaldr sonr þinn. Sé ek þá, er þú hefir mitt traust ok 2 hluti landa, at þú mátt vel halda þínu at réttu fyrir Þorfinni bróður þínum. Brúsi tók þat með þökkum at hafa 2 hluti landa heldr en þriðjung. Dvaldist Brúsi síðan litla hríð, áðr hann fór í brott, ok kom um haustit vestr til Orkneyja. Rögnvaldr son Brúsa var austr eptir með Ólafi konungi; hann var allra manna fríðastr, hárit mikit ok gult sem silki; hann var snimma mikill ok sterkr, manna var hann gerviligastr bæði fyrir vits sakir ok kurteisi. Hann var lengi síðan með Ólafi konungi. Þessa getr Óttarr svarti í drápu þeirri, er hann orti um Ólaf konung:

Gegn! eru þér at þegnum,
þjóðskjöldunga góðra
haldit hæft á vęldi,
Hjaltlendingar kendir;
eigi varð á jörðu
ógnbráðr, áðr þér náðum,
austr, sá er eyjum vestan,
ynglingr, und sik þryngvi.

109. *Frá Brúsa jarli ok Þorfinni jarli.*

Þá er þeir brœðr kómu vestr til Orkneyja, Þorfinnr ok Brúsi, þá tók Brúsi 2 hluti landa til forráða, en Þorfinnr þriðjung. Hann var jafnan á Katanesi ok á Skotlandi, en setti menn sína yfir eyjar. Hafði Brúsi þá einn landvörn fyrir eyjunum; en í þann tíma var þar herskátt, því at Norðmenn ok Danir herjuðu mjök í vestrvíking, ok kómu opt við Orkneyjar, þá er þeir fóru vestr eða vestan, ok námu nesnám. Brúsi taldi at því við Þorfinn bróður sinn, er hann hafði engar útgerðir fyrir Orkneyjum eða Hjaltlandi, en hafði skatta ok skyldir alt at sínum hluta. Þá bauð Þorfinnr honum þann kost, at Brúsi skyldi hafa þriðjung landa, en Þorfinnr 2 hluti, ok hafa einn landvörn fyrir beggja þeirra hönd. En þó at þetta skipti yrði eigi þá bráðfengis, þá er þó þat sagt í Jarla-

sögunum, at þetta skipti fœri fram, at Þorfinnr hefði 2 hluti, en Brúsi þriðjung, þá er Knútr hinn ríki hafði lagt undir sik Noreg, en Ólafr konungr var or landi farinn. Þorfinnr jarl Sigurðarson hefir verit göfgastr jarl í eyjum ok haft mest ríki Orkneyinga jarla; hann eignaðist Hjaltland ok Orkneyjar, Suðreyjar; hann hafði ok mikit ríki á Skotlandi ok Írlandi; á þat kvað Arnórr jarlaskáld:

Hringstríði varð hlýða
herr, frá Þursaskerjum,
rétt segi ek þjóð, hverr þótti
Þorfinns til Dýflinnar.

Þorfinnr var hinn mesti hermaðr; hann tók jarldóm 5 vetra gamall ok réð meir en 60 vetra ok varð sóttdauðr á ofanverðum dögum Haralds Sigurðarsonar. En Brúsi andaðist á dögum Knúts hins ríka, litlu eptir fall Ólafs konungs hins helga.

110. *Frá Háreki or Þjóttu.*

Nú ferr tvennum sögum fram, ok skal þar nú til taka, sem frá var horfit, er frá því var sagt, er Ólafr konungr Haraldsson hafði frið gert við Ólaf Svíakonung, ok þat at Ólafr konungr fór þat sumar norðr til Þrándheims. Hann hafði þá verit konungr 5 vetr. Þat haust bjó hann til vetrsetu í Niðarósi ok sat þar um vetrinn. Þann vetr var með Ólafi konungi Þorkell fóstri Ámundason, sem fyrr var ritat. Ólafr konungr leiddi þá mjök at spurningum um kristnihald, hvert þá væri í landinu; ok spurðist honum svá til, sem ekki væri kristnihaldit, þegar er norðr sótti á Hálogaland, en þó skorti mikit á, at vel væri um Naumudal ok inn um Þrándheim. Maðr er nefndr Hárekr, son Eyvindar skáldaspillis; hann bjó í ey þeirri, er Þjótta heitir, þat er á Hálogalandi. Eyvindr hafði maðr verit eigi stórauðigr, ættstórr ok skörungr mikill. Í Þjóttu bjoggu þá smáir bœndr ok eigi allfáir. Hárekr keypti þar einn bœ fyrst, ok eigi allmikinn, ok fór þar búðum til; en á fám misserum hafði hann rutt í brott öllum búöndum, þeim er þar bjoggu áðr, svá at

hann átti þá einn alla eyna, ok gerði þar þá höfuðbœ mikinn. Hárekr varð brátt vellauðigr; hann var spekingr mikill at viti ok framkvæmdarmaðr. Hann hafði lengi haft af höfðingjum metnað mikinn; hann var í frændsemistölu við Noregs konunga; af þeim sökum hafði Hárekr haft mikil metorð af landshöfðingjum. Gunnhildr föðurmóðir Háreks var dóttir Hálfdanar jarls ok Ingibjargar, dóttur Haralds hins hárfagra. Hárekr var þá heldr á efra aldri, þá er þetta var tíðinda. Hárekr var mestr virðingamaðr á Hálogalandi; hann hafði þá langa hríð finnkaup ok konungs sýslu á Mörkinni; hafði hann stundum einn haft, en stundum höfðu aðrir suma með honum. Eigi hafði hann komit á fund Ólafs konungs, en þó höfðu farit orð ok sendimenn millum þeirra, ok var þat alt vingjarnligt; ok þann vetr, er Ólafr konungr sat í Niðarósi, fóru enn menn milli þeirra Háreks or Þjóttu. Þá lýsti konungr yfir því, at um sumarit eptir ætlaði hann sér at fara norðr á Hálogaland, ok alt norðr til landsenda; en þeir Háleygirnir hugðu allmisjafnt til þeirrar ferðar.

111. *Frá Háleygjum.*

Ólafr konungr bjóst nú um várit með 5 skipum, ok hafði nær 300 manna. En er hann var búinn, þá byrjar hann ferð sína norðr með landi, ok er hann kom í Naumdœlafylki, stefndi hann þing við bœndr. Var hann þá til konungs tekinn á hverju þingi. Hann lét þá ok þar, sem annarstaðar, lög þau upplesa, sem hann bauð mönnum þar í landi kristni at halda, ok lagði við líf ok límar eða aleigusök hverjum manni, er eigi vildi undir ganga kristin lög. Veitti konungr þar mörgum mönnum stórar refsingar ok lét þat ganga jafnt yfir ríka sem úríka; skildist hann svá við í hverju heraði, at alt fólk játti at halda helga trú. En flestir ríkismenn ok margir stórbœndr gerðu veizlur í mót konungi; fór hann svá norðr alt á Hálogaland. Hárekr í Þjóttu veitti konungi

veizlu, ok var þar allmikit fjölmenni ok veizla hin prýðiligsta. Gerðist Hárekr þá lendr maðr Ólafs konungs, fékk konungr honum þá veizlur, svá sem hann hafði haft af hinum fyrrum landshöfðingjum.

112. *Frá Ásmundi Grankelssyni.*

Maðr er nefndr Grankell eða Granketill, auðigr búandi, ok var þá heldr við aldr. En þá er hann var á unga aldri, hafði hann í víkingu verit ok þá hermaðr mikill; hann var atgervimaðr mikill um flesta hluti, þá er íþróttum gegndi. Ásmundr hét son hans, ok var hann um alla hluti líkr feðr sínum eða nökkvi framar. Þat var margra manna mál, at fyrir sakir fríðleiks, afls ok íþrótta at hann hafi verit hinn þriði maðr bezt at sér búinn í Noregi. En fyrst hafa til verit nefndir Hákon konungr Aðalsteinsfóstri ok Ólafr Tryggvason. Grankell bauð Ólafi konungi til veizlu, ok var þar veizla allkappsamlig, leiddi Grankell hann stórum vingjöfum í brott. Konungr bauð Ásmundi at fara með sér ok lagði til þess mörg orð; en Ásmundr þóttist eigi kunna at drepa hendi við veg sínum, ok réðst hann til ferðar með konungi, ok gerðist síðan hans maðr ok kom í hina mestu kærleika við konung. Ólafr konungr dvaldist mestan hluta sumars á Hálogalandi, ok fór í allar þinghár ok kristnaði þar allan lýð. Þá bjó í Bjarkey Þórir hundr, hann var ríkastr maðr norðr þar; hann gerðist þá lendr maðr Ólafs konungs. Margir ríkir bóndasynir réðust þá til fylgðar við Ólaf konung af Hálogalandi. Þá er á leið sumarit, kom konungr norðan ok sneri þá inn eptir Þrándheimi til Niðaróss, ok sat þar eptir um vetrinn. Ok þann vetr kom Þorkell fóstri vestan or Orkneyjum, þá er hann hafði drepit Einar jarl rangmunn. Þat haust var í Þrándheimi hallæri á korni, en áðr hafði lengi verit góð árferð, en hallæri var alt norðr í land, ok því meira er norðar var, en korn var gott austr í land, ok svá um Upplönd. En þess naut við í Þrándheimi, at menn áttu þar mikil forn korn.

113. *Frá blótum Þrœnda.*

Þat haust váru sögð Ólafi konungi þau tíðindi innan or Þrándheimi, at bœndr hefði þar haft veizlur fjölmennar at vetrnóttum; váru þar drykkjur miklar. Var konungi svá sagt, at þar væri minni öll signuð Ásum at fornum sið. Þat fylgði ok þeirri sögn, at þar væri drepin naut ok hross ok roðnir stallar af blóði ok framit blót ok veittr sá formáli, at þat skyldi vera til árbótar. Þat fylgði því, at öllum mönnum þótti þat auðsýnt, at goðin höfðu reizt því, er Háleygir höfðu horfit til kristni. En er konungr spurði þessi tíðindi, þá sendi hann menn inn í Þrándheim ok stefndi til sín bóndum, þeim er hann réð til nefna. Maðr er nefndr Ölvir á Eggju; hann var kendr við bœ þann, er hann bjó á; hann var ríkr maðr ok ættstórr; hann var höfuðsmaðr ferðar þessar af hendi bónda til konungs. Ok er þeir koma á konungs fund, þá bar konungr á hendr bóndum þessi kensl. En Ölvir svarar af hendi bónda ok segir, at þeir hefði engar veizlur haft þat haust, nema gildi sín eða hvirfingsdrykkjur, en sumir vinaboð. En þat, sagði hann, er yðr er sagt frá orðtökum várum Þrœndanna, þá er vér drekkum, þá kunnu allir vitrir menn at varast slíkar rœður; en eigi kann ek at synja fyrir heimska menn ok ölóða, hvat þeir mæla. Ölvir var maðr málsnjallr ok máldjarfr, varði hann allar þessar sakir fyrir bœndr. En at lyktum segir konungr, at Innþrœndir mundu sér sjálfir bera vitni, hvernug þeir eru trúaðir. Féngu bœndr þá leyfi til heimfarar, fóru þeir ok þegar er þeir váru búnir.

114. *Frá blótum Innþrœnda.*

Síðar um vetrinn var konungi sagt, at Innþrœndir höfðu fjölment á Mærinni, ok váru þar blót stór at miðjum vetri; blótuðu þeir þá til friðar ok vetrarfars góðs. En er konungr þóttist sannfróðr um þetta, þá sendir konungr menn ok orðsending inn í Þrándheim ok stefndi bóndum

út til bœjar; nefndi enn til menn, þá er honum þóttu vitrastir. Bœndr áttu þá tal sitt ok rœddu sín í milli um orðsending þessa; váru þeir allir úfúsastir til ferðarinnar, er áðr höfðu farit um vetrinn. En við bœn allra bónda, þá réðst Ölvir til ferðarinnar. En er hann kom út til bœjar, fór hann brátt á konungs fund, ok tóku þeir tal. Bar konungr þat á hendr bóndum, at þeir hefði haft miðsvetrar blót. Ölvir svarar ok segir, at bœndr váru úsannir at þeirri sök: höfðum vér, segir hann, jólaboð ok víða í heruðum samdrykkjur; ætla bœndr eigi svá hnept til jólaveizlu sér, at eigi verði stór afhlaup, ok drukku menn þat, herra, lengi síðan; er á Mærinni mikill höfuðstaðr ok hús stór, en bygð mikil umhverfis; þykkir mönnum þar til gleði gott at drekka mörgum saman. Konungr svarar fá ok var heldr styggr, þóttist vita annat sannara en þat, er þá var frá borit. Bað konungr bœndr aptr fara: en ek mun þó, segir hann, verða víss hins sanna, at þér dylit ok gangit eigi í mót; en hversu sem hér til hefir verit, þá gerit slíkt eigi optar. Fóru þá bœndr heim, ok sögðu sína ferð (eigi slétta), ok þat at konungr var heldr reiðr.

115. *Dráp Ölvis á Eggju.*

Ólafr konungr hafði veizlu mikla um páska, ok hafði marga bœjarmenn í boði sínu, ok svá bœndr. En eptir páska lét konungr setja fram skip sín ok bera til reiða ok árar, lét þilja skipin ok tjalda ok búa, ok lét fljóta skipin svá búin við bryggjur. Ólafr konungr sendi menn þegar eptir páska í Veradal. Maðr er nefndr Þóraldi, ármaðr konungs; hann varðveitti konungs bú at Haugi; en konungr sendi honum orð, at hann skyldi koma til hans sem skyndiligast. Þóraldi lagðist þá för eigi undir höfuð, ok fór þegar út til bœjar með sendimönnum. Konungr kallar hann á einmæli, ok spurði eptir, hvat sannindi væri á því, er mér er sagt frá siðum Innþrœnda, hvárt svá er, at þeir snúast til blóta: vil ek, segir kon-

ungr, at þú segir mér sem er, ok þú veizt sannast; ert þú til þess skyldr, því at þú ert minn maðr. Þóraldi svarar: Herra, þat vil ek yðr fyrst segja, at ek flutta hingat til bœjar sonu mína tvá ok konu, ok lausafé alt, þat er ek mátta með komast. En ef þú vill hafa sanna sögu af mér, þá skal þat vera á yðru valdi; en ef ek segi svá sem er, þá muntu sjá fyrir mínu ráði. Konungr sagði: Seg þú satt frá því, er ek spyr þik; en ek skal sjá fyrir ráði þínu, svá at þik skal ekki saka. Þóraldi mælti: Þat er yðr satt at segja, konungr, ef ek skal segja sem er, at inn um Þrándheim er náliga alt fólk alheiðit í átrúnaði, þótt sumir menn sé þar skírðir. En þat er siðr þeirra, at hafa blót á haust ok fagna þá vetri, annat at miðjum vetri, en hit þriðja at sumri, þá fagna þeir sumri. Eru at þessu ráði Eynir ok Sparbyggjar, Verdœlir ok Skeynir. Tólf menn eru þeir, er fyrir beitast um blótveizlurnar; ok á nú Ölvir í vár at halda upp veizlunni, er hann nú í starfi miklu á Mærinni, ok þangat eru til flutt öll föng, þau er til þarf at hafa veizlunnar. En er konungr varð hins sanna víss, þá lét hann blása saman liði sínu, ok lét segja mönnum, at til skipa skyldi ganga. Konungr nefndi menn til skipstjórnar ok svá sveitarhöfðingja, eða hvert hvergi sveit skyldi til skips. Var þá búizt skjótt; hafði konungr 5 skip ok 300 manna, ok hélt inn eptir firði; var góðr byrr ok töldu snekkjurnar ekki lengi fyrir vindi; en þessa varði engan mann, at konungr mundi svá skjótt koma inn þannug. Konungr kom um nóttina inn á Mærina; var þar þegar sleginn mannhringr um hús. Þar var Ölvir höndum tekinn, ok lét konungr drepa hann ok mjök marga menn aðra; en konungr tók upp veizlu þá alla ok lét flytja til skipa sinna, ok svá fé þat alt, bæði húsbúnað ok klæðnað ok gripi, er menn höfðu þangat flutt, ok lét skipta sem herfangi með mönnum sínum. Konungr lét ok veita heimferð at mönnum þeim, er honum þóttu mestan hluta hafa átt at þeim ráðum; váru sumir höndum teknir ok í járn settir,

en sumir kómust á hlaupi undan, en fyrir mörgum var féit upptekit. Konungr stefndi þá þing við bœndr. En fyrir því at hann hafði þá marga ríkismenn höndum tekit, ok hafði þá í sínu valdi, þá réðu þat af frændr þeirra ok vinir at játa konungi hlýðni, ok varð engi uppreist í móti konungi ger í þat sinn í Þrándheimi. Sneri hann þar öllu fólki á rétta trú ok setti þar kennimenn, ok lét gera kirkjur ok vígja. Konungr lagði Ölvi úgildan, en kastaði sinni eigu á fé þat alt, er hann hafði átt. En um þá menn aðra, er honum þóttu mest sakbitnir, lét hann suma drepa, suma hamla, en suma rak hann or landi, en tók fé af sumum. Konungr fór þá aptr út til Niðaróss.

116. *Frá Árna sonum.*

Maðr er nefndr Árni Arnmóðsson; hann átti Þóru dóttur Þorsteins gálga. Þau váru börn þeirra: Kálfr, Finnr, Þorbergr, Ámundi, Kolbjörn, Arnbjörn, Árni. Ragnhildr hét dóttir þeirra; hana átti Hárekr or Þjóttu. Árni var lendr maðr, ríkr ok ágætr, vinr mikill Ólafs konungs. Þá váru með Ólafi konungi synir hans Kálfr ok Finnr, váru þar í miklum metnaði. Kona sú, er átt hafði Ölvir á Eggju, var ung ok fríð, ættstór ok auðig; þótti sá kostr ágæta góðr; en forráð hennar hafði þá konungr. Þau Ölvir áttu þá tvá sonu unga. Kálfr Árnason beiddist þess af konungi, at hann gipti honum konu þá, er Ölvir hafði átt; ok fyrir vináttu sakir veitti konungr honum þat, ok þar með eignir þær allar, er Ölvir hafði átt; gerði konungr hann þá lendan mann, fékk honum þá umboð sitt inn um Þrándheim; gerðist Kálfr þá höfðingi mikill, ok var maðr forvitri.

117. *Ferð Ólafs konungs á Upplönd.*

Þá hafði Ólafr konungr verit 7 vetr í Noregi. Þat sumar kómu til hans jarlar af Orkneyjum, Þorfinnr ok Brúsi; eignaðist Ólafr konungr lönd þau, svá sem fyrr var ritat. Þat sumar fór Ólafr konungr um Mœri hvára-

tveggju, ok í Raumsdal um haustit; þar gékk hann af skipum sínum, ok fór þá til Upplanda, ok kom fram á Lesjar. Hann lét þar taka alla hina beztu menn, bæði á Lesjum ok á Dofrum, ok urðu þeir at taka við kristni, eða dauða þola, eða undan at flýja, þeir sem því kómu við. En þeir er við kristni tóku, féngu konungi sonu sína í hendr í gíslingar til trúnaðar. Konungr var þar um nóttina sem Bœar heita á Lesjum, ok setti þar fyrir presta. Síðan fór hann yfir Lorodal, ok kom niðr þar sem Stafabrekka heitir; en á sú renn eptir dalnum, er Ótta heitir, ok er bygð fögr tveim megin árinnar, ok er kölluð Lóar, ok mátti konungr sjá eptir endilangri bygðinni. Skaði er þat, segir konungr, at brenna skal bygð svá fagra. Ok stefndi ofan í dalinn með liði sínu, ok váru á bœ þeim um nótt, er Nes heitir; ok tók konungr sér þar herbergi í lopti einu, þar sem hann svaf sjálfr í, ok þat stendr enn í dag, ok er ekki at því gert síðan. Ok var konungr þar nætr 5, ok skar upp þingboð ok stefndi til sín bæði af Vága ok af Lóm ok af Hedal, ok lét þat boði fylgja, at þeir skyldu annattveggja halda bardaga við hann ok þola bruna af honum, eða taka við kristni ok fœra honum sonu sína í gísling. Síðan kómu þeir á konungs fund ok géngu til handa honum, en sumir flýðu suðr í Dala.

118. *Saga Dalaguðbrands.*

Dalaguðbrandr hefir maðr heitit, er svá var sem konungr væri yfir Dölunum, ok var hersir at nafni. Honum jafnaði Sigvatr skáld at ríki ok víðlendi við Erling Skjálgsson. Sigvatr kvað svá um Erling:

Einn vissa ek þér annan
Jálks bríktöpuð líkan;
vítt réð gumna gætir,
Guðbrandr hét sá, landum.

Ykkr kveð ek jafna þykkja
ormláðs hati! báða;
lýgr hinn at sér lægir
linnsetrs er telsk betri.

Guðbrandr átti son einn, þann er hér sé getit. Þá er

Guðbrandr frá þessi tíðindi, at Ólafr konungr var kominn á Lóar ok nauðgaði mönnum at taka við kristni, þá skar hann upp herör ok stefndi öllum Dœlum til bœjar þess, er Hundþorp heitir, til fundar við sik; ok þar kómu þeir allir, ok var örgrynni liðs, fyrir því at þar liggr vatn þat nær, er Lögr heitir, ok mátti þar jafnvel fara til á skipum sem á landi; ok átti Guðbrandr þar þing við þá, ok sagði, at sá maðr var kominn á Lóar, er Ólafr heitir, ok vill bjóða oss trú aðra, en vér höfum áðr, ok brjóta goð vár öll í sundr, ok segir svá, at hann eigi miklu meira goð ok mátkara; ok er þat furða, er jörð brestr eigi í sundr undir honum, er hann þorir slíkt at mæla, eða goð vár láta hann lengr ganga; ok vætti ek, ef vér berum út Þór or hofi váru, er hann stendr á þeima bœ, ok oss hefir jafnan dugat, ok sér hann Ólaf ok hans menn, þá mun guð hans bráðna, ok sjálfr hann ok menn hans, ok at engu verða. Þá œptu þeir upp allir senn, ok mæltu, at Ólafr skyldi aldregi þaðan komast, ef hann kvæmi á fund þeirra; ok eigi mun hann þora lengra at fara suðr eptir Dölunum, segja þeir. Síðan ætluðu þeir til 700 manna at fara á njósn norðr til Breiðu; en fyrir því liði var höfðingi sonr Guðbrands, 18 vetra gamall, ok margir aðrir ágætir menn með honum, ok kómu til bœjar þess, er Hof heitir, ok váru þar þrjár nætr; ok kom þar mart lið til þeirra, þat er flýit hafði af Lesjum ok Lóm ok Vágum, þeir er eigi vildu undir kristni ganga. En Ólafr konungr ok Sigurðr biskup setti eptir kennimenn á Lóm ok á Vága. Síðan fóru þeir yfir um Vágaröst, ok kómu niðr á Sil, ok váru þar um nóttina, ok frágu þau tíðindi, at lið var mikit fyrir þeim. Þat frágu ok bœndr, er á Breiðunni váru, ok bjoggust til, bardaga móti konungi. En þá er konungr stóð upp, þá herklæddist hann ok fór suðr eptir Silvöllum ok létti eigi fyrr en á Breiðunni, ok sá þar mikinn her fyrir sér búinn til bardaga. Síðan fylkti konungr liði sínu ok reið sjálfr fyrir, ok orti orða á bœndr ok bauð þeim at taka við kristni. Þeir svöruðu:

Þú munt öðru verða við at koma í dag en gabba oss. Ok œptu heróp ok börðu vápnum á skjöldu sína. Konungs menn hljópu þá fram, skutu spjótum; en bœndr sneru þá þegar á flótta, svá at fátt eitt manna stóð eptir. Var þá sonr Guðbrands höndum tekinn, ok gaf Ólafr konungr honum grið ok hafði með sér. Þar var konungr fjórar nætr. Þá mælti konungr við son Guðbrands: Far þú nú aptr til föður þíns ok seg honum, at brátt mun ek þar koma. Síðan fór hann heim aptr, ok segir feðr sínum hörð tíðindi, at þeir höfðu hitt konung ok hófu bardaga við hann: en lið várt flýði alt í fyrstunni þegar, en ek varð handtekinn, segir hann; gaf konungr mér grið ok bað mik fara at segja þér, at hann kemr hér brátt; nú höfum vér eigi meir hér en 200 manna af því liði öllu, er vér höfðum þá til móts við hann; nú ræð ek þér þat, faðir, at berjast ekki við þenna mann. Heyra má þat, segir Guðbrandr, at or þér er barðr kjarkr allr; ok fórtu illu heilli heiman; ok mun þér sjá för lengi uppi vera, ok trúir þú nú þegar á órar þær, er sjá maðr ferr með, ok þér hefir illa neisu gerva ok þínu liði. Ok um nóttina eptir dreymdi Guðbrand, at maðr kom til hans ljóss, ok stóð af honum mikil ógn, ok mælti við hann: Sonr þinn fór enga sigrför á mót Ólafi konungi, en miklu muntu hafa minni, ef þú ætlar at halda bardaga við konung, ok muntu falla sjálfr ok alt lið þitt, ok munu vargar draga þik ok alla yðr, ok hrafnar slíta. Hann varð hræddr mjök við ógn þessa, ok segir Þórði ístrumaga, er höfðingi var fyrir Dölum. Hann svarar: Slíkt hit sama bar fyrir mik, segir hann. Ok um morguninn létu þeir blása til þings, ok sögðu, at þeim þótti þat ráð, at eiga þing við þann mann, er norðan fór með ný boðorð, ok vita með hverjum sannindum hann ferr. Síðan mælti Guðbrandr við son sinn: Þú skalt nú fara á fund konungs þess, er þér gaf grið, ok 12 menn með þér. Ok svá var gert. Ok þeir kómu á fund konungs, ok segja honum sitt erindi, at bœndr vildu hafa þing við hann, ok setja grið

í milli konungs ok bónda. Konungr lét sér þat vel þokkast, ok bundu þat við hann einkamálum sín í milli, meðan sú stefna væri; ok fóru þeir aptr við svá búit, ok sögðu Guðbrandi ok Þórði, at grið váru sett. Konungr fór þá til bœjar þess, er Liðsstaðir heita, ok var þar 5 nætr. Þá fór konungr á fund bónda, ok átti þing við þá; en væta var á mikil um daginn. Síðan er þingit var sett, þá stóð konungr upp ok segir, at Læsir ok á Lóm ok á Vága hafa tekit við kristni ok brotit niðr blóthús sín, ok trúa nú á sannan guð, er skóp himin ok jörð ok alla hluti veit. Síðan sezt konungr niðr, en Guðbrandr svarar: Eigi vitum vér um hvern þú rœðir; kallar þú þann guð, er þú sér eigi, ok engi annarra. En vér eigum þann guð, er hvern dag má sjá, ok er því eigi úti í dag, at veðr er vátt; ok mun yðr hann ógurligr sýnast ok mikill fyrir sér; vænti ek, at yðr skjóti skelk í bringu, ef hann kemr á þingit. En með því at þú segir, at guð yðarr má svá mikit, þá láttu hann nú svá gera, at veðr sé skýjat í morgin, en regn ekki, ok finnumst hér þá. Síðan fór konungr heim til herbergis, ok fór með honum sonr Guðbrands í gisling, en konungr fékk þeim annan mann í móti. Um kveldit spyrr konungr son Guðbrands, hvernug goð þeirra væri gert. Hann segir, at hann var merktr eptir Þór, ok hefir hann hamar í hendi, ok mikill vexti, ok holr innan, ok gert undir honum sem hjallr sé, ok stendr hann þar á ofan, er hann er úti; eigi skortir hann gull ok silfr á sér; 4 hleifar brauðs eru honum fœrðir hvern dag, ok þar við slátr. Síðan fóru þeir í rekkjur. En konungr vakti þá nótt alla, ok var á bœnum sínum. En er dagr var, fór konungr til messu, ok síðan til matar, ok þá til þings. En veðrinu var svá farit, sem Guðbrandr hafði fyrir mælt. Þá stóð biskup upp í kantarakápu ok hafði mítr á höfði ok bagal í hendi, ok taldi trú fyrir bóndum, ok segir þeim margar jartegnir, er guð hafði gert, ok lauk vel rœðu sinni. Þá svarar Þórðr ístrumagi: Mart mælir hyrningr sjá, er staf hefir í hendi, ok uppi á

sem veðrarhorn sé bjúgt; en með því at þit, félagar, kallit guð yðarn svá margar jartegnir gera, þá mæl þú við hann á morgin fyrir sól, at hann láti vera heið ok sólskin, ok finnumst þá, ok gerum þá annathvárt, at verum sáttir um þetta mál, eða höldum bardaga. Ok skildust þá at sinni.

119. *Skírðr Dalaguðbrandr.*

Kolbeinn sterki hét maðr, er var með Ólafi konungi. Hann var kynjaðr or Fjörðum; hann hafði þann búnað jafnan, at hann var gyrðr sverði, ok hafði ruddu mikla í hendi, er sumir menn kalla klubbu. Konungr mælti við Kolbein, at hann skyldi vera næst honum um morguninn. Síðan mælti hann við menn sína: Gangit þér þannug í nótt, sem skip bónda eru, ok borit raufar á öllum, en ríðit í brott eykjum þeirra af bœjum, þar sem þeir eru á. Ok svá var gert. En konungr var þá nótt alla á bœnum, ok bað guð þess, at hann skyldi leysa þat vandræði með sinni mildi ok miskunn. En er lokit var tíðum, ok var þat móti degi, þá fór hann til þings. En er hann kom á þing, þá váru sumir bœndr komnir; þá sá þeir mikinn fjölda búanda fara til þings, ok báru í milli sín mannlíkan mikit, glæst alt með gulli ok silfri. En er þat sá bœndr, þeir er á þinginu váru, þá hljópu þeir allir upp ok lutu því skrimsli. Síðan var þat sett á miðjan þingvöll. Sátu öðrum megin bœndr, en öðrum megin konungr ok hans lið. Síðan stóð upp Dalaguðbrandr ok mælti: Hvar er nú guð þinn, konungr? þat ætla ek nú, at hann beri heldr lágt hökuskeggit; ok svá sýnist mér, sem minna sé karp þitt nú, ok þess hyrnings, er þér kallit biskup, ok þar sitr í hjá þér, heldr en hinn fyrra dag; fyrir því at nú er guð várr kominn, er öllu ræðr, ok sér á yðr með hvössum augum; ok sé ek, at þér erut nú felmsfullir, ok þorit varla augum upp at sjá. Nú fellit niðr hindrvitni yðra, ok trúit á goð várt, er alt hefir ráð yðart í hendi. Ok lauk sinni rœðu. Konungr mælti við Kolbein sterka, svá

at bœndr vissu ekki til: Ef svá berr til í erendi mínu, at þeir sjá frá goði sínu, þá slá þú hann þat högg, sem þú mátt mest með ruddunni. Síðan stóð konungr upp ok mælti: Mart hefir þú mælt í morgun til vár; lætr þú kynliga yfir því, er þú mátt eigi sjá guð várn; en vér væntum, at hann mun koma brátt til vár. Þú ógnar oss goði þínu, er blint er ok dauft, ok má hvárki bjarga sér né öðrum, ok kemst engan veg or stað, nema borinn sé; ok vænti ek nú, at honum sé skamt til ills; ok lítit þér nú til ok sét í austr, þar ferr nú guð várr með ljósi miklu. Þá rann upp sól, ok litu bœndr allir til sólarinnar. En í því bili laust Kolbeinn svá goð þeirra, at þat brast alt í sundr, ok hljópu þar út mýss, svá stórar sem kettir væri, ok eðlur ok ormar. En bœndr urðu svá hræddir, at þeir flýðu, sumir til skipa; en þá er þeir hrundu út skipum sínum, þá hljóp þar vatn í ok fyldi upp, ok máttu eigi á koma. En þeir er til eykja hljópu, þá fundu eigi. Síðan lét konungr kalla bœndr, ok segir, at hann vill eiga tal við þá; ok hverfa bœndr aptr, ok settu þing. Síðan stóð konungr upp ok talaði: Eigi veit ek, segir hann, hví sætir hark þetta ok hlaup, er þér gerit; en nú megi þér sjá, hvat goð yðart mátti, er þér bárut á gull ok silfr, mat ok vistir, ok sá þér nú, hverjar vettir þess höfðu neytt, mýss ok ormar, eðlur ok pöddur; ok hafa þeir verr, er á slíkt trúa ok eigi vilja láta af heimsku sinni. Takit þér gull yðart ok gersimar, er hér ferr nú um völlu, ok hafit heim til kvenna yðarra, ok berit aldri síðan á stokka eða á steina. En hér eru nú kostir tveir á með oss: annattveggja at þér takit nú við kristni, eða haldit bardaga við mik nú í dag, ok beri þeir sigr af öðrum í dag, er sá guð vill, er vér trúum á. Þá stóð Dalaguðbrandr upp ok mælti: Skaða mikinn höfum vér farit nú um guð várt; ok þó með því, at hann mátti ekki oss við hjálpa, þá viljum vér nú trúa á þann guð, sem þú trúir. Ok tóku þá allir við kristni. Þá skírði biskup Guðbrand ok son hans. Þeir Ólafr konungr ok Sigurðr

biskup settu þar eptir kennimenn; ok skildust þeir vinir, sem fyrr váru úvinir; ok lét þar Guðbrandr gera kirkju í Dölunum.

120. *Kristnuð Heiðmörk.*

Ólafr konungr fór síðan út á Heiðmörk, ok kristnaði þar; því at þá er hann hafði tękit konunga, treystist hann eigi at fara víða um land með lítit lið eptir slíkt stórvirki; var þá úvíða kristnat um Heiðmörk. En í þessi ferð létti konungr eigi fyrr, en Heiðmörk var alkristnuð, ok þar vígðar kirkjur ok kennimenn til. Þá fór hann út á Þótn ok Haðaland, ok rétti þar siðu manna, ok létti svá, at þar var alkristit. Þaðan fór hann á Hringaríki, ok géngu menn alt undir kristni. Síðan frágu Raumar, at Ólafr bjóst upp þannug, ok sömnuðu liði miklu saman, ok mæltu svá sín í milli, at þat er þeim eimuni sú yfirför, er Ólafr hafði þar farit fyrra sinni, ok sögðu, at hann skyldi aldri svá síðan fara. En konungr bjóst eigi at síðr. En er Ólafr konungr fór upp á Raumaríki með liði sínu, þá kom móti honum bóndasamnaðr við á þá, er Nitja heitir. Höfþu bœndr her manns. En er þeir fundust, ortu bœndr þegar á til bardaga. En brátt brann við hlutr þeirra, ok hrukku þeir þegar undan, ok váru barðir til batnaðar; því at þeir tóku þegar við kristni. Fór konungr yfir þat fylki, ok skildist eigi fyrr við, en þar höfðu allir menn við kristni tekit. Þaðan fór hann austr í Sóleyjar, ok kristnaði þá bygð. Þar kom til hans Óttarr skáld svarti, ok beiddist at ganga til handa Ólafi konungi. Þann vetr hafði áðr andazt Ólafr Svíakonungr. Þá var Önundr Ólafsson konungr í Svíþjóð. Ólafr konungr sneri þá aptr á Raumaríki. Var þá mjök liðinn vetrinn. Þá stefndi Ólafr konungr þing fjölment í þeim stað, sem síðan hefir verit Heiðsævisþing. Setti hann þá þat í lögum, at til þess þings skyldi sœkja Upplendingar, ok Heiðsævislög skyldu ganga um öll fylki á Upplöndum, ok svá víða annarsstaðar, sem síðan hafa þau gengit. En

er várar, sótti hann út til sævar, lét þá búa skip sín, ok fór um várit út til Túnsbergs, ok sat þar um várit, þá er þar var fjölmennast, ok þungi var fluttr til bœjar af öðrum löndum. Var þar þá árferð góð alt um Víkina, ok til góðrar hlítar alt norðr til Staðs, en hallæri mikit alt norðr þaðan.

121. *Sætt Ólafs konungs ok Einars þambarskelfis.*

Ólafr konungr sendi boð um várit vestr um Agðir ok alt norðr um Rogaland, ok um Hörðaland, at hann vill hvárki korn né malt né mjöl þaðan í brott láta flytja né selja; lét þat fylgja, at hann mun þangat koma með lið sitt ok fara at veizlum, svá sem siðvenja var til. Fór þetta boð um þau fylki öll. En konungr dvaldist í Víkinni um sumarit, ok fór alt austr til landsenda. Einarr þambarskelfir hafði verit med Ólafi Svíakonungi, síðan er Sveinn jarl andaðist, mágr hans, ok gerzt Svíakonungs maðr, tekit þar af honum lén mikit. En er konungr var andaðr, þá fýstist Einarr at leita sér griða til Ólafs digra, ok höfðu þar um várit farit orðsendingar milli þeirra. En er Ólafr konungr lá í Elfi, þá kom þar Einarr þambarskelfir með nökkura menn; rœddu þeir konungr þá um sætt sína, ok samdist þat með þeim, at Einarr skyldi fara norðr til Þrándheims, ok hafa eignir sínar allar, ok svá þær jarðir, er Bergljótu höfðu heiman fylgt. Fór Einarr þá norðr leið sína. En konungr dvaldist í Víkinni, ok var lengi í Borg um haustit ok öndurðan vetr.

122. *Sætt Ólafs konungs ok Erlings Skjálgssonar.*

Erlingr Skjálgsson hélt ríki sínu svá, at alt norðr frá Sognsæ ok austr til Líðandisness réð hann öllu við bœndr, en veizlur konungs hafði hann miklu minni en fyrr. Þá stóð þó sú ógn af honum, at engi lagði í aðra skál, en hann vildi. Konungi þótti ofgangr at ríki Erlings. Maðr er nefndr Áslákr Fitjaskalli, kynstórr ok ríkr. Skjálgr, faðir Erlings, ok Áskell, faðir Ásláks, váru brœðrasynir.

Áslákr var mikill vinr Ólafs konungs, ok setti konungr hann niðr á Sunnhörðalandi, fékk honum þar lén mikit ok veizlur stórar, ok bað konungr hann halda til fulls við Erling. En þat varð eigi þannug, þegar er konungr var eigi nær; varð þá Erlingr einn at ráða, svá sem hann vildi, þeirra í milli; var hann eigi at mjúkari, at Áslákr vildi sik fram draga hjá honum. Fóru þeirra skipti svá, at Áslákr hélzt eigi við í sýslunni, fór hann á fund Ólafs konungs, ok segir honum frá viðskipti þeirra Erlings. Konungr bað Áslák vera með sér, þar til er vér Erlingr finnumst. Konungr gerði orð Erlingi, at hann skyldi koma til Túnsbergs um várit á fund konungs. En er þeir finnast, þá eiga þeir stefnur, ok mælti konungr: Svá er mér sagt frá ríki þínu, Erlingr, at engi sé sá maðr norðan frá Sognsæ til Líðandisness, er frelsi sínu haldi fyrir þér; eru þar margir menn, er óðalbornir þœttist til vera, at hafa réttindi af jafnbornum mönnum sér. Nú er hér Áslákr, frændi yðarr, ok þykkist hann helzt kulda af kenna um yður viðrskipti. Nú veit ek þat eigi, hvárt heldr er, at hann hefir sakir til þess, eða skal hann hins at gjalda, er ek hefi hann þar sett yfir varnað minn. En þótt ek nefna hann til þess, þá kæra margir aðrir slíkt fyrir oss, bæði þeir er í sýslum sitja, ok svá ármenn, er bú vár varðveita ok veizlur skulu gera í móti mér ok liði mínu. Erlingr segir: Því skal skjótt svara, at því skal neita, at ek gefa þær sakir Áslák né öðrum mönnum, at í þjónostu yðarri sé; en hinu skal játa, at þat er nú, sem lengi hefir verit, at hverr várr frænda vill öðrum meiri vera; svá hinu öðru skal játa, at ek gera þat lostigr, at beygja hálsinn fyrir þér, Ólafr konungr; en hitt mun mér örðigt þykkja, at lúta til Selþóris, er þrælborinn er í allar ættir, þótt hann sé nú ármaðr yðarr, eða annarra þeirra, er hans makar eru at kynferð, þótt þér leggit metorð á. Þá tóku til rœðu beggja vinir, ok báðu, at þeir skyldi sættast; segja svá, at konungi var at engum manni styrkr jafnmikill, sem at Erlingi, ef hann má vera

yðarr fullkominn vinr. Í annan stað mæla þeir til Erlings, at hann skyldi vægja til við konung; segja svá, ef hann hélzt í vináttu við konung, at hónum mun þá alt auðvelligt at koma slíku fram, sem hann vildi, við hvern annarra. Lauk svá stefnu þeirri, at Erlingr skyldi hafa sömu veizlur, sem hann hafði áðr haft, ok settust niðr allar sakir, þær er konungr hafði á hendi Erlingi. Skyldi ok fara til konungs Skjálgr, son Erlings, ok vera með honum. Fór þá Áslákr aptr til búa sinna, ok váru á sáttir at kalla. Erlingr fór ok heim til búa sinna, ok hélt teknum hætti um ríki sitt.

123. *Upphaf Ásbjarnar Selsbana.*

Sigurðr hét maðr Þórisson, bróðir Þóris hunds í Bjarkey. Sigurðr átti Sigríði, dóttur Skjálgs, systur Erlings. Ásbjörn hét son þeirra; hann þótti allmannvænn í uppvexti. Sigurðr bjó í Ömd á Þrándarnesi; hann var maðr stórauðigr, virðingamaðr mikill; ekki var hann konungi handgenginn, ok var Þórir fyrir þeim brœðrum at virðingu, er hann var lendr maðr konungs. En heima í búnaði, þá var Sigurðr í engan stað minni rausnarmaðr. Hann var því vanr, meðan heiðni var, at hafa þrenn blót hvern vetr: eitt at vetrnóttum, en annat at miðjum vetri, þriðja at sumri. En er hann tók við kristni, þá hélt hann þó teknum hætti um veizlurnar. Hafði hann þá um haustit vinaboð mikit, en jólaboð um vetrinn, ok bauð þá enn til sín mörgum mönnum; þriðju veizlu hafði hann at páskum, ok hafði þá ok fjölment. Slíku hélt hann fram, meðan hann lifði. Sigurðr varð sóttdauðr. Þá var Ásbjörn 18 vetra; tók hann þá arf eptir föður sinn; hélt hann teknum hætti, ok hafði þrjár veizlur á hverjum vetri, sem faðir hans hafði haft. Var þess skamt í milli, er Ásbjörn hafði tekit við föðurarfi, ok þess, er árferð tók at versna ok sæði manna brugðust. Ásbjörn hélt hinu sama um veizlur sínar, ok naut hann þá þess við, at þar váru forn korn ok forn föng, þau er hafa þurfti. En er þau misseri liðu

af ok önnur kómu, var þá korn engum mun betra en hin fyrri. Þá vildi Sigríðr, at veizlur væri afteknar, sumar eða allar. Ásbjörn vildi þat eigi; fór hann þá um haustit at hitta vini sína, ok keypti korn þar sem hann gat, en þá af sumum. Fór svá enn fram þann vetr, at hann hélt veizlum öllum. En eptir um várit féngust lítil sæði; því at engi gat frækorn at kaupa. Rœddi Sigríðr um, at fækka skyldi húskarla. Ásbjörn vildi þat eigi, ok hélt hann í öllu hinu sama. Þat sumar var korn heldr úárvænt. Þat fylgði ok þá, at svá var sagt sunnan or landi, at Ólafr konungr bannaði korn ok malt ok mjöl at flytja sunnan ok norðr í landit. Þá þótti Ásbirni vandast um tilföngin búsins; var þat þá ráð hans; at hann lét fram setja byrðing, er hann átti; þat var haffœranda skip at vexti. Skipit var gott, ok reiði vandaðr mjök til; þar fylgði segl stafat með vendi. Ásbjörn réðst til ferðar, ok með honum 20 menn; fóru norðan um sumarit, ok er ekki sagt frá ferð þeirra, fyrr en þeir koma á Karmtsund aptan dags, ok lögðu at vid Ögvaldsnes. Þar stendr bœr mikill skamt upp á eyna Körmt, er heitir á Ögvaldsnesi; þar var konungsbú, ágætr bœr; þar réð fyrir Þórir selr. Var hann þar ármaðr Ólafs konungs. Þórir var maðr ættsmár, ok hafði mannazt vel, starfsmaðr góðr, snjallr í máli, áburðarmaðr mikill, framgjarn ok úvæginn; hlýddi honum þat síðan, er hann fékk konungs styrk; hann var maðr skjótorðr ok örorðr. Þeir Ásbjörn lágu þar um nótt. En um morgininn, er ljóst var orðit, gékk Þórir ofan til skips, ok nökkurir menn með honum. Hann spurði, hverr fyrir skipi því réði hinu vegliga. Ásbjörn segir til sín, ok nefndi föður sinn. Þórir spyrr, hvert hann skyldi fara hit lengsta, eða hvat honum væri at erendum. Ásbjörn segir, at hann vill kaupa sér korn ok malt; segir hann, sem satt var, at hallæri var mikit norðr í land: en oss er sagt, at hér sé vel ært; viltu, bóndi, selja oss korn? Ek sé, at hér eru hjálmar stórir, væri oss þat orlausn, at þurfa eigi lengra at fara. Þórir svarar:

Ek skal gera þér orlausn, at þú þurfir eigi lengra at fara at kornkaupum, eða víðara um Rogaland. Ek kann þat segja þér, at þú munt hér vel mega aptr hverfa ok fara eigi lengra; því at þú munt eigi korn hér fá né í öðrum stöðum, því at konungr bannar at selja héðan korn norðr í land; ok far aptr, Háleygr: sá mun þér hinn bezti. Ásbjörn svarar: Ef svá er, bóndi, sem þú segir, at vér munum ekki fá kornkaup, þá mun eigi minna verða mitt erendi, en hafa kynnissókn á Sóla ok sjá híbýli Erlings frænda míns. Þórir segir: Hversu mikla frændsemi átt þú við Erling? Hann svarar: Móðir mín er systir hans. Þórir segir: Vera kann þá, at ek hafa ekki varliga mælt, ef þú ert systurson konungsins Rygja. Þá köstuðu þeir Ásbjörn tjöldunum af sér, ok sneru út skipinu. Þórir kallaði á þá: Farit nú vel, ok komit hér, þá er þér farit aptr. Ásbjörn segir, at svá skyldi vera. Fara þeir nú leið sína ok koma at kveldi á Jaðar. Fór Ásbjörn upp með 10 menn, en aðrir 10 gættu skips. En er Ásbjörn kom til bœjar, fékk hann þar góðar viðtökur, ok var Erlingr við hann hinn kátasti. Setti Erlingr hann hit næsta sér, ok spurði hann margra tíðinda norðan or landi. Ásbjörn segir hit ljósasta af erendum sínum. Erlingr svarar, at þat var þá eigi vel til borit, er konungr bannaði kornsölur: veit ek, segir hann, eigi þeirra manna ván hér, at traust muni til bera at brjóta orð konungs; verðr mér vandgætt til skaps konungs, því at margir eru spillendr at um vináttu vára. Ásbjörn segir: Seint er satt at spyrja; mér hefir kent verit á unga aldri, at móðir mín væri frjálsborin í allar hálfur, ok þat með, at Erlingr á Sóla væri nú göfgastr hennar frænda; en nú heyri ek þik segja, at þú sér eigi svá frjáls fyrir konungs þrælum hér á Jaðri, at þú megir ráða fyrir korni þínu slíkt er þér líkar. Erlingr sá til hans, ok glotti við tönn ok mælti: Minna vitit þér af konungs ríki, Háleygir, en vér Rygir; en örorðr muntu heima vera; áttu ok ekki langt til þess at telja. Drekkum nú fyrst, frændi! Sjám í morgin, hvat

títt er um erendi þitt. Gerðu þeir svá, ok váru kátir um kveldit. Eptir um daginn talast þeir viðr Erlingr ok Ásbjörn, ok mælti Erlingr: Hugsat hefi ek nökkut fyrir um kornkaupin þín, Ásbjörn; eða hversu vandr muntu vera at kaupunautum? Hann sagði, at hann hirði þat aldrigi, at hverjum hann keypti korn, ef honum væri heimult selt. Erlingr mælti: Þat þykki mér líkara, at þrælar mínir munu eiga korn, svá att þú munt vera fullkaupa; þeir eru ekki í lögum eða landsrétt með öðrum mönnum. Ásbjörn segir, at hann vill þann kost. Þá var sagt þrælunum til um þetta kaup. Létu þeir korn fram ok malt, ok seldu Ásbirni. Hlóð hann skip sitt, sem hann vildi. En er hann var í brott búinn, leiddi Erlingr hann út með vingjöfum, ok skildust þeir með kærleikum. Fékk Ásbjörn byrleiði gott, ok lagði at um kveldit í Karmtsundi við Ögvaldsnes, ok váru þar um nóttina. Þórir selr hafði þegar spurn af um farar Ásbjarnar, ok svá þat, at skip hans var kafhlaðit. Þórir stefndi til sín liði um nóttina, svá at hann hafði fyrir dag 60 manna; hann fór á fund Ásbjarnar, þegar er lítt var lýst. Géngu þeir þegar út á skipit. Þá váru þeir Ásbjörn klæddir, ok heilsaði Ásbjörn Þórí. Þórir spurði, hvat þunga Ásbjörn hefði á skipi. Hann segir, at korn ok malt var. Þórir segir: Þá mun Erlingr gera at vanda, at taka fyrir hégómamál öll orð konungs; ok leiðist honum enn eigi þat, at vera hans mótstöðumaðr í öllu, ok er furða at, er konungr lætr honum alt hlýða. Var Þórir málóði um hríð. En er hann þagnaði, þá segir Ásbjörn, at þetta korn höfðu átt þrælar Erlings. Þórir svarar snelt, at hann hirði ekki um prettu þeirra Erlings; er nú hitt til, Ásbjörn, at þér gangit á land, elligar fœrum vér yðr útbyrðis; því at vér viljum enga þröng hafa af yðr, meðan vér ryðjum skipit. Ásbjörn sá, at hann hafði eigi liðskost við Þóri; ok géngu þeir Ásbjörn á land upp, en Þórir lét flytja farminn allan af skipinu. En er rutt var skipit, þá gékk Þórir eptir skipinu. Hann mælti: Furðu gott segl hafa þeir Háleyg-

irnir; taki byrðingssegl várt hit forna ok fái þeim; þat er þeim fullgott, er þeir sigla lausum kili. Svá var gert, at skipt var seglunum. Fóru þeir Ásbjörn brott leið sína við svá búit, ok stefndi hann nú norðr með landi, ok létti eigi fyrr, en hann kom heim öndverðan vetr; ok varð sjá för allfræg. Varð þá alt starf tekit af Ásbirni, at búa veizlur á þeim vetri. Þórir hundr bauð Ásbirni til jólaveizlu ok móður hans ok þeim mönnum, er þau vildu hafa með sér. Ásbjörn vildi eigi fara, ok sat heima. Þat fannst á, at Þóri þótti Ásbjörn gera úvirðiliga til boðsins, er hann vildi eigi fara. Hafði Þórir i fleymingi um farar Ásbjarnar. Bæði er, segir hann, at mikill er virðingamunr vár frænda Ásbjarnar, enda gerir hann svá, slíkt starf sem hann lagði á í sumar, at sœkja kynnit til Erlings á Jaðar, en hann vill eigi hér fara í næsta hús til mín; veit ek eigi, hvárt hann hyggr, at Selþórir muni í hverjum hólma fyrir vera. Slík orð spurði Ásbjörn til Þóris ok önnur þeim lík. Ásbjörn undi stórilla ferð sinni, ok enn verr, er hann heyrði slíkt haft at hlátri ok spotti. Var hann heima um vetrinn ok fór hvergi til heimboða.

124. *Dráp Selþóris.*

Ásbjörn átti langskip; þat var snekkja tvítugsessa, stóð í nausti miklu. Eptir kyndilmessu lét Ásbjörn setja fram skipit ok bera til reiða, ok lét búa skipit. Þá stefndi hann til sín vinum sinum, ok hafði nær 9 tigum manna, ok alla vel vápnaða. En er hann var búin ok byr gaf, þá sigldi hann suðr með landi; ok fara þeir ferðar sinnar, ok byrjar heldr seint. En er þeir sœkja suðr í land, þá fóru þeir útleið meir en þjóðleið, þegar er svá mátti. Ekki varð til tíðinda um ferð þeirra, fyrr en þeir kómu at kveldi fimta dag páska utan at Körmt. Henni er þannug farit, at hon er mikil ey, löng ok víðast ekki breið; liggr við þjóðleið fyrir utan; þar er mikil bygð, ok er þó víða eyin úbygð, þat er út liggr til hafsins. Þeir Ásbjörn

lendu utan at eyjunni, þar er úbygt var. En er þeir höfðu tjaldat, þá mælti Ásbjörn: Nú skulut þér vera eptir hér ok bíða mín; en ek mun ganga upp á eyna á njósn, hvat títt er í eyjunni; því at vér höfum ekki um spurt áðr. Ásbjörn hafði vándan búnað ok hött síðan, fork í hendi, gyrðr sverði undir klæðum. Hann gékk á land upp ok yfir eyna. En er hann kom á nökkura hæð, þá er hann mátti sjá til bœjar á Ögvaldsnesi, ok svá fram í Karmtsund, þá sá hann mannfarar miklar bæði á sæ ok á landi, ok sótti þat fólk alt til bœjar á Ögvaldsnesi. Honum þótti þat undarligt. Síðan gékk hann heim til bœjarins, ok þar til er þjónostumenn bjoggu mat. Heyrði hann þá þegar ok skildi á rœðum þeirra, at Ólafr konungr var þar kominn til veizlu, svá þat með, at konungr var þá til borða genginn. Ásbjörn sneri þá til stofunnar. En er hann kom í forstofuna, þá gékk annar maðr út, en annar inn, ok gaf engi maðr at honum gaum. Opin var stofuhurðin. Hann sá, at Þórir selr stóð fyrir hásætisborðinu. Þá var mjök á kveld liðit. Ásbjörn heyrði til, at menn spurðu Þóri frá skiptum þeirra Ásbjarnar, ok svá þat, at Þórir sagði af langa sögu, ok þótti Ásbirni hann halla sýnt sögunni. Þá heyrði hann, at maðr mælti: Hvernug varð hann við Ásbjörn, þegar er þér ruddut skipit? Þórir segir: Bar hann sik til nökkurrar hlítar, ok þó eigi vel, þá er vér ruddum skipit, en er vér tókum seglit af honum, þá grét hann. En er Ásbjörn heyrði þetta, þá brá hann sverðinu hart ok títt, ok hljóp í stofuna, hjó þegar til Þóris; kom höggit utan á hálsinn, féll höfuðit á borðit fyrir konunginn, en búkrinn á fœtr honum; urðu borðdúkarnir í blóði einu bæði uppi ok niðri. Konungr mælti, bað taka hann ok leiða út; ok var svá gert, at Ásbjörn var tekinn höndum ok leiddr út or stofunni. En þá var tekinn borðbúnaðrinn, ok dúkarnir, ok í brott borinn, svá líkit Þóris var í brott borit, ok sópat alt þat er blóðugt var. Konungr var allreiðr, ok stilti vel orðum sínum, svá sem hann var vanr jafnan.

125. *Frá Skjálgi Erlingssyni.*

Skjálgr Erlingsson stóð upp ok gékk fyrir konung, ok mælti svá: Nú mun, sem optar, konungr, at þar mun til umbótar at sjá, er þér erut; ek vil bjóða fé fyrir mann þenna, til þess at hann haldi lífi sínu ok limum, en þér, konungr, skipit ok skerit um alt annat. Konungr segir: Er eigi þat dauðasök, Skjálgr, ef maðr brýtr páskafrið? ok sú önnur, er hann drap mann í konungs herbergi; sú hin þriðja, er ykkr föður þínum mun þykkja lítils verð, er hann hafði fœtr mína fyrir höggstokkinn. Skjálgr svarar: Illa er þat, konungr, er yðr mislíkar; en elligar væri verkit hit bezta unnit. En ef verk þetta, konungr, þykkir yðr í móti skapi ok mikils vert, þá vætti ek, at ek þiggja mikit af yðr fyrir þjónostu mína; munu margir þat mæla, at yðr sé þat vel geranda. Konungr svarar: Þóttu sér mikils verðr, Skjálgr, þá mun ek eigi fyrir þínar sakir brjóta lögin ok leggja konungs tign. Skjálgr snýst þá í brott, ok út or stofunni. Tólf menn höfðu þar verit með Skjálgi, ok fylgðu þeir honum allir, ok margir aðrir géngu með honum í brott. Skjálgr mælti til Þórarins Nefjólfssonar: Ef þú vilt hafa vináttu mína, þá legðu allan hug á, at maðrinn sé eigi drepinn fyrir sunnudag. Síðan ferr Skjálgr, ok menn hans, ok tóku róðrarskútu, er hann átti, ok róa suðr, svá sem á mátti taka, ok kómu í elding nætr á Jaðar; géngu þegar upp til bœjarins ok til lopts þess, er Erlingr svaf í. Skjálgr hljóp á hurðina, svá at hon brotnaði at nöglum. Við þat vaknar Erlingr, ok aðrir sem inni váru. Hann var skjótastr á fœtr, ok greip upp skjöld sinn ok sverð ok hljóp til duranna ok spurði, hverr þar fœri svá ákaft. Skjálgr segir til sín, ok bað upp láta hurðina. Erlingr segir: Þat var líkligast, at þú mundir vera, ef allheimsliga fór, eða fara menn nökkurir eptir yðr? Var þá látin upp hurðin. Þá mælti Skjálgr: Þat vænti ek, þótt þér þykki ek fara ákafliga, at Ásbirni frænda þínum þykki eigi of skjótt, þar er hann sitr norðr

á Ögvaldsnesi í fjötrum; ok er þat mannligra at fara til ok duga honum. Síðan hafast þeir feðgar orð við. Segir þá Skjálgr Erlingi alla atburði um víg Selþóris.

126. *Frá Þórarni Nefjólfssyni.*

Ólafr konungr settist í sæti sitt, þá er um var búit í stofunni, ok var hann allreiðr. Hann spurði, hvat títt var um vegandann. Honum var sagt, at hann var úti í svölum í gæzlu hafðr. Konungr segir: Hví er hann eigi drepinn? Þórarinn svarar Nefjólfsson: Herra, kallit ér eigi þat morðverk, at drepa menn um nætr? Þá mælti konungr: Seti hann í fjötur, ok drepi hann í morgin. Þá var Ásbjörn fjötraðr ok byrgðr einn í húsi um nóttina. Eptir um daginn hlýddi konungr morgintíðum; síðan gékk hann á stefnu, ok sat þar fram til hámessu. Síðan gékk hann til messu, ok er hann gékk frá tíðum, mælti hann til Þórarins: Mun nú vera sólin svá há, at Ásbjörn vinr yðarr mun mega hanga? Þórarinn svarar, ok laut konunginum: Herra, þat sagði biskup hinn fyrra frjádag, at sá konungr er alls á vald; ok þoldi hann skapraunir, ok er sá sæll, er heldr má eptir honum líkja en eptir hinum, er þá dœmdu manninn til dauða, eða þeim er ollu manndrápinu. Nú er eigi langt til morgins, ok er þá sýkn dagr. Konungr leit við honum ok mælti: Ráða muntu þessu, at hann mun eigi í dag drepinn; skaltu nú taka við honum ok varðveita hann; ok vit þat til sanns, at þar liggr líf þitt við, ef hann kemst í brott með nökkuru móti. Gékk þá konungr leið sína. En Þórarinn gékk þar til, er Ásbjörn sat í járnum. Lét Þórarinn þá af honum fjöturinn, ok fylgði honum í stofu eina litla, ok lét þá fá honum drykk ok mat, ok sagði honum, hvat konungr hefði á lagt, ef Ásbjörn hlypi í brott. Ásbjörn segir, at Þórarinn þurfti ekki þat at óttast. Sat Þórarinn þar hjá honum lengi um daginn, ok svá svaf hann þar um nóttina. Laugardag stóð konungr upp ok fór til morgintíða. Síðan gékk hann á stefnur, ok var þar fjölment

komit af bóndum, ok áttu þeir mart at kæra. Sat konungr þar lengi dags, ok varð heldr síð gengit til hámessu. Eptir þat gékk konungr til matar. En er hann hafði matazt, þá drakk hann um hríð, svá at borð váru uppi. Þórarinn gékk til prests þess, er kirkju varðveitti, ok gaf honum tvá aura silfrs til þess, at hann skyldi hringja til helgar, jafnskjótt sem konungs borð fóru upp. En er konungr hafði drukkit þá hríð, sem honum þótti felt, þá var borð upp tekit. Þá mælti konungr, segir at þá var ráð, at þrælar fœri með vegandann ok dræpi hann. Í því bili var hringt til helgar. Þá gékk Þórarinn fyrir konung ok mælti: Grið mun sjá maðr skulu hafa um helgina, þótt hann hafi illa til gert. Konungr segir: Gættu hans, Þórarinn, svá at hann komist eigi í brott. Gékk þá konungr til kirkju ok fór til nónu; en Þórarinn sat enn um daginn hjá Ásbirni. Sunnudag gékk biskup til Ásbjarnar ok skriptaði honum, ok gaf honum lof til at hlýða hámessu. Þórarinn gékk þá til konungs, ok bað hann fá menn til at varðveita vegandann: vil ek nú, segir hann, viðr skiljast hans mál. Konungr bað hann hafa þökk fyrir þat. Fékk hann þá menn til at varðveita Ásbjörn. Var þá settr fjöturr á hann. En er til hámessu var gengit, þá var Ásbjörn leiddr til kirkju. Stóð hann úti fyrir kirkjunni, ok þeir er hann varðveittu. Konungr ok öll alþýða stóð at messu.

127. *Sætt Erlings ok Ólafs konungs.*

Nú er þar til máls at taka, er fyrr var frá horfit, at þeir Erlingr ok Skjálgr son hans gerðu ráð sín um þetta vandkvæði, ok staðfestist þá með áeggjan Skjálgs ok annarra sona hans, at þeir samna liði ok skera upp herör. Kom þá brátt saman lið mikit, ok réðu þeir til skipa, ok var þá skorat manntal, ok var nær 15 hundruð manna. Fóru þeir með þat lið, ok kómu sunnudaginn í Körmt á Ögvaldsnes, ok géngu upp til bœjar með öllu liðinu, ok kómu í þann tíma, er lokit var guðspjalli;

géngu þegar upp at kirkjunni ok tóku Ásbjörn, ok var brotinn fjöturr af honum. En við gný þenna ok vápnabrak, þá hljópu allir inn í kirkjuna, þeir er áðr váru úti; en þeir er í kirkju váru, þá litu allir út, nema konungrinn, hann stóð ok sást eigi um. Þeir Erlingr skipuðu liði sínu tveim megin strætis, þess er lá frá kirkju ok til stofunnar. Stóð Erlingr ok synir hans næst stofunni. En er allar tíðir váru sungnar, þá gékk konungr þegar út or kirkju; gékk hann fyrst fram í kvína, en síðan hverr eptir öðrum hans manna. Þegar er hann kom heim at durunum, þá gékk Erlingr fyrir dyrrnar, ok laut konungi, ok heilsaði honum. Konungr svaraði, bað guð hjálpa honum. Þá tók Erlingr til máls: Svá er mér sagt, at Ásbjörn frænda minn hafi sótt glœpska mikil, ok er þat illa, konungr, ef svá er orðit, at yðr sé misþokki at. Nú em ek því kominn, at bjóða fyrir hann sætt ok yfirbœtr þvílíkar, sem þér vilit sjálfir gert hafa; en þiggja þar í mót líf hans ok limar ok landsvist. Konungr svarar: Svá lízt mér, Erlingr, sem þér munit nú þykkjast hafa vald á um mál Ásbjarnar; veit ek eigi, hví þú lætr svá, sem þú skylir bjóða sættir fyrir hann; ætla ek þik fyrir því hafa dregit saman her manns, at nú ætlar þú at ráða vár í milli. Erlingr segir: Þér skulut ráða, konungr, ok ráða svá, at vér skilimst sáttir. Konungr mælti: Ætlar þú at hræða mik, Erlingr? hefir þú fyrir því lið mikit? Nei, segir hann. En ef annat býr í, þá mun ek nú ekki flýja. ..... Erlingr svarar: Eigi þarftu at minna mik á þat, at þeir hafa fundir okkrir orðit hér til, er ek hefi lítinn liðskost haft við þér; en nú skal ekki leyna þik því, er mér býr í skapi, at ek vil, at vit skilimst sáttir, eða mér er ván, at ek hætta eigi til fleiri funda várra. Erlingr var þá rauðr sem blóð í andliti. Þá gékk fram Sigurðr biskup ok mælti til konungs: Herra, ek býð yðr í hlýðni fyrir guðs sakir, at þér sættizt við Erling, eptir því sem hann býðr, at maðr sjá hafi lifs grið ok lima, en þér ráðit einir öllu sáttmáli. Konungr svarar: Þér skulut ráða.

Þá mælti biskup: Erlingr, fáit þér konungi festu, þá er honum líki; síðan gangi Ásbjörn til griða ok á konungs vald. Erlingr fékk festur, en konungr tók við. Síðan gékk Ásbjörn til griða ok á konungs vald, ok kysti á hönd konungi. Sneri þá Erlingr í brott með liði sínu. Varð þá ekki at kveðjum. Gékk þá konungr inn í stofuna, ok Ásbjörn með honum. Síðan lauk konungr upp sættargerðina, ok mælti svá: Þat skal upphaf sættar okkarrar, Ásbjörn, at þú skalt ganga undir landslög þau, at sá maðr er drepr þjónostumann konungs, þá skal hann taka undir þá sömu þjónostu, ef konungr vill. Nú vil ek, at þú takir upp ármenning þessa, er Selþórir hefir haft, ok ráð hér fyrir búi mínu á Ögvaldsnesi. Ásbjörn segir, at svá skyldi vera sem konungr vildi. Verð ek þó fyrst at fara heim til bús míns ok skipa þar til. Konungr lét sér þat vel líka. Fór hann þaðan til annarrar veizlu, þar sem ger var í móti honum. En Ásbjörn réðst þá til fundar við föruneyti sitt. Þeir höfðu legit í leynivágum þá stund alla, er Ásbjörn var í brott. Höfðu þeir njósn af, hvat títt var um hans ráð, ok vildu eigi í brott fara, fyrr en þeir vissi, hvat þar réðist af.

128. *Frá Þóri hund ok Ásbirni selsbana.*

Síðan snýst Ásbjörn til ferðar, ok léttir eigi fyrr um várit, en hann kemr norðr til bús síns. Hann var síðan kallaðr Ásbjörn selsbani. En er Ásbjörn hafði heima verit eigi lengi, þá hittust þeir Þórir frændrnir ok talast við. Spyrr Þórir Ásbjörn vendiliga, at um ferð hans ok alla atburði þá, sem þar höfðu orðit til tíðinda. En Ásbjörn sagði sögu þá, sem gengit hafði. Þá sagði Þórir: Þá muntu þykkjast hafa rekit af hendi svívirðing þá, er þú vart ræntr á hausti? Svá er, kvað Ásbjörn; eða hversu þykki þér, frændi? Þat skal skjótt segja, kvað Þórir, at ferð sú hin fyrri, er þú fórt suðr í land, varð hin svívirðligsta, ok stóð sú til nökkurrar umbótar; en þessi för er bæði þín skömm ok frænda þinna, ef þat skal framgengt

verða, at þú gerist konungs þræll ok jafningi hins versta manns, Þóris sels. Nú ger þú svá mannliga, at þú sit heldr at eignum þínum hér; skulum vér, frændr þínir, veita þér styrk til þess, at þú komir aldri síðan í slíkt öngþveiti. Ásbirni þótti þetta vænligt; ok áðr þeir Þórir skildist, þá var þetta ráð staðfest, at Ásbjörn skyldi sitja í búi sínu, ok fara ekki síðan á konungs fund eða í hans þjónostu. Ok gerði hann svá, ok sat heima at búum sínum.

129. *Frá því er Ólafr konungr kristnar Vörs ok Valdres.*

Eptir þat at þeir Ólafr konungr ok Erlingr Skjálgsson höfðu hizt á Ögvaldsnesi, þá hófst með þeim af nýju sundrþykkit, ok vóx til þess, er þar af gerðist fullr fjándskapr milli þeirra. Fór Ólafr konungr at veizlum um Hörðaland um várit; ok þá fór hann upp á Vörs, því at hann spurði, at fólk var þar lítt trúat. Hann átti þing við bœndr, þar sem á Vangi heitir; kómu þar bœndr fjölment ok með alvæpni. Bauð konungr þeim at taka við kristni. En bœndr buðu bardaga í mót; ok kom svá, at hvárirtveggju fylktu liði sínu. Var þá svá um bœndr, at þeim skaut skelk í bringu, ok vildi engi fremstr standa; ok varð þat þá at lyktum, er þeim gegndi betr, at þeir géngu til handa konungi ok tóku við kristni. Skildist konungr eigi þaðan, fyrr en þar var alkristit orðit. Þat var einn dag, at konungr reið leið sína ok söng psálma sína; en er hann kom gegnt haugunum, nam hann staðar, ok mælti: Þaur skal segja orð mín maðr manni, at ek kalla ráð, at aldrigi síðan fari Noregs konungr í milli þessa hauga. Er þat ok sögn manna, at flestir konungar hafi þat varazt síðan. Þá fór Ólafr konungr út í Óstrarfjörð, kom þar til skipa sinna, fór þá norðr í Sogn, ok tók þar veizlur um sumarit. En er hausta tók, sneri hann inn í fjörðinn; fór þaðan upp á Valdres; þar var áðr heiðit. Konungr fór sem ákafligast upp til vatnsins; kom þar á úvart bóndum, ok tók þar skip þeirra; gékk

þar á sjálfr með öllu liði sínu. Síðan skar hann þingboð, ok settist þingit svá nær vatninu, at konungr átti allan kost skipa, ef hann þœttist þurfa. Bœndr sóttu þingit með her manns alvápnaðan. Konungr bauð þeim kristni; en bœndr œptu í móti, ok báðu hann þegja; gerðu þegar gný mikinn ok vápnabrak. En er konungr sá, at þeir vildu ekki til hlýða þess, er hann kendi þeim, ok þat annat, at þeir höfðu þann múg manns, er ekki stóðst við, þá sneri hann rœðunni, spurði þá at, ef nökkurir væri þeir menn á þinginu, er sakir þær ættist við, er þeir vildi, at hann setti í milli þeirra. Þat fannst brátt í orðum búanda, at margir váru þar rangsáttir sín í milli, er þá höfðu samhlaupa orðit at mæla móti kristninni. En þegar er bœndr tóku at kæra sín vandræði, þá aflaði hverr þeirra sér sveitar at flytja sitt mál fram. Gékk því fram þann dag allan. At kveldi var slitit þinginu. Þegar er bœndr höfðu spurt, at Ólafr konungr hafði farit um Valdres, ok hann var kominn í bygð, þá höfðu þeir látit fara herör ok stefnt saman þegn ok þræl; fóru með her þann í móti konungi; en þá var víða aleyða í bygðinni. Bœndr héldu samnaðinum, þá er þinginu sleit. Þess varð konungr víss. En er hann kom á skip sín, þá lét hann róa um nóttina yfir þvert vatnit; þar lét hann upp ganga í bygðina, lét þar brenna ok ræna. Eptir um daginn reru þeir nes frá nesi; lét konungr alt brenna bygðina. En þeir bœndr er í samnaðinum váru, þá er þeir sá reyk ok loga til bœja sinna, þá urðu þeir lausir í flokkinum; stefndi þá hverr í brott ok leitaði heim, ef hann mætti finna hyski sitt. En þegar er rof kom í liðit, þá fór hverr at öðrum til þess er alt riðlaðist í smá flokka. En konungr reri yfir vatnit ok brendi þá á hvárutveggja landi. Kómu þá bœndr til hans ok báðu miskunnar; buðu handgöngu sína. Gaf hann hverjum manni grið, er til hans kom ok þess krafði, ok svá fé þeirra. Mælti þá engi maðr við kristni. Lét konungr þá skíra fólkit ok tók gíslar af bóndum. Dvaldist konungr þar lengi um haustit; lét draga skipin um eið á

milli vatna. Fór konungr lítt um land uppi frá vötnunum, því at hann trúði illa bóndum. Hann lét þar gera kirkjur ok vígja, ok setti kennimenn til. En er konungi þótti ván frera, þá sótti hann á land upp, kom þá fram á Þótni. Þess getr Arnórr jarlaskáld, er Ólafr konungr hafði brent á Upplöndum, þá er hann orti um Harald bróður hans:

Gengr í ætt þat er yngvi
Upplendinga brendi,
þjóð galt ræsis reiði,
rann, þess er fremstr var manna;
vildut öflgar aldir,
áðr var stýrt til váða,
grams dólgum fékksk gálgi,
gagnprýðanda hlýða.

Síðan fór Ólafr konungr norðr um Dala alt til fjalls, ok nam eigi staðar, fyrr en hann kom í Þrándheim ok alt til Niðaróss; bjó þar til vetrvistar ok sat þar um vetrinn. Sá var hinn tíundi vetr konungdóms hans.

130. *Um Einar þambarskelfi.*

Áðr um sumarit fór Einarr þambarskelfir or landi, ok fyrst vestr til Englands; hitti þar Hákon jarl mág sinn, dvaldist þar með honum um hríð. Síðan fór Einarr á fund Knúts konungs, ok þá af honum stórar gjafir. Eptir þat fór Einarr suðr um sæ ok alt suðr til Rúmaborgar, ok kom aptr annat sumar; fór þá til búa sinna; hittust þeir Ólafr konungr þá ekki.

131. *Fæddr Magnús góði.*

Álfhildr hét kona, er kölluð var konungs ambátt; hon var þó af góðum ættum komin. Hon var kvenna fríðust; hon var með hirð Ólafs konungs. En þat vár varð þat til tíðinda, at Álfhildr var með barni; en þat vissu trúnaðarmenn konungs, at hann mundi vera faðir barns þess. Svá bar at eina nótt, at Álfhildi stóð sótt; var þar fátt manna við statt: konur nökkurar ok prestr ok Sigvatr skáld, ok fáir aðrir. Álfhildr var þungliga haldin, ok gékk henni nær dauða. Hon fœddi sveinbarn; ok var þat um hríð, er þau vissu úglögt, hvárt líf var með barninu. En er barnit skaut öndu upp ok allúmáttuliga,

þá bað prestr Sigvat fara at segja konungi. Hann svarar: Ek þori fyrir engan mun at vekja konunginn, því at hann bannar þat hverjum manni at bregða svefni fyrir honum, fyrr en hann vaknar sjálfr. Prestrinn svarar: Nauðsyn berr nú til, at barn þetta fái skírn; mér sýnist þat allúlífligt. Sigvatr mælti: Heldr þori ek til þess at hætta, at þú skírir barnit, en ek vekja konung; ok mun ek ávítum upp halda, ok gefa nafn. Svá gerðu þeir, at sveinn sá var skírðr, ok hét Magnús. Eptir um morgininn, þá er konungr var vaknaðr ok klæddr, var honum sagt alt frá þessum atburðum. Þá lét konungr kalla til sín Sigvat ok mælti: Hví vartu svá djarfr, at þú lézt skíra barn mitt, fyrr en ek vissa? Sigvatr svarar: Því at ek vilda heldr gefa guði tvá menn, en einn fjandanum. Konungr mælti: Fyrir hví mundi þat við liggja? Sigvatr svarar: Barnit var at komit dauða, ok mundi þat fjandans maðr, ef þat dœi heiðit; en nú var þat guðs maðr. Hitt er ok annat, at ek vissa, þótt þú værir mér reiðr, at þar mundi eigi meira við liggja en líf mitt; en ef þú vill, at ek týna því fyrir þessa sök, þá vænti ek, at ek sjá guðs maðr. Konungr mælti: Hví léztu sveininn Magnús heita? ekki er þat várt ættnafn. Sigvatr svarar: Ek hét hann eptir Karlamagnúsi konungi, þann vissa ek mann beztan í heimi. Þá mælti konungr: Gæfumaðr ertu mikill, Sigvatr; er þat eigi undarligt, at gæfa fylgi vizku; hitt er kynligt, sem stundum kann verða, at sú gæfa fylgir úvizkum mönnum, at úvitrlig ráð snúast til hamingju. Var þá konungr allglaðr. Sveinn sá fœddist upp, ok var brátt efniligr, er aldr fór yfir hann.

132. *Dráp Ásbjarnar selsbana.*

Þat vár hit sama fékk Ólafr konungr í hönd Ásmundi Grankelssyni sýslu á Hálogalandi hálfa til móts við Hárek í Þjóttu; en hann hafði áðr haft alla, suma at veizlu, en suma at léni. Ásmundr hafði skútu, ok á nær 30 manna ok vápnaða vel. En er Ásmundr kom norðr, þá hittust

þeir Hárekr. Segir Ásmundr honum, hvernug konungr hafði til skipat um sýsluna; lét þar fylgja jartegnir konungs. Hárekr segir svá, at konungr mundi ráða, hverr sýslu hefði: en þó gerðu ekki svá hinir fyrri höfðingjar, at minka várn rétt, er ættbornir erum til ríkis at hafa af konungum, en fá þá í hendr búandasonum, þeim er slíkt hafa fyrr ekki með höndum haft. En þótt þat fynnist á Háreki, at honum þótti þetta í móti skapi, þá lét hann Ásmund við sýslu taka, sem konungr hafði orð til send. Fór þá Ásmundr heim til föður síns; dvaldist þar litla hríð, fór þá síðan í sýslu sína norðr á Hálogaland. En er hann kom norðr í Langey, þá bjoggu þar brœðr tveir; hét annarr Gunnsteinn, en annarr Karli. Þeir váru menn auðgir ok virðingamenn miklir. Gunnsteinn var búsýslumaðr ok eldri þeirra brœðra. Karli var fríðr sýnum ok skartsmaðr mikill; en hvárrtveggi þeirra var íþróttamaðr um marga hluti. Ásmundr fékk þar góðar viðtökur, ok dvaldist þar um hríð; heimti þar saman or sýslunni slíkt er fékkst. Karli rœddi þat fyrir Ásmundi, at hann vildi fara með honum suðr á fund Ólafs konungs ok leita sér hirðvistar. Ásmundr fýsti þess ráðs, ok hét umsýslu sinni við konung, at Karli féngi þat erendi, sem hann beiddist til. Réðst Karli þá til föruneytis með Ásmundi. Ásmundr spurði þat, at Ásbjörn selsbani hafði farit suðr í Vágastefnu, ok hafði byrðing mikinn, er hann átti, ok nær 20 menn á, ok hans var þá sunnan ván. Þeir Ásmundr fóru leið sína suðr með landi, ok höfðu andviðri ok þó vind lítinn; sigldu skip í mót þeim, þau er váru af Vágaflota. Spurðu þeir þá af hljóði at um farar Ásbjarnar. Var þeim svá sagt, at hann mundi þá sunnan á leið. Þeir Ásmundr ok Karli váru rekkjufélagar, ok var þar hit kærsta. Þat var einn dag, er þeir Ásmundr reru fram eptir sundi nökkuru, þá sigldi byrðingr móti þeim. Var þat skip auðkent; þat var hlýrbirt, steint bæði hvítum steini ok rauðum; þeir höfðu segl stafat með vendi. Þá mælti Karli við Ásmund: Opt rœðir þú um, at þér sé

forvitni mikil á at sjá hann Ásbjörn selsbana; eigi kann ek skip at kenna, ef eigi siglir hann þar. Ásmundr svarar: Ger svá vel, lagsmaðr, seg mér til, ef þú kennir hann. Þá rendust hjá skipin, ok mælti Karli: Þar sitr hann Selsbani við stýrit í blám kyrtli. Ásmundr svarar: Ek skal fá honum rauðan kyrtil. Síðan skaut hann Ásmundr at Ásbirni selsbana spjóti, ok kom á hann miðjan; flaug í gegnum hann, svá at fast stóð fram í höfðafjölinni. Féll Ásbjörn dauðr frá stýrinu. Fóru síðan hvárirtveggju leiðar sinnar. Fluttu þeir lík Ásbjarnar norðr á Þrándarnes. Lét þá Sigríðr senda eptir Þóri hund til Bjarkeyjar. Kom hann til, er búit var um lík Ásbjarnar eptir sið þeirra. En er þeir fóru í brott, valdi Sigríðr vinum sínum gjafir. Hon leiddi Þóri til skips. En áðr þau skildist, mælti hon: Svá er nú, Þórir, at Ásbjörn son minn hlýddi ástráðum þínum. Nú vannst honum eigi líf til at launa þat, sem vert var; nú þótt ek sjá verr til fœr, en hann mundi vera, þá skal ek þó hafa vilja til. Nú er hér gjöf, er ek vil gefa þér, ok vilda ek, at þér kvæmi vel í hald. Þat var spjót. Hér er nú spjót þat, er stóð í gegnum Ásbjörn son minn, ok er þar enn blóðit á; máttu þá heldr muna, at þat mun hœfast, ok sár þat, er þú sátt á Ásbirni bróðursyni þínum. Nú yrði þér þá sköruliga, ef þú létir þetta spjót svá af höndum, at þat stœði í brjósti Ólafi digra. Nú mæli ek þat um, segir hon, at þú verðir hvers manns níðingr, ef þú hefnir eigi Ásbjarnar. Sneri hon þá í brott. Þórir varð svá reiðr orðum hennar, at hann mátti engu svara, ok eigi gáði hann spjótit laust at láta, ok eigi gáði hann bryggjunnar, ok mundi hann ganga á kaf, ef eigi tœki menn til hans ok styddi hann, er hann gékk út á skipit. Þat var málaspjót eigi mikit, ok gullrekinn falrinn á. Reru þeir Þórir þá í brott, ok heim til Bjarkeyjar. Ásmundr ok þeir félagar fóru leið sína, til þess er þeir kómu suðr til Þrándheims ok á fund Ólafs konungs. Sagði Ásmundr þá konungi, hvat til tíðinda hafði gerzt í förum hans.

Gerðist Karli hirðmaðr konungs. Héldu þeir Ásmundr vel vináttu sinni. En orðtök þau, er þeir Ásmundr ok Karli höfðu mælzt við, áðr víg Ásbjarnar varð, þá fór þat eigi leynt, því at þeir sjálfir sögðu konungi frá því. En þar var sem mælt er, at hverr á vin með úvinum. Váru þeir þar sumir, er slíkt hugfestu, ok þaðan af kom þat til Þóris hunds.

133. *Frá Ólafi konungi.*

Ólafr konungr bjóst um várit, er á leið, ok bjó skip sín. Síðan fór hann um sumarit suðr með landi, átti þing við bœndr, sætti menn ok siðaði land; tók ok konungs skyldir, hvar sem hann fór. Fór konungr um sumarit alt austr til landsenda. Hafði Ólafr konungr þá kristnat land, þar sem stórheruð váru. Þá hafði hann ok skipat lögum um land alt. Hann hafði þá ok lagt undir sik Orkneyjar, svá sem fyrr var sagt. Hann hafði ok haft orðsendingar ok gert sér marga vini bæði á Íslandi ok Grœnlandi, ok svá í Færeyjum. Ólafr konungr hafði sent til Íslands kirkjuvið; ok var sú kirkja ger á Þingvelli, þar er alþingi er. Han sendi með klukku mikla, þá er enn er þar. Þat var þá eptir, er Íslendingar höfðu fœrt lög sín, ok sett kristinn rétt, eptir því sem orð hafði til send Ólafr konungr. Síðan fóru af Íslandi margir metorðamenn, þeir er handgengnir gerðust Ólafi konungi. Þar var Þorkell Eyjólfsson, Þorleikr Bollason, Þórðr Kolbeinsson, Þórðr Barkarson, Þorgeirr Hávarsson, Þormóðr Kolbrúnarskáld. Ólafr konungr hafði sent vingjafir mörgum höfðingjum til Íslands; en þeir sendu honum þá hluti, er þar féngust, ok þeir væntu, at honum mundi þykkja helzt sending í. En í þessu vináttumarki, er konungr gerði til Íslands, bjoggu enn fleiri hlutir, þeir er síðan urðu berir.

134. *Frá orðsending Ólafs konungs til Íslands ok ráðagerð Íslendinga.*

Ólafr konungr sendi þetta sumar Þórarin Nefjólfsson

til Íslands með erendum sínum, ok hélt Þórarinn skipi sínu þá út or Þrándheimi, er konungr fór, ok fylgði honum suðr á Mœri. Sigldi Þórarinn þá á haf út, ok fékk svá mikit hraðbyri, at hann sigldi á átta dœgrum, til þess er hann tók Eyrar á Íslandi; ok fór þegar til alþingis, ok kom þar, er menn váru at Lögbergi; gékk þegar til Lögbergs. En er menn höfðu þar mælt lögskil, þá tók Þórarinn til máls Nefjólfsson: Ek skildumst fyrir fjórum nóttum við Ólaf konung Haraldsson; sendi hann kveðju hingat til lands öllum höfðingjum ok landsstjórnarmönnum, ok þar með allri alþýðu karla ok kvenna, ungum mönnum ok gömlum, sælum ok veslum, guðs ok sína, ok þat með, at hann vill vera yðarr dróttinn, ef þér vilit vera hans þegnar, en hvárir annarra vinir ok fulltingsmenn til allra góðra hluta. Menn svöruðu vel máli hans; kváðust allir þat fegnir vilja, at vera vinir konungs, ef hann væri vinr hérlandsmanna. Þá tók Þórarinn til máls: Þat fylgir kveðjusending konungs, at hann vill þess beiðast í vináttu af Norðlendingum, at þeir gefi honum ey eða útsker, er liggr fyrir Eyjafirði, er menn kalla Grímsey; vill þar í mót leggja þau gœði af sínu landi, er menn kunna honum til at segja; en sendi orð Guðmundi á Möðruvöllum til at flytja þetta mál, því at hann hefir þat spurt, at Guðmundr ræðr þar mestu. Guðmundr svarar: Fúss em ek til vináttu Ólafs konungs, ok ætla ek mér þat til gagns miklu meira en útsker þat, er hann beiðist til; en þó hefir konungr þat eigi rétt spurt, at ek eiga meira vald á því en aðrir; því at þat er nú at almenning gert. Nú munum vér eiga stefnu at vár á milli, þeir menn er mest hafa gagn af eyjunni. Ganga menn síðan til búða. Eptir þat eigu Norðlendingar stefnu milli sín, ok rœða þetta mál. Lagði þá hverr til slíkt sem sýndist. Var Guðmundr flytjandi þessa máls, ok sneru þar margir aðrir eptir því. Þá spurðu menn, hví Einarr bróðir hans rœddi ekki um: þykkir oss hann kunna, segja þeir, flest glögst at sjá. Þá svarar Einarr: Því em ek fárœðinn um þetta mál, at

engi hefir mik at kvatt; en ef ek skal segja mína ætlan, þá hygg ek, at sá muni til vera hérlandsmönnum, at ganga eigi undir skattgjafir við Ólaf konung ok allar álögur hér þvílíkar, sem hann hefir við menn í Noregi; ok munum vér eigi þat úfrelsi gera einum oss til handa, heldr bæði oss ok sonum várum ok þeirra sonum, ok allri ætt várri, þeirri er þetta land byggir; ok mun ánauð sú aldrigi ganga eða hverfa af þessu landi; en þótt konungr sjá sé góðr maðr, sem ek trúi vel at sé, þá mun þat fara héðan frá sem hingat til, þá er konunga skipti verðr, at þeir eru újafnir, sumir góðir, en sumir illir. En ef landsmenn vilja halda frelsi sínu, því er þeir hafa haft síðan er land þetta bygðist, þá mun sá til vera, at ljá konungi enskis fangstaðar á, hvárki um landaeign hér, né um þat at gjalda héðan ákveðnar skuldir, þær er til lýðskyldu megi metast; en hitt kalla ek vel fallit, at menn sendi konungi vingjafir, þeir er þat vilja, hauka eða hesta, tjöld eða segl, eða aðra hluti, er sendiligir eru; er því þá vel varit, ef vinátta kemr í móti. En um Grímsey er þat at rœða, ef þaðan er engi hlutr fluttr, sá er til matfanga er, þá má þar fœða her manns, ok ef þar er útlendr herr, ok fari þeir með langskipum þaðan, þá ætla ek mörgum kotbóndunum munu þykkja verða þröngt fyrir durum. Ok þegar er Einarr hafði þetta mælt, ok int allan útveg þenna, þá var öll alþýða snúin með einu samþykki, at þetta skyldi eigi fást. Sá Þórarinn þá erendislok sín um þetta mál.

135. *Frá svörum Íslendinga.*

Þórarinn gékk annan dag til Lögbergs, ok mælti þá enn erendi ok hóf svá: Ólafr konungr sendi orð vinum sínum hingat til lands, nefndi til þess Guðmund Eyjólfsson, Snorra goða, Þorkel Eyjólfsson, Skapta lögsögumann, Þorstein Hallsson. Han sendi yðr til þess orð, at þér skyldut fara á fund hans ok sœkja þangat vináttuboð; mælti hann þat, at þér skyldut þessa ferð eigi undir

höfuð leggjast, ef yðr þœtti nökkuru varða um hans vináttu. Þeir svöruðu því máli, þökkuðu konungi boð sitt, kváðust þetta segja mundu Þórarni síðar um ferðir sínar, þá er þeir hefði ráðit fyrir sér ok við vini sína. En er þeir höfðingjar tóku rœður sín í milli, þá sagði hverr sem sýndist um ferð þessa. Snorri goði ok Skapti löttu þess at leggja á þá hættu við Noregs menn, at allir senn fœri af Íslandi ok þangat, þeir menn er mest réðu fyrir landi; sögðu þeir, at af þessi orðsending þóttu þeim heldr grunir ádregnir um þat, er Einarr hafði getit, at konungr mundi ætla til pyndinga nökkurra við Íslendinga, ef hann mætti ráða. Guðmundr ok Þorkell Eyjólfsson fýstu mjök at skipast við orðsending Ólafs konungs, ok kölluðu þat sœmdarferð mikla mundu. En er þeir knjáðu þetta mál milli sín, þá staðfestist þat helzt með þeim, at þeir sjálfir skyldu eigi fara, en hverr þeirra skyldi gera mann af hendi sinni, þann er þeim þœtti bezt til fallinn; ok skildust á því þingi við svá búit; ok urðu engar utanferðir á því sumri. En Þórarinn fór tvívegis um sumarit, ok kom um haustit á fund Ólafs konungs, ok sagði honum sitt erendi, slíkt er orðit var, ok svá þat með, at höfðingjar mundu koma af Íslandi, svá sem hann hafði orð til sent, eða synir þeirra elligar.

136. *Frá Færeyingum.*

Þat sama sumar kom utan af Færeyjum til Noregs, at orðsending Ólafs konungs, Gilli lögsögumaðr, Leifr Özurarson, Þórálfr or Dímun, ok margir aðrir bóndasynir. En Þrándr í Götu bjóst ok til ferðar, en er hann var búinn mjök, þá tók hann fellisótt, þá er hann var hvergi fœrr, ok dvaldist hann eptir. En er þeir Færeyingar kómu á fund Ólafs konungs, þá kallaði hann þá á tal, ok átti stefnu við þá; lauk hann þá upp við þá erendi þau, er undir bjoggu ferðinni, ok segir þeim, at hann vill hafa skatt af Færeyjum, ok þat með, at Færeyingar skyldu hafa þau lög, sem Ólafr konungr setti þeim. En

á þeirri stefnu fannst þat á orðum konungs, at hann mundi taka festu til þessa máls af þeim færeyskum mönnum, er þá váru þar komnir, ef þeir vildi þat sáttmál svardögum binda; bauð þeim mönnum, er honum þóttu þar ágæztir, at þeir skyldu gerast honum handgengnir ok þiggja af honum metorð ok vináttu; en þeim hinum færeyskum virðust svá orð konungs, sem grunr mundi á vera, hvernug þeirra mál mundi snúast, ef þeir vildi eigi undir þat alt ganga, sem konungr beiddi þá. En þó at til þessa máls yrði fleiri stefnulög, áðr en þat lyktist, þá varð þat framgengt alt, er konungr beiddist. Géngu þeir til handa konungi ok gerðust hirðmenn hans, Leifr ok Gilli ok Þórálfr. En allir þeir förunautar veittu svardaga Ólafi konungi til þess at halda í Færeyjum þau lög ok þann landsrétt, sem hann setti þeim, ok skattgildi þat, er hann kvað á. Síðan bjoggust þeir hinir færeysku til heimferðar. En at skilnaði veitti konungr þeim vingjafir, er honum höfðu handgengnir gerzt. Fara þeir ferðar sinnar, þá er þeir váru búnir. En konungr lét búa skip ok fékk manna til, ok sendi þá menn til Færeyja, at taka þar við skatti þeim, er Færeyingar skyldu gjalda honum. Þeir urðu ekki snemmbúnir, ok fóru er þeir váru búnir; ok er frá ferð þeirra þat at segja, at þeir koma eigi aptr, ok engi skattr á því sumri, er næst var eptir; því at þeir höfðu ekki komit til Færeyja, hafði þar ok engi maðr skatt heimtan.

137. *Kvánfáng Ketils ok Þórðar.*

Ólafr konungr fór um haustit inn í Víkina, ok gerði orð fyrir sér til Upplanda, ok lét bjóða veizlur, því at hann ætlar sér um vetrinn at fara um Upplönd; síðan byrjar hann ferðina, ok fór til Upplanda. Dvaldist Ólafr konungr þann vetr á Upplöndum, fór þar at veizlum, ok leiðrétti þá hluti þar, er honum þótti ábóta vant; samdi þá þar enn kristnina, er honum þótti þurfa. Þat gerðist til tíðinda, þá er Ólafr konungr var á Heiðmörk, at Ketill

kálfr af Hringunesi hóf upp bónorð sitt; hann bað Gunnhildar, dóttur Sigurðar sýr ok Ástu; var Gunnhildr systir Ólafs konungs; átti konungr svör ok forráð máls þess. Hann tók því vænliga; var þat fyrir þá sök, at hann vissi um Ketil, at hann var ættstórr ok auðigr, vitr maðr ok höfðingi mikill; hann hafði ok lengi áðr verit vinr Ólafs konungs mikill, svá sem hér er fyrr sagt. Þat alt saman bar til þess, at konungr unni ráðs þessa Katli. Var þetta framgengt, at Ketill fékk Gunnhildar. Var Ólafr konungr at þessi veizlu. Ólafr konungr fór norðr í Guðbrandsdala, ok tók þar veizlur. Þar bjó sá maðr, er hét Þórðr Guthormsson, á bœ þeim er á Steig heitir. Þórðr var maðr ríkastr í hinn nörðra hlut Dala. En er þeir konungr hittust, þá hóf Þórðr upp bónorð sitt, ok bað Ísríðar Guðbrandsdóttur, móðursystur Ólafs konungs. Átti þar konungr svör þessa máls. En er at þeim málum var setit, þá var þat af ráðit, at þau ráð tókust, ok fékk Þórðr Ísríðar. Gerðist hann síðan ölúðarvinr Ólafs konungs, ok þar með margir aðrir frændr Þórðar ok vinir, þeir er eptir honum hurfu. Fór Ólafr konungr þá aptr suðr um Þótn ok Haðaland, þá á Hringaríki ok þaðan út í Víkina. Fór hann um várit til Túnsbergs, ok dvaldist þar lengi, meðan þar var kaupstefna mest ok tilflutning. Lét hann þá búa skip sín, ok hafði með sér fjölmenni mikit.

138. *Frá Íslendingum.*

Sumar þetta kom af Íslandi at orðsending Ólafs konungs Steinn son Skapta lögsögumanns, Þóroddr son Snorra goða, Gellir son Þorkels Eyjólfssonar, Egill son Síðuhalls, bróðir Þorsteins. Guðmundr Eyjólfsson hafði andazt áðr um vetrinn. Þeir hinir íslenzku menn fóru þegar á fund Ólafs konungs, er þeir máttu við komast. En er þeir hittu konung, fengu þeir þar góðar viðtökur, ok váru allir með honum. Þat sama sumar spurði Ólafr konungr, at skip þat hafði horfit, er hann hafði sent til

Færeyja eptir skatti hit fyrra sumar, ok þat hafði hvergi til landa komit, svá at spurt væri. Konungr fékk þá til skip annat, ok þar menn með, ok sendi til Færeyja eptir skatti. Fóru þeir menn ok létu í haf, en síðan spurðist ekki til þeirra heldr en til hinna fyrri, ok váru þar margar getur á, hvat af skipum þeim mundi orðit.

139. *Upphaf Knúts ríka.*

Knútr hinn ríki, er sumir kalla hinn gamla Knút, hann var konungr í þann tíð yfir Englandi ok yfir Danaveldi. Knútr ríki var son Sveins tjúguskeggs Haraldssonar. Þeir langfeðgar höfðu ráðit langa ævi fyrir Danmörku. Haraldr Gormsson, föðurfaðir Knúts, hafði eignazt Noreg eptir fall Haralds Gunnhildarsonar, ok tekit af skatta, sett þar til landsgæzlu Hákon jarl hinn ríka. Sveinn Danakonungr son Haralds réð ok fyrir Noregi, ok setti yfir til landsgæzlu Eirík jarl Hákonarson. Réðu þeir brœðr þá landi ok Sveinn Hákonarson, til þess er Eiríkr jarl fór vestr til Englands at orðsending Knúts hins ríka mágs síns, en setti þá eptir til ríkis í Noregi Hákon jarl son sinn ok systurson Knúts hins ríka. En síðan er Ólafr digri kom í Noreg, þá tók hann fyrst höndum Hákon jarl ok setti hann af ríki, svá sem fyrr er ritat. Fór þá Hákon til Knúts móðurbróður síns, ok hafði verit síðan með honum alla stund, til þess er hér er komit sögunni. Knútr hinn ríki hafði unnit England með orrostum ok barizt til, ok hafði langt starf, áðr en landsfólk hefði honum hlýðit orðit. En er hann þóttist fullkominn þar til landsstjórnar, þá mintist hann, hvat hann þóttist eiga þess ríkis, er hann hafði eigi sjálfr varðveizlu yfir, en þat var í Noregi. Hann þóttist eiga at erfðum Noreg allan, en Hákon systurson hans þóttist eiga suman, ok þat með, at hann þóttist með svívirðing látit hafa. Sá var ok einn hlutr til þess, er þeir Knútr ok Hákon höfðu kyrru haldit um tilkall í Noreg, at þá fyrst er Ólafr konungr Haraldsson kom í land, hljóp upp allr múgr ok margmenni, ok

vildi ekki heyra annat, en Ólafr skyldi vera konungr yfir landi öllu; en þá síðan, er menn þóttust verða úsjálfráðir fyrir ríki hans, þá leituðu sumir í brott or landi; höfðu farit mjök margir ríkismenn á fund Knúts konungs, eða ríkra bónda synir, ok gefit sér ymist til erenda; en hverr þeirra, er kom á fund Knúts konungs, ok hann vildi þýðast, þá féngu allir af honum fullar hendr fjár. Mátti þar ok sjá tign miklu meira en í öðrum stöðum, bæði at fjölmenni því, er þar var sídœgris, ok umbúnaði þeim öðrum, er þar var í þeim herbergjum, er hann átti ok hann var sjálfr í. Knútr hinn ríki tók skatt ok skyld af þeim þjóðlöndum, er auðgust váru á Norðrlöndum; en þeim mun öllum er hann átti meiri skyldir at taka en aðrir konungar, þá gaf hann ok því öllu meira en hverr konunga annarra. Í öllu ríki hans var friðr svá góðr, at engi þorði þar á at ganga; en sjálfir landsmenn höfðu frið ok fornan landsrétt. Af slíku fékkst honum frægð mikil um öll lönd. En þeir, er af Noregi kómu, kærðu úfrelsi sitt margir, ok tjáðu þat fyrir Hákoni jarli, en sumir fyrir sjálfum Knúti konungi, at Noregs menn mundu þá vera búnir til at hverfa aptr undir Knút konung ok jarl, ok þiggja af þeim frelsi sitt. Þessar rœður féllu jarli vel í skap, ok kærði hann þat fyrir konungi, ok bað hann leita eptir, ef Ólafr konungr vildi uppgefa ríkit fyrir þeim, eða miðla með sáttmáli nökkuru. Váru hér margir flutningsmenn með jarli í sinni.

140. *Frá sendimönnum Knúts konungs.*

Knútr hinn ríki sendi menn vestan af Englandi til Noregs, ok var þeirra ferð búin allvegliga; höfðu þeir bréf ok innsigli Englakonungs. Þeir kómu á fund Ólafs Haraldssonar Noregs konungs um várit í Túnsbergi. En er konungi var sagt, at þar váru komnir sendimenn Knúts konungs hins ríka, þá varð hann styggr við, segir svá, at Knútr mundi enga menn þangat senda með þeim erendum, er honum eða hans mönnum mundi gagn í vera,

ok var þat nökkura daga, er sendimenn náðu ekki fundi konungs. En er þeir fengu lof til at mæla við hann, þá géngu þeir fyrir konung ok báru fram bréf Knúts konungs, ok sögðu erendi þau sem fylgðu, at Knútr konungr kallar sína eign á Noregi öllum ok telr, at hans foreldrar hafá þat ríki haft fyrir honum; en fyrir þeim sökum, at Knútr konungr vill frið bjóða til allra landa, þá vill hann eigi herskildi fara til Noregs, ef annars er af kostr; en ef Ólafr konungr Haraldsson vill vera konungr yfir Noregi, þá fari hann á fund Knúts konungs, ok taki landit í lén af honum, ok gerist hans maðr, ok gjaldi honum skatta slíka, sem jarlar guldu fyrr. Síðan báru þeir bréf fram, ok sögðu þau alt slíkt hit sama. Þá svarar Ólafr konungr: Þat hefi ek heyrt sagt í fornum frásögnum, at Gormr Danakonungr þótti vera gildr þjóðkonungr, ok réð hann fyrir Danmörku einni; en þessum Danakonungum, er síðar hafa verit, þykkir þat ekki einhlítt. Er nú svá komit, at Knútr ræðr fyrir Danmörku ok fyrir Englandi, ok hefir hann þó nú undir sik brotit mikinn hluta Skotlands. Nú kallar hann til ættleifðar minnar í hendr mér. Kunna skyldi hann hóf at um síðir um ágirni sína, eða hvárt mun hann einn ætla at ráða fyrir öllum Norðrlöndum, eða mun hann einn ætla at eta kál alt á Englandi? Fyrr mun hann því afla, en ek fœra honum höfuð mitt, eða veita honum lotning né eina. Nú skulut þér segja honum þau mín orð, at ek mun verja oddi ok eggju Noreg, meðan mér endast lífdagar til, en gjalda engum manni skatt af ríki mínu. Eptir þenna orskurð bjoggust á brott sendimenn Knúts konungs, ok váru eigi erendi fegnir. Sigvatr skáld hafði verit með Knúti konungi, ok gaf Knútr konungr honum gullhring, þann er stóð hálfa mörk. Þá var ok þar með Knúti konungi Bersi Skáldtorfuson, ok gaf Knútr konungr honum tvá gullhringa, ok stóð hvárr hálfa mörk, ok þar með sverð búit. Svá kvað Sigvatr:

Önundar konungs, sendi honum stórar gjafir ok vinmæli; segir svá, at hann mætti vel kyrr sitja um deilur þeirra Ólafs digra: því at Önundr konungr, segir hann, ok ríki hans skal í friði vera fyrir mér. En er sendimenn kómu á fund Önundar konungs, þá báru þeir fram gjafir þær, er Knútr konungr sendi honum, ok vináttu hans með. Önundr konungr tók þeim rœðum ekki fljótt, ok þóttust sendimenn þat á finna, at Önundr konungr mundi vera mjök snúinn til vináttu við Ólaf konung. Fóru þeir aptr, ok segja Knúti konungi erendislok sín, ok þat með, at þeir báðu hann engrar vináttu vænta af Önundi konungi.

143. *Bjarmalands ferð.*

Vetr þenna sat Ólafr konungr í Sarpsborg ok hafði fjölmenni mikit. Þá sendi hann Karla hinn háleyska norðr í land með erendum sínum. Fór Karli fyrst til Upplanda, síðan norðr um fjall; kom fram í Niðarósi, tók þar fé konungs, svá mikit sem hann hafði orð til send, ok skip gott, þat er honum þótti vel til fallit ferðar þeirrar, er konungr hafði fyrir ætlat; en þat var at fara til Bjarmalands norðr; var svá ætlat, at Karli skyldi hafa félag konungs ok eiga hálft fé hvárr við annan. Karli hélt skipinu norðr á Hálogaland snemma um várit. Réðst þá til ferðar með honum Gunnsteinn bróðir hans, ok hafði hann sér kaupeyri. Þeir váru nær hálfum þriðja tigi manna á skipi því. Fóru þegar um várit snemmendis norðr á Mörkina. Þórir hundr spurði þetta; þá gerði hann menn ok orðsending til þeirra brœðra, ok þat með, at hann ætlar at fara um sumarit til Bjarmalands; vill hann, at þeir hafi samflot ok hafi at jafnaði þat er til fengjar verðr. Þeir Karli senda þau orð at móti, at Þórir skuli hafa 25 menn, svá sem þeir höfðu; vilja þeir þá, at af fé því, er fæst, sé skipt at jafnaði milli skipanna, fyrir utan kaupeyri þann, er menn höfðu. En er sendimenn Þóris kómu aptr, þá hafði hann fram látit setja langskip, buzu mikla, er hann átti, ok látit búa. Hann hafði til

skips þess húskarla sína, ok váru á skipinu nær átta tigum manna. Hafði Þórir einn forráð liðs þess, ok svá aflan þá alla, er féngist í ferðinni. En er Þórir var búinn, hélt hann skipi sínu norðr með landi, ok hitti þá Karla norðr í Sandveri. Síðan fóru þeir allir saman, ok byrjaði vel. Gunnsteinn rœddi við Karla bróður sinn, þegar er þeir Þórir hittust, at honum þótti Þórir vera helzti fjölmeðr: ok ætla ek, segir hann, at þat væri ráðligra, at vér snerim aptr ok fœrim ekki svá, at Þórir ætti alla kosti við oss; því at ek trúi honum illa. Karli segir: Eigi vil ek aptr hverfa; en þó er þat satt, ef ek hefða vitat, þá er vér várum heima í Langey, at Þórir hundr mundi koma í ferð vára með lið svá mikit, sem hann hefir, at vér mundum hafa haft fleiri menn með oss. Þeir brœðr rœddu þetta við Þóri; spurðu, hverju þat gegndi, er hann hafði menn miklu fleiri með sér, en svá sem orð höfðu um farit. Hann svarar svá: Vér höfum skip mikit ok liðskylft; þykki mér í háskaförum slíkum eigi góðum dreng aukit. Fóru þeir um sumarit optast þannug, sem skipin géngu til. Þá er byrlétt var, gékk meira skipit þeirra Karla; sigldu þeir þá undan. En þá er hvassara var, sóttu þeir Þórir þá eptir. Váru þeir sjaldan allir saman, en vissust þó til jafnan. En er þeir kómu til Bjarmalands, þá lögðu þeir til kaupstaðar. Tókst þar kaupstefna; féngu þeir menn allir fullræði fjár, er fé höfðu til at verja. Þórir fékk of grávöru, ok bjór ok safala. Karli hafði ok allmikit fé, þat er hann keypti með skinnavöru mikla. En er þar var lokit kaupstefnu, þá héldu þeir út eptir ánni Vinu. Var þá í sundr sagt friði við landsmenn. En er þeir koma til hafs út, þá eigu þeir skiparastefnu; spyrr Þórir, ef mönnum sé nökkurr hugr á at ganga upp á land ok fá sér fjár. Menn svöruðu, at þess váru fúsir, ef féföng lægi brýn við. Þórir sagði, at fé mundi fást, ef ferð sú tœkist vel, en eigi úvænt, at mannhætta gerist í förinni. Allir sögðu, at til vildu ráða, ef fjárván væri. Þórir sagði, at

þannug væri þar háttat, þá er auðgir menn önduðust, at lausafé skyldi skipta með hinum dauða ok örfum hans; skyldi hann hafa hálft eða þriðjung, en stundum minna; þat fé skyldi bera út í skóga, stundum í hauga, ok ausa við moldu; stundum váru hús at ger. Hann sagði, at þeir skyldi búast til ferðarinnar at kveldi dags. Svá var mælt, at engi skyldi renna frá öðrum, engi skyldi ok eptir vera, þá er stýrimenn segði, at í brott skyldi. Þeir létu menn eptir at gæta skipa, en þeir géngu á land upp. Váru fyrst vellir sléttir, en þar næst mörk mikil. Þórir gékk fyrir, en þeir brœðr Karli ok Gunnsteinn síðast. Þórir bað menn fara hljóðsamliga: ok hleypit af trjánum berki, svá at hvert tré sé frá öðru. Þeir kómu fram í rjóðr eitt mikit, en í rjóðrinu var skíðgarðr hár, hurð fyrir ok læst. Sex menn af landsmönnum skyldu vaka yfir skíðgarðinum hverja nótt, sinn þriðjung hverir tveir. Þá er þeir Þórir kómu til skíðgarðsins, váru vökumenn heim gengnir, en þeir, er þar næst skyldu vaka, váru eigi komnir á vörðinn. Þórir gékk at skíðgarðinum, ok krækti upp á öxinni, las sik upp eptir; fór svá inn um garðinn öðrum megin hliðsins. Hafði Karli þá ok komizt yfir garðinn öðrum megin hliðsins. Kómu þeir Þórir ok Karli jafnsnimma til hurðarinnar, tóku þá frá slagbranda ok luku upp hurðina. Géngu menn þá inn í garðinn. Mælti Þórir: Í garði þessum er haugr, hrœrt alt saman, gull ok silfr ok mold; skulu menn þar til ráða; en í garðinum stendr goð Bjarma, er heitir Jómali; verði engi svá djarfr, at hann ræni. Síðan ganga þeir á hauginn, ok tóku fé sem mest máttu þeir, ok báru í klæði sín; fylgði þar mold mikil, sem ván var. Síðan mælti Þórir, at menn skyldu í brott fara; segir hann svá: Nú skulut þit brœðr, Karli ok Gunnsteinn, fyrstir fara, en ek mun síðast. Sneru þeir þá allir út til hliðsins. Þórir veik aptr til Jómala ok tók silfrbolla, er stóð í knjám honum; hann var fullr af silfrpenningum; steypti hann silfrinu í kilting sína, en dró á hönd sér höddu, er yfir var bollanum; gékk þá út

til hliðsins. Þeir förunautar váru þá komnir allir út or skíðgarðinum; urðu þá varir við, at Þórir hafði eptir dvalizt. Karli hvarf aptr at leita hans, ok hittust þeir fyrir innan hliðit; sá Karli, at Þórir hafði þar silfrbollann. Síðan rann Karli at Jómalanum; hann sá, at digrt men var á hálsi honum. Karli reiddi til öxina, ok hjó í sundr tygilinn aptan á hálsinum, er menit var fest við. Varð högg þat svá mikit, at höfuðit hraut af Jómala; varð þá brestr svá mikill, at öllum þeim þótti undr at. Tók Karli menit; fóru þeir þá í brott. En jafnskjótt sem brestrinn hafði orðit, kómu fram í rjóðrit varðmenninir, ok blésu þegar í horn sín; því næst heyrðu þeir lúðragang alla vega frá sér. Sóttu þeir þá fram at skóginum, ok í skóginn, en heyrðu til rjóðrsins aptr óp ok kall. Váru þá Bjarmar komnir. Þórir hundr gékk síðast allra manna liðs síns; tveir menn géngu fyrir honum, ok báru milli sín sekk; þar var í því líkast sem aska; þar tók Þórir í hendi sinni, ok seri því eptir í slóðina; stundum kastaði hann því fram yfir liðit. Fóru svá fram or skóginum á völluna. Þeir heyrðu, at herr Bjarma fór eptir þeim með kalli ok gaulun illiligri. Þustu þeir þá fram or skóginum eptir þeim, ok svá á tvær hliðar þeim; en hvergi kómu Bjarmar svá nær þeim, eða vápn þeirra, at mein yrði at; en þat könnuðu þeir af, at Bjarmar sæi þá eigi. En er þeir kómu til skipanna, þá géngu þeir Karli fyrstir á skip; því at þeir váru fremstir áðr, en Þórir var lengst á landinu. Þegar er þeir Karli kómust á skip sitt, köstuðu þeir tjöldum af sér ok slógu festum; síðan drógu þeir segl sitt upp; gékk skipit brátt út á hafit. En þeim Þóri tókst alt seinna; var skip þeirra úauðráðnara. En er þeir tóku til segls, þá váru þeir Karli komnir langt undan landi. Sigldu þá hvárirtveggju yfir Gandvík. Nótt var þá enn ljós; sigldu hvárirtveggju bæði nætr ok daga, alt til þess er þeir Karli lögðu aptan dags at eyjum nökkurum; lögðu þar segl ok köstuðu akkerum, ok biðu þar straumfalls; því at röst mikil var fyrir þeim. Þá koma þeir Þórir

eptir; leggjast þeir ok um akkeri. Síðan skutu þeir báti; gékk Þórir á, ok menn með honum, ok reru þeir þá til skips þeirra Karla; gékk Þórir upp á skipit. Þeir brœðr heilsuðu honum vel. Þórir bað Karla selja sér menit: þykkjumst ek makligastr at hafa kostgripi, þá er þar váru teknir; því at mér þóttut þér mín njóta, er undankváma var með engum mannháska; en mér þóttir þú, Karli, stýra oss til hins mesta geigs. Þá sagði Karli: Ólafr konungr á fé þat alt at helmingi, er ek afla í ferð þessi; nú ætla ek honum menit; far þú á fund hans, ef þú vill; kann þá vera, at hann fái þér menit, ef hann vill fyrir því eigi hafa, er ek tók þat af Jómalanum. Þá svarar Þórir, ok sagði, at hann vill, at þeir fari upp á eyna ok skipti fengi sínu. Gunnsteinn segir, at þá skipti straumum, ok mál væri at sigla. Síðan draga þeir upp strengi sína. En er Þórir sá þat, fór hann ofan í bátinn; reru þeir til skips síns. Þeir Karli höfðu þá dregit segl sitt, ok váru langt komnir, áðr þeir Þórir hefði upp komit sínu segli. Fóru þeir þá svá, at þeir Karli sigldu ávalt fremri, ok höfðu við hvárirtveggju alt slíkt er máttu. Þeir fóru svá, til þess er þeir kómu í Geirsver; þar er bryggjulægi fyrst er norðan ferr. Þar kómu þeir hvárirtveggju aptan dags, ok lögðu þar til hafnar í bryggjulægi. Lágu þeir Þórir inn í höfninni, en þeir Karli váru í utanverðri höfninni. En er þeir Þórir höfðu tjaldat, þá gékk hann á land upp, ok þeir menn mjök margir saman; fóru þeir til skips Karla. Höfðu þeir þá um búizt. Þórir kallaði út á skipit, ok bað stýrimenn á land ganga. Þeir brœðr géngu á land, ok nökkurir menn með þeim. Þá hóf Þórir hina sömu rœðu sem fyrr, at hann bað þá á land ganga ok bera fé til skiptis, er þeir höfðu tekit at herfangi. Þeir brœðr sögðu, at engi væri nauðsyn á því, fyrr en þeir kvæmi heim í bygð. Þórir segir, at þat var eigi siðvenja, at skipta herfangi eigi fyrr en heima, ok hætta svá til um einörð manna. Þeir rœddu um þetta nökkurum orðum, ok þótti sinn veg hvárum. Þá sneri Þórir í brott. Ok er

hann var skamt genginn, þá veik hann aptr ok mælti, at förunautar hans skyldu bíða þar. Hann kallar á Karla: ok vil mæla við þik einmæli, segir hann. Karli gékk í móti honum. En er þeir hittust, lagði Þórir spjóti til hans á honum miðjum, svá at í gegnum stóð. Mælti þá Þórir: Kenna máttu þar, Karli, einn Bjarkeyinginn; hugða ek ok, at þú skyldir kenna spjótit Selshefni. Karli dó þegar. En þeir Þórir géngu aptr til skipsins. Þeir Gunnsteinn sá fall Karla; runnu þeir þegar til ok tóku lík hans, báru til skips síns; brugðu þegar tjöldum ok bryggjum, ok heimtust út frá landi. Síðan drógu þeir segl ok fóru leið sína. Þeir Þórir sá þat. Þá reka þeir tjöld af sér ok búast sem ákafligast. En er þeir drógu seglit, þá gékk í sundr stagit; fór seglit ofan þverskipa. Varð þeim Þóri þat dvöl mikil, áðr þeir hvæmi upp öðru sinni seglinu. Váru þeir Gunnsteinn þá langt komnir, er skriðr var at skipi Þóris. Gerðu þeir Þórir bæði, sigldu ok reru undir. Slíkt sama gerðu þeir Gunnsteinn. Fóru þá hvárirtveggju sem ákafligast dag ok nótt. Dró seint saman með þeim, því at þegar er eyjasundin tóku til, þá varð mjúkara at víkja Gunnsteinns skipi; en þó drógu þeir Þórir eptir, svá at þá er þeir Gunnsteinn kómu fyrir Lengjuvík, þá snúa þeir þar at landi, ok hljópu af skipinu ok á land upp. En litlu síðar koma þeir Þórir þar, ok hlaupa upp eptir þeim ok elta þá. Kona ein gat hólpit Gunnsteini ok fólgit hann; ok er svá sagt, at sú væri fjölkunnig mjök. Ok fóru þeir Þórir aptr til skips; tóku fé þat alt, er á var skipinu Gunnsteins, en báru grjót í staðinn; fluttu skipit út á fjörðinn, hjoggu á raufar ok söktu niðr. Síðan fóru þeir Þórir heim til Bjarkeyjar. Þeir Gunnsteinn fóru fyrst mjök huldu höfði; fluttust á smábátum, fóru um nætr, en lágu um daga; fóru svá, til þess er þeir kómu fram um Bjarkey, ok alt til þess er þeir kómu or sýslu Þóris. Fór Gunnsteinn fyrst heim í Langey, ok dvaldist þar skamma hríð. Fór hann þá þegar suðr á leið; létti hann eigi fyrr, en hann kom

suðr í Þrándheim, ok hitti þar Ólaf konung, ok segir honum tíðindi slík sem orðin váru í Bjarmalandsferðinni. Konungr lét illa yfir þeirra ferð, en bauð Gunnsteini með sér at vera, ok segir, at hann skyldi leiðrétta mál Gunnsteins, er hann mætti við komast. Gunnsteinn þektist þetta boð; ok dvaldist hann með Ólafi konungi.

144. *Fundr konunganna Ólafs ok Önundar.*

Svá er sagt fyrr, at Ólafr konungr var þann vetr austr í Sarpsborg, er Knútr hinn ríki sat í Danmörk. Önundr Svíakonungr reið þann vetr yfir vestra Gautland, ok hafði meir en 30 hundruð manna. Fóru þá menn ok orðsendingar milli þeirra Ólafs konungs. Gerðu þeir sín í milli stefnulag, at þeir skyldu hittast um várit við Konungahellu. Frestuðu þeir fundinum fyrir þá sök, at þeir vildu vita, áðr þeir fynnist, hverjar tiltekjur Knútr konungr hefði. En er á leið várit, bjóst Knútr konungr með liði sínu at fara vestr til Englands. Hann setti eptir í Danmörk Hörðaknút son sinn, ok þar með honum Úlf jarl, son Þorgils sprakaleggs. Úlfr átti Ástríði, dóttur Sveins konungs, en systur Knúts hins ríka. Þeirra son var Sveinn, er síðan var konungr í Danmörk. Úlfr jarl var hinn mesti merkismaðr. Knútr ríki fór vestr til Englands. En er þat spurðu konungar Ólafr ok Önundr, þá fóru þeir til stefnunnar ok hittust í Elfi við Konungahellu. Varð þar fagnafundr ok vináttumál mikil, svá at þat var bert fyrir alþýðu. En þó rœddu þeir marga hluti sín í milli, þá er þeir tveir vissu, ok varð þat sumt síðar framgengt ok öllum augljóst. En at skilnaði konunga skiptust þeir gjöfum við, ok skildust vinir. Fór þá Önundr konungr upp á Gautland, en Ólafr konungr fór þá norðr í Víkina, ok síðan út á Agðir, ok þaðan norðr með landi, ok lá hann mjök lengi í Eikundasundi ok beið byrjar. Hann spurði, at Erlingr Skjálgsson ok Jaðarbyggjar með honum lágu í samnaði ok höfðu her mikinn. Þat var einn dag, at menn konungs rœddu sín í milli um veðr, hvárt

væri sunnan eða útsynningr, eða hvárt þat veðr væri segltækt eða eigi fyrir Jaðar. Töldu þat flestir, at ósiglanda væri. Þá svarar Halldórr Brynjólfsson: Þat munda ek ætla, segir hann, at siglanda mundi þykkja þetta veðr fyrir Jaðar, ef Erlingr Skjálgsson hefði veizlu búit fyrir oss á Sóla. Þá mælti Ólafr konungr, at af skyldi láta tjöldin ok leggja út skipunum. Var svá gert. Sigldu þeir þann dag fyrir Jaðar, ok dugði veðr hit bezta; lögðu at um kveldit í Hvítingsey. Fór konungr þá norðr á Hörðaland, ok fór þar at veizlum.

145. *Dráp Þórálfs.*

Vár þat hafði farit skip af Noregi út til Færeyja; á því skipi fóru orðsendingar Ólafs konungs til þess, at koma skyldi utan af Færeyjum einnhverr þeirra hirðmanna hans, Leifr Özurarson, eða Gilli lögsögumaðr, eða Þórálfr or Dímun. En er þessi orðsending kom til Færeyja, ok þeim var sagt sjálfum, þá rœða þeir sín á milli, hvat undir mun búa orðsendingunni; ok kom þat á samt með þeim, at þeir hugðu, at konungr mundi vilja spyrja eptir um þau tíðindi, er sumir menn höfðu fyrir satt, at þar mundi gerzt hafa í eyjunum um misfarar sendimanna konungs, þeirra tveggja skipsagna, er engi maðr hafði af komizt. Þeir réðu þat af, at Þórálfr skyldi fara. Réðst hann til ferðar ok bjó byrðing, er hann átti, ok aflaði þar til manna. Váru þeir á skipi 10 eða 12. En er þeir váru búnir ok biðu byrjar, þá var þat tíðinda í Austrey í Götu at Þrándar, at einn góðan veðrdag gékk Þrándr í stofu, en þeir lágu í pöllum bróðursynir hans tveir, Sigurðr ok Þórðr; þeir váru Þorláks synir; hinn þriði hét Gautr hinn rauði, hann var enn frændi þeirra. Allir váru þeir fóstrar Þrándar gerviligir menn; var Sigurðr elztr þeirra ok fyrir þeim mest í öllu. Þórðr átti kenningarnafn: var hann kallaðr Þórðr hinn lági; hann var þó manna hæstr, ok var hitt þó meir, at hann var þrekligr ok ramr at afli. Þá mælti Þrándr: Mart skipast á manns ævi; útítt var þá

þat, er vér várum ungir, at menn skyldu sitja eða liggja veðrdaga góða, þeir er ungir váru ok til alls vel fœrir; mundi þat eigi þykkja líkligt hinum fyrrum mönnum, at Þórálfr or Dímun mundi vera þroskamaðr meiri en þér; en byrðingr sá, er ek hefi átt, ok hér stendr í nausti, ætla ek at nú gerist svá forn, at fúni undir bráðinu; er hér hús hvert fult af ullu', ok verðr ekki til verðs haldit; mundi eigi svá, ef ek væra nökkurum vetrum yngri. Sigurðr hljóp upp, ok hét á þá Gaut ok Þórð; kvaðst eigi þola frýju Þrándar. Ganga þeir út ok þar til, er húskarlar váru. Ganga þeir til, ok setja fram byrðinginn; létu þeir þá flytja til farm, ok hlóðu skipit; skorti þar eigi heima farm til, svá reiði allr með skipi; bjoggu þeir þat á fám dögum; váru þeir ok menn 10 eða 12 á skipi. Tóku þeir Þórálfr út eitt veðr allir; vissust til jafnan í hafinu. Þeir kómu at landi í Hernu aptan dags; lögðu þeir Sigurðr utar við ströndina, ok var þó skamt milli þeirra. Þat varð til tíðinda um aptaninn, er myrkt var, ok þeir Þórálfr ætluðu til rekna búast, þá gékk Þórálfr á land upp, ok annarr maðr með honum; leituðu þeir sér staðar. Ok er þeir váru búnir ofan at ganga, þá segir sá svá, er honum fylgði, at kastat var klæði yfir höfuð honum; var hann tekinn upp af jörðu; ok í því bili heyrði hann brest; síðan var farit með hann, ok reiddr til falls; en þar var undir sær, ok var hann keyrðr á kaf; en er hann komst á land, fór hann þar til, er þeir Þórálfr höfðu skilizt; hitti hann Þórálf, ok var hann klofinn í herðar niðr, ok var hann þá dauðr. Ok er þeir skipverjar urðu þessa varir, þá báru þeir lík hans út á skip, ok náttsættu. Þá var Ólafr konungr á veizlu í Lygru; váru þangat orð ger. Var þá stefnt örvarþing, ok var konungr á þingi. Hann hafði þangat stefna látit þeim Færeyingum af báðum skipum, ok váru þeir til þings komnir. En er þing var sett, þá stóð konungr upp ok mælti: Þau tíðindi eru hér orðin, er því er betr at slík eru sjaldgæt; hér er af lífi tekinn góðr drengr, ok hyggju vér, at saklauss sé; eða

er nökkurr sá maðr á þingi, er þat kunni at segja, hverr valdi er verks þessa? En þar gékk engi við. Þá mælti konungr: Ekki er því at leyna, hverr minn áhugi er um verk þetta, at ek hygg á hendr þeim Færeyingum; þykki mér þannug helzt at unnit, sem Sigurðr Þorláksson mundi hafa vegit manninn, en Þórðr hinn lági mundi hinn hafa fœrt á kaf; en þat fylgir, at ek munda þess til geta, at þat mundi til saka vera funnit, at þeir mundi eigi vilja, at Þórálfr segði eptir þeim údáðir þær, er hann muni vitat hafa, at satt er, en oss hefir verit grunr á, um morð þau ok illvirki, at sendimenn mínir hafi þar verit myrðir. En er konungr hætti rœðu sinni, þá stóð upp Sigurðr Þorláksson; hann mælti: Ekki hefi ek talat fyrr á þingum; ætla ek mik munu þykkja ekki orðfiman, en þó ætla ek œrna nauðsyn til vera at svara nökkuru; vil ek þess til geta, at rœða þessi, er konungr hefir uppi haft, muni vera komin undan tungurótum þeirra manna, er miklu eru úvitrari en hann ok verri; en þat er ekki leynt, at þeir munu fullkomliga vilja vera várir úvinir; er þat úlíkliga mælt, at ek munda vera vilja skaðamaðr Þórálfs, því at hann var fóstbróðir minn ok góðr vinr; en ef þar væri nökkur önnur efni í, ok væri sakir milli okkar Þórálfs, þá em ek svá viti borinn, at ek munda heldr til þessa verks hætta heima í Færeyjum en hér undir handarjaðri yðrum, konungr! Nú vil ek þessa máls synja fyrir mik ok fyrir oss alla skipverja; vil ek þar bjóða fyrir eiða, svá sem lög yður standa til. En ef yðr þykkir hitt í nökkuru fullara, þá vil ek flytja járnburð; vil ek, at þér sét sjálfir við skírsluna. En er Sigurðr hætti rœðu sinni, þá urðu margir til flutningar, ok báðu konung, at Sigurðr skyldi ná undanfœrslu; þótti Sigurðr vel hafa talat, ok kváðu hann úsannan mundu at vera því, er honum var kent. Konungr segir: Um þenna mann mun stórum skipta; ok ef hann er loginn þessu máli, þá mun hann vera góðr maðr; en at öðrum kosti þá mun hann vera nökkuru djarfari, en dœmi munu til vera; ok er þat eigi miðr mitt

hugboð; en get ek, at hann beri sér sjálfr vitni um. En við bœn manna þá tók konungr festu af Sigurði til járnburðar; skyldi hann koma eptir um daginn til Lygru, ok skyldi biskup þar gera honum skírslu; ok sleit svá þinginu. Fór konungr aptr til Lygru, en Sigurðr ok þeir förunautar til skips síns. Tók þá brátt at myrkva af nótt. Þá mælti Sigurðr við þá förunauta: Þat er þó satt at segja, at vér höfum komit í mikit vandkvæði ok orðit fyrir álygi mikilli, ok er konungr sjá brögðóttr ok vélráðr, ok mun auðsær várr kostr, ef hann skal ráða; því at hann lét fyrst drepa Þórálf, en hann vill nú gera oss at úbótamönnum; er honum lítit fyrir at villa járnburð þenna; nú ætla ek þann verr hafa, er til þess hættir við hann; nú leggst ok innan eptir sundinu fjallagol nökkut; ræð ek þat, at vér vindim segl várt ok siglim út á haf; fari Þrándr annat sumar með ull sína, ef hann vill selja láta; en ef ek komumst í brott, þá þykki mér þess ván, at ek koma aldregi síðan til Noregs. Þeim förunautum þótti þetta snjallræði; taka þeir at setja upp segl sitt, ok láta ganga um nóttina í haf út, sem mest megu þeir. Þeir létta eigi fyrr, en þeir koma í Færeyjar ok heim í Götu. Lét Þrándr illa yfir ferð þeirra. Þeir svöruðu eigi vel, ok váru þó heima með Þrándi. Brátt spurði Ólafr konungr þat, er þeir Sigurðr váru í brott farnir, ok lagðist þá þungr orðrómr á um þeirra mál; váru þeir margir, at þá kölluðu þess ván, at þeir Sigurðr mundu sönnu sagðir, er áðr höfðu synjat fyrir hann ok mælt í móti. Ólafr konungr var fárœðinn um þetta mál, en hann þóttist vita þá sannindi á því, er hann hafði áðr grunat. Fór konungr þá ferðar sinnar, ok tók veizlur, þar er fyrir váru gervar.

146. *Frá Íslendingum.*

Ólafr konungr heimti til máls við sik þá menn, er komit höfðu af Íslandi, Þórodd Snorrason, Gelli Þorkelsson, Stein Skaptason, Egil Hallsson. Þá tók konungr til máls: Þér hafit í sumar vakit við mik þat mál, at þér

vildut búast til Íslandsferðar, en ek hefi eigi veitt orslit hingat til um þat mál; nú vil ek segja yðr, hvernug ek ætla fyrir. Gellir! þér ætla ek at fara til Íslands, ef þú vilt bera þannug erendi mín; en aðrir íslenzkir menn, þeir er nú eru hér, þá munu engir til Íslands fara, fyrr en ek spyr, hvernug þeim málum er tekit, er þú, Gellir, skalt þannug bera. En er konungr hafði þetta upp borit, þá þótti þeim, er fúsir váru fararinnar ok bannat var, súrskapr mikill hafðr við sik, ok þótti seta sín ill ok úfrelsi. En Gellir bjóst nú til ferðar, ok fór um sumarit til Íslands, ok hafði með sér orðsendingar þær þangat, er hann flutti fram annat sumar á þingi. En sú var orðsending konungs, at hann beiddi þess Íslendinga, at þeir skyldu taka við þeim lögum, sem hann hafði sett í Noregi, en veita honum af landinu þegngildi ok nefgildi, penning fyrir nef hvert, þann er 10 væri fyrir alin váðmáls. Þat fylgði því, at hann hét mönnum vináttu sinni, ef þessu vildi játa, en elligar afarkostum, þá sem hann mætti við komast. Yfir þessu tali sátu menn lengi ok réðu um sín í milli, ok kom þat á samt at lyktum, með allra samþykki, at neita skattgjöfum ok öllum álögum, þeim er kraft var. Ok fór Gellir þat sumar utan ok á fund Ólafs konungs, ok hitti hann þat haust í Vík austr, þá er hann var kominn af Gautlandi ofan, svá sem ek vænti, at enn skal sagt verða síðar í sögu Ólafs konungs. Þá er á leið haustit, sótti Ólafr konungr norðr í Þrándheim, ok hélt liði sínu til Niðaróss; lét þar búa til vetrsetu sér. Sat Ólafr konungr þann vetr eptir í kaupangi. Sá var hinn þrettándi vetr konungdóms hans.

147. *Frá Jömtum.*

Ketill jamti hét maðr, son Önundar jarls or Sparabúi í Þrándheimi. Hann flýði fyrir Eysteini konungi illráða austr um Kjöl. Hann ruddi markir, ok bygði þar sem nú heitir Jamtaland. Austr þangat flýði ok fjöldi manna or Þrándheimi fyrir þeim úfriði; því at Eysteinn konungr

skattgildi Þrœndi, ok setti þar til konungs hund sinn, er Saurr hét. Sonarson Ketils var Þórir helsingr; við hann er kent Helsingjaland; þar bygði hann. En er Haraldr hinn hárfagri ruddi ríki fyrir sér, þá stukku enn fyrir honum fjöldi manna or landi, Þrœndir ok Naumdœlir, ok gerðust þá enn bygðir austr um Jamtaland, ok fóru sumir alt í Helsingjaland austan frá hafinu, ok váru þeir lýðskyldir undir Svíakonung. En er Hákon Aðalsteinsfóstri var yfir Noregi, þá settist friðr ok kaupferðir or Þrándheimi til Jamtalands; en fyrir sakir vinsælda konungs þá sóttu Jamtr austan á fund hans, ok játuðu honum hlýðni sinni, ok guldu honum skatt; setti hann þeim lög ok landsrétt; vildu þeir heldr þýðast undir hans konungdóm en undir Svíakonung, því at þeir váru af Norðmanna ætt komnir; ok svá gerðu Helsingjar þeir allir, er ætkaðir váru norðan um Kjöl, ok hélzt þat lengi síðan, alt til þess er Ólafr digri ok Ólafr sœnski Svíakonungr deildu um landaskipti; þá hurfu Jamtr ok Helsingjar undir Svíakonung, ok réð þá landaskipti austan Eiðaskógr, en þá Kilir alt norðr til Finnmerkr; tók Svíakonungr þá skatta af Helsingjalandi, ok svá af Jamtalandi. En Ólafi Noregs konungi þótti þat hafa komit í sáttmál með þeim Svíakonungi, at annan veg skyldi fara skattr af Jamtalandi, en at fornu hafði verit; en þó hafði þat langa stund svá staðit, at Jamtr höfðu Svíakonungi skatt goldit, ok þaðan höfðu verit sýslumenn yfir landinu; vildu þá ok Svíar ekki heyra annat, en undir Svíakonung hyrfi alt land, þat er lá fyrir austan Kjölu. Var þat svá, sem opt eru dœmi, þó at mágsemdir ok vinátta væri með konungum, at þó vildi hvárrtveggi hafa ríki þat alt, er hann þóttist nökkura tiltölu eiga. Hafði Ólafr konungr látit fara orð um til Jamtalands, at þat var hans vili, at Jamtr veitti honum lýðskyldu, en heitit þeim afarkostum elligar. En Jamtr höfðu gert ráð sitt, at þeir vildu hlýðni veita Svíakonungi.

148. *Saga Steins.*

Þóroddr Snorrason ok Steinn Skaptason undu illa, er þeir fóru eigi í sjálfræði. Steinn Skaptason var manna fríðastr ok bezt at sér gerr um íþróttir, skáld gott ok skartsmaðr mikill ok metnaðarfullr. Skapti faðir hans hafði ort drápu um Ólaf konung ok hafði kent Steini; var svá ætlat, at hann skyldi fœra kvæðit konungi. Steinn bazt eigi orða ok ámælis við konung, bæði sundrlausum orðum ok samföstum. Báðir váru þeir Þóroddr úvarmæltir, segja svá, at konungr vildi verr hafa en þeir, er sonu sína höfðu sent honum til trúnaðar, en konungr lagði þá í úfrelsi. Konungr reiddist. Þat var einn dag, er Steinn Skaptason var fyrir konungi, ok spurði konung máls, ef hann vildi hlýða drápu þeirri, er Skapti faðir hans hafði ort um konung. Hann svarar: Hitt mun fyrst til, Steinn, at þú kveðir þat, er þú hefir ort um mik. Steinn segir, at þat er ekki, er hann hefir ort: em ek ekki skáld, konungr, segir hann; en þótt ek kynna yrkja, þá mundi yðr þykkja þat, sem annat um mik, heldr lítilvægligt. Gékk Steinn þá í brott, ok þóttist finna, hvar til hann mælti. Þorgeirr hét ármaðr konungs, er réð fyrir búi hans í Orkadal; hann var þá með konungi ok heyrði á rœður þeirra Steins. Fór Þorgeirr heim litlu síðar. Þat var á einnihverri nótt, at Steinn hljóp í brott or bœnum, ok skósveinn hans með honum; fóru þeir upp á Gaularás, svá út til þess er þeir kómu í Orkadal. En at kveldi kómu þeir til konungsbús þess, er Þorgeirr réð fyrir; bauð Þorgeirr Steini þar at vera um nóttina, ok spurði, hverju gegndi um farar hans. Steinn bað hann fá sér hest ok sleða með; sá hann, at þar var heim ekit korni. Þorgeirr segir: Eigi veit ek, hvernug af stendst um för þína, hvárt þú ferr nökkut í konungs leyfi; þótti mér fyrra dags ekki mjúkt fara orð milli ykkar konungs. Steinn mælti: Þótt ek sjá at engu sjálfráðr fyrir konungi, þá skal ek ekki svá fyrir þrælum hans. Brá hann sverði, ok drap hann

síðan ármanninn. En hann tók hestinn, ok bað sveininn hlaupa á bak, en Steinn settist í sleðann; fóru þá veginn; óku nóttina alla; fóru þeir ferðar sinnar, til þess er þeir kómu ofan á Mœri í Súrnadal. Síðan fá þeir sér flutningar yfir fjörðu. Fór hann sem ákafligast. Ekki sögðu þeir mönnum víg þetta, þar sem þeir kómu, en kölluðust vera konungsmenn. Féngu þeir forbeina góðan, hvar sem þeir kómu. Þeir kómu at kveldi eins dags í Gizka til bús Þorbergs Árnasonar. Var hann eigi heima, en kona hans var heima Ragnhildr, dóttir Erlings Skjálgssonar. Fékk Steinn þar allgóðar viðtekjur, því at þar váru áðr kunnleikar miklir með þeim. Sá atburðr hafði áðr orðit, þá er Steinn hafði farit af Íslandi, átti hann þá sjálfr skip þat, er hann kom af hafi utan at Gizka, ok lágu þar við eyna, þá lá Ragnhildr ok skyldi léttari verða ok var allþungt haldin, en prestr var engi í eyjunni ok engi nær. Var þá komit til kaupskipsins ok spurt at, ef þar væri prestr nökkurr; þar var einn prestr á skipi, er Bárðr hét, vestfirzkr maðr, úngr ok lærðr heldr lítt. Sendimenn báðu prest fara með sér til húss. Honum þótti sem þat mundi vera vandi mikill, en vissi fákunnandi sína ok vildi eigi fara. Þá lagði Steinn orð til við prest ok bað hann fara. Prestr svarar: Fara mun ek, ef þú ferr með mér; þykki mér traust at því til umráða. Steinn segir, at hann vill víst þat til leggja. Síðan fara þeir til bœjarins ok þar til, er Ragnhildr var. Litlu síðar fœddi hon barn; þat var mær, ok þótti heldr úmáttuligt. Þá skírði prestr barnit, en Steinn hélt meyjunni undir skírn; ok hét sú mær Þóra. Steinn gaf meyjunni fingrgull. Ragnhildr hét Steini vináttu sinni fullkominni, ok hann skyldi þangat koma á hennar fund, ef hann þœttist hennar liðsemdar þurfa. Steinn segir svá, at hann mundi eigi fleirum meybörnum undir skírn halda; ok skildust þau at svá búnu. En nú var þar komit, er Steinn heimti þessi vilmæli at Ragnhildi, ok segir, hvat hann hefir hent, ok svá þat, at hann mun hafa orðit fyrir reiði konungs. Hon segir svá, at máttr

skal at magni um liðveizlu hennar, bað hann þaðan bíða Þorbergs, skipaði honum hit næsta Eysteini orra syni sínum. Hann var þá 12 vetra gamall. Steinn gaf gjafir þeim Ragnhildi ok Eysteini. Þorbergr hafði spurt alt um farar Steins, fyrr en hann kvæmi heim, ok var hann heldr úfrýnn. Ragnhildr gékk til máls við hann, ok segir honum um farar Steins, ok bað hann taka við Steini ok sjá á mál hans. Þorbergr svarar: Ek hefi spurt, segir hann, at konungr hefir eiga látit örvarþing eptir Þorgeir, ok Steinn er útlagr gerr; svá þat, at konungr er hinn reiðasti; ok kann ek mér meiri svinnu en at takast á hendr einn útlendan mann ok hafa þar fyrir reiði konungs; láttu Steinn fara í brott héðan sem skjótast. Ragnhildr svarar, segir at þau mundu bæði í brott fara, eða bæði þar vera. Þorbergr bað hana fara, hvert er hon vildi: vænti ek þess, segir hann, þótt þú farir, at þú komir skjótt aptr, því at hér munu vera metorð þín mest. Þá gékk fram Eysteinn orri sonr þeirra; hann mælti, ok segir svá, at hann mun eigi eptir vera, ef Ragnhildr fœri í brott. Þorbergr segir, at þau lýstu mikla þrágirni ok ákaflyndi í þessu: ok er þat nú vænst, segir hann, at þit ráðit þessu, er þó þykkir ykkr allmiklu skipta; en ofmjök er þér ættgengt, Ragnhildr, at virða lítils orð Ólafs konungs. Ragnhildr mælti: Ef þér vex allmjök fyrir augum at halda Stein, þá far þú sjálfr með honum á fund Erlings föður míns, eða fá honum þat föruneyti, er hann komist þangat í friði. Þorbergr segir, at hann mun ekki Stein þangat senda; ok mun Erlingi þó œrit mart til handa bera, þat er konungi sé misþokki á. Var Steinn þar um vetrinn. En eptir jól kómu til Þorbergs sendimenn konungs með þeim orðum, at Þorbergr skal koma á fund hans fyrir miðja föstu; ok er lagt ríkt við þessa orðsending. Þorbergr bar þat fyrir vini sína, ok leitaði ráðs, hvárt hann skyldi á þá hættu leggja, at fara á fund konungs at svá förnu máli; en fleiri löttu, ok kölluðu þat ráð, at láta fyrr Stein af höndum en fara á vald konungs. Þorbergr var hins

fúsari, at leggjast eigi ferð undir höfuð. Nökkuru síðar fór Þorbergr til fundar við Finn bróður sinn, ok bar þetta mál fyrir hann, ok bað hann til farar með sér. Finnr svarar, at honum þótti ilt ofkvæni slíkt, at þora eigi fyrir konu sinni at halda einörð við lánardróttin sinn. Kost muntu eiga, segir Þorbergr, at fara eigi; en þó ætla ek, at þú letist meir fyrir hræzlu sakir en hollostu við konung. Skildust þeir reiðir. Síðan fór Þorbergr á fund Árna Árnasonar bróður síns, ok segir honum þetta mál svá búit, ok bað hann fara með sér til konungs. Árni segir: Undarligt þykki mér um þik, svá vitran mann ok fyrirleitinn, er þú skalt rasat hafa í svá mikla úhamingju, ok hafa fengit konungs reiði, þar er engi bar nauðsyn til; þat væri nökkur várkunn, at þú héldir frænda þinn eða fóstbróður, en þetta alls engi, at hafa tekizt á hendr mann íslenzkan, ok halda útlaga konungs, ok hafa nú þik í veði ok alla frændr þína. Þorbergr segir: Svá er sem mælt er, einn er aukvisi ættar hverrar; sú úhamingja föður míns er mér auðsæst, hversu honum glapnaði sona eign, er hann skyldi fá þann síðast, er engi líkindi hefir várrar ættar, ok dáðlauss er; mundi þat sannast, ef mér þœtti eigi við móður mína skömm mælt, at ek munda þik aldrigi kalla várn bróður. Sneri þá Þorbergr í brott ok fór heim, ok var heldr úkátr. Síðan sendi hann orð norðr til Þrándheims á fund Kálfs bróður síns, ok bað hann koma til Agðaness móti sér. Ok er sendimenn hittu Kálf, þá hét hann ferðinni, ok hafði engi orð fyrir. Ragnhildr sendi menn austr á Jaðar til Erlings föður síns, ok bað hann senda sér lið. Þaðan fóru synir Erlings, Sigurðr ok Þórir, ok hafði hvárr þeirra tvítugsessu, ok á 9 tigi manna. En er þeir kómu norðr til Þorbergs, þá tok hann við þeim sem bezt ok feginsamligast. Bjóst hann þá til farar, ok hafði Þorbergr tvítugsessu. Fóru þeir þá norðr leið sína. Ok er þeir kómu (við Þrándheims mynni), þá lágu þar fyrir Finnr ok Árni, brœðr Þorbergs, með tvær tvítugsessur. Fagnaði Þorbergr vel

brœðrum sínum, ok segir, at þá hefði þeir tekit brýningunni. Finnr kvað þess sjaldan hafa þurft við sik. Síðan fóru þeir með liði því öllu norðr til Þrándheims, ok var þar Steinn í för með þeim. Ok er þeir kómu til Agðaness, þá var þar fyrir Kálfr Árnason, ok hafði hann tvítugsessu vel skipaða. Fóru þeir með því liði inn til Niðarhólms, ok lágu þar um nóttina. Eptir um morgininn áttu þeir tal sitt. Vildi Kálfr ok synir Erlings, at þeir fœri öllu liðinu inn til bœjarins, ok léti þá skeika at sköpuðu. En Þorbergr vildi, at fyrst væri með vægð farit, ok láta boð bjóða. Samþyktist Finnr því ok Árni. Var þá þat afráðit, at þeir Finnr ok Árni fóru fyrst til fundar við Ólaf konung, fáir menn saman. Konungr hafði þá spurt áðr um fjölmenni þat, er þeir höfðu, ok var hann heldr styggr í rœðunni þeirra. Finnr bauð boð fyrir Þorberg, ok svá fyrir Stein; bauð hann, at konungr skyldi fé gera svá mikit sem hann vildi, en Þorbergr hafa landsvist ok veizlur sínar, Steinn lífs grið ok lima. Konungr svarar: Svá lízt mér sem þessi för muni vera heiman ger, at þér munit nú þykkjast hafa hálf ráð við mik eða meir; en þess mun mik sízt vara af yðr brœðrum, at þér mundut með her fara móti mér; kenni ek ráð þessi, er þeir Jaðarbyggjar munu hafa upphafit; en ekki þarf mér fé bjóða. Þá segir Finnr: Ekki höfum vér brœðr fyrir þá sök haft liðsamnað, at vér munim úfrið bjóða yðr, konungr; heldr berr hitt til, at vér viljum yðr, konungr, fyrst bjóða vára þjónostu; en ef þér neitit, ok ætlit Þorbergi nökkura afarkosti, þá munu vér fara allir með lið þat, er vér höfum, á fund Knúts hins ríka. Þá leit konungrinn við honum ok mælti: Ef þér brœðr vilit veita mér svardaga til þess, at fylgja mér innanlands ok utanlands ok skiljast eigi við mik, nema mitt lof ok leyfi sé til, eigi skulut þér leyna mik, ef þér vitut mér ráðin svikræði, þá vil ek taka sætt af yðr brœðrum. Síðan fór Finnr aptr til liðs síns, ok sagði þessa kosti, er konungr hafði gert þeim. Bera þeir nú saman ráð sín; segir Þorbergr,

at hann vill þenna kost fyrir sína hönd: em ek úfúss, segir hann, at flýja af eignum mínum ok sœkja til útlendra höfðingja; ætla ek mér munu ávalt at sœmd at fylgja Ólafi konungi ok vera þar sem hann er. Þá segir Kálfr: Enga eiða mun ek vinna konungi, en vera þá eina hríð með konungi, er ek held veizlum mínum ok öðrum metorðum, ok konungr vill vera vinr minn; ok er þat minn vili, at svá gerim vér allir. Finnr svarar: Til þess mun ek ráða, at láta Ólaf konung einn ráða skildögum milli okkar. Árni Árnason segir svá: Ef ek em ráðinn til at fylgja þér, Þorbergr bróðir, þóttu vilir berjast við konung, þá skal ek eigi við þik skiljast, ef þú tekr betra ráð; ok mun ek fylgja ykkr Finni ok taka þann kost, sem þit sét ykkr til handa. Géngu þeir þá þrír brœðr á eitt skip, Þorbergr, Finnr ok Árni, ok reru inn til bœjar, ok síðan géngu þeir á konungs fund. Fór þá fram þetta sáttmál, at þeir brœðr svörðu konungi eiða. Þá leitaði Þorbergr Steini sættar við konung. En konungr svarar, at Steinn skyldi fara í friði fyrir honum, hvert er hann vildi: en eigi mun hann með mér vera síðan, segir hann. Þá fóru þeir Þorbergr út til liðsins. Fór þá Kálfr inn á Eggju, en Finnr fór til konungs, en Þorbergr ok annat lið þeirra fór heim suðr. Steinn fór suðr með sonum Erlings. En um várit snemma fór hann vestr til Englands, en síðan til handa Knúti hinum ríka, ok var með honum lengi í góðu yfirlæti.

149. *Ferð Finns Árnasonar á Hálogaland.*

Þá er Finnr Árnason hafði litla hríð dvalizt með Ólafi konungi, var þat einnhvern dag, at konungr kallar Finn til máls við sik, ok enn fleiri menn, þá er hann var vanr at hafa við ráðagerðir sínar. Þá tók konungr til máls, ok segir svá: Sú ráðagerð staðfestist í skapi mér, at ek ætla í vár at bjóða út leiðangri af landi öllu, bæði at liði ok at skipum, ok fara síðan með her þann allan, er ek má til fá, í mót Knúti hinum ríka; því at ek veit

um tilkall þat, er hann hefir upphafit til ríkis í hendr mér, at hann mun eigi ætla at hafa þat fyrir hégómamál. Nú er þér þat at segja, Finnr Árnason, at ek vil, at þú farir sendiferð mína norðr á Hálogaland, ok hafir þar útboð, ok bjóðir út almenningi at liði ok at skipum, ok stefnir því liði til móts við mik til Agðaness. Síðan nefndi konungr aðra menn til, ok sendi suma inn í Þrándheim, en suma suðr í land, svá at hann lét þetta boð fara um alt land. Þat er at segja frá för Finns, at hann hafði skútu, ok á nær 30 manna. En er hann var búinn, fór hann ferðar sinnar, til þess er hann kom á Hálogaland. Þá stefndi hann þing við bœndr; bar þá upp erendi sitt, ok krafði leiðangrs. Bœndr áttu í heraði skip stór leiðangrsför; skipuðust þeir við orðsending konungs ok bjoggu skip sín. En er Finnr sótti norðr á Hálogaland, þá átti hann þing, en sendi menn sína nökkura at krefja útboðsins, þar er honum sýndist. Finnr sendi menn í Bjarkey til Þóris hunds, lét þar krefja leiðangrs, sem annarsstaðar. En er Þóri kómu boð konungs, þá bjóst hann til ferðar, ok skipaði af húskörlum sínum skip þat, er hann hafði haft áðr um sumarit til Bjarmalands; bjó þat með sínum eins kostnaði. Finnr stefndi saman Háleygjum í Vágum, öllum þeim er norðr váru þaðan. Kom þar saman um várit lið mikit, ok biðu allir til þess, er Finnr kom norðan. Var þar þá ok kominn Þórir hundr. En er Finnr kom, þá lét hann þegar blása til húsþings leiðangrsliði öllu. En á þingi því sýndu menn vápn sín; svá var þá ok rannsakat útboðit í hverri skipreiðu. En er þat var greitt, þá mælti Finnr: Þik vil ek at þessu kveðja, Þórir hundr, hver boð viltu bjóða Ólafi konungi fyrir aftöku Karla hirðmanns hans, eða fyrir rán þat, er þú tókt fé konungs norðr í Lengjuvík? Nú hefi ek umboð konungs til þessa máls; en ek vil nú vita svör þín. Þórir litaðist um, ok sá til hvárrartveggju handar sér standa marga menn alvápnaða; kendi þar Gunnstein ok fjölda annarra frænda Karla. Þá mælti Þórir: Skjót eru boð

mín, Finnr, at ek vil mál alt festa á konungs vald, þat er honum þykkir at við mik. Finnr svarar: Hitt er nú vænst, at þér sé minni virðingar af unt; því at nú mun verða at festa minn dóm á, ef sættast skal. Þórir segir: Þá ætla ek enn allvel komit mínu máli, ok skal þat ekki undan draga. Gékk þá Þórir fram til festu, ok skildi Finnr þat mál fyrir alt. Síðan segir Finnr upp sættina, at Þórir skyldi gjalda konungi 10 merkr gulls, en Gunnsteini ok þeim frændum aðrar 10 merkr, en fyrir rán ok féskaða hinar þriðju 10 merkr, en gjalda upp nú þegar, segir hann. Þórir segir: Þetta er mikit fégjald. Hinn er annarr kostr, at lokit sé sætt allri, segir Finnr. Þórir segir, at Finnr mundi ljá honum þeirra fresta, at hann leitaði lána af sveitungum sínum. Finnr bað hann gjalda þar í stað, ok þó umfram, at Þórir skyldi fram selja menit þat hit mikla, er hann tók af Karla dauðum. Þórir kvaðst ekki men hafa tekit. Þá gékk fram Gunnsteinn ok sagði, at Karli hafði men á hálsi, þá er þeir skildust: en þá var í brott, er vér tókum lík hans. Þórir segir, at hann hefði ekki huga leitt um men þat: en þótt vér hefðim nökkut men, þá mun þat heima liggja í Bjarkey. Þá setti Finnr spjótsoddinn fyrir brjóst Þóri, ok segir, at hann skyldi þá fram selja menit. Þórir tók þá menit af hálsi sér ok seldi Finni. Síðan sneri Þórir í brott ok gékk út á skip sitt. Finnr gékk eptir honum út á skipit, ok mart manna með honum. Gékk Finnr eptir skipinu, ok tóku þeir upp rúmin. En við siglu sá þeir undir þiljum niðri tunnur tvær miklar, svá at þeim þótti mikil furða at. Finnr spurði, hvat í tunnum þeim var. Þórir segir, at þar lá í drykkr hans. Finnr mælti: Hví gefr þú oss eigi at drekka, félagsmaðr, svá mikinn drykk sem þér hafit? Þórir mælti við mann sinn, at renna skyldi or tunnunni í bolla. Síðan var þeim Finni gefit at drekka, ok var þat hinn bezti drykkr. Þá bað Finnr Þóri reiða féit. Þórir gékk eptir skipinu fram ok aptr, ok talaði við menn ymsa. Finnr kallaði, bað hann bera fram féit.

Þórir bað hann ganga upp á land, ok kvaðst þar mundu greiða. Þá gékk Finnr á land upp ok hans menn. Þá kom þar Þórir ok greiddi silfr; var þar reitt or einum sjóð 10 merkr vegnar. Þá lét hann fram knýtiskauta marga; var í sumum mörk vegin, sumum hálf, eða aurar nökkurir. Þá mælti Þórir: Þetta er lánfé, er ymsir menn hafa lét mér; því at uppi ætla ek skotsilfr mjök, þat er ek á. Síðan gékk Þórir á skip út, en er hann kom aptr, reiddi hann silfr smám ok smám. Þá leið á daginn. En þegar er þinginu sleit, þá géngu menn til skipa sinna ok bjoggust til brottlögu; tóku þá menn at sigla, þegar er búnir váru; kom þá svá, at flestir menn höfðu siglt. Sá Finnr þá, at þyntist liðit um hann; kölluðu menn þá á hann ok báðu hann verða búinn. Var þá enn eigi greiddr einn þriðjungr fjárins. Þá mælti Finnr: Seint gengr nú, Þórir, greizlan; sé ek, at þér þykkir mikit fyrir at greiða féit; skal nú ok kyrt láta vera fyrst; skaltu nú gjalda konungi þat er eptir er. Stóð þá Finnr upp ok sneri brott. Þórir segir: Vel þykki mér þat, Finnr, at vit skilim; en vilja skal ek til hafa at gjalda þessa skyld svá, at konungi þykki eigi vargoldit, ok báðum ykkr. Þá gékk Finnr til skips síns, ok sigldi fram eptir liði sínu. Þórir verðr seint búinn or höfninni. En er segl þeirra kom upp, þá héldu þeir út um Vestfjörð ok síðan á haf út, ok svá suðr með landi, at sær var í miðjum hlíðum eða stundum vatnaði land; lét svá ganga suðr, alt þar til er hann sigldi í Englandshaf ok kom fram á Englandi; fór síðan á fund Knúts konungs, ok tók hann vel við honum. Kom þá þat upp, at Þórir hafði þar of lausafjár, hafði þar þat fé alt, er þeir höfðu tekit á Bjarmalandi hvárirtveggju ok Karli; en í tunnum þeim hinum miklum þá var þar botn skamt frá hinum botni, ok var þar í millum drykkr; en tunnan sjálf hvártveggi var full af grám skinnum ok bjór ok safala. Var Þórir þá með Knúti konungi. Finnr Árnason fór með liði því til Ólafs konungs, segir honum alt frá ferð sinni, ok svá þat, at

hann kvaðst hyggja, at Þórir var or landi farinn ok vestr til Englands á fund Knúts hins ríka: ok ætla ek hann munu vera oss allúþarfan. Konungr segir: Trúi ek því, at Þórir mun vera oss úvinr, ok þykki mér hann ávalt betri firr mér en nærr.

150. *Deila Háreks ok Ásmundar Grankelssonar.*

Ásmundr Grankelsson hafði verit þann vetr á Hálogalandi í sýslu sinni, ok var heima með feðr sínum Grankeli. Þar liggr til hafs út ver, er bæði var sela at veiða ok fugla, eggver ok fiskver, ok þat hafði legit at fornu fari til bœjar þess, er Grankell átti. En Hárekr or Þjóttu veitti þar tilkall; var þá svá komit, at hann hafði haft af verinu öll gögn nökkur misseri. En þá þóttist Ásmundr ok þeir feðgar hafa traust konungs til allra réttra mála. Fóru þeir feðgar þá báðir um várit á fund Háreks, ok segja honum orð ok jartegnir Ólafs konungs, at Hárekr skyldi láta af tilkalli um verit. Hárekr svarar því þungliga, segir, at Ásmundr fór til konungs með slíku rógi ok öðru; hefi ek öll sannindi til míns máls; skyldir þú, Ásmundr, kunna at ætla þér hóf, þótt þú þykkist nú mikill fyrir þér, er þú hefir konungs traust; er svá ok, ef þér skal hlýða at drepa suma höfðingja ok gera at úbótamönnum, en ræna oss, er enn þóttumst fyrrmeir kunna at halda til fulls, þó at oss væri jafnbornir menn; en nú er þat allfjarri, at þér sét jafnaðarmenn mínir fyrir ættar sakir. Ásmundr svarar: Þess kenna margir af þér, Hárekr, at þú ert frændstórr ok ofreflismaðr; sitja margir um skörðum hlut fyrir þér; en þó er þat nú líkligast, at þú, Hárekr, verðir í annan stað til at leita at hafa fram újafnað þinn en við oss, eða taka svá mjök aflaga, sem þetta er. Skildust þeir síðan. Hárekr sendi húskarla sína 10 eða 12 með róðrarferju nökkura mikla. Þeir fóru í verit, tóku þar allskonar veiðifang ok hlóðu ferjuna. En er þeir váru brottbúnir, þá kom þar at þeim Ásmundr Grankelsson með 30 manna,

ok bað þá laust láta fang þat alt. Húskarlar Háreks svöruðu um þat heldr úbrátt. Síðan veittu þeir Ásmundr þeim atgöngu. Kendi þá liðsmunar; váru húskarlar Háreks sumir barðir, sumir særðir, sumir á kaf fœrðir, ok fengr allr í brott borinn af skipi þeirra, ok höfðu þeir Ásmundr þat með sér. Kómu húskarlar Háreks heim við svá búit, ok sögðu Háreki frá ferð sinni. Hann svarar: Tíðindi þykkja nýnæmi öll; þetta hefir eigi fyrr gert verit, at berja menn mína. Var þat mál kyrt, ok lagði Hárekr eigi orð í ok var hinn kátasti. Hárekr lét búa um várit snekkju tvítugsessu, ok skipaði húskörlum sínum; ok var þat skip allvel búit bæði at mönnum ok öllum reiða. Fór Hárekr um várit í leiðangr. En er hann fann Ólaf konung, þá var ok þar fyrir Ásmundr Grankelsson. Þá kom konungr á stefnulagi með Háreki ok Ásmundi, ok sætti hann þá; var festr á konungs dómr. Síðan lét Ásmundr fram flytja vitni til þess, at Grankell hafði átt verit. Dœmdi konungr eptir því. Váru þá sköкk málaefni; urðu bótalausir húskarlar Háreks, en dœmt verit til handa Grankeli. Hárekr segir, at honum var skammlaust at hlíta konungs dómi, hvernug er mál þat skipaðist síðan.

151. *Saga Þórodds.*

Þóroddr Snorrason hafði dvalizt í Noregi at ráði Ólafs konungs, þá er Gellir Þorkelsson fékk leyfi at fara til Íslands, svá sem fyrr var ritat, ok var hann þá með Ólafi konungi, ok undi illa úfrelsi því, er hann skyldi eigi fara ferða sinna, þannug er hann vildi. Öndurðan vetr, þann er Ólafr konungr sat í Niðarósi, lýsti konungr því, at hann vill menn senda til Jamtalands at heimta skatt. En til farar þeirrar váru menn úfúsir; því at af lífi váru teknir sendimenn Ólafs konungs, þeir er hann hafði fyrr sent, Þrándr hvíti ok þeir 12 saman, svá sem fyrr var ritat, ok höfðu Jamtr síðan haldizt í lýðskyldu við Svíakonung. Þóroddr Snorrason bauðst til þeirrar farar, því at hann hirði þá allítt, hvat yfir hann gékk, ef hann fœri

sjálfráði. Þat þektist konungr, ok fóru þeir Þóroddr 12 saman. Þeir kómu fram austr á Jamtalandi, ok sóttu heim þann mann, er Þórarr er nefndr. Hann var þar lögmaðr ok metorðamaðr mestr. Þeir féngu þar góðar viðtökur. En er þeir höfðu þar dvalizt litla hríð, þá báru þeir upp erendi sín fyrir Þórar. Hann segir, at fyrir þeim svörum réðu engum mun miðr en hann aðrir landsmenn ok höfðingjar, ok kvað þings skyldu til kveðja. Var svá gert, at þingboð var uppskorit ok stefnt þing fjölment. Fór Þórarr til þings, en sendimenn dvöldust meðan at hans. Þórarr bar upp mál þetta fyrir alþýðu; en þat kom á samt með öllum, at þeir vildu engan skatt gjalda Noregs konungi; en sendimennina vildu sumir hengja láta, en sumir láta þá hafa til blóts. En hitt var afráðit, at þeim skyldi halda þar, til þess er sýslumenn Svíakonungs kœmi þar; skyldu þeir þá stafa fyrir þeim slíkt er þeir vildi með ráði landsmanna, en gera hitt yfirbragð á, at sendimenn væri vel haldnir, ok þeir væri fyrir því dvaldir, at þeir skyldi skattsins bíða, ok skyldi skipta þeim á vistir tveim ok tveim saman. Þóroddr var með annan mann at Þórars. Þar var jólaveizla mikil ok samburðaröl. Margir váru bœndr þar í þorpinu, ok drukku þeir allir samt um jólin. Annat þorp var þaðan skamt; þar bjó mágr Þórars, ríkr ok auðigr; hann átti sér son roskinn. Þeir mágar skyldu drekka hálf jól at hvárs þeirra, ok fyrr at Þórars. Þeir mágar drukkust á, en Þóroddr ok bóndason, ok var kappdrykkja, ok um kveldit kappmæli ok mannjafnaðr með Norðmönnum ok Svíum, ok því næst um konunga þeirra, bæði þá, er fyrr höfðu verit, ok þessa, er nú váru, ok svá þau skipti, er verit höfðu landa í milli í manndrápum ok ránum, þeim er verit höfðu milli landa. Þá mælti búandason: Ef várir konungar hafa fleiri menn látit, þá munu sýslumenn Svíakonungs jafna þat með 12 manna fjörvi, þá er þeir koma sunnan eptir jólin; ok vitut þér úgerla, veslir menn, til hvers þér erut dvaldir. Þóroddr hugsaði sitt mál, ok margir drógu glott

at ok fundu þeim hneyxliyrði, ok svá konungi þeirra. Fór þat þá úleynt, er ölit mælti með þeim Jamtum, er Þóroddr hafði áðr ekki grunat. Eptir um daginn tóku þeir Þóroddr öll klæði sín ok vápn, ok lögðu sér til handargagns. Eptir um nóttina, er menn váru sofnaðir, hljópu þeir braut til skógar. Um morguninn eptir, er menn urðu varir við brauthlaup þeirra, fóru menn eptir þeim með sporhunda, ok hittu þá í skógi, þar er þeir höfðu fólgizt, ok höfðu þá heim ok í skemmu. Þar var gröf djúp; váru þeir þar í látnir, ok hurð læst fyrir; höfðu þeir lítinn mat ok engi klæði nema sín. Ok er kómu mið jól, fór Þórarr ok allir frelsingjar með honum til mágs hans; skyldi hann þar drekka hinn efra hlut jólanna. Þrælar Þórars skyldu gæta grafarinnar. En þeim var þá ætlaðr gnógr drykkr, en þeir stiltu lítt drykkjunni, ok gerðu sik ölóða þegar um kveldit. En er þeir þóttust fulldruknir, þá mæltu þeir sín í milli, er mat skyldu fœra grafarmönnum, at þá skyldi ekki skorta. Þóroddr kvað kvæði ok skemti þeim þrælunum; er þeir kváðu hann mundu vera virktamann, ok gáfu honum kerti mjök mikit ok log á. Þá kómu þeir þrælarnir út, er áðr váru inni, ok kölluðu ákafliga, at hinir skyldu inn fara. En þeir váru hvárirtveggju ölóðir, svá at þeir luku hvárki aptr gröfina né skemmuna. Þá ristu þeir Þóroddr í sundr í strengi feldi sína ok knýttu saman ok gerðu hnoða af endanum ok köstuðu upp á skemmugólfit. Þat vafðist um örkufót einn ok varð fast. Þeir leituðu þá til upp at fara; lypti Þóroddr förunaut sínum upp, til þess er hann stóð á öxlum honum; síðan las hann sik upp í gegnum glugginn. Þá skorti eigi reip í skemmunni, ok lét hann ofan síga móti Þóroddi. En er hann skyldi draga Þórodd upp, þá fékk hann hvergi komit honum. Þá mælti Þóroddr, at hann skyldi kasta reipinu yfir bita þann, er var í húsinu, en gera lykkju á endanum, bera þar í viðu ok grjót, svá at þat væri meir en jafnvægi hans. Hann gerði svá. Fóru þá sigin ofan í gröfina, en Þóroddr upp. Þeir tóku sér

klæði í skemmunni, sem þeir þurftu. Þar váru inni hreinstökur nökkurar, ok skáru þeir af fitjarnar ok bundu öfgar undir fœtr sér. En áðr þeir fœri brott, þá lögðu þeir eld í kornhlöðu mikla, er þar var, ok hljópu síðan í brott í niðamyrkri. Hlaðan brann, ok mart annarra húsa í þorpinu. Þeir Þóroddr fóru alla nótt á eyðimörk, ok fálust at degi. Um morgininn var saknat þeirra. Var þá farit með sporhunda at leita þeirra á alla vega frá bœnum; en hundarnir röktu sporin aptr til bœjarins, því at þeir kendu af hreinsfitjunum ok röktu þangat sporit, sem klaufirnar höfðu vitat af hreinsfitjunum; ok varð ekki leitat þeirra. Þeir Þóroddr fóru lengi á eyðimörkum, ok kómu eitt kveld at litlum húsabœ ok géngu þar inn. Þar sat inni karlmaðr ok kona við eld; nefndist hann Þórir, ok sagði, at sú var kona hans, er þar sat, ok svá, at þau áttu húsakot þat. Bauð bóndi þeim þar at vera, en þeir þágu þat. Hann sagði þeim, at því var hann þar kominn, at hann hafði flýit or bygðinni fyrir víga sakir. Var þeim Þóroddi unninn góðr beini; mötuðust þau öll við eldinn. Síðan var búit um þá Þórodd þar í seti, ok lögðust þeir til svefns. En þá var enn logi á eldinum. Þá sá Þóroddr, at þar gékk fram maðr or öðru húsi, ok hafði hann engan mann sét jafnmikinn. Sá maðr hafði skarlatsklæði, búin gullhlöðum, ok var hinn vegligsti sýnum. Þóroddr heyrði, at hann ávítaði þau um þat, er þau tóku við gestum, en höfðu varla sér matbjörg. Húsfreyja svarar: Ver þú eigi reiðr, bróðir; sjaldan hefir þetta at móti borit; veittu þeim heldr nökkura gagnsmuni, því at þú ert betr til fœrr en vit. Þóroddr heyrði þann mikla mann nefndan Arnljót gellina, ok svá, at húsfreyja var systir hans. Þóroddr hafði heyrt getit Arnljóts, ok þat með, at hann var hinn mesti stigamaðr ok illvirki. Sváfu þeir Þóroddr um nóttina, því at þeir váru mœddir áðr af göngu. En er lifa mundi þriðjungr nætr, þá kom þar Arnljótr, bað þá upp standa ok búast ferðar sinnar. Þeir Þóroddr stóðu þegar upp ok klæddust; var þeim

gefinn dagverðr. Síðan fékk Þórir skíð hvárumtveggja þeirra. Arnljótr réðst til ferðar með þeim; steig hann á skíð; þau váru bæði breið ok löng. En þegar er Arnljótr laust við geislinum, þá var hann hvar fjarri þeim. Þá beið hann ok mælti, at þeir mundu hvergi komast at svá búnu; bað þá stíga á skíðin með sér. Þeir gerðu svá. Fór Þóroddr nærri honum, ok hélt sér undir belti Arnljóts, en förunautr Þórodds hélt honum. Skreið Arnljótr þá svá hart, sem hann fœri lauss. Þeir kómu til sáluhúss nökkurs, er þriðjungr var af nótt, drápu sér þar eld ok bjoggu til matar. En er þeir mötuðust, þá mælti Arnljótr, bað þá engu niðr kasta af matnum, hvárki beinum né mola. Arnljótr tók or serk sínum silfrdisk einn ok mataðist þar af. En er þeir váru méttir, þá hirði Arnljótr leifar þeirra. Síðan bjoggust þeir til rekna. Í annan enda hússins var lopt uppi á þvertrjám; fóru þeir Arnljótr upp á loptit ok lögðust þar til svefns. Arnljótr hafði höggspjót mikit, ok var gullrekinn falrinn, en skaptit svá hátt, at tók hendi til falsins, en hann var sverði gyrðr. Þeir höfðu bæði vápn sín ok klæði uppi á loptinu hjá sér. Arnljótr bað þá vera hljóðsama. Hann lá fremstr á loptinu. Litlu síðar kómu þar til hússins menn 12; þat váru kaupmenn, er fóru til Jamtalands með varning sinn. En er þeir kómu í húsit, gerðu þeir um sik glaum mikinn ok váru kátir; gerðu fyrir sér elda stóra. En er þeir mötuðust, þá köstuðu þeir út beinum öllum. Síðan bjoggust þeir til rekna, ok lögðust niðr í seti þar við eldinn. En er þeir höfðu litla hríð sofit, þá kom þar til hússins tröllkona mikil. En er hon kom inn, sópaðist hon um fast, tók beinin ok alt þat, er henni þótti ætt, ok sló í munn sér; síðan greip hon mann, þann er næst henni var, reif ok sleit allan í sundr ok kastaði á eldinn. Þá vöknuðu þeir aðrir ok við illan draum ok hljópu upp. En hon fœrði til heljar hvern at öðrum, svá at einn var eptir á lífi. Hljóp sá innar undir lopt ok kallaði til hjálpar sér, ef nökkut væri þess í loptinu, er honum mundi duga. Arnljótr

seildist til hans ok tók í herðar honum ok kipti honum upp í loptit. Þá slóst hon fram at eldinum ok tók at eta mennina, þá er steiktir váru. Þá stóð Arnljótr upp ok greip höggspjót sitt ok setti milli herða henni, svá at út hljóp oddrinn um brjóstit. Hon brá við hart ok kvað við illiliga ok hljóp út. Arnljóti varð laust spjótit, ok hafði hon þat með sér á brott. Arnljótr gékk til ok ruddi út hrænum manna, setti fyrir skálann hurð ok gætti; því at hon hafði þat alt frá brotit, er hon gékk út. Sváfu þeir þá þat er eptir var nætrinnar. En er lýsti, stóðu þeir upp, ok átu þá fyrst dagverð sinn. En er þeir höfðu matazt, mælti Arnljótr: Nú munu vér hér skiljast; skulut þér nú fara eptir akbraut þessi, er þeir fóru í gær hingat kaupmenninir; en ek vil leita spjóts míns; mun ek hafa at verkkaupi þat, er mér þykkir fénýtt af fé því, er þessir menn hafa átt; skaltu, Þóroddr, bera Ólafi konungi kveðju mína, ok seg honum þat, at hann er svá maðr, at mér er mest forvitni at hitta; en kveðja mín mun honum þykkja enskis verð. Tók hann upp silfrdiskinn ok strauk með dúknum, ok mælti: Færðu konungi disk þenna, seg, at þat er kveðja mín. Síðan bjoggust þeir til ferðar hvárirtveggju, ok skildust þeir at svá búnu. Fór Þóroddr ok þeir förunautar, ok svá sá maðr, er undan hafði komizt af þeim förunautum kaupmönnum. Fór Þóroddr til þess, er hann fann Ólaf konung í kaupangi, ok sagði honum alt frá ferðum sínum, bar honum kveðju Arnljóts ok færði honum silfrdiskinn. Konungr segir, at þat var illa, er Arnljótr hafði eigi farit á konungs fund: ok er skaði mikill, er svá ilt skyldi leggjast fyrir svá góðan dreng ok merkiligan mann. Þóroddr var síðan með Ólafi konungi þat er eptir var vetrar, ok fékk þá leyfi af honum at fara til Íslands um sumarit eptir. Skildust þeir Ólafr konungr þá með vináttu.

152. *Útboð Ólafs konungs.*

Ólafr konungr bjóst um várit or Niðarósi; ok dróst

lið at honum mikit, bæði þar or Þrándheimi ok svá norðan or landi. En er hann var búinn ferðar sinnar, þá fór hann með liðinu fyrst suðr á Mœri ok heimti þar saman leiðangrslið, ok svá or Raumsdal. Síðan fór hann á Sunnmœri. Hann lá lengi í Hereyjum ok beið liðs síns; átti þá optliga húsþing. Kom þar mart til eyrna honum, þat er honum þótti umráða þurfa. Þat var á einu húsþingi, er hann átti, at hann hafði þat mál í munni, sagði frá mannskaða, þeim er hann hafði látit af Færeyjum: en skattr, sá er þeir hafa mér heitit, þá kemr ekki fram. Nú ætla ek enn þangat menn at senda eptir skattinum. Veik konungr þessu máli nökkut til ymissa manna, at til þeirrar ferðar skyldu ráðast. En þar kómu þau svör í mót, at allir menn töldust undan förinni. Þá stóð upp maðr á þinginu mikill ok allvörpuligr; sá hafði rauðan kyrtil, hjálm á höfði, gyrðr sverði, höggspjót mikit í hendi. Hann tók til máls: Þat er satt at segja, kvað hann, at hér er mikill munr manna; þér hafit konung góðan, en hann drengi illa, er neikvæðit sendiför eina, er hann býðr yðr, en hafit þegit áðr af honum vingjafir ok marga sœmiliga hluti; en ek hefi verit hér til engi vinr konungs þessa, hefir hann ok verit úvinr minn; telr hann, at sakar sé til þess. Nú vil ek bjóða þér, konungr, at fara för þessa, ef ekki eru vildari föng á. Konungr svarar: Hverr er þessi maðr hinn drengiligi, er svarar máli mínu? Gerir þú mikinn mun öðrum mönnum, þeim er hér eru, er þú býðst til farar, en þeir töldust undan, er ek hugða, at vel myndi hafa við skipazt. En ek kann á þér engi deili, ok eigi veit ek nafn þitt. Hann svarar svá, at nafn mitt er ekki vant, konungr; þess er mér ván, at þú munir heyrt hafa mik nefndan; ek em kallaðr Karl mœrski. Konungr svarar: Svá er þat, Karl; heyrt hefi ek þik nefndan fyrr, ok er þat satt at segja, at verit hafa þær stundir, ef fundi okkra hefði at borit, er þú mundir ekki kunna segja frá tíðindum; en nú vil ek eigi verr hafa en þú, er þú býðr mér liðsemd þína, at leggja

eigi þar at móti þökk ok aufúsu. Skaltu, Karl, koma til mín ok vera í boði mínu í dag; skulu vit þá ræða þetta mál. Karl segir, at svá skyldi vera.

153. *Saga Karls hins mærska.*

Karl hinn mœrski hafði verit víkingr ok hinn mesti ránsmaðr, ok hafði konungr mjök opt gerva menn til hans ok vildi hann af lífi taka. En Karl var maðr ættstórr ok mikill athafnarmaðr, íþróttamaðr ok atgervimaðr um marga hluti. En er Karl var ráðinn til ferðar þessar, þá tók konungr hann í sætt ok því næst í kærleik, lét búa ferð hans sem bezt. Váru þeir á skipi nær 20 menn. Konungr gerði orðsendingar til vina sinna í Færeyjar, sendi Karl til halds ok trausts, þar er var Leifr Özurarson ok Gilli lögsögumaðr, sendi til þess jartegnir sínar. Fór Karl þegar er hann var búinn; byrjaði þeim vel, ok kómu til Færeyja ok lögðu í Þórshöfn í Straumey. Síðan var þar þing stefnt, ok kom þar fjölment. Þar kom Þrándr or Götu með flokk mikinn; þar kom ok Leifr ok Gilli, höfðu þeir ok fjölmenni mikit. En er þeir höfðu tjaldat ok um búizt, þá géngu þeir til fundar við Karl mœrska. Váru þar kveðjur góðar. Síðan bar Karl orð ok jartegnir Ólafs konungs ok vinmæli til þeirra Gilla ok Leifs. Þeir tóku því vel, ok buðu Karli til sín ok at flytja erendi hans ok veita honum slíkt traust, sem þeir hefði föng á. Hann tók því þakksamliga. Litlu síðar kom þar Þrándr ok fagnaði vel Karli: em ek, segir hann, feginn orðinn, er slíkr drengr hefir komit hingat til lands vára með erendi konungs várs, er vér erum allir skyldir undir at standa; vil ek ekki annat, Karl, en þú farir til mín til vetrvistar, ok þat með þér alt þíns liðs, er þinn vegr væri þá meiri en áðr. Karl svarar, at hann var áðr ráðinn at fara til Leifs: en ek munda elligar, segir hann, fúsliga þiggja þetta boð. Þrándr segir: Þá mun Leifi auðit vegsmuna af þessu; en eru nökkurir þá aðrir hlutir þeir, er ek mega þá svá gera, at yðr sé liðsemd at?

Karl svarar, at honum þótti mikit í veitt, at Þrándr drœgi saman skattinn um Austrey ok svá um allar Norðreyjar. Þrándr segir, at þat var skylt ok heimilt, at hann veitti þann beina at erendi konungs. Gengr Þrándr þá aptr til búðar sinnar. Varð á því þingi ekki fleira til tíðinda. Fór Karl til vistar með Leifi Özurarsyni, ok var hann þar um vetrinn eptir. Heimti Leifr skatt saman um Straumey ok um allar eyjar suðr þaðan. Um várit eptir fékk Þrándr or Götu vanheilsu, hafði augnaþunga ok þó enn kramar aðrar; en þó bjóst hann at fara til þings, sem vandi hans var. En er hann kom á þingit ok búð hans var tjölduð, þá lét hann tjalda undir svörtum tjöldum innan af, til þess at þá væri síðr skírdræpt. En er dagar nökkurir váru liðnir af þinginu, þá ganga þeir Leifr ok Karl til búðar Þrándar, ok váru fjölmennir. En er þeir kómu at búðinni, þá stóðu þar úti nökkurir menn. Leifr spurði, hvárt Þrándr væri inni í búðinni. Þeir segja, at hann var þar. Leifr mælti, at þeir skyldu biðja Þránd út ganga: eigu vit Karl erendi við hann, segir hann. En er þeir menn kómu aptr, þá segja þeir, at Þrándr hafði þann augnaverk, at hann mátti eigi út koma: ok bað hann, Leifr, at þú skyldir inn ganga. Leifr mælti við förunauta sína, at þeir skyldu fara varliga, er þeir kœmi í búðina, þröngvast eigi: gangi sá fyrstr út, er síðarst gengr inn. Leifr gékk fyrst inn, en þar næst Karl, þá hans förunautar, ok fóru með alvæpni, sem þá at þeir skyldi til bardaga búast. Leifr gékk innar at hinum svörtum tjöldunum, spurði þá, hvar Þrándr væri. Þrándr svaraði ok heilsaði Leifi. Leifr tók kveðju hans; spurði síðan, hvárt hann hefði nökkut skatt heimt um Norðreyjar, eða hverr greiði þá mundi á vera um silfrit. Þrándr svarar ok segir, at eigi hefði honum þat or hug horfit, er þeir Karl höfðu rœtt, ok svá, at greiði mundi á verða um skattinn: er hér sjóðr, Leifr, er þú skalt við taka, ok er fullr af silfri. Leifr sást um, ok sá fátt manna í búðinni, lágu menn í pöllum, en fáir sátu upp. Síðan

gékk Leifr til Þrándar ok tók við sjóðnum, ok bar útar í búðina, þar er ljóst var, ok steypti silfrinu ofan á skjöld sinn, rótaði í hendi sinni ok mælti, at Karl skyldi sjá silfrit. Þeir litu á um stund. Þá spurði Karl, hvernug Leifi sýndist silfrit. Hann mælti: Þat hygg ek, at hverr sá penningr, er illr er í Norðreyjum, at hér muni kominn. Þrándr heyrði þetta, ok mælti: Sýnist þér eigi vel silfrit, Leifr? Svá er, segir hann. Þrándr mælti: Eigi eru þeir þó meðalmannníðingar frændr várir, er þeim má til enskis trúa; ek hefi sent þá í vár at heimta skatt norðr í eyjar, er ek var at engu fœrr í vár; en þeir hafa tekit mútur af búöndum at taka fals slíkt, er eigi þykkir gjaldgengt; ok er hitt vænst, Leifr, at sjá þetta silfr, er goldizt hefir í landskuldir mínar. Bar Leifr þá aptr silfrit, en tók við sjóð öðrum ok bar þann til Karls. Rannsökuðu þeir þat fé. Spurði Karl, hversu Leifi sýndist þetta fé. Hann sagði, at honum þótti þetta fé vánt, ok eigi svá, at um þær skuldir, er úvandliga var fyrir mælt, at eigi yrði slíkt þá tekit: en eigi vil ek þetta fé konungi til handa taka. Maðr einn, sá er lá í pallinum, kastaði feldi af höfði sér ok mælti: Satt er hit fornkveðna: svá ergist hverr sem eldist; svá er þér ok, Þrándr, lætr Karl hinn mœrska reka fé fyrir þér í allan dag. Þar var Gautr hinn rauði. Þrándr hljóp upp við orð Gauts ok varð málóði, veitti þeim stórar átölur frændum sínum. En at lyktum mælti hann, at Leifr skyldi selja honum þat silfr: en tak hér við sjóð, er landbúar mínir hafa fœrt mér heim í vár; en þótt ek sjá úskygn, þá er þó sjálf hönd hollust. Maðr reis upp við ölboga, er lá í pallinum; þar var Þórðr hinn lági. Hann mælti: Eigi hljótum vér meðalorðaskak af honum Mœrakarli, ok væri hann launa fyrir verðr. Leifr tók við sjóðnum ok bar enn fyrir Karl. Sá þeir þat fé. Mælti Leifr: Ekki þarf lengi at sjá á þetta silfr, hér er hverr penningr öðrum betri, ok viljum vér þetta fé hafa; fá þú til, Þrándr, mann at sjá reizlur. Þrándr segir, at honum þótti bezt til fengit, at Leifr sæi fyrir

hans hönd. Géngu þeir Leifr þá út ok skamt frá búðinni; settust þeir þá niðr ok reiddu silfrit. Karl tók hjálm af höfði sér ok helti þar í silfri, þá er vegit var. Þeir sá mann ganga hjá sér, ok hafði refði í hendi ok hött síðan á höfði ok heklu grœna, berfœttr, knýtt línbrókum at beini. Hann setti niðr refðit í völl ok gékk frá ok mælti: Sé þú við, Mœrakarl, at þér verði eigi mein at refði mínu. Litlu síðar kom þar maðr hlaupandi ok kallaði ákafliga á Leif Özurarson, bað hann fara sem skjótast til búðar Gilla lögsögumanns: þar hljóp inn um tjaldskarar Sigurðr Þorláksson, ok hefir særðan búðarmann Gilla til úlífis. Leifr stóð þegar upp ok gékk á brott til fundar við Gilla; gékk með honum alt búðarlið hans. En Karl sat eptir, þeir Austmenninir stóðu í hring um hann. Gautr rauði hljóp at ok hjó með handöxi yfir herðar mönnum, ok kom högg þat í höfuð Karli, ok varð sár þat ekki mikit. Þórðr lági greip upp refðit, er stóð í vellinum, ok lýstr á ofan öxarhamarinn, svá at öxin stóð í heilanum. Þusti þá fjöldi manna út or búð Þrándar. Karl var þaðan dauðr borinn. Þrándr lét illa yfir verki þessu, ok bauð þó fé til sátta fyrir frændr sína. Leifr ok Gilli géngu at eptirmáli, ok kom þar eigi fébótum fyrir. Varð Sigurðr útlagr fyrir áverka þann, er hann veitti búðunaut Gilla, en Þórðr ok Gautr fyrir víg Karls. Austmenn bjoggu skip þat, er Karl hafði haft þangat, ok fóru austr á fund Ólafs konungs. En þess var eigi auðit, at Ólafr konungr hefndi þessa við Þránd eða frændr hans, fyrir þeim úfriði, er þá hafði gerzt í Noregi, ok enn mun verða frá sagt. Ok er nú lokit at segja frá þeim tíðindum, er urðu af því, er Ólafr konungr heimti skatt af Færeyjum. En þó gerðust deilur síðan í Færeyjum eptir víg Karls mœrska, ok áttust þá við frændr Þrándar or Götu ok Leifr Özurarson, ok eru frá því stórar frásagnir.

154. *Leiðangr Ólafs konungs.*

En nú er frá því at segja, er fyrr var upphafit, er

Ólafr konungr fór með liði sínu ok hafði leiðangr úti fyrir öllu landi; fylgðu honum þá allir lendir menn norðanor landi, nema Einarr þambarskelfir; hann hafði um kyrt setit heima at búum sínum, síðan er hann kom í land, ok þjónaði ekki konungi. Átti Einarr stórmiklar eignir, ok hélt sik þó vegsamliga, at hann hefði engar konungs veizlur. Ólafr konungr hélt liði sínu suðr um Stað; dróst þar enn til hans lið mikit or heröðum. Þá hafði Ólafr konungr skip þat, er hann hafði gera látit áðr um vetrinn, er Vísundr var kallaðr, allra skipa mest; var á framstafni vísundarhöfuð gulli búit. Þess getr Sigvatr skáld:

Lyngs bar fiskr til fengjar
flugstyggs sonar Tryggva
gjölnar gulli mölnu,
Goð vildi svá, roðnar.

Annan lét á unnir
Ólafr búinn hála,
lögr þó drjúgt, hinn digri,
dýrshorn, Vísund sporna.

Fór konungr þá suðr á Hörðaland. Hann spurði þau tíðindi, at Erlingr Skjálgsson var or landi farinn, ok hafði haft lið mikit, skip 4 eða 5. Hann hafði sjálfr skeið eina mikla, en synir hans 3 tvítugsessur, ok höfðu siglt vestr til Englands á fund Knúts hins ríka. Fór þá Ólafr konungr austr með landi ok hafði allmikit lið. Hann leiddi at spurningum, ef menn vissi nökkut til ferðar Knúts hins ríka; en þat kunnu allir at segja, at hann var á Englandi; en þat var ok sagt með, at hann hafði leiðangr úti ok ætlaði til Noregs. En fyrir þá sök, er Ólafr konungr hafði lið mikit, ok hann fékk eigi hit sanna spurt, hvert hann skyldi stefna til fundar við Knút, en mönnum þótti sér illa gegna dvöl í einum stað með her svá mikinn, þá réð hann þat af, at sigla með þerinn suðr til Danmerkr, ok hafði þat lið alt með sér, er honum þótti vígligast ok bezt var búit, en gaf hinum heimleyfi; svá sem kveðit er:

Ólafr knýr und árum
orðsnjallr Vísund norðan;
brýtr annarr gramr úti
unnheim dreka sunnan.

Nú fór þat lið heim, er honum þótti minni fylgð í. Hafði Ólafr konungr þar mikit lið ok frítt; váru þar flestir lendir

menn or Noregi, nema þeir, er áðr var sagt, at or landi væri farnir, eða eptir höfðu sezt heima.

155. *Frá Ólafi konungi ok Önundi konungi.*

Þá er Ólafr konungr sigldi til Danmerkr, hélt hann til Sjólands. En er hann kom þar, tók hann at herja, veitti uppgöngur; var þá bæði landsfólkit rænt ok sumt drepit, sumt var handtekit ok bundit, flutt svá til skipa, en alt flýði, þat er því kom við, ok varð engi viðstaða; gerði Ólafr konungr þar hit mesta hervirki. En er Ólafr konungr var á Sjólandi, þá spurði hann þau tíðindi, at Önundr konungr Ólafsson hafði úti leiðangr, ok fór með her mikinn austan fyrir Skáni, ok herjaði hann þar. Varð þá bert um ráðagerð þá, er Ólafr konungr ok Önundr konungr höfðu haft í Elfinni, þá er þeir gerðu samband sitt ok vináttu, at þeir skyldu báðir veita mótstöðu Knúti konungi. Fór Önundr konungr til þess, er hann fann Ólaf konung mág sinn. En er þeir hittust, þá gera þeir þat bert, bæði fyrir sínu liði ok landsfólkinu, at þeir ætla undir sik at leggja Danmörk, ok beiða sér viðrtöku af landsmönnum. En þat var, sem víða finnast dœmi til, at þá er landsfólkit verðr fyrir hernaði ok fær eigi styrk til viðrtöku, þá játa flestir öllum þeim álögum, er sér kaupa frið í. Varð þá svá, at margir menn ganga til handa þeim konungum, ok játuðu þeim hlýðni; lögðu þeir víða landit undir sik, þar er þeir fóru; en herjuðu at öðrum kosti. Sigvatr skáld getr þessa hernaðar í drápu þeirri, er hann orti um Knút konung hinn ríka:

Knútr var und himnum —
Hygg ek ætt at frétt
Haralds í her
hug vel duga.
Lét lýrgötu
lið suðr or Nið
Ólafr jöfurr
ársæll fara.

Þurðu norðan,
namsk þat, með gram
til slétts svalir
Silunds kilir.
En með annan
Önundr Dönum
á hendr at há
her sœnskan ferr.

156. *Frá Knúti konungi hinum ríka.*

Knútr konungr hafði spurt vestr til Englands, at Ólafr Noregs konungr hafði leiðangr úti, svá ok þat, at hann fór með liði því til Danmerkr, ok þar var úfriðr í ríki hans. Tók þá Knútr liði at samna. Dróst þar brátt saman herr mikill ok fjöldi skipa. Var Hákon jarl annarr höfuðsmaðr fyrir því liði. Sigvatr skáld kom þat sumar til Englands vestan or Rúðu af Vallandi, ok sá maðr með honum, er Bergr hét. Þeir höfðu þangat farit kaupferð hit fyrra sumar. Sigvatr orti flokk þann, er kallaðr var Vestrfararvísur, ok er þetta upphaf:

Bergr! höfum minzk, hve margan
morgun Rúðuborgar
börð lét ek í för fyrða
fest við arm hinn vestra.

En er Sigvatr kom til Englands, þá fór hann þegar til fundar við Knút konung, ok vildi beiða sér orlofs at fara til Noregs. Knútr konungr hafði sett bann fyrir kaupskip öll, fyrr en hann hefði búit her sinn.' En er Sigvatr kom til hans, þá gékk hann til herbergis þess, er konungr var inni. Þá var herbergit læst, ok stóð hann lengi úti. En er hann hitti konung, þá fékk hann lof, sem hann beiddi. Þá kvað hann:

Utan varð ek áðr en Jóta
andspilli fékk stillis,
meld sá ek hér fyrir höldi
húsdyrr, fyrir spyrjask.
En erendi óru
áttungr í sal knátti
Gorms, ber ek opt á armi
járnstúkur, vel lúka.

En er Sigvatr varð þess varr, at Knútr konungr býr herferð á hendr Ólafi konungi, ok hann vissi, hversu mikinn styrk Knútr konungr hafði, þá kvað Sigvatr:

Örr tegask Ólaf gerva,
alt hefir sá er, fjörvaltan,
konungs dauða mun ek kvíða,
Knútr ok Hákon, úti.
Haldisk vörðr, þó at vildit
varla Knútr ok jarlar;
dælla er fyrst á fjalli
fundi, ef hann sjálfr kemsk undan.

Enn orti Sigvatr fleiri vísur um ferð þeirra Knúts ok Hákonar; þá hvað hann enn:

Átti jarl at sætta
allframr búendr gamla
ok, þeir er optast tóku
Ólaf, af því máli.

Þeir hafa fyrr af fári,
framt er Eiríks kyn, meira
höfðum keypt en heiptir
Hákon saman bundit.

157. *Frá dreka Knúts konungs.*

Knútr hinn ríki hafði búit her sinn or landi, hafði hann of liðs ok skip furðuliga stór; hann sjálfr hafði dreka þann, er svá var mikill, at sextögr var at rúmatali; váru þar á höfuð gullbúin. Hákon jarl hafði annan dreka; var sá fertögr at rúmatali; váru þar ok gylt höfuð á, en seglin bæði váru stöfuð öll með blá ok rauðu ok grœnu. Öll váru skipin steind fyrir ofan sæ, allr búnaðr skipanna var hinn glæsiligsti. Mörg önnur skip höfðu þeir, stór ok búin vel. Þess getr Sigvatr skáld í Knútsdrápu:

Knútr var und himnum. —
Hér austan ferr
fríðr fylkis niðr
fráneygr Dana.
Skreið vestan viðr,
var glæstr sá er bar
út andskota
Aðalráðs þaðan.

Ok báru í byr
blá segl við rá,
dýr var döglings för,
drekar landreka.
En þeir er kómu
kilir vestan til
um leið liðu
Limafjarðar brim.

Svá er sagt, at Knútr konungr hélt her þeim hinum mikla vestan af Englandi, ok kom heilu öllu liði sínu til Danmarkar, ok lagði til Limafjarðar; var þar fyrir samnaðr mikill landsmanna.

158. *Hörðaknútr til konungs tekinn.*

Úlfr jarl Sprakaleggsson hafði settr verit til landvarnar í Danmörk, þá er Knútr konungr fór til Englands. Hafði hann selt í hendr Úlfi jarli son sinn, þann er kallaðr var Hörðaknútr. Var þat hit fyrra sumar, sem áðr er ritat. En jarl segir þegar, at Knútr konungr hafði boðit honum þat erendi at skilnaði þeirra, at hann vildi,

at Danir tœki til konungs yfir Danaveldi Hörðaknút, son Knúts konungs: fékk hann fyrir þá sök hann oss í hendr; hefi ek, segir hann, ok margir aðrir hérlandsmenn ok höfðingjar kært optliga þat fyrir Knúti konungi, at mönnum þykkir þat hér í landi vandi mikil at sitja hér konunglaust, er hinum fyrrum konungum Dana þótti þat fullræði at hafa konungdóm yfir Danaveldi einu saman; en þá er hin fyrri ævi var, réðu þessu ríki margir konungar; en þó gerist þat nú miklu meira vandmæli, en fyrr hefir verit; því at vér höfum hér til nát í friði at sitja fyrir útlendum höfðingjum, en nú spyrjum vér hitt, at Noregs konungr ætli at herja á hendr oss, ok er mönnum þó grunr á, at Svíakonungr muni ok til þeirrar ferðar ráðast; en Knútr konungr er nú á Englandi. Síðan bar jarl fram bréf ok innsigli Knúts konungs, þau er sönnuðu alt þetta, er jarl bar upp. Þetta erendi studdu margir aðrir höfðingjar. Ok af þeirra fortölum allra saman réð landsfólkit þat af, at taka Hörðaknút til konungs, ok var þat gert á því sama þingi. En í þessi ráðagerð hafði verit upphafsmaðr Emma dróttning; hafði hon látit gera bréf þessi ok látit innsigla, hafði hon með brögðum nát innsigli konungs; en hann sjálfr var leyndr þessu öllu. En er þeir Hörðaknútr ok Úlfr jarl urðu þess varir, at Ólafr konungr var kominn norðan or Noregi með her mikinn, þá fóru þeir til Jótlands, því at þar er mest megin Danaveldis; skáru þeir þá upp herör ok stefndu saman her miklum. En er þeir spurðu, at Svíakonungr var ok þar kominn með her sinn, þá þóttust þeir eigi styrk til hafa at leggja til bardaga við þá báða. Þó héldu þeir samnaðinum á Jótlandi, ok ætluðu at verja þat land fyrir konungum; en skipaherinn drógu þeir allan saman í Limafirði, ok biðu svá Knúts konungs. En er þeir spurðu, at Knútr konungr var vestan kominn til Limafjarðar, þá gerðu þeir sendimenn til hans ok til dróttningar Emmu, ok báðu, at hon skyldi verða vís, hvárt konungr var þeim reiðr eða eigi, ok láta þá þess

verða vara. Dróttning rœddi þetta mál við konung, ok segir, at Hörðaknútr son þeirra vildi bœta öllu því, sem konungr vildi, ef hann hefði þat gert, er konungi þœtti í móti skapi. Hann svarar, segir, at Hörðaknútr hafði ekki sínum ráðum fram farit: hefir þat svá tekizt, kvað hann, sem ván var at, er hann var barn ok úviti, er hann vildi konungr heita, ok vanda nökkurn bar til handa honum, at land þetta alt mundi herskildi farit ok leggjast undir útlenda höfðingja, ef eigi kvæmi várr styrkr til; nú, ef hann vill nökkura sætt við mik gera, þá fari hann á fund minn ok leggi niðr hégómanafn þat, er hann hefir sik konung látit kalla. Sendi síðan dróttning þessi sömu orð til Hörðaknúts, ok þat með at hon bað, at hann skyldi eigi þessa ferð undir höfuð leggjast; sagði, sem var, at hann mundi engi styrk til þess fá, at standa í mót feðr sínum. En er þessi orðsending kom til Hörðaknúts, þá leitaði hann ráðs við jarl ok við aðra höfðingja, þá er með honum váru. En þat fannst brátt, þegar er landsfólkit spurði, at Knútr hinn gamli var kominn, þá dreif til hans allr múgr landsins, ok þótti þar traust sitt alt. Sá Úlfr jarl ok aðrir félagar hans, at tveir váru kostir fyrir höndum, annathvárt at fara á fund konungs ok leggja alt á hans vald, eða stefna af landi brott elligar. En allir fýstu Hörðaknút at fara á fund föður sins. Gerði hann svá. En er þeir hittust, þá féll hann til fóta feðr sínum, ok lagði innsiglit í kné honum, þat er konungsnafn fylgði. Knútr konungr tók í hönd Hörðaknúti, ok setti hann í sæti svá hátt, sem fyrr hafði hann setit. Úlfr jarl sendi Svein son sinn á fund Knúts konungs. Sveinn var systurson Knúts konungs. Hann leitaði griða feðr sínum ok sættar af konungi, ok bauð at setjast í gisling af hendi jarls. Þeir Sveinn ok Hörðaknútr váru jafnaldrar. Knútr konungr bað þau orð segja jarli, at hann samnaði her ok skipum, ok fœri svá til fundar við konung, en rœddi síðan um sættir sínar. Jarl gerði svá.

159. *Hernaðr á Skáney.*

En er Ólafr konungr ok Önundr konungr spurðu, at Knútr konungr var vestan kominn, ok þat, at hann hafði þá úflýjanda her, þá sigla þeir austr fyrir Skáni, taka þá at herja ok brenna heröð, sœkja svá austr fyrir landit til móts við ríki Svíakonungs. En þegar er landsfólkit spurði, at Knútr konungr var vestan kominn, þá varð ekki af handgöngu við konunga. Þessa getr Sigvatr skáld:

Gátut dróttnar
Danmörk spanit
und sik sökum
snarir herfarar.
Þá lét skarpla
Skáney Dana
hlöðr herjaða.
— *höfuðfremstr jöfurr.*

Þá sóttu konungar austr fyrir landit, ok lögðu at þar er heitir áin Helga, ok dvöldust þar um hríð. Þá spyrja þeir, at Knútr konungr fór með her sinn eptir þeim. Þá bera þeir ráð saman, ok tóku þat til, at Ólafr konungr með liði sínu sumu gékk á land upp, ok alt á markir til vatns þess, er áin Helga fellr or. Gerðu þar í árósinum stíflu með viðum ok torfi, ok stemdu svá uppi vatnit; ok svá skáru þeir díki stór ok hleyptu saman fleirum vötnum, ok gerðust þar víðir flóar. En í árveginn hjoggu þeir stórviðu. Þeir váru í þessu starfi marga daga, ok hafði Ólafr konungr alt tilstilli um brögð þessi, en Önundr konungr hafði þá stjórn yfir skipahernum. Knútr konungr spurði til ferða þeirra konunga, ok svá skaða þann allan, er þeir höfðu gert á ríki hans; heldr þá til móts við þá, þar er þeir lágu í ánni Helgu, ok hafði her mikinn, ok hálfu meira en þeir báðir. Þessa getr Sigvatr:

Létat af jöfurr,
ætt manna fannsk,
Jótlands etask
flendr, at því.
Vildi foldar
fæst rán Dana
hlífskjöldr hafa.
— *höfuðfremstr jöfurr.*

160. *Orrosta fyrir ánni Helgu.*

Þat var einn dag at kveldi, at njósnarmenn Önundar konungs sá sigling Knúts konungs, ok átti hann þá þangat eigi langt. Þá lét Önundr konungr blása herblástr. Ráku menn þá tjöld af sér ok herklæddust, reru út or höfninni ok austr fyrir landit, lögðu þá saman skip sín ok tengdu, ok bjoggust til bardaga. Önundr konungr hleypti njósnarmönnum á land upp. Fóru þeir á fund Ólafs konungs ok sögðu honum þessi tíðindi. Þá lét Ólafr konungr brjóta stíflurnar ok hleypa ánni í veg sinn; en hann fór um nóttina ofan til skipa sinna. Knútr konungr kom fyrir höfnina; þá sá hann, hvar lá herr konunga búinn til bardaga. Þótti honum sem þá mundi vera síð dags at leggja til orrostu, um þat er herr hans væri allr búinn; því at floti hans þurfti rúm mikit á sænum til at sigla; var langt í milli hins fyrsta skips ok hins síðarsta, svá þess er utarst fór eða hins er næst fór landi. Veðr var lítit. En er Knútr konungr sá, at Svíar ok Norðmenn höfðu rýmda höfnina, þá lagði hann inn til hafnar, ok svá skipin sem rúm höfðu; en þó lá meginherrinn út á hafinu. Um morgininn er mjök var ljóst, þá var lið þeirra mart á landi uppi, sumt á tali, en sumt at skemtan sinni. Þá finna þeir eigi fyrr, en þar geysast vötn at þeim með forsfalli; þar fylgðu viðir stórir, er rak at skipum þeirra; meiddust skipin þar fyrir, en vötnin flutu um völluna alla; týndist þat fólkit, er á landi var, ok mart þat, er á skipum var. En allir þeir, er því kómu við, hjoggu festar sínar ok leystust út, ok rak skipin mjök sundrlaus. Dreka hinn mikla, er sjálfr konungr var á, rak út fyrir straumi; varð honum ekki auðsnúit með árum; rak hann út at flota þeirra Önundar konungs. En er þeir kendu skipit, þá lögðu þeir þegar at umhverfis. En fyrir þá sök at skipit var borðmikit, svá sem borg væri, en fjöldi manns á, ok valit hit bezta lið, vápnat ok sem öruggligast, þá varð skipit ekki

auðsótt; var ok stundin skömm, áðr Úlfr jarl lagði at með sínu liði, ok hófst þá orrosta. Því næst dróst at herr Knúts konungs öllum megin. Þá sá konungar Ólafr ok Önundr, at þeir mundu unnit hafa þá at sinni þann sigr, sem auðit var; létu þá síga skip sín á hömlu, ok leystust í brott or her Knúts konungs, ok skildu flotana. En fyrir þá sök at atlaga þessi hafði ekki þannug tekizt, sem Knútr konungr hafði tilskipat, þá varð ekki af atróðrinum; tóku þeir þá at skipa liðinu ok búast um. En er þeir höfðu skilizt, ok sér fór hvárr flotinn, þá könnuðu þeir konungarnir lið sitt, ok fundu, at þeir höfðu ekki mannspell fengit; þat sá þeir ok, ef þeir biði þess, at Knútr konungr hefði búit her þann hinn mikla allan, er hann hafði, ok legði síðan at þeim, at liðsmunr var svá mikill, at lítil ván var, at þeir myndi sigrast. Nú var þat ráð tekit, at róa öllu liðinu austr með landi. En er þeir sá, at Knútr konungr hélt ekki eptir þeim, þá reistu þeir viðu ok settu upp segl sín. Svá segir Óttarr svarti í drápu þeirri, er hann orti um Knút hinn ríka:

Svíum hnektir þú, sökkva
siklingr örr! en mikla
ylgr, þars áin Helga,
úlfs beitu fékk, heitir.
Hélztu þar er hrafn né svalta,
hvatráðr ertu, láði,
ógnarstafr! fyrir jöfrum,
ygr, tveim við kyn beima.

Svá kvað Þórðr Sjáreksson í erfidrápu Ólafs konungs:

Átti Egða dróttinn
Ólafr þrimu stála
við ágætan Jóta
öðling, þann er klauf hringa.
Skaut nær skarpt at móti
Skánunga gramr hánum;
Sveins vara sonr at reyna
slær, þaut úlfr um hrævi.

161. *Ráðagerð Ólafs konungs ok Önundar konungs.*

Ólafr konungr ok Önundr konungr sigldu austr fyrir veldi Svíakonungs, ok at aptni dags lögðu þeir at landi, þar er heitir Barvík; lágu konungar þar um nóttina. En þat fannst á um Svía, at þeir váru heimfúsir; því at meginherrinn allr sigldi austr með landi um nóttina, ok léttu ekki fyrr ferðinni, en hverr kom heim til sinna

heimkynna. En er Önundr konungr varð þessa varr, lét hann blása til húsþings. Önundr konungr tók þá til máls: Svá er, segir hann, Ólafr konungr, sem þér vitut, at vér höfum farit í sumar allir saman ok herjat víða um Danmörk; höfum vér fengit mikit af fé en ekki af löndum; ek hefi haft í sumar hálft fjórða hundrað skipa, en nú er eigi meir eptir en hundrað; nú lízt mér svá sem vér munim vinna lítit til frama með eigi meira lið, en nú höfum vér, þó at þér hafit sextigu skipa, sem þér hafit í sumar haft; nú þykki mér þat sýniligast at fara aptr í ríki mitt, ok er gott heilum vagni heim at aka; vér höfum aflat nökkurs, en ekki látit. Nú vil ek, Ólafr mágr, bjóða, at þú farir með mér, ok verum í vetr allir samt; takit slíkt af mínu, sem þér vilit ok þér fáit vel haldit yðr ok lið þitt; en ef þér vilit heldr þann kost at hafa land várt til yfirferðar, þá skal þat heimilt, ok vilit þér fara landveg í Noreg. Ólafr konungr þakkaði Önundi konungi vinsamlig boð: En ef ek skal ráða, þá mun annat af ráðit, ok munum vér halda saman liðinu, því er nú er eptir; höfum vér valit lið ok skipakost góðan; megum vér vel liggja á skipum í allan vetr, sem siðr herkonunga er til; en Knútr mun ekki lengi liggja í ánni Helgu, því at þar er engi höfn slíkum fjölda skipa, sem hann hefir; veit ek ok, at þar mun engum mun síðr heimfúst liðit en hér; vænti ek, at vér hafim svá um búit í sumar, at þorparinn mun vita, hvat gera skal, bæði á Skáni ok um Halland; mun herr Knúts brátt dreifast víðs vegar; veit þá enn eigi, hvárum sigrs er auðit; höfum á njósnir fyrst, hvert ráð hann tekr. Lauk Ólafr konungr svá sínu máli, at menn gerðu góðan róm at, ok var þat ráðs tekit, sem hann vildi. Váru þá njósnir gervar í her Knúts konungs. En þeir lágu þar báðir Önundr konungr ok Ólafr konungr.

162. *Frá Knúti konungi ok Úlfi jarli.*

Knútr konungr sá þat, at Noregs konungr ok Svía-

konungr héldu liði sínu austr með landi. Þá lét hann menn sína ríða hit efra dag ok nótt, svá sem konungar sigldu hit ytra. Hafði Knútr konungr æ njósnir í her þeirra, ok þá er hann spurði, at mikill hluti liðs var sigldr frá þeim konungunum, þá hélt hann sínum her aptr til Sjólands, ok lagðist í Eyrarsund með allan herinn; lá sumt lið við Skáney, en sumt við Sjóland. Knútr konungr reið upp til Róiskeldu dag hinn næsta fyrir Mikjálsmessu með mikla sveit manna. Úlfr jarl, mágr hans, hafði búit veizlu í mót honum; veitti jarl allkappsamliga, en konungr var úkátr ok úfrýnn. Jarl orti marga vega á hann til gleði, en konungr var stuttmæltr ok fátalaðr. Jarl bauð honum at leika at skáktafli, ok því játaði hann. Tóku þeir þá skáktafl ok léku. Úlfr jarl var maðr skjótorðr ok úvæginn um alla hluti. Hann var ríkastr maðr í Danmörk, þegar Knút konung leið. Systir Úlfs jarls var Gyða, er átti Guðini jarl Úlfnaðrsson, ok váru synir þeirra Haraldr konungr ok Tosti jarl, Valþjófr jarl, Mörukári jarl, Sveinn jarl; Gyða hét dóttir þeirra, er átti Jatvarðr hinn góði Englakonungr.

163. *Víg Úlfs jarls.*

Ok er þeir höfðu leikit um stund at skáktaflinu, þá skákaði jarl af konunginum einn riddara. Konungr bar aptr taflit ok bað hann annat leika. Jarl reiddist, ok skaut niðr taflborðinu ok gékk í brott. Konungr mælti: Rennr þú nú, Úlfr hinn ragi? Jarl sneri aptr við dyrrin ok mælti: Lengra mundir þú renna í ánni Helgu, ef þú kœmir því við; kallaðir þú þá ekki Úlf hinn raga, er ek lagðá til at hjálpa þér, er Svíar börðu yðr sem hunda. Gékk þá jarl út ok fór til svefns. Litlu síðar gékk konungr at sofa. Eptir um morgininn, er konungr klæddist, mælti hann við skósvein sinn: Gakk þú, segir hann, til Úlfs jarls, ok drep hann. Sveinninn gékk, ok var í brott um hríð, ok kom aptr. Konungr mælti: Draptu jarlinn? Eigi drap ek hann, því at hann var genginn til

Luciuskirkju. Maðr hét Ívarr hvíti, norrœnn at kyni. Konungr mælti til Ívars: Gakktu ok drep jarl. Ívarr gékk til kirkju ok innar í kórinn, ok lagði sverði í gegnum jarl. Lét Úlfr jarl þegar líf sitt. Ívarr gékk þá til konungs ok hafði blóðugt sverð. Konungr mælti: Draptu jarlinn? Drap ek hann, segir hann. Konungr mælti: Vel gerðir þú þá. En eptir þat er jarl var drepinn, létu munkar læsa kirkjuna. Konungr sendi menn til munkanna, ok bað þá upp lúka kirkjuna ok syngja tíðir. Þeir gerðu sem konungr bauð. En er konungr kom til kirkjunnar, þá skeytti hann jarðir miklar til kirkjunnar, svá at þat var mikit herað, ok hófst sá staðr mikit síðan. Knútr konungr reið ofan til skipa sinna, ok lá þar lengi um haustit með allmikinn her.

164. *Frá Ólafi konungi ok Svíum.*

Þá er Ólafr konungr ok Önundr konungr spurðu, at Knútr konungr hafði haldit til Eyrarsunds, áttu konungar húsþing, ok töluðu mart um ráðagerðir sínar; vildi Ólafr konungr, at þeir lægi þar með allan herinn ok biði, hvat Knútr konungr tœki ráða. En Svíar kváðu þat úráð at bíða þar frera; ok var þat af ráðit, at Önundr konungr fór heim með allan her sinn, en Ólafr konungr lá eptir.

165. *Frá Agli ok Tófa.*

Þat var einhverja nótt, at þeir áttu at halda vörð á konungsskipi Egill Hallsson ok Tófi Valgautsson. Ok er þeir sátu á verðinum, heyrðu þeir grát mikinn ok gaulun til liðs þess, er hertekit var; þat var bundit um nætr á landi uppi. Tófi segir, at honum þótti ilt at heyra á gaulun þeirra, ok bað Egil fara til með sér at leysa fólkit. Þetta bragð tóku þeir, skáru böndin ok hleyptu í brott fólkinu; var þat verk allúvinsælt af liðsmönnum. En konungr var svá reiðr, at hélt við váða sjálfan; ok síðan er Egill var sjúkr, vildi konungr lengi ekki sjá hann, fyrr en margir menn báðu fyrir honum. Iðraðist Egill

þá mjök, ok bað konung fyrirgefa sér. Gaf konungr þá upp Agli reiði sína, ok lagði hendr sínar yfir síðu honum, þar er verkrinn lá undir, ok söng yfir, ok jafnskjótt batnaði Agli. Tófi kom sér í sætt, svá sem sagt er, at hann skyldi þat til vinna at koma á konungs fund Valganti feðr sínum. Hann var maðr hundheiðinn, ok fékk hann kristni af orðum konungs, ok andaðist þegar.

166. *Svikræði við Ólaf konung.*

Knútr konungr hafði ávalt njósnarmenn í her Ólafs konungs, ok kómu sér í tal við marga menn, höfðu fram fébođ ok vináttumál Knúts konungs; létu þar margir eptir leiðast, ok seldu þar til trú sína, at þeir skyldu halda landi honum til handa, ef hann kœmi í Noreg; urðu margir at þessu berir síðar, þótt þat fœri þá leynt fyrst. Sumir tóku þá þegar við fégjöfum, en sumum var heitit fé síðar; en hinir váru allmargir, er áðr höfðu þegit af honum vingjafir stórar, fyrir því at þat var satt at segja frá Knúti konungi, at hverr, er á hans fund kom, þeirra manna, er honum þótti nökkut-mannsmót at, ok vildi hann þýðast, þá fékk hverr af honum fullar hendr fjár; varð hann af því stórliga vinsæll. Ok var mest at um örleik hans við útlenda menn, ok þá mest, er lengst váru atkomnir.

167. *Ráðagerð Ólafs konungs.*

Ólafr konungr átti opt tal ok stefnur við menn sína, ok spurði at ráðagerðum. En er hann fann, at sitt lagði hverr til, þá grunaði hann, at þeir váru sumir, er annat mundu um mæla, en sýnast mundi ráðligast, ok mundi þá eigi ráðit, hvárt allir mundu honum rétta skuld gjalda um trygðina. Þess eggjuðu margir, at þeir skyldu taka byr ok sigla til Eyrarsunds, ok svá norðr til Noregs; sögðu þeir, at Danir mundu ekki þora at þeim at leggja, þótt þeir lægi fyrir með lið mikit. En konungr var maðr svá vitr, at hann sá, at slíkt var úfœra; vissi hann ok,

at annan veg hafði tekizt Ólafi Tryggvasyni, þá er hann var fáliðr, er hann lagði til orrostu, þar er herr mikill var fyrir, en Danir þörði þá eigi at berjast. Vissi konungr ok, at í her Knúts konungs var fjöldi Norðmanna; grunaði konung, at þeir, er slíkt réðu honum, mundu vera hollari Knúti konungi en honum. Veitti Ólafr konungr þá orskurð, sagði svá, at menn skulu búast, þeir er honum vilja fylgja, ok fara landveg hit efra um Gautland, ok svá til Noregs: en skip vár, segir hann, ok allan þunga, þann er vér megum eigi eptir oss flytja, vil ek senda austr í veldi Svíakonungs, ok láta þar varðveita oss til handa.

168. *Um ferð Háreks or Þjóttu.*

Hárekr or Þjóttu svarar máli Ólafs konungs svá: Þat er auðsætt, at eigi má ek fara fœti til Noregs; ek em maðr gamall ok þungr ok vanr lítt göngu; ætla ek trauðr at skiljast við skip mitt; hefi ek lagt þá stund á um skip þat ok búnað þess, at mér mun leitt at ljá úvinum mínum fangs á skipi því. Konungr svarar: Far þú með oss, Hárekr; vér skulum bera þik eptir oss, ef þú mátt eigi ganga. Hárekr kvað þá vísu:

Ráðit hefi ek at ríða,
rínleygs, héðan mínum,
láð! dynmari leiðar
löngum heldr en ganga,
þótt leggfjöturs liggi
lundr í Eyrarsundi,
kann þjóð kerski minni,
Knútr herskipum úti.

Þá lét Ólafr konungr búa ferð sína; höfðu menn ígangsklæði sín ok vápn, ok þat sem fékkst af reiðskjótum þá var klyfjat af klæðum ok lausafé. En hann sendi menn, ok lét flytja skip sín austr í Kalmarnir; létu þeir þar upp setja skipin ok flytja reiða allan ok annan varnað til varðveizlu. Hárekr gerði sem hann hafði sagt, at hann beið byrjar, ok sigldi síðan vestr fyrir Skáni, til þess er hann kom austan at Hólunum, ok var þat aptan dags, en byrr var á blásandi. Þá lét hann ofan leggja seglit ok svá viðu, taka ofan veðrvitann ok sveipa skipit alt

fyrir ofan sjá með grám tjöldum, ok lét róa í nökkurum rúmum fram ok aptr, en lét flesta menn sitja lágt í skipinu; ok sá varðmenn Knúts konungs skipit, ok rœddu um sín í milli, hvat skip þat mundi vera, ok gátu þess, at vera mundi flutt salt eða sild, er þeir sá fá mennina en lítinn róðrinn, en skipit sýndist þeim grátt ok bráðlaust, ok sem skipit mundi skinit af sólu, ok sá þeir, at skipit var sett mjök. En er Hárekr kom fram í sundit ok um herinn, þá lét hann reisa viðuna ok draga seglit, lét setja upp gylta veðrvita; var seglit hvítt sem dript, ok stafat rauðu ok blá með vendi. Þá sá menn Knúts konungs siglingina, ok segja konungi, at meiri ván, at Ólafr konungr hefði þar um siglt. En Knútr konungr segir svá, at Ólafr konungr væri svá vitr maðr, at hann hefði eigi farit einskipa í gegnum her Knúts konungs, ok lézt líkligra þykkja, at þar mundi verit hafa Hárekr or Þjóttu eða hans maki. Þat hafa menn fyrir satt, at Knútr konungr hafi vitat um ferð Háreks, ok hann mundi eigi svá farit hafa, ef eigi hefði áðr farit vináttumál milli þeirra Knúts konungs; ok þótti þat birtast eptir, þá er vináttu þeirra Knúts konungs ok Háreks gerðist alkunna. Hárekr orti vísu þessa, þá er hann sigldi norðr um Veðrey:

Lætka ek Lundar ekkjur,
læbaugs, at því hlæja,
skjótum eik fyrir utan
ey, né danskar meyjar,
jörð! at ek eigi þörða,
ifla flausts, á hausti
á flatslóðir Fróða
fara aptr vali krapta.

Fór Hárekr þá ferðar sinnar, ok létti eigi fyrr, en hann kom norðr á Hálogaland ok til bús síns í Þjóttu.

169. *Ferð Ólafs konungs or Svíþjóð.*

Ólafr konungr byrjar ferð sína; fór fyrst upp um Smálönd, ok kom fram í vestra Gautland; fór spakliga ok friðsamliga, en landsmenn veittu þeim góðan forbeina. Fór konungr, til þess er hann kom ofan í Víkina, ok svá norðr eptir Víkinni, til þess er hann kom í Sarpsborg. Dvaldist hann þá þar, ok lét þá þar búa til vetrsetu.

Gaf konungr þá heimleyfi mestum hluta liðsins, en hafði með sér þat af lendum mönnum, er honum sýndist. Þar váru með honum allir synir Árna Arnmóðssonar; váru þeir mest virðir af konungi. Þá kom til Ólafs konungs Gellir Þorkelsson, ok hafði komit áðr um sumarit af Íslandi, svá sem fyrr var ritat.

170. *Frá Sigvati skáldi.*

Sigvatr skáld hafði verit lengi með Ólafi konungi, svá sem hér er ritat, ok hafði konungr gert hann stallara sinn. Sigvatr var ekki hraðmæltr maðr í sundrlausum orðum, en skáldskapr var honum svá tiltœkr, at hann kvað af tungu fram, svá sem hann mælti annat mál. Hann hafði verit í kaupferðum til Vallands, ok í þeirri ferð hafði hann komit til Englands ok hitt Knút hinn ríka ok fengit af honum leyfi at fara til Noregs, svá sem fyrr var ritat. En er hann kom í Noreg, þá fór hann þegar til fundar við Ólaf konung ok hitti hann í Borg, gékk fyrir konung, þá er hann sat yfir borðum. Sigvatr kvaddi hann. Konungr leit við honum ok þagði. Sigvatr kvað:

Heim erum hingat komnir,
hygg þú at, jöfurr skatna!
menn nemi mál, sem ek inni,
mín, stallarar þínir.
Segðu, hvar sess hafir hugðan,
seims, þjóðkonungr! heimum
allr er þekkr með þollum
þinn skáli, mér innan.

Þá sannaðist þat, er fornkveðit mál er, at mörg eru konungs eyru. Ólafr konungr hafði spurt alt um farar Sigvats, at hann hafði hitt Knút konung. Ólafr konungr mælti til Sigvats: Eigi veit ek, hvárt þú ætlar nú at vera minn stallari, eða hefir þú nú gerzt maðr Knúts konungs. Sigvatr kvað:

Knútr spurði mik, mætra
mildr, ef ek honum vilda
hendilangr sem, hringa,
hugreifum Óleifi.
Einu kvað ek senn, en sönnu
svara þóttumk ek, dróttin,
gör eru gumna hverjum
góð dœmi, mér sœma.

Þá mælti Ólafr konungr, at Sigvatr skyldi ganga til sætis

þess, er hann var vanr at hafa fyrr. Kom Sigvatr sér þá enn brátt í kærleika hina sömu, sem áðr hafði hann haft.

171. *Frá Erlingi Skjálgssyni ok sonum hans.*

Erlingr Skjálgsson ok synir hans allir höfðu verit um sumarit í her Knúts konungs ok í sveit með Hákoni jarli; þar var þá ok Þórir hundr, ok hafði metorð mikil. En er Knútr konungr spurði, at Ólafr konungr hafði landveg farit til Noregs, þá leysti Knútr konungr leiðangrinn, ok gaf leyfi öllum mönnum at búa sér til vetrvistar; var þá í Danmörk herr mikill útlendra manna, bæði enskra manna ok Norðmanna, ok af fleirum löndum, er lið hafði komit til hersins um sumarit. Erlingr Skjálgsson fór um haustit til Noregs með liði sínu, ok þá af Knúti konungi stórar gjafir at skilnaði þeirra. Þórir hundr var eptir með Knúti konungi. Með Erlingi fóru norðr í Noreg sendimenn Knúts konungs, ok höfðu með sér of lausafjár; fóru þeir um vetrinn víða um land, reiddu þá af hendi fé þau, er Knútr konungr hafði heitit mönnum um haustit til liðs sér, en gáfu hinum mörgum, er þeir fengu með fé keypt vináttu Knúti konungi; en þeir höfðu traust Erlings til yfirferðar. Gerðist þá svá, at fjöldi manna snerist til vináttu við Knút konung, ok hétu honum þjónostu sinni, ok því með, at veita Ólafi konungi mótstöðu; gerðu þat sumir berliga, en hinir váru miklu fleiri, er leyndust at fyrir alþýðu. Ólafr konungr spurði þessi tíðindi; kunnu margir honum at segja frá þessum tíðindum, ok var þat fœrt mjök í fjölmæli þar í hirðinni. Sigvatr skáld kvað þetta:

Fjándr ganga þar þengils,
þjóð býðr opt, með sjóða,
höfgan málm fyrir hilmis
haus úfalan, lausa.
Sik veit hverr, ef harra
hollan selr við golli,
vert er slíks, í svörtu,
sinn, helvíti innan.

Ok enn kvað Sigvatr þetta:

Kaup varð daprt þars djúpan
dróttinrækt um sóttu
þeir ér heim á himnum
hás elds svikum beldu.

Opt var sú umrœða þar í munni höfð, hversu illa þat samdi Hákoni jarli at fœra her á hendr Ólafi konungi, er hann hafði honum líf gefit, þá er jarl hafði á hans vald komit. En Sigvatr var hinn mesti vinr jarls, ok þá enn, er Sigvatr heyrði jarlinum ámælt, kvað hann:

Gerðust hilmis Hörða
húskarlar þar jarli
er við Ólafs fjörvi
ofvægir fé þægi.
Hirð era hans at verða
hálikt fyrir því máli;
dælla er oss, ef allir
eru vér um svik skírir.

172. *Frá jólagjöfum Ólafs konungs.*

Ólafr konungr hafði jólaboð mikit, ok var þá komit til hans mart stórmenni. Þat var hinn sjaunda dag jóla, at konungr gékk, ok fáir menn með honum. Sigvatr fylgði konungi dag ok nótt; hann var þá með honum. Þeir géngu í hús eitt; þar váru hirðir í dýrgripir konungs. Hann hafði þá hafðan viðrbúnað mikinn, sem vandi var til, heimt saman dýrgripi sína, til þess at gefa vingjafir hit átta kveld jóla. Þar stóðu í húsinu sverð eigi allfá gullbúin. Þá kvað Sigvatr:

Sverð standa þar, sunda
sárs leyfum vér árar,
herstillis verðr hylli
hollust, búin gulli.
Við tœkja ek, víka
var ek endr með þér sendir
elds, ef þú eitthvert vildir,
allvaldr! gefa skáldi.

Konungr tók eitthvert sverðit ok gaf honum, var gulli vafðr meðalkaflinn ok gullbúin hjölt; var sá gripr allgóðr. En gjöfin var eigi öfundlaus, ok heyrði þat síðan. Þegar eptir jólin byrjaði Ólafr konungr ferð sína til Upplanda, því at hann hafði fjölmenni mikit, en tekjur norðan or landi höfðu engar til hans komit þá um haustit, því at leiðangr hafði úti verit um sumarit, ok hafði þar konungr allan kostnað til lagt, þann er föng var á. Þá váru ok engi skip at fara með lið sitt norðr í land. Hann spurði ok þat einu norðan, er honum þótti ekki friðsamligt, ef hann fœri eigi með liði miklu. Réð konungr fyrir þá sök þat af, at fara yfir Upplönd. En eigi var þá svá langt

liðit, síðan er hann hafði þar farit at veizlum, sem lög stóðu til, eða vandi konunga hafði verit. En er konungr sótti upp á land, þá buðu honum heim lendir menn ok ríkir bœndr, ok léttu svá hans kostnaði.

173. *Frá Birni ármanni.*

Björn er maðr nefndr, gauzkr at kyni. Hann var vinr ok kunningi Ástríðar dróttningar, ok nökkut skyldr at frændsemi; ok hafði hon fengit honum ármenning ok sýslu á ofanverðri Heiðmörk; hafði hann ok yfirsókn í Eystridali. Ekki var Björn konungi kærr, ok ekki var hann maðr þokkasæll af bóndum. Þat hafði ok at borizt í bygð þeirri, er Björn réð fyrir, at þar urðu hvörf stór á nautum ok á svínum. Lét Björn þar kveðja þings til, ok leitaði þar eptir hvörfum. Hann kallaði þá menn líkligsta til slíkra hluta ok illbragða, er sátu í markbygðum fjarri öðrum mönnum; veik hann því máli til þeirra, er bygðu Eystridali. Sú bygð var mjök sundrlaus, bygt við vötn eða rjóðr í skógum, en fástaðar stórbygðir saman.

174. *Frá sonum Rauðs.*

Rauðr hét maðr, er þar bygði í Eystridölum. Ragnhildr var nefnd kona hans, Dagr ok Sigurðr synir; þeir váru hinir efniligstu menn. Þeir váru staddir á þingi því, ok héldu svörum upp af hendi þeirra Dœla ok báru þá undan sökum. Birni þóttu þeir láta stórliga ok vera drambsmenn miklir at vápnum ok klæðum. Björn sneri rœðunni á hendr þeim brœðrum, ok taldi þá eigi úlíkliga til at hafa slíkt gert. Þeir synjuðu fyrir sik, ok sleit svá því þingi. Litlu síðar kom til Bjarnar ármanns Ólafr konungr með liði sínu, ok tók þar veizlu. Var þá kært fyrir konungi þat mál, er fyrr var uppi haft á þingi; sagði Björn, at honum þóttu Rauðs synir líkligstir til at valda slíkum útila. Þá var sent eptir sonum Rauðs. En er þeir hittu konung, þá taldi hann þá úþjófliga menn,

ok bar þá undan kenslum þessum. Þeir buðu konungi til föður síns, at taka þar þriggja nótta veizlu með öllu liði sínu. Björn latti ferðarinnar; konungr fór eigi at síðr. At Rauðs var hin prýðiligsta veizla. Þá spurði konungr, hvat manna Rauðr væri eða kona hans. Rauðr sagði, at hann var maðr sœnskr, auðigr ok kynstórr: en ek hljópumst þaðan í brott, segir hann, með konu þessa, er ek hefi átta síðan; hon er systir Hrings konungs Dagssonar. Þá vaknaði konungr við ætt þeirra beggja. Fann hann þat, at þeir feðgar váru menn forvitrir, ok spurði þá eptir íþróttum sínum. Sigurðr segir, at hann kann drauma at skilja, ok at deila dœgrafar, þótt engi sæi himintungl. Konungr reyndi þessa íþrótt, ok var þat sem Sigurðr hafði sagt. Dagr fann þat til íþrótta sér, at hann mundi sjá kost ok löst á manni hverjum, er honum bar fyrir augu, ef hann vildi hug á leggja ok at hyggja. Konungr bað hann segja skaplöst hans, þann er hann sæi. Dagr fann þat til, er konungi þótti rétt. Þá spurði konungr um Björn ármann, hvern skaplöst hann hefði. Dagr sagði, at Björn var þjófr, ok þat með, at hann sagði, hvar Björn hafði fólgit á bœ sínum bæði bein ok horn ok húðir af nautum þeim, er hann hafði stolit þá um haustit: er hann valdi, segir hann, allra þeirra stulda, er í haust hafa orðit, ok hann hefir öðrum mönnum kent. Sagði Dagr konungi öll merki til, hvar konungr skyldi leita láta. En er konungr fór í brott frá Rauðs, þá var hann leiddr út með stórum vingjöfum; váru með konungi synir Rauðs. Fór konungr fyrst til Bjarnar, ok reyndist honum alt svá, sem Dagr hafði sagt. Síðan lét konungr Björn fara í brott or landi, ok naut hann dróttningar at því, er hann hélt lífi ok limum.

175. *Dráp Þóris.*

Þórir, son Ölvis á Eggju, stjúpson Kálfs Árnasonar ok systurson Þóris hunds, var manna fríðastr, mikill maðr ok sterkr; hann var þá 18 vetra gamall. Hann

hafði fengit gott kvánfang á Heiðmörk ok auð fjár með. Var hann hinn vinsælsti maðr, ok þótti vænn til höfðingja. Hann bauð konungi heim til veizlu með lið sitt. Konungr þektist boð þat ok fór til Þóris; fékk þar allgóðar viðtökur. Var þar veizla hin virðuligsta, var veitt allkappsamliga, en öll váru föng hin beztu. Konungr ok menn hans rœddu þat sín í milli, at þeim þótti þat mjök hœfast við, ok vissu eigi, hvat þeim þótti framast, húsakynni Þóris eða húsbúnaðr, borðbúnaðr eða drykkr, eða maðr sá er veitti. Dagr lét sér fátt um finnast. Ólafr konungr var vanr at hafa opt rœður við Dag, ok spurði hann ymissa hluta. Reyndist konungi alt þat með sannindum, er Dagr sagði, hvárt sem þat var liðit eða úkomit fram; festi þá konungrinn trúnað mikinn á rœðum hans. Þá kallaði konungr Dag á einmæli, ok rœddi þá mjök marga hluti fyrir honum. Þar kom niðr rœða konungs, at hann tjáði þat fyrir Dag, hve sköruligr maðr Þórir var, er þeim gerði þá veizlu virðuliga. Dagr lét sér fátt um finnast, ok lét þat alt satt, er konungr sagði. Þá spurði konungr Dag, hverja skaps andmarka hann sæi Þóris. Dagr kvaðst hyggja, at Þórir mundi vel skapi farinn, ef honum væri þat svá gefit, sem hitt er alþýða mátti sjá. Konungr bað hann segja sér þat, er hann spurði, segir, at hann var þess skyldr. Dagr svarar: Þá muntu, konungr, vilja veita mér, at ek ráða hefndinni, ef ek skal finna löstinn. Konungr segir, at hann vill ekki dómum sínum skjóta undir aðra menn, en bað Dag segja sér þat, er hann spurði. Dagr svarar: Dýrt er dróttins orð; þat mun ek til skaplastar Þóri finna, sem margan kann henda: hann er maðr of fégjarn. Konungr svarar: Er hann þjófr eða ránsmaðr? Dagr svarar: Eigi er þat, segir hann. Hvat er þá? segir konungr. Dagr svarar: Hann vann þat til fjár, at hann gerðist dróttinssviki; hann hefir tekit fé af Knúti hinum ríka til höfuðs þér. Konungr svarar: Hvernug gerir þú þat satt? Dagr mælti: Hann hefir á hinni hœgri hendi

fyrir ofan ölboga digran gullhring, er Knútr konungr hefir gefit honum, ok lætr engan mann sjá. Eptir þat slitu þeir konungr tali sínu, ok var konungr reiðr mjök. Þá er konungr sat yfir borðum sínum, ok menn höfðu drukkit um hríð ok váru allkátir, en Þórir gékk um beina, þá lét konungr kalla Þóri til sín. Hann gékk framan at borðinu ok tók höndum upp á borðit. Konungr spurði: Hversu gamall maðr ertu, Þórir? Ek em 18 vetra gamall, segir hann. Konungr mælti: Mikill maðr ertu, Þórir, jafngamall, ok gerviligr. Tók þá konungr um hönd hina hœgri ok strauk upp um ölboga. Þórir mælti: Tak þú kyrt þar á, ek hefi sull á hendi. Konungr hélt kyrt hendinni ok kendi, at þar var hart undir. Konungr mælti: Hefir þú eigi spurt þat, at ek em læknir? ok láttu mik sjá sullinn. Þórir sá, at þá mundi ekki tjóa at leyna, tók þá hringinn ok lét fram. Konungr spurði, hvárt þat var Knúts konungs gjöf. Þórir sagði, at ekki var þá því at leyna. Konungr lét Þóri taka höndum ok setja í járn. Þá gékk Kálfr at, ok bað Þóri friðar, ok bauð fyrir hann fé. Margir menn studdu þat mál ok buðu sitt fé fram. Konungr var svá reiðr, at ekki mátti orðum við hann koma; sagði hann, at Þórir skyldi hafa slíkan dóm, sem hann hafði honum hugðan. Síðan lét konungr drepa Þóri. En verk þat varð at hinni mestu öfund, bæði þar um Upplönd ok engum mun síðr norðr um Þrándheim, þar sem ætt Þóris var flest. Kálfi þótti ok mikils verð aftaka þessa manns, því at Þórir hafði verit fóstrson hans í œsku.

176. *Fall Grjótgarðs.*

Grjótgarðr, son Ölvis ok bróðir Þóris, hann var eldri þeirra brœðra; var hann ok hinn gerviligsti maðr ok hafði sveit manna um sik. Hann var þá ok staddr á Heiðmörk. En er hann spurði aftöku Þóris, þá veitti hann árásir þar sem fyrir váru menn konungs eða fé hans, en at öðru hverju hafðist hann við á skógum eða

í öðrum fylsknum. En er konungr spurði úfrið þann, þá lét hann njósnum til halda um ferðir Grjótgarðs. Verðr konungr varr við ferðir hans. Hafði Grjótgarðr tekit nóttstað eigi langt frá því er konungr var. Ólafr konungr fór þegar um nóttina; kom þar er dagaði; slógu mannhring um stofuna, þar er þeir Grjótgarðr váru inni. Þeir Grjótgarðr vöknuðu við mannagný ok vápnabrak; hljópu þeir þá þegar til vápna; hljóp Grjótgarðr út í forstofuna. Grjátgarðr spurði, hverr fyrir liði því réði. Honum var sagt, at þar var kominn Ólafr konungr. Grjótgarðr spurði, ef konungr mætti nema orð hans. Konungr stóð fyrir durunum. Hann segir, at Grjótgarðr mátti mæla slíkt, er hann vildi: heyri ek orð þín, segir konungr. Grjótgarðr mælti: Ekki mun ek griða biðja. Þá hljóp Grjótgarðr út, hafði skjöld yfir höfði sér, en sverð brugðit í hendi; lítt var lýst, ok sá hann úgerla. Hann lagði sverði til konungs. En þar varð fyrir Arnbjörn Árnason; kom lagit undir brynjuna ok rendi upp í kviðinn, fékk Arnbjörn þar bana. Grjótgarðr var ok þegar drepinn, ok flest alt lið hans. Eptir þessa atburði sneri konungr ferðinni aptr suðr til Víkrinnar.

177. *Frá sendimönnum Ólafs konungs.*

Nú er Ólafr konungr kom til Túnsbergs, þá gerði hann frá sér menn í allar sýslur, ok krafði konungr sér liðs ok leiðangrs. Skipakostr hans var þá lítill. Varu þá engi skip nema búanda för, en lið dróst vel til hans þar or heruðum, en fátt kom um langan veg, ok fannst þat brátt, at landsfólkit mundi þá vera snúit frá einörðinni við konung. Ólafr konungr gerði lið sitt austr á Gautland, sendi þá eptir skipum sínum ok þeim varnaði, er þeir létu eptir um haustit. En ferð þeirra manna varð sein, því at þá varð eigi betra en um haustit at fara í gegnum Danmörk, því at Knútr konungr hafði her úti um várit um alt Danaveldi, ok hafði eigi færa en tólf hundruð skipa.

178. *Ráðagerð Ólafs konungs.*

Þau tíðindi spurðust í Noreg, at Knútr hinn ríki dró saman her úvígjan í Danmörku, ok þat með, at hann ætlaði at halda liði því öllu til Noregs ok leggja þar land undir sik. En er slíkt spurðist, þá urðu menninir Ólafi konungi því verri tiltaks, ok fékk hann síðan lítit lið af bóndum. Hans menn töluðu optliga um þetta sín í milli. Þá kvað Sigvatr þetta:

Út býðr allvaldr sveitum
Englands, en vér féngum,
lítt sé ek lofðung óttask,
lið færa ok skip smæri.
Ráð eru ljót, ef láta
landsmenn konung þenna,
lætr einörð fé firða
ferð, liðþrota verða.

Konungr átti hirðstefnur en stundum húsþing við lið sitt alt, ok spyrr menn ráðs, hvat þá sýnist tiltœkiligast: þurfum vér ekki í at dyljast, segir hann, at Knútr konungr mun koma at vitja vár í sumar, ok hefir hann her mikinn, sem þér munut spurt hafa, en vér höfum lið lítit at svá búnu til móts við her hans, en landsfólk er oss nú ekki trúligt. En rœðu konungs svöruðu menn misjafnt, þeir er hann orti orða á. En hér er frá því sagt, er Sigvatr svaraði.

Flœja getr, en frýju,
fjándr, leggr oss til handa,
verð ek fyrir söru orði,
allvalds en fé gjalda.
Hverr skal þegn, þó at þverri,
þengils vina, gengi,
upp hválfa svik, sjálfan
sik lengst hafa miklu.

179. *Brenna Granketils.*

Þat sama vár gerðust þau tíðindi á Hálogalandi, at Hárekr or Þjóttu mintist þess, er Ásmundr Grankelsson hafði rænta ok barða húskarla hans. Skip þat er Hárekr átti, tvítugsessa, flaut fyrir bœ hans tjölduð ok þilið. Gerði hann þat orð á, at hann ætlaði at fara suðr til Þrándheims. Eitthvert kveld gékk Hárekr til skips með húskarlalið sitt, ok hafði nær 80 manna. Reru þeir um nóttina ok kómu, er mornaði, til bœjar Grankels, slógu

þar hring um hús; veittu þar síðan atgöngu, lögðu síðan eld í hús; brann þar Grankell inni, ok heimamenn hans með honum, en sumir váru úti drepnir. Létust þar alls 30 manna. Fór Hárekr heim eptir verk þetta, ok sat í búi sínu. Ásmundr var með Ólafi konungi. Var þar bæði um þá menn, er á Hálogalandi váru, at engi beiddi Hárek bóta fyrir verk þat, enda bauð hann eigi.

180. *Ferð Knúts konungs í Noreg.*

Knútr hinn ríki dró saman her sinn ok hélt til Limafjarðar. En er hann var búinn, þá sigldi hann þaðan öllu liði til Noregs, fór skyndiliga, ok lá ekki við land austanfjarðar; sigldi þá yfir Foldina ok lagði at á Ögðum, kvaddi þar þinga; kómu bœndr ofan ok héldu þing við Knút konung. Var þar Knútr til konungs tekinn um land alt; setti hann þar þá menn í sýslur, en tók gíslar af bóndum; mælti engi maðr í móti honum. Ólafr konungr var þá í Túnsbergi, er herr Knúts fór hit ytra um Foldina. Knútr konungr fór norðr með landi. Kómu þar til hans menn or heruðum, ok játuðu honum þá allir hlýðni. Knútr konungr lá í Eikundasundi nökkura hríð. Kom þar til hans Erlingr Skjálgsson með lið mikit. Þá bundu þeir Knútr konungr vináttu sína enn at nýju. Var þat í heitum við Erling af hendi Knúts konungs, at hann skyldi hafa land alt til forráða milli Staðar ok Rygjarbits. Síðan fór Knútr konungr norðr leiðar sinnar, ok er þat skjótast frá ferð hans at segja, at hann létti eigi fyrr, en hann kom norðr í Þrandheim, ok hélt til Niðaróss. Stefndi hann þá í Þrándheimi 8 fylkna þing; var á því þingi Knútr til konungs tekinn um allan Noreg. Þórir hundr hafði farit or Danmörku með Knúti konungi, ok var hann þar. Hárekr or Þjóttu var ok þá þar kominn. Gerðust þeir Þórir lendir menn Knúts konungs þá, ok bundu þat svardögum. Knútr konungr gaf þeim veizlur stórar ok fékk þeim Finnferð; gaf þeim gjafir stórar á þat ofan. Alla lenda menn, þá er til hans vildu snúast,

gœddi hann bæði at veizlum ok at lausafé; lét þá alla hafa meira ríki, en þeir höfðu áðr haft.

181. *Frá Knúti konungi.*

Knútr konungr hafði þá lagt land alt undir sik í Noregi. Þá átti hann þing fjölment bæði af sínu liði ok landsmönnum. Þá lýsti Knútr konungr yfir því, at hann vill gefa Hákoni jarli frænda sínum at yfirsókn land þat alt, er hann hafði unnit í ferð þeirri; þat fylgði því, at hann leiddi í hásæti hjá sér Hörðaknút son sinn, ok gaf honum konungsnafn, ok þar með Danaveldi. Knútr konungr tók gíslar af öllum lendum mönnum ok stórbóndum, tók sonu þeirra eða brœðr, eða aðra náfrændr, eða þá menn, er þeim váru kærstir ok honum þóttu bezt til fallnir. Festi konungr svá trúnað manna við sik, sem nú er sagt. Þegar er Hákon jarl hafði tekit við ríki í Noregi, þá réðst til lags við hann Einarr þambarskelfir mágr hans; tók hann þá upp veizlur allar, þær sem hann hafði fyrr haft, þá er jarlar réðu landi. Knútr konungr gaf Einari stórar gjafir ok batt hann í kærleikum miklum við sik; hét því, at Einarr skyldi vera mestr ok göfgastr útiginna manna í Noregi, meðan hans vald stœði yfir landi; en þat lét hann fylgja, at honum þótti Einarr bezt fallinn til at bera tignarnafn í Noregi, ef eigi væri jarls við kostr, eða sonr hans Endriði, fyrir ættar sakir hans. Þau heit virðust Einari mikils, ok hét þar í mót trúnaði sínum. Hófst þá af nýju höfðingskapr Einars.

182. *Frá Þórarni loftungu.*

Þórarinn loftunga var maðr kallaðr. Hann var íslenzkr maðr at kyni, skáld mikit, ok hafði verit mjök með konungum eða öðrum höfðingjum. Hann var með Knúti konungi hinum ríka, ok hafði ort um hann flokk. En er konungr vissi, at Þórarinn hafði ort flokk um hann, þá varð hann reiðr ok bað hann fœra sér drápu um daginn eptir, þá er konungr sæti yfir borðum. En ef hann gerði

eigi svá, þá segir konungr, at Þórarinn mundi uppi hanga fyrir dirfð þá, er hann hafði ort dræpling um Knút konung. Þórarinn orti þá stef ok setti í kvæðit, ok jók nökkurum vísum. Þetta er stefit:

Knútr verr grund, sem gætir
Gríklands himinríki.

Knútr konungr launaði kvæðit 50 marka silfrs. Sú drápa er kölluð Höfuðlausn. Þórarinn orti aðra drápu um Knút konung, er kölluð er Tögdrápa. Í þeirri drápu er sagt frá þessum ferðum Knúts konungs, er hann fór or Danmörku sunnan til Noregs; ok er þetta einn stefjabálkr:

Knútr er und sólar —
Siðnæmr með lið
fór mjök mikit
minn vinr þinnig.
Fœrði or firði
fimr gramr Lima
út ólítinn
otrheims flota.
Ugðu Egðir
örbeiðis för
svans sigrlana
sökrammir mjök.
Alt var gulli
grams skip framit,
várum sjón sögu
slíks ríkari.
Ok fyrir Lista
liðu fram viðir
hádýrs um haf
hart kolsvartir.
Bygt var innan
alt brimgaltar
suðr sæskíðum
sund Eikunda.
Ok fyrir fornan
friðmenn liðu
haug Hjörnagla
hvast griðfastir;
þar er stóð fyrir Stað
stafnklifs drifu,
vara eyðilig
örbeiðis för.
Knáttu súðir
svangs mjök langar
byrrömm bera
brimdýr fyrir Stim.
Svá liðu sunnan
svalheims valar,
at kom norðr í Nið
nýtr herflýtir.
Þá gaf sínum
snjallr gervallan
Noreg nefa
njótr veg Jóta;
sá gaf sínum,
segi ek þat, megi
dals dökksalar
Danmörk svana.

Hér getr þess, at þeim var sjón sögu ríkri um ferð Knúts konungs, er þetta kvað; því at Þórarinn hrósar því, at hann var þá í för með Knúti konungi, er hann kom í Noreg.

183. *Frá sendimönnum Ólafs konungs.*

Menn þeir er Ólafr konungr hafði sent austr á Gautland eptir skipum sínum, þá fóru þeir með þau skip, er þeim þóttu bezt, en hin brendu þeir; höfðu með sér reiða ok annan varnað, þann er konungr átti ok menn hans. Þeir sigldu austan, þá er þeir spurðu, at Knútr konungr var farinn norðr í Noreg, sigldu þá austan um Eyrarsund, svá norðr til Víkrinnar á fund Ólafs konungs, fœrðu honum skip sín; var hann þá í Túnsbergi. En er Ólafr konungr spurði, at Knútr konungr fór liði sínu norðr fyrir land, þá hélt Ólafr konungr liði sínu inn í Oslóarfjörð ok upp í vatn, þat er Drafn heitir, ok hafðist hann þar við, til þess er herr Knúts konungs var farinn um suðr. En í ferð þeirri, er Knútr konungr fór norðr með landi, átti hann þing í hverju fylki; en á hverju þingi var honum land svarit ok gefnir gislar. Fór hann austr yfir Foldina til Borgar ok átti þar þing; var honum þar land svarit sem annarsstaðar. Síðan fór Knútr konungr til Danmarkar suðr, ok hafði hann Noreg eignazt orrostulaust; réð hann þá fyrir þrim þjóðlöndum. Svá segir Hallvarðr Háreksblesi, er hann orti um Knút konung:

Englandi ræðr yngvi
einn, hefsk friðr at beinni,
böðrakkr bœnar nökkva
barkrjóðr ok Danmörku.

Ok hefir odda leiknar
jálmfreyr und sik, málma
hjaldrörr haukum þverrir
hungr, Noregi þrungit.

184. *Frá Ólafi konungi ok ferð hans.*

Ólafr konungr hélt skipum sínum út til Túnsbergs, þegar er hann spurði, at Knútr konungr var farinn suðr til Danmarkar. Síðan bjó hann ferð sína með lið þat, er honum vildi fylgja, ok hafði hann þá 13 skip. Síðan hélt hann út eptir Víkinni, ok fékk hann lítit af fé, ok svá af mönnum, nema þeir fylgðu honum, er eyjar bygðu eða útnes. Gékk konungr þá ekki á land upp, hafði

slíkt af fé eða mönnum, sem á leið hans varð. Hann fann þat, at landit var þá svikit undan honum. Fór hann þá svá sem byrjaði. Var þat öndurðan vetr. Þeim byrjaði heldr seint; lágu þeir í Seleyjum mjök lengi ok spurðu þar tíðindi af kaupmönnum norðan or landi. Var konungi þá sagt, at Erlingr Skjálgsson hafði liðsamnað mikinn á Jaðri. Skeið hans lá fyrir landi albúin, ok fjöldi annarra skipa, er bœndr áttu; váru þat skútur ok lagnarskip ok róðrarferjur stórar. Konungrinn hélt þá austan liðinu, ok lá um hríð í Eikundasundi. Spurðu þá hvárir til annarra. Fjölmenti Erlingr, sem mest þá.

185. *Frá sigling Ólafs konungs.*

Túmasmessu fyrir jól þegar í dagan tók konungr út or höfninni. Var þá allgóðr byrr ok heldr hvass. Sigldu þeir þá norðr fyrir Jaðar. Var veðr vátt, ok mjörkvaflaug nökkur. Þegar fór njósn hit efra um Jaðar, er konungr sigldi hit ytra. En er Erlingr varð þess varr, at konungr sigldi austan, þá lét hann blása liði sínu öllu til skipanna. Dreif þá fólk alt á skipin ok bjóst til bardaga. En skip konungs bar skjótt at norðr um Jaðar. Þá stefndi hann innleið; ætlaði svá ferð sína, at fara í fjörðu inn ok fá sér þar lið ok fé. Erlingr Skjálgsson sigldi eptir honum ok hafði her manns ok fjölda skipa. Váru skip þeirra örskreið, er þeir höfðu ekki á nema menn ok vápn; gékk þá skeiðin Erlings miklu meira en önnur skipin. Þá lét hann hefla seglit ok beið liðs síns. Þá sá Ólafr konungr, at þeir Erlingr sóttu eptir mjök, því at skip konungs váru sett mjök ok sollin, er þau höfðu flotit á sæ alt sumarit, ok um haustit ok vetrinn þar til. Hann sá, at liðsmunr mundi mikill vera, ef þeir mœtti öllu í senn liði Erlings. Þá lét hann kalla skip frá skipi, at menn skyldi síga láta seglin, ok heldr seint, en svipta af handrifi; ok var svá gert. Þeir Erlingr funnu þat. Þá kallaði Erlingr ok hét á lið sitt, bað þá sigla meira: sé þér, segir hann, at nú lægir seglin þeirra, ok draga þeir

undan oss. Lét hann þá hleypa or heflunum segli á skeiðinni; gékk hon þá brátt fram undan öðrum skipunum.

186. *Fall Erlings Skjálgssonar.*

Ólafr konungr stefndi fyrir innan Bókn; fal þá sýn milli þeirra. Síðan bað konungr leggja seglin ok róa fram í sund þröngt, er þar var. Lögðu þeir þar þá saman skipunum; gékk kleppurnes fyrir utan þá. Menn váru þá allir herklæddir. Erlingr sigldi þá at sundinu; ok funnu þeir eigi fyrr, at herr lá fyrir þeim, en þeir sá, at konungsmenn reru öllum skipunum senn at þeim. Þeir Erlingr hleyptu ofan seglinu ok gripu til vápna; en konungsherrinn lagði öllum megin at skipinu. Tókst þar orrosta, ok var hin snarpasta. Þá sneri mannfallinu brátt í lið Erlings. Erlingr stóð í lyptingu á skipi sínu; hann hafði hjálm á höfði ok skjöld fyrir sér, sverð í hendi. Sigvatr skáld hafði verit eptir í Víkinni, ok spurði hann þar þessi tíðindi; en Sigvatr var hinn mesti vinr Erlings ok hafði þegit gjafir af honum ok verit með honum. Sigvatr orti flokk um fall Erlings, ok er þessi vísa þar í:

Út réð Erlingr skjóta
eik, sá er rauð hinn bleika,
iflaust er þat, jöfri,
arnarfót, at móti.

Skeið hans lá svá síðan
siklings í her miklum,
snarir börðusk þar sverðum,
síbyrð við skip, fyrðar.

Þá tók at falla lið Erlings, ok þegar er á ortist ok uppganga varð greidd á skeiðina, þá féll hverr í sínu rúmi. Konungr sjálfr gékk hart fram. Svá segir Sigvatr:

Rakkr þengill hjó rekka,
reiðr gékk hann um skeiðar,
valr lá þröngt á þiljum,
þung var sókn fyrir Tungum.

Bragningr rauð fyrir breiðan
borðvöll Jaðar norðan,
blóð kom varmt í víðan,
vá frægr konungr, ægi.

Svá féll vandliga lið Erlings, at engi maðr stóð upp á skeiðinni nema hann einn. Var þar bæði, at menn beiddu lítt griða, fékk ok engi, þótt beiddi, mátti ok ekki á flótta snúast, því at skip lágu umhverfis skeiðina. Er svá

sagt sannliga, at engi maðr leitaði at flýja. Enn segir Sigvatr:

Öll var Erlings fallin,
ungr fyrir norðan Tungur
skeið vann skjöldungr auða,
skipsókn við þröm Bóknar.

Einn stóð sonr á sínu
snarr Skjálgs vinum fjarri
í lyptingu lengi
lætrauðr skipi auðu.

Þá var Erlingi veitt atsókn bæði or fyrirrúminu ok at öðrum skipum. Rúm mikit var í lyptingunni, ok bar þat hátt mjök upp frá öðrum skipum, ok mátti engu við koma nema skotum ok nökkut spjótalögum, ok hjó hann þat alt af sér. Erlingr varðist svá prúðliga, at engi maðr vissi dœmi, at einn maðr hefði staðit svá lengi fyrir jafnmargra manna atsókn, en aldri leitaði hann undankvámu eða griða at biðja. Svá segir Sigvatr:

Réð eigi grið, gýgjar,
geðstirðr, konungs firða
skers þó at skúrir þyrrit
Skjálgs hefnir sér nefna.

En varðkers, virðir!
víðbotn né kemr síðan
glyggs á gjálfri lögðan,
geirs, ofrhugi meiri.

Ólafr konungr sótti þá aptr í fyrirrúmit ok sá, hvat Erlingr hafðist at. Konungr orti þá orða á hann ok mælti svá: Öndurðr horfir þú við í dag, Erlingr. Hann svarar: Öndurðir skulu ernir klóast. Þessa orða getr Sigvatr:

Öndurða bað, jarðar,
Erlingr, sá er vel lengi
geymdi, hann lystr, né lamdisk
landvörn, klóask örnu,

þá er hann at sig sönnum,
sá var áðr búinn ráða
ats, við Útstein hizig
Ólaf um tók málum.

Þá mælti konungr: Viltu á hönd ganga, Erlingr? Þat vil ek, segir hann. Þá tók hann hjálminn af höfði sér, ok lagði niðr sverðit ok skjöldinn, ok gékk fram í fyrirrúmit. Konungr stakk við honum öxarhyrnunni í kinn honum, ok mælti: Merkja skal dróttinssvikann. Þá hljóp at Áslákr Fitjaskalli ok hjó með öxi í höfuð Erlingi, svá at stóð í heila niðri; var þat þegar banasár; lét Erlingr þar líf sitt. Þá mælti Ólafr konungr við Áslák: Högg þú allra manna armastr! nú hjóttu Noreg or hendi mér. Áslákr

svaraði: Illa er þá, konungr, ef þér er mein at höggvi; ek þóttumst nú Noreg í hönd þér höggva; en ef ek hefi þér mein gert, konungr, ok kantu mér úþökk fyrir þetta verk, þá mun mér kostlaust vera; því at hafa mun ek svá margra manna úþökk ok fjandskap fyrir þetta verk, at ek munda heldr þurfa at hafa yðart traust ok vináttu. Konungr segir, at svá skyldi vera. Síðan bað konungr hvern mann ganga á sitt skip ok búast ferðar sinnar sem hvatligast: munu vér, segir hann, ekki ræna val þenna; munu nú hafa hvárir, sem fengit hafa. Géngu menn þá aptr á skipin ok bjoggust sem hvatligast. En er þeir váru búnir, þá rendu skipin í sundit sunnan búandaliðit. Var þá, sem opt eru raunir, þótt lið mikit komi saman, er menn fá slög stór ok láta höfðingja sína, at menn verða eigi góðir tilræðis, ok sé þá höfðingjalausir. Synir Erlings váru engir þar; varð ekki af atlögu búanda, ok sigldi konungr norðr leið sína. En bœndr tóku lík Erlings ok bjoggu um ok fluttu heim á Sóla; svá val þann allan, er þar hafði fallit. Ok var Erlingr hit mesta harmaðr, ok hefir þat verit mál manna, at Erlingr Skjálgsson hafi verit maðr göfgastr ok ríkastr í Noregi, þeirra er eigi bæri tignarnafn meira. Sigvatr skáld orti enn þetta:

Erlingr féll, en olli
allríkr skipan slíkri,
bíðrat betri dauða
bragna konr, með gagni.

Mann veit ek engi annan
allbrátt at fjörláti,
en sá, er allan kunni
aldr fullara at halda.

Þá segir ok, at Áslákr hefði frændvíg upp hafit, ok mjök úsynju:

Áslákr hefir aukit,
er vörðr drepinn Hörða,
fáir skyldu svá, foldar,
frændsekju, styr vekja;

ættvígi má hann eigi,
á líti þeir, níta,
frændr skyli bræði bindask
bornir, mál hin fornu.

187. *Herhlaup Egða.*

Synir Erlings váru sumir norðr í Þrándheimi með Hákoni jarli, en sumir norðr á Hörðalandi, sumir inn í

fjörðum, ok váru þeir þar í liðsamnaði. En er spurðist fall Erlings, þá fylgði þeirri sögu útboð austan um Agðir ok um Rogaland och Hörðaland. Var þar her boðit út, ok var þat hit mesta fjölmenni; ok fór herr sá með sonum Erlings norðr eptir Ólafi konungi. Þá er Ólafr konungr fór frá bardaga þeirra Erlings, sigldi hann norðr um sund, ok var þá dagr mjök liðinn. Svá segja menn, at hann orti þá vísu þessa:

Lítt mun halr hinn hvíti,
hrafn etr af ná getnum,
vér unnum gný Gunnar,
glaðr í nótt á Jaðri.

Svá hefir öllungis illa,
ek gékk reiðr um skeiðar,
jörð veldr manna morði,
mitt rán gefizk hánum.

Fór konungr síðan norðr með landi með lið sitt. Hann spurði alt hit sanna um búandasamnað. Þar váru þá með Ólafi konungi margir lendir menn; þar váru þeir allir Árnasynir. Þess getr Bjarni gullbrárskáld í kvæði því, er hann orti um Kálf Árnason:

Vastu þar er vígs bað kosta
vápndjarfr Haralds arfi,
kynnisk kapp þitt mönnum,
Kálfr! við Bókn austr sjálfa.
Gátut gríðar sóta
gólig föng til jóla,
kendr vartu fyrstr á fundi
flettugrjóts ok spjóta.

Öld fékk ilt or deildum,
Erlingr var þar finginn,
óðu blökk í blóði
borð fyrir Útstein norðan.
Ljós er raun, at ræsir
ráðinn varð frá láði,
lagðisk land und Egða;
lið þeirra frá ek meira.

Fór Ólafr konungr, til þess er hann kom norðr um Stað, ok lagði til Hereyja, ok spurði þar þau tíðindi, at Hákon jarl hafði lið mikit í Þrándheimi. Síðan leitaði konungr ráðs við lið sitt. Kálfr Árnason eggjaði mjök at sœkja til Þrándheims ok berjast við Hákon jarl, þótt liðsmunr væri mikill. Því ráði fylgðu margir aðrir, en sumir löttu; var þá skotit til orskurðar konungs.

188. *Dráp Ásláks Fitjaskalla.*

Síðan hélt Ólafr konungr inn til Steinavágs ok lá þar um nótt. En Áslákr Fitjaskalli hélt skipi sínu inn

til Borgundar; dvaldist hann þar um nóttina. Þar var fyrir Vígleikr Árnason. En um morguninn, er Áslákr vildi ganga til skips síns, þá veitti Vígleikr honum atgöngu ok vildi hefna Erlings. Þar féll Áslákr. Þá kómu menn til konungs, hirðmenn hans, norðan or Frekeyjarsundi, þeir er heima höfðu setit um sumarit, ok sögðu konungi þau tíðindi, at Hákon jarl ok margir lendir menn með honum váru komnir um kveldit í Frekeyjarsund með miklu fjölmenni: ok vilja þeir þik taka af lífi, konungr, ok þitt lið, ef þeir eigu vald á. En konungr gerði menn sína upp á fjall, þat er þar er. En þá er þeir koma upp á fjallit, þá sá þeir norðr til Bjarneyjar, at norðan fór lið mikit ok mörg skip; ok fóru ofan aptr, ok segja konungi, at herrinn fór norðan. En konungr lá þar fyrir 12 skipum. Síðan lét hans blása, ok fóru tjöld af skipum hans, ok tóku þeir til ára. En þá er þeir váru albúnir, ok þeir lögðu or höfninni, þá fór herr bónda norðan fyrir Þjótandi, ok höfðu hálfan þriðja tög skipa. Þá stefndi konungr fyrir innan Nyrfi ok inn um Hundsver. En þá er Ólafr konungr kom jafnfram Borgund, þá fór ok skip móti honum, er Áslákr hafði átt. En er þeir hittu Ólaf konung, þá sögðu þeir sín tíðindi, at Vígleikr Árnason hafði tekit af lífi Áslák Fitjaskalla, fyrir þat er hann hafði drepit Erling Skjálgsson. Konungr lét illa yfir þessum tíðindum, ok mátti þó eigi dvelja ferð sína fyrir úfriði, ok fór þá inn um Vegsund ok um Skot. Þá skildist lið við hann. Fór frá honum Kálfr Árnason ok margir aðrir lendir menn ok skipstjórnarmenn, ok héldu þeir til móts við jarl. En Ólafr konungr hélt fram sinni ferð, ok létti eigi fyrr, en hann kom í Toðarfjörð inn, ok lagði at í Valldali, ok gékk þar af skipum sínum, ok hafði þar 5 skip, ok setti þau upp, ok fékk þar til hirzlu segl ok reiða. Síðan setti hann þar landtjald sitt á eyrinni, sem Sult heitir, ok eru þar fagrir vellir, ok reisti kross þar hjá á eyrinni. En bóndi sá bjó á Mærinni, er Brúsi hét, ok var hann höfðingi yfir dalnum. Síðan kom

Brúsi ofan, ok margir aðrir bœndr, á fund Ólafs konungs, ok fögnuðu honum vel, sem vert var. En hann gerði sik blíðan í móti fagnaði þeirra. Þá spurði konungr, ef fœrt væri þar á land upp or dalinum ok á Lesjar. Brúsi sagði honum, at urð sú var í dalnum, er Skerfsurð heitir, ok er þar hvárki fœrt mönnum né hrossum. Ólafr konungr svarar honum: Til mun nú hætta verða, búandi; tekst sem guð vill; ok komit hér nú í morgin með eyki yðra ok sjálfa yðr, ok sjám síðan, hverr vöxtr á sé, þá er vér komum til urðarinnar, hvárt vér megum þar nökkur brögð sjá at komast yfir með hrossum eða mönnum.

189. *Frá urðarbroti.*

En er dagr kom, þá fóru bœndr ofan með eyki sína, svá sem konungr hafði mælt við þá. Flytja þeir þá með eykjunum varnað sinn ok klæði, en alt lið gékk, ok konungr sjálfr. En hann gékk þar til, er Krossbrekka heitir, ok hvíldist, er hann kom á brekkuna, ok sat þar um hríð, ok sá ofan í fjörðinn ok mælti: Erfiða ferð hafa þeir fengit mér í hendr lendir menn mínir, er nú hafa skipt um trúnaðinn, er um hríð váru vinir mínir ok fulltrúar. Þar standa nú krossar tveir eptir á brekkunni, er konungr sat. Konungr steig þá á bak hesti einum ok reið upp eptir dalnum, ok létti eigi fyrr, en þeir kómu til urðarinnar. Þá spurði konungr Brúsa eptir, ef nökkur sel væri þar, þau er þeir mætti í búa. Hann kvað vera. En konungr setti landtjald sitt ok var þar um nóttina. En um morgininn þá bað konungr þá fara til urðarinnar ok freista, ef þeir mætti koma vögnum yfir urðina. Þá fóru þeir til, en konungr sat heima í landtjaldi. En at kveldi kómu þeir heim hirðmenn konungs ok bœndr, ok kváðust hafa haft mikit erfiði ok ekki á leið komit, ok sögðu, at þar mundi aldri vegr yfir leggjast; ok váru þar aðra nótt, ok var konungr á bœnum sínum alla nótt. Ok þegar er konungr fann, at dagaði, þá bað hann menn fara til urðar, ok freista enn, ef þeir gæti vögnum

yfir komit. Þeir fóru ok váru trauðir; þeir sögðu, at þeir mundu ekki geta at unnit. En þá er þeir váru brott farnir, þá kom sá maðr til konungs, er réð fyrir vistum, ok sagði, at eigi var vist meiri en tvau nautföll slátrs: en þú hefir 400 þíns liðs ok 100 búanda. Þá mælti konungr, at hann skyldi láta upp katla alla, ok í hvern ketil láta nökkut af slátri. Ok svá var gert. En konungr gékk til ok gerði yfir krossmark, ok bað þá búa mat. En konungr fór til Skerfsurðar, þar sem þeir skyldu veginn ryðja. En þá er konungr kom þar, þá sátu þeir allir ok váru móðir orðnir af erfiði. Þá mælti Brúsi: Ek sagða yðr, konungr, ok vildut þér eigi trúa mér, at ekki mátti vinna at urð þessarri. Síðan lagði konungr niðr skikkju sína ok mælti, at þeir skyldu til fara allir ok freista enn; ok svá var gert, ok fœrðu þá steina 20 menn, þannug sem þeir vildu, er engan veg gátu áðr hrœrt 100 manna, ok var vegrinn ruddr at miðjum degi, svá at fœrt var bæði mönnum ok hrossum með klyfjum, eigi verr en á sléttum velli. Síðan fór konungr ofan aptr, þangat sem vistin var, ok nú heitir Ólafshellir. Kelda er ok þar nær hellinum, ok þó konungr sér í. En ef búfé manna verðr sjúkt í dalnum, ok drekkr þar af vatni því, þá batnar því sótta. Síðan fór konungr til matar ok allir þeir. Ok þá er konungr var mettr, þá spurði hann eptir, ef setr nökkur væri í dalnum upp frá urðinni ok nær fjallinu, er þeir mætti búa í um nóttina. En Brúsi segir: Eru setr, er heita Grœningar, ok má þar engi maðr vera um nætr fyrir tröllagangs sakir ok meinvetta, er þar eru hjá setrinu. Síðan mælti konungr, at þeir skyldu búa ferð sína, ok segir, at hann vildi þar vera um nóttina á setrinu. Þá kom sá maðr til hans, er fyrir vistum réð, ok segir, at þar er örgrynni vista: ok veit ek eigi, hvaðan komnar eru. Þakkar konungr guði sending sína, ok lét hann gera byrðar matar bóndum, þeim er ofan fóru eptir dalnum, en var á setri um nóttina. En at miðri nótt, er menn váru í svefni, þá lét á stöðli úti

afskræmiliga, ok mælti: Svá brenna mik nú bœnir Ólafs konungs, segir sú vettr, at eigi má ek nú vera at híbýlum mínum, ok verð ek nú flýja, ok koma aldri á þenna stöðul síðan. En um morgininn, er menn vöknuðu, þá fór konungr til fjalls, ok mælti við Brúsa: Hér skal nú gera bœ, ok mun sá bóndi æ hafa sér framdrátt, er hér býr, ok aldri skal hér korn frjósa, þó at bæði frjósi fyrir ofan bœ ok neðan. Þá fór Ólafr konungr yfir fjall, ok kom fram í Einbúa, ok var þar um nótt. Ólafr konungr hafði þá verit konungr í Noregi 15 vetr, með þeim vetri, er þeir Sveinn jarl váru báðir í landi, ok þessum, er nú um hríð hefir verit frá sagt, ok þá var liðinn um jól fram, er hann lét skip sín ok gékk á land upp, sem fyrr var sagt. Þessa grein konungdóms hans ritaði fyrst Ari prestr Þorgilsson hinn fróði, er bæði var sannsögull, minnigr, ok svá gamall maðr, at hann mundi þá menn ok hafði sögur af haft, er þeir váru svá gamlir, at fyrir aldrs sakir máttu muna þessi tíðindi, svá sem hann hefir sjálfr sagt í sínum bókum, ok nefnda þá menn til, er hann hafði frœði af numit. En hitt er alþýðu sögn, at Ólafr væri 15 vetr konungr yfir Noregi, áðr hann féll; en þeir er svá segja, þá telja þeir Sveini jarli til ríkis þann vetr, er hann var síðarst í landi; því at Ólafr var síðan 15 vetr konungr, svá at hann lifði.

190. *Spásögn Ólafs konungs.*

Síðan er Ólafr konungr hafði verit um nótt á Lesjum, þá fór hann með liði sínu dag eptir dag, fyrst til Guðbrandsdala, en þaðan út á Heiðmörk. Sýndist þá, hverir vinir hans váru, því at þeir fylgðu þá honum; en hinir skildust þá við hann, er með minna trúleik höfðu þjónat honum, en sumir snerust til úvináttu ok fulls fjandskapar, svá sem bert varð. Kendi þess mjök á um marga Upplendinga, at illa hafði líkat aftaka Þóris, svá sem fyrr var getit. Ólafr konungr gaf heimleyfi mörgum mönnum sínum, þeim er bú áttu ok börn fyrir at hyggja; því at

þeim mönnum þótti úsýnt, hverr friðr gefinn væri varnaði þeirra manna, er af landi brott fœri með konungi. Gerði konungr þá bert fyrir vinum sínum, at sú var ætlan hans, at fara þá or landi í brott, fyrst austr í Svíaveldi, ok gera þá ráð sitt, hvert hann sneri þaðan af; en bað svá vini sína til ætla, at hann mundi enn ætla til landsins at leita ok aptr til ríkis síns, ef guð léði honum langlífis; sagði, at þat var hugboð hans, at alt fólk í Noregi mundi enn verða þjónostubundit við hann. En ek munda ætla, segir hann, at Hákon jarl mundi litla stund hafa vald yfir Noregi; ok mun mörgum mönnum þat eigi þykkja undarligt, því at Hákon jarl hefir fyrr skort við mik hamingju; en hinu munu fáir menn trúa, þótt ek segja þat, er mér boðar fyrir, er kemr til Knúts hins ríka, at hann muni á fára vetra fresti vera dauðr, ok farit alt ríki hans, ok mun engi verða uppreist hans kynslóðar, ef svá ferr, sem mín orð horfa til. En er konungr hætti rœðu sinni, þá bjoggu menn ferð sína. Sneri konungr þá með þat lið, er honum fylgði, austr til Eiðaskógs. Þar var þá með honum Ástríðr dróttning, Úlfhildr dóttir þeirra, Magnús son Ólafs konungs, Rögnvaldr Brúsason, þeir Árnasynir Þorbergr, Finnr, Árni, ok enn fleiri lendir menn. Hafði hann gott mannval. Björn stallari fékk heimleyfi. Fór hann aptr ok heim til bús síns, ok margir aðrir vinir konungs fóru aptr til búa sinna í leyfi hans. Bað konungr þess, at þeir skyldu hann vita láta, ef þau tíðindi gerðist í landinu, er honum bæri nauðsyn til at vita. Snýr konungr þá leið sína.

191. *Ferð Ólafs konungs í Hólmgarð.*

Þat er at segja frá ferð Ólafs konungs, at hann fór fyrst or Noregi austr um Eiðaskóg til Vermalands, ok þá út í Vatnsbú, ok þaðan yfir skóg þann, sem leið liggr, ok kom fram á Næríki. Þar var fyrir ríkr maðr ok auðigr, er hét Sigtryggr. Ívarr hét son hans, er síðan varð göfugr maðr. Þar dvaldist Ólafr konungr um

várit með Sigtryggvi. En er sumraði, þá bjó konungr ferð sína ok fékk sér skip. Fór hann um sumarit, ok létti eigi fyrr, en hann kom austr í Garðaríki á fund Jarizleifs konungs ok þeirra Ingigerðar dróttningar. Ástríðr dróttning ok Úlfhildr konungsdóttir váru eptir í Svíþjóð. En konungr hafði austr með sér Magnús son sinn. Jarizleifr konungr fagnaði vel Ólafi konungi, ok bauð honum með sér at vera, ok hafa þar land til slíks kostnaðar, sem hann þurfti at halda lið sitt með. Þat þektist Ólafr konungr ok dvaldist þar. Svá er sagt, at Ólafr konungr var siðlátr ok bœnrœkinn til guðs alla stund ævi sinnar. En síðan er hann fann, at ríki hans þvarr, en mótstöðumenn efldust, þá lagði hann allan hug á þat, at gera guðs þjónostu; dvaldi hann þá ekki frá aðrar áhyggjur eða þat starf, sem hann hafði áðr með höndum haft; því at hann hafði alla þá stund, er hann sat í konungdóminum, starfat þat, er honum þótti mest nytsemd at vera, fyrst at friða ok frelsa landit af áþján útlendra höfðingja, en síðan at snúa landsfólkinu á rétta trú, ok þar með at setja lög ok landsrétt; ok þann hlut gerði hann fyrir réttdœmis sakir, at hegna þá er rangt vildu.

192. *Upphaf til uppreistar móti Ólafi konungi.*

Þat hafði mikill siðr verit í Noregi, at lendra manna synir eða ríkra búanda fóru á herskip ok öfluðu sér svá fjár, at þeir herjuðu bæði utanlands ok innanlands. En síðan er Ólafr tók konungdóm, þá friðaði hann svá land sitt, at hann tók af rán öll þar í landi; þótt ríkra manna synir gerði friðbrot, eða þat er konungi þótti vera aflaga, ok mætti refsingum við þá koma, þá lét hann engu öðru við koma, en þeir létu líf eða limar; hvárki týði bœn manna þar fyrir né féboð. Svá segir Sigvatr skáld:

Gull buðu opt þeir er ollu
úthlaupum gram kaupask
rautt, en ræsir neitti,
ríklunduðum undan.

Skör bað hann með hjörvi,
herland skal svá verja,
ráns biðu rekkar sýna
refsing, fírum efsa.

Ok enn kvað hann svá:

Fœddi mest sá er meiddi
margdýrr konungr varga
hvinna ætt ok hlenna,
hann stýfði svá þýfðir.
Þýðr lét þermlask bæði
þjóf hvern konungr ernan,
friðr bœttisk svá, fóta,
fylkis lands, ok handa.

Vissi helzt þat, er hvössum
hundmörgum lét grundar
vörðr með vápnum skerða
víkingum skör, ríkis.
Mildr lét mörgu valdit
Magnúss faðir gagni,
fremd Ólafs kveð ek frömdu
flestan sigr hins digra.

Hann lét jafna refsing hafa ríkan ok úríkan; en þat þótti landsmönnum ofrausn, ok fyldust þar fjandskapar upp í mót, er þeir létu frændr sína at réttum konungs dómi, þótt sannar sakir væri. Var þat upphaf til þeirrar uppreistar, er landsmenn gerðu í móti Ólafi konungi, at þeir þoldu honum eigi réttindi; en hann vildi heldr láta af tigninni en af réttdœminu. En eigi var sú sök við hann réttfundin, at hann væri hnöggr fjár við sína menn; hann var hinn mildasti við vini sína; en þat bar til, er menn reistu úfrið í móti honum, at mönnum þótti hann harðr ok refsingasamr; en Knútr konungr bauð fram ofrfé; en þó urðu stórhöfðingjarnir at hinu blektir, er hann hét hverjum þeirra tign ok ríki, ok þat með, at menn váru fúsir í Noregi at taka við Hákoni jarli, því at hann var hinn vinsælsti maðr af landsfólki þá fyrr, er hann réð fyrir landi.

193. *Frá Jökli Bárðarsyni.*

Hákon jarl hafði haldit liði sínu or Þrándheimi ok farit í mót Ólafi konungi suðr á Mœri, sem fyrr var ritat. En er konungr hélt inn í fjörðu, þá sótti jarl eptir þannug. Kom þá til móts við hann Kálfr Árnason ok fleiri þeir menn, er skilizt höfðu við Ólaf konung. Var Kálfi þar vel fagnat. Síðan hélt jarl inn þannug, sem konungr hafði upp sett skip sín, í Toðarfjörð í Valldal. Tók jarl þar skip þau, er konungr átti; lét jarl setja út skipin ok búa; váru þá menn hlutaðir til skipstjórnar. Sá maðr var með jarlinum, er nefndr var

Jökull, íslenzkr maðr, son Bárðar Jökulssonar or Vatnsdal. Jökull hlaut at stýra Vísundinum, er Ólafr konungr hafði haft. Jökull orti vísu þessa:

Hlaut ek frá Sult, en sæta
síð fregn at ek kvíða,
ván erumk hreggs at hreini
hlýrvangs, skipi stýra,

því er, ýstéttar, átti
Óleifr, funa kleifar!
gramr var sjálfr á sumri
sigri ræntr, hinn digri.

Þat er hér skjótast af at segja, er síðar varð mjök miklu, er Jökull varð fyrir liði Ólafs konungs á Gotlandi ok varð handtekinn, ok lét konungr hann til höggs leiða, ok var vöndr snúinn í hár honum, ok hélt á maðr. Settist Jökull niðr á bakka nökkurn. Þá réð maðr til at höggva hann. En er hann heyrði hvininn, réttist hann upp, ok kom höggit í höfuð honum, ok varð mikit sár. Sá konungr, at þat var banasár. Bað konungr þá hætta við hann. Jökull sat upp ok orti þá vísu:

Svíða sár af mœði,
setit hefi ek opt við betra,
und er á oss, sú er sprændi
útrauð legi rauðum.

Byss mér blóð or þessu
beni, té ek við þrek venjask;
verpr hjálmgöfugr hilmir
heiðsær á mik reiði.

Síðan dó Jökull.

194. *Frá Kálfi Árnasyni.*

Kálfr Árnason fór með Hákoni jarli norðr til Þrándheims, ok bauð jarl honum til sín ok gerast sér handgenginn. Kálfr segir, at hann mundi fara fyrst inn á Eggju til bús síns ok láta síðan gerast ráð. Kálfr gerði svá. En er hann kom heim, þá fannst honum þat brátt í, at Sigríðr kona hans var heldr skapstór, ok taldi upp harma sína, þá er hon kallaðist fengit hafa af Ólafi konungi, þat fyrst, er hann lét drepa bónda hennar Ölvi: en nú síðan, segir hon, sonu mína tvá; ok vartu, Kálfr, at þeirra aftöku, ok mundi mik þess sízt af þér vara. Kálfr segir, at þat var mjök at hans úvilja, er Þórir var af lífi tekinn: bauð ek, segir hann, fé fyrir hann; en þá er Grjótgarðr var feldr, lét ek Arnbjörn bróður minn.

Hon segir: Vel er þat, er þú hlauzt slíkt af konungi, því at vera má, at þú vilir hefna hans, þóttu vilir eigi hefna minna harma; sáttu, þá er Þórir var drepinn, fóstrson þinn, hversu mikils konungr virði þik þá. Þvílíkar harmtölur hafði hon jafnan uppi fyrir Kálfi. Kálfr svarar opt styggliga, en þó varð hitt at lyktum, at hann leiddist eptir fortölum hennar, ok hét þá því at gerast jarli handgenginn, ef jarl vildi auka veizlur hans. Sigríðr sendi orð jarlinum, ok lét segja, hvar þá var komit um mál Kálfs. En þegar er jarl varð þess víss, þá sendi hann orð Kálfi þau, at hann skyldi koma út til bœjar á fund jarls. Kálfr lagðist þá ferð eigi undir höfuð, ok fór litlu síðar út til Niðaróss ok fann þar Hákon jarl, fékk þar góðar viðtökur, ok áttu þeir jarl tal sitt; kom þar alt á samt með þeim, ok réðu þeir þat, at Kálfr gerðist handgenginn jarli ok tók af honum veizlur stórar. Síðan fór Kálfr heim til bús síns; hafði hann þá mest yfirsókn alt inn í Þrándheim. En þegar er váraði, bjó Kálfr skip sitt, er hann átti; ok þegar er hann var búinn, þá sigldi hann á haf, ok hélt skipi því vestr til Englands; því at hann spurði þat til Knúts konungs, at hann sigldi snemma um várit or Danmörku vestr til Englands. Þá hafði Knútr konungr gefit jarldóm í Danmörku Haraldi, syni Þorkels háva. Kálfr Árnason fór á fund Knúts konungs, þegar er hann kom til Englands. Svá segir Bjarni gullbrárskáld:

Austr réð allvaldr rísta
útála haf stáli,
varð at vitja Garða
vígmóðr Haralds bróðir.

Enn, um iðnir manna
emka ek tamr at samna
skrökvi, at skilnað ykkarn
skjótt léztu Knút um sóttan.

En er Kálfr kom á fund Knúts konungs, þá fagnaði konungr honum forkunnar vel, ok hafði á tali við sik. Varð þat í rœðum þeirra Knúts konungs, at hann beiddi Kálf þess at bindast fyrir at gera uppreist í móti Ólafi hinum digra, ef hann leitaði aptr í landit: en ek, segir konungr, mun gefa þér þá jarldóm ok láta þik þá ráða

Noregi; en Hákon, frændi minn, skal fara til mín, ok er honum þat bezt fallit, því at hann er sá heilhugi, at ek ætla hann eigi munu einu skapti skjóta móti Ólafi konungi, þótt þeir finnist. Kálfr hlýddi á þat, er Knútr konungr mælti, ok gerðist hann fúss til tignarinnar. Staðfestist sjá ráðagerð með þeim Knúti konungi ok Kálfi. Bjóst þá Kálfr til heimferðar. En at skilnaði gaf Knútr konungr honum gjafir vegsamligar. Þess getr Bjarni skáld:

Áttu Engla dróttni,
ógnrakkr, gjafar þakka,
jarls niðr! komtu yðru
útála vel máli.
Þér lét fold áðr fœrir,
frest urðu þess, vestan,
líf þitt era lítit,
Lundúna gramr fundna.

Síðan fór Kálfr aptr til Noregs, ok kom heim til bús síns.

195. *Dauði Hákonar jarls.*

Hákon jarl fór þat sumar or landi ok vestr til Englands. En er hann kom þar, þá fagnar Knútr konungr honum vel. Jarl átti festarmey þar á Englandi, ok fór hann þess ráðs at vitja, ok ætlaði brullaup sitt at gera í Noregi, en aflaði til á Englandi þeirra fanga, er honum þóttu torfengst í Noregi. Bjóst jarl um haustit til heimferðar, ok varð heldr síðbúinn. Sigldi hann í haf, þá er hann var búinn. En frá ferð hans er þat at segja, at skip þat týndist, ok kom engi maðr af. En þat er sumra manna sögn, at skipit hafi sét verit norðr fyrir Katanesi at aptni dags í stormi miklum, ok stóð veðrit út á Petlandsfjörð. Segja þeir svá, er slíku vilja fylgja, at skipit muni hafa rekit í svelginn. En hitt vita menn með sannindum, at Hákon jarl týndist í hafi, ok ekki kom til landa, þat er á skipi því var. Þat sama haust sögðu kaupmenn þar tíðindi svá borin um land, at menn hugðu, at jarl væri týndr. En hitt vissu menn allir, at hann kom eigi á því hausti til Noregs. Ok land var þá höfðingjalaust.

196. *Frá Birni stallara.*

Björn stallari sat heima at búi sínu, síðan er hann hafði skilizt við Ólaf konung. Björn var frægr, ok spurðist þat brátt víða, at hann hafði sezt um kyrt. Spurði þat Hákon jarl ok aðrir landráðamenn. Síðan gerðu þeir menn ok orðsendingar til Bjarnar. En er sendimenn kómu fram ferð þeirri, þá tók Björn vel við þeim. Síðan kallar Björn til tals við sik sendimenn, ok spurði þá eptir erendum sínum. En sá er fyrir þeim var mælti, bar kveðju Knúts konungs ok Hákonar jarls Birni, ok enn fleiri höfðingja: ok þat með, segir hann, at Knútr konungr hefir spurn mikla af þér, ok svá um þat, at þú hefir lengi fylgt Ólafi digra, en verit úvinr mikill Knúts konungs; ok þykkir honum þat illa, því at hann vill vera vinr þinn, sem allra annarra dugandi manna, þegar er þú vilt af hverfa at vera hans úvinr; ok er þér nú sá einn til, at snúast þangat til trausts ok vináttu, sem gnœgst er at leita, ok nú láta allir menn sér sóma í norðrhálfu heimsins; megut þér þat líta, er fylgt hafit Ólafi, hvernug hann hefir nú við yðr skilit: þér erut allir traustlausir fyrir Knúti konungi ok hans mönnum, en herjuðut land hans hit fyrra sumar ok dráput vini hans; þá er þetta með þökkum at taka, er konungr býðr sína vináttu, ok væri hitt makligra, at þú bæðir eða byðir fé til. En er hann hafði lokit rœðu sinni, þá svarar Björn ok segir svá: Ek vil nú sitja um kyrt heima at búi mínu ok þjóna ekki höfðingjum. Sendimaðr svarar: Slíkt eru konungsmenn, sem þú ert; kann ek þér þat at segja, at þú átt tvá kosti fyrir höndum: sá annarr, at fara útlagr af eignum þínum, svá sem nú ferr Ólafr, félagsmaðr yðarr; hinn er annarr kostr, er sýniligri má þykkja, at taka við vináttu Knúts konungs ok Hákonar jarls ok gerast þeirra maðr, ok selja til þess trú þína, ok taka hér mála þinn. Steypti fram ensku silfri or sjóð miklum. Björn var maðr fégjarn, ok var hann hugsjúkr

mjök ok þagnaði, er hann sá silfrit, hugði þá at fyrir sér, hvat af skyldi ráða; þótti mikit at láta eigur sínar, en þótti úsýn uppreist Ólafs konungs at verða mundi í Noregi. En er sendimaðr fann, at Birni gékkst hugr við féit, þá kastaði hann fram gullhringum tveim digrum ok mælti: Tak þú nú féit, Björn, ok sver eiðinn; ek heit þér því, at lítils er þetta fé vert hjá hinu, er þú munt þiggja, ef þú sœkir heim Knút konung. En af mikilleik fjárins ok heitum fögrum ok stórum-fégjöfum, þá varð hann snúinn til fégirni, tók upp féit, ok gékk síðan til handgöngu ok eiða til trúnaðar við Knút konung ok Hákon jarl. Fóru þá sendimenn í brott.

197. *Ferð Bjarnar stallara.*

Björn stallari spurði tíðindi þau, er sagt var, at Hákon jarl væri týndr. Þá snerist skaplyndi hans, iðraðist hann mjök þess, er hann hafði brugðit trú sinni við Ólaf konung; þóttist hann þá lauss vera þeirra einkamála, er hann hafði veitt til hlýðni við Hákon jarl. Þótti Birni þá gerast nökkur ván til uppreistar um ríki Ólafs konungs, ef hann kvæmi til Noregs, at þá væri þar höfðingjalaust fyrir. Björn býr þá ferð sína skyndiliga, ok hafði nökkura menn með sér; fór síðan dag ok nótt ferðar sinnar, þat á hestum, er svá mátti, þat á skipum, er þat bar til; létti eigi ferð þeirri, fyrr en hann kom um vetrinn at jólum austr í Garðaríki til Ólafs konungs; ok varð konungr allfeginn, er Björn hitti hann. Spurði þá konungr margra tíðinda norðan or Noregi. Björn segir, at jarl var týndr ok land var þá höfðingjalaust. Þeim tíðindum urðu menn fegnir, þeir er Ólafi konungi höfðu fylgt or Noregi, ok þar höfðu átt eigur ok frændr ok vini, ok léku miklir landmunir til heimferðar. Mörg önnur tíðindi sagði Björn konungi or Noregi, þau er honum var mikil forvitni á at vita. Þá spurði konungr eptir vinum sínum, hvernug þeir héldi trúnaði við hann. Björn segir, at þat var allmisjafnt. Þá stóð Björn upp

ok féll til fóta konungi, ok tók um fót honum ok mælti: Alt á guðs valdi ok yðru, konungr; ek hefi tekit fé af Knúts mönnum ok svarit þeim trúnaðareiða; en nú vil ek þér fylgja ok eigi við þik skiljast, meðan vit lifum báðir. Konungr svarar: Stattu upp skjótt, Björn; sáttr skaltu vera við mik; bœttu þetta við guð; vita má ek þat, at fáir munu nú vera í Noregi, þeir er einörð sinni haldi nú við mik, er slíkir bregðast, sem þú ert; er þat ok satt, at menn sitja þar í miklu vandkvæði, er ek em fjarri, en sitja fyrir úfriði fjandmanna minna. Björn segir konungi frá því, hverir mest bundust fyrir at reisa fjandskap upp í móti konungi ok hans mönnum; nefndi hann til þess sonu Erlings á Jaðri ok aðra frændr þeirra, Einar þambarskelfi, Kálf Árnason, Þóri hund, Hárek or Þjóttu.

198. *Frá Ólafi konungi.*

Síðan er Ólafr konungr var kominn í Garðaríki, hafði hann stórar áhyggjur, ok hugsaði, hvat ráð hann skyldi upp taka. Jarizleifr konungr ok Ingigerðr dróttning buðu Ólafi konungi at dveljast með sér, ok taka upp ríki þat, er heitir Vulgaria; ok er þat einn hlutr af Garðaríki, ok var þar fólk heiðit í því landi. Ólafr konungr hugsaði fyrir sér um þetta boð. En er hann bar þat fyrir menn sína, þá löttu allir at staðfestast þar, ok eggjuðu konung at ráða norðr til Noregs til ríkis síns. Konungr hafði þat enn í ráðagerð sinni at leggja niðr konungstign ok fara út í heim til Jórsala, eða í aðra helga staði, ok ganga undir reglu. Þat taldist lengstum í huginn at hugsa, ef nökkur föng mundi til verða, at hann næði ríki sínu í Noregi. En er hann hafði þar á huginn, þá mintist hann þess, at hina fyrstu 10 vetr konungdóms hans váru honum allir hlutir hagfeldir ok farsælligir, en síðan váru honum öll ráð sín þunghrœrð ok torsótt, en gagnstaðligar allar hamingjuraunirnar. Nú efaði hann um fyrir þá sök, hvárt þat

mundi vera vitrligt ráð at treysta svá mjök hamingjuna, at fara með lítinn styrk í hendr fjandmönnum sínum, er allr landsmúgr hafði til slegizt at veita Ólafi konungi mótgöngu. Slíkar áhyggjur bar hann optliga, ok skaut til guðs sínu máli, ok bað hann láta þat upp koma, er hann sæi at bezt gegndi. Válkaði hann þat í hugnum, ok vissi eigi, hvat hann skyldi upp taka, því at honum sýndust mein auðsýn á því, sem hann taldi þá fyrir sér.

199. *Draumr Ólafs konungs.*

Þat var á einni nótt, at Ólafr konungr lá í rekkju sinni ok vakti lengi um nóttina, ok hugði at ráðagerðum sínum, ok hafði stórar áhyggjur í skapi sínu. En er hugrinn mœddist mjök, þá seig á hann svefn, ok þó svá lauss, at hann þóttist vaka ok sjá öll tíðindi í húsinu. Hann sá mann standa fyrir rekkjunni mikinn ok vegligan, ok hafði klæðnað dýrligan; bauð konungi þat helzt í hug, at þar mundi vera kominn Ólafr Tryggvason. Sá maðr mælti til hans: Ertu mjök hugsjúkr um ráðaætlan þína, hvert ráð þú skalt upp taka? þat þykki mér undarligt, er þú velkir þat fyrir þér, svá þat, er þú ætlast þat fyrir at leggja niðr konungstign, þá er guð hefir gefit þér; slíkt hit sama sú ætlan, at vera hér ok þiggja ríki af útlendum konungum ok þér úkunnum; farðu heldr aptr til ríkis þíns, er þú hefir at erfðum tekit ok ráðit lengi fyrir með þeim styrk, er guð gaf þér, ok lát eigi undirmenn þína hræða þik; þat er konungs frami, at sigrast á úvinum sínum, en vegligr dauði, at falla í orrostu með liði sínu; eða efar þú nökkut um þat, at þú hafir rétt at mæla í yðarri deilu? eigi skaltu þat gera at dylja sjálfan þik sanninda; fyrir því máttu djarfliga sœkja til landsins, at guð mun þér bera vitni, at þat er þín eiga. En er konungr vaknaði, þá þóttist hann sjá svip mannsins, er brott gékk. En þaðan í frá herði hann huginn, ok einstrengdi þá ætlan fyrir sér, at fara aptr til Noregs, svá sem hann hafði áðr verit

fúsastr til, ok hann fann, at allir hans menn vildu helzt vera láta; taldi hann þat þá í huginn, at landit mundi vera auðsótt, er höfðingjalaust var, svá sem þá hafði hann spurt; ætlaði hann, ef hann kvæmi sjálfr til, at margir mundu þá enn honum liðsinnaðir. En er konungr birti þessa ráðagerð fyrir mönnum sínum, þá tóku allir því þakksamliga.

200. *Af læknislist Ólafs konungs.*

Svá er sagt, at sá atburðr varð í Garðaríki, þá er Ólafr konungr var þar, at sonr einnar göfugrar ekkju fékk kverkasull, ok sótti svá mjök, at sveininn mátti engum mat niðr koma, ok þótti hann banvænn. Móðir sveinsins gékk til Ingigerðar dróttningar, því at hon var kunnkona hennar, ok sýndi henni sveininn. Dróttning segir, at hon kunni engar lækningar til at leggja: gakk þú, segir hon, til Ólafs konungs, hann er hér læknir beztr, ok bið hann fara höndum um mein sveinsins, ok ber til orð mín, ef hann vill eigi elligar. Hon gerði svá sem dróttning mælti. En er hon fann konung, þá segir hon honum, at sonr hennar var banvænn af kverkasulli, ok bað hann fara höndum um sullinn. Konungr segir henni, at hann var engi læknir; bað hana þangat fara, sem læknar váru. Hon segir, at dróttning hafði henni þangat vísat: ok hon bað mik sín orð til bera, at þér legðit lækning til, sem þér kynnit, ok sagði hon mér, at þú værir beztr læknir hér í staðinum. Þá tók konungr til, ok fór höndum um kverkr sveininum, ok þuklaði sullinum mjök lengi, til þess er sveininn hrœrði munninn. Þá tók konungr brauð, ok braut ok lagði í kross í lófa sér, síðan lagði hann þat í munn sveininum, en hann svalg niðr. En þaðan af tók verk allan or kverkunum; var hann á fám dœgrum alheill. Móðir hans varð fegin mjök, ok aðrir frændr ok kunnmenn sveinsins. Var þá fyrst á þannug virt, sem Ólafr konungr hefði svá miklar læknishendr, sem mælt er um þá menn, sem mjök er sú

íþrótt lögð, at þeir hafi hendr góðar. En síðan er jartegnagerð hans varð alkunnig, þá var þat tekit fyrir sanna jartegn.

201. *Ólafr konungr brendi spánu.*

Sá atburðr varð á einum sunnudegi, at Ólafr konungr sat í hásæti sínu yfir borðum, ok hafði svá fasta áhyggju, at hann gáði eigi stundanna. Hann hafði í hendi kníf ok hélt á tannara, ok rendi þar af spánu nökkura. Skutilsveinn stóð fyrir honum ok hélt borðkeri. Hann sá, hvat konungr gerði, ok skildi þat, at hann sjálfr hugði at öðru. Hann mælti: Mánadagr er á morgin, herra. Konungr leit til hans, er hann heyrði þetta, ok kom þá í hug, hvat hann hafði gert. Síðan bað konungr fœra sér kertisljós. Hann sópaði spánunum öllum í hönd sér, þeim er hann hafði telgt, þá brá hann þar í loginu, ok lét brenna spánuna í lófa sér; ok mátti þaðan af marka, at hann mundi fast halda lög ok boðorð, ok vilja eigi yfir ganga þat, er hann vissi réttast.

202. *Frá Ólafi konungi.*

Síðan er Ólafr konungr hafði ráðit fyrir sér, at hann vildi snúast til heimferðar, þá bar hann þat upp fyrir Jarizleif konung ok Ingigerði dróttningu. Þau löttu hann þeirrar ferðar, sögðu þat, at hann skyldi hafa í þeirra ríki þat veldi, er honum þœtti sér sœmiligt, en báðu hann eigi fara á vald fjandmanna sinna með svá lítinn liðskost, sem hann hafði þar. Þá segir Ólafr konungr þeim drauma sína, ok þat með, at hann kvaðst hyggja, at þat væri guðs forsjá. En er þau funnu, at konungr hafði ráðit fyrir sér at fara aptr til Noregs, þá bjóða þau honum allan þann fararbeina, er hann vildi af þeim þiggja. Konungr þakkar þeim fögrum orðum sinn góðvilja, segir, at hann vill fúsliga þiggja af þeim þat, er hann þarf til ferðar sinnar.

203. *Austanferð Ólafs or Garðaríki.*

Þegar á bak jólum hélt Ólafr konungr á búnaði. Hann hafði nær 200 sinna manna; fékk Jarizleifr konungr öllum þeim eyki ok þar reiða með, svá sem þurfti. En er hann var búinn, þá fór hann. Leiddi Jarizleifr konungr hann ok Ingigerðr dróttning vegsamliga af hendi. En Magnús son sinn lét hann þar eptir með konungi. Þá fór Ólafr konungr austan, fyrst at frerum alt til hafsins. En er váraði ok ísa leysti, þá bjoggu þeir skip sín. En er þeir váru búnir ok byrr kom, þá sigla þeir, ok greiddist ferð sú vel. Kom Ólafr konungr skipum sínum við Gotland; spurði þar tíðindi bæði af Svíaveldi ok Danmörku ok alt or Noregi; var þá spurt til sanns, at Hákon jarl var týndr, en land í Noregi var höfðingjalaust; þótti konungi ok hans mönnum þá vænt um sína ferð; sigldu þaðan, þá er byr gaf, ok héldu til Svíþjóðar. Lagði konungr liði sínu inn í Löginn ok hélt upp í land til Áróss, gerði síðan menn á fund Önundar Svíakonungs ok lagði stefnu við hann. Önundr konungr varð vel við orðsending mágs síns, ok fór til fundar við Ólaf konung, svá sem hann hafði orð til send. Kom ok til Ólafs konungs Ástríðr dróttning með þá menn, er henni höfðu fylgt. Var þar fagnafundr með öllum þeim; fagnar Svíakonungr vel Ólafi konungi mági sínum, er þeir hittust.

204. *Frá lendum mönnum.*

Nú skal segja, hvat þeir höfðust at í Noregi um þessar hríðir. Þórir hundr hafði Finnferð haft þessa tvá vetr, ok hafði hann verit hvarntveggja vetr lengi á fjalli ok fengit of fjár. Hann átti margskonar kaup við Finna. Hann lét þar gera sér 12 hreinbjálfa með svá mikilli fjölkyngi, at ekki vápn festi á, ok síðr miklu en á hringabrynju. En hit síðara vár bjó Þórir langskip, er hann átti, ok skipaði húskörlum sínum. Hann stefndi saman bóndum ok krafði leiðangrs alt um hina nörztu

þinghá, dró þar saman mikit fjölmenni, fór norðan um várit með liði því. Hárekr or Þjóttu hafði mikinn liðsamnað ok fékk mikit lið. Urðu til þeirrar farar miklu fleiri virðingamenn, þó at þessir sé ágætastir. Lýstu þeir yfir því, at liðsamnaðr sá skyldi fara móti Ólafi konungi ok verja honum land, ef hann kvæmi austan.

205. *Frá Einari þambarskelfi.*

Einarr þambarskelfir hafði mest forráð út um Þrándheim, síðan er fráfall Hákonar jarls spurðist. Þótti honum þeir Eindriði feðgar vera bezt komnir til eigna þeirra, er jarl hafði átt, ok lausafjár. Mintist Einarr þá heita þeirra ok vinmæla, er Knútr konungr hafði veitt honum at skilnaði. Lét þá Einarr búa skip gott, er hann átti, gékk þar á sjálfr með mikit fóruneyti. En er hann var búinn, hélt hann suðr með landi, ok síðan vestr um haf, ok létti eigi ferð sinni, fyrr en hann kom til Englands; fór þá þegar á fund Knúts konungs. Fagnaði konungr honum vel. Síðan bar Einarr upp erendi sín fyrir konung, segir svá, at hann var þá kominn at vitja heita þeirra, er konungr hafði mælt, at Einarr skyldi bera tignarnafn yfir Noregi, ef Hákonar jarls væri eigi við kostr. Knútr konungr segir, at þat mál vissi alt annan veg við: hefi ek nú, segir hann, sent menn ok jartegnir mínar til Danmerkr til Sveins sonar míns, ok þat með, at ek hefi honum heitit ríki í Noregi; en ek vil halda við þik vináttu, skaltu hafa þvílíkar nafnbœtr af mér, sem þú hefir burði til, ok vera lendr maðr, en hafa veizlur miklar, ok vera því framar en aðrir lendir menn, sem þú ert meiri framkvæmdarmaðr en aðrir lendir menn. Sá Einarr þá um hlut sinn, hvert hans erendi mundi verða; býst hann þá til heimferðar. En er hann vissi fyrirætlan konungsins, ok svá þat, at mikil ván var, ef Ólafr konungr kvæmi austan, at ekki mundi friðsamligt í landi, kom Einari þat í hug, at ekki mundi undir at hrapa ferðinni meir, en svá sem hófligast væri,

ef þeir skyldi berjast við Ólaf konung, en hafa ekki til framflutningar ríkis síns þá heldr en áðr. Sigldi Einarr þá í haf, er hann var at því búinn, ok kom svá til Noregs, at áðr váru fram komin þau tíðindi, er þar gerðust mest á því sumri.

206. *Frá höfðingjum í Noregi.*

Höfðingjar í Noregi héldu njósnum austr til Svíþjóðar ok suðr til Danmerkr, ef Ólafr konungr kvæmi austan or Garðaríki; féngu þeir þegar spurt, svá sem menn féngu skjótast farit, er Ólafr konungr var kominn til Svíþjóðar. En þegar er þat var sannspurt, þá fór herboð um land alt; var stefnt út almenning at liði; kom þá herr saman. En þeir lendir menn, er váru af Ögðum ok Rogalandi ok Hörðalandi, þá skiptust þeir við; sneru sumir norðr, en sumir austr, ok þótti hvártveggja lið fyrir þurfa. Sneru austr synir Erlings af Jaðri með alt lið, þat er austr var frá þeim, ok váru þeir höfðingjar fyrir því liði. En norðr snerist Áslákr af Finneyju ok Erlendr or Gerði, ok þeir lendir menn, er norðr váru frá þeim. Þessir, er nú eru nefndir, váru allir eiðsvarar Knúts konungs til þess at taka Ólaf konung af lífi, ef þeim gæfi fœri á því.

207. *Ferð Haralds Sigurðarsonar.*

En er þat spurðist í Noreg, at Ólafr konungr var austan kominn til Svíþjóðar, þá sömnuðust saman vinir hans, þeir er honum vildu lið veita. Var í þeim flokki tignastr maðr Haraldr Sigurðarson, bróðir Ólafs konungs. Hann var þá 15 vetra gamall, mikill maðr vexti ok roskinmannligr. Mart var þar annarra göfugra manna. Þeir féngu alls 6 hundruð manna, þá er þeir fóru af Upplöndum, ok stefndu með lið þat austr um Eiðaskóg til Vermalands. Síðan stefndu þeir austr um markir til Svíþjóðar; spurðust þá fyrir um ferðir Ólafs konungs.

208. *Ferð Ólafs konungs or Svíþjóð.*

Ólafr konungr var í Svíþjóð um várit, ok hafði þaðan njósnir norðr í Noreg, ok fékk þaðan þá eina spurn, at úfriðsamligt mundi þangat at fara, ok þeir menn, er norðan kómu, löttu hann mjök at fara í landit. Hann hafði þá einráðit fyrir sér at fara slíkt sem áðr. Ólafr konungr spurði máls Önund konung, hvern styrk hann mundi veita honum at sœkja land sitt. Önundr konungr svarar svá, segir, at Svíum var lítit um at fara í Noreg herför: vitum vér, segir hann, at Norðmenn eru harðir ok orrostumenn miklir, ok illir heim at sœkja með úfriði; skal þat eigi seint at segja þér, hvat ek vil til leggja; ek mun fá þér 400 manna, ok velit af hirðsveitum mínum góða hermenn ok vel búna til bardaga; síðan vil ek gefa þér lof til, at þú farir yfir land mitt ok fáir þér lið alt, þat er þú mátt ok þér vill fylgja. Ólafr konungr tók þenna kost; bjóst síðan ferðar sinnar. Ástríðr dróttning var eptir í Svíþjóð, ok Úlfhildr konungsdóttir.

209. *Ferð Ólafs konungs til Járnberalands.*

En er konungr hóf ferð sína, þá kom til hans lið þat, er Svíakonungr fékk honum, ok váru þat 400 manna. Ferr konungr þær leiðir, er Svíar kunnu fyrir. Stefndu þeir upp á land til marka ok kómu þar fram, er kallat er Járnberaland. Þar kom í móti konungi lið þat, er farit hafði af Noregi til móts við hann, sem hér er fyrr frá sagt. Hitti hann þar Harald bróður sinn, ok marga aðra frændr sína ok vini; varð þat hinn mesti fagnaðarfundr. Höfðu þeir þá allir saman 12 hundruð manna.

210. *Frá Dag Hringssyni.*

Dagr er maðr nefndr, er svá segir, at hann var son Hrings konungs, þess er land hafði flýit fyrir Ólafi

konungi. En menn segja, at Hringr væri son Dags Hringssonar, Haraldssonar hins hárfagra. Dagr var frændi Ólafs konungs; þeir feðgar Hringr ok Dagr höfðu staðfestz í Svíaveldi, ok höfðu þar fengit ríki til forráðs. Um várit, er Ólafr konungr var kominn austan til Svíþjóðar, sendi hann orð Dag frænda sínum þau, at Dagr skyldi ráðast til ferðar með honum með þann styrk allan, sem hann hefir til; en ef þeir fá land eignazt í Noregi, þá skyldi Dagr hafa ríki þar eigi minna en foreldri hans hafði haft. En er þessi orðsending kom til Dags, þá féll honum þat vel í skap; lék honum landmunr mjök á at fara í Noreg ok taka þar við ríki því, sem frændr hans höfðu fyrr haft. Svarar hann skjótt þessu máli, ok hét ferð sinni. Dagr var maðr skjótorðr ok skjótráðr, ákafamaðr mikill ok hreystimaðr, en engi spekingr at viti. Síðan samnaði hann sér liði, ok fékk nær 12 hundruð manna; fór hann með þat lið til fundar við Ólaf konung.

211. *Ferð Ólafs konungs.*

Ólafr gerði orð frá sér í bygðir ok sendi orð þeim mönnum, er þat vildi hafa til féfangs sér, at afla hlutskiptis ok hafa upptektir þær, er úvinir konungs sæti yfir, þá skyldu þeir til hans koma ok honum fylgja. Ólafr konungr flutti þá her sinn ok fór um markbygðir, en sumt um eyðimerkr, ok optliga um vötn stór. Þeir drógu eða báru skipin eptir sér milli vatnanna. Fjöldi dreif liðs til konungs markamanna, ok sumt stigamenn; er þar víða síðan kallat Ólafsbúðir, sem hann hafði náttstaði. Hann létti eigi ferðinni, fyrr en hann kom fram á Jamtaland; fór þá síðan norðr til Kjalar. Skiptist lið hans í bygðirnar ok fór mjök sundrlaust, meðan þeir vissu ekki úfriðar vánir. En jafnan er þeir skiptu liði sínu, þá fylgði konungi Norðmanna lið, en Dagr fór þá í annan stað með lið sitt, en Svíar í þriðja stað með sínu liði.

212. *Frá stigamönnum.*

Menn þeir eru nefndir, er annarr hét Gaukaþórir en annarr Afrafasti; þeir váru stigamenn ok hinir mestu ránsmenn, höfðu með sér 30 manna, sinna maka. Þeir brœðr váru meiri ok sterkari en aðrir menn; eigi skorti þá áræði ok hug. Þeir spurðu til hers þess, er þar fór yfir land, ok mæltu sín á milli, at þat mundi vera snjallræði at fara til konungs ok fylgja honum til lands síns ok ganga þar í fólkorrostu með honum ok reyna sik svá; því at þeir höfðu ekki fyrr í bardögum verit, þeim er liði væri fylkt til. Var þeim þat forvitni mikil at sjá konungs fylking. Þetta ráð líkaði vel förunautum þeirra; gerðu þá ferð sína til fundar við konung. En er þeir koma þar, þá ganga þeir með sveit sína fyrir konung, ok höfðu þeir förunautar alvæpni sitt. Þeir kvöddu hann. Hann spurði, hvat mönnum þeir sé. Þeir nefndu sik ok sögðu, at þeir váru þar landsmenn. Þá bera þeir upp erendi sín, ok buðu konungi at fara með honum. Konungr segir, at honum leizt svá sem í slíkum mönnum muni vera góð fylgð: ek em fúss, segir hann, við slíkum mönnum at taka; eða hvárt erut þér kristnir menn? segir hann. Gaukaþórir svarar, segir, at hann var hvárki kristinn né heiðinn: höfum vér félagar engan annan átrúnað, en trúm á orku ok afl okkat ok sigrsæli, ok vinnst okkr þat at gnógu. Konungr svarar: Skaði mikill, er menn svá liðmannligir skulu eigi á Krist trúa, skapara sinn. Þórir svarar: Er nökkurr sá í þínu föruneyti, konungr, kristmaðrinn, er meira hafi á degi vaxit en vit brœðr? Konungr bað þá skírast láta ok taka trú rétta þar með: ok fylgit mér síðan; skal ek þá gera ykkr virðingamenn mikla; en ef þit vilit þat eigi, þá farit aptr til iðnar ykkarrar. Afrafasti svarar, segir, at hann vildi ekki við kristni taka. Snúa þeir síðan í brott. Þá mælti Gaukaþórir: Þetta er skömm mikil, er konungr þessi gerir oss liðrækja; þar kom ek aldri fyrr,

er ek væra eigi hlutgengr við aðra menn; skal ek aldri aptr hverfa at svá geru. Síðan slógust þeir í sveit með markamönnum öðrum ok fylgðu flokkinum. Sœkir þá Ólafr konungr vestr til Kjalar.

213. *Sýn Ólafs konungs.*

En er Ólafr konungr fór austan um Kjöl, ok sótti þá vestr af fjallinu, svá at land lægði þaðan vestr at sjá, ok sá þannug landit. Mart lið fór fyrr en konungr, ok mart síðar; reið hann þar, er rúmt var um hann; var hann hljóðr, mælti ekki við menn; reið hann svá langa hríð dags, at hann sást lítt um. Þá reið biskup at honum ok mælti, spurði, hvat hann hugsaði, er hann var svá hljóðr; því at konungr var jafnan glaðr ok margmálugr við menn sína í ferðinni, ok gladdi svá alla þá, er nær honum váru. Þá svarar konungr með áhyggju mikilli: Undarliga hluti hefir borit fyrir mik um hríð; ek sá nú yfir Noreg, er ek leit vestr af fjallinu; kom mér þá í hug, at ek hafða margan dag glaðr verit í því landi; mér gaf þá sýn, at ek sá um allan Þrándheim, ok því næst um allan Noreg; ok svá lengi sem sú sýn hafði verit fyrir augum mér, þá sá ek æ því víðara, alt þar til er ek sá um alla veröld, bæði lönd ok sæ; ek kenda gerla þá staði, er ek hafða fyrr komit ok sét; jafngreiniliga sá ek þá staði, er ek hefi eigi fyrr sét, suma þá, er ek hefi haft spurn af, en jafnvel hina, er ek hefi eigi fyrr heyrt getit, bæði bygða ok úbygða, svá vítt sem veröldin er. Biskup segir, at sú sýn var heilaglig ok stórmerkilig.

214. *Jartegn um akr.*

Síðan er konungr sótti ofan af fjallinu, þá var bœr sá fyrir þeim, er á Súlu heitir, í ofanverðri bygðinni í Verdœlafylki. En er þeir sóttu ofan at bœnum, þá lágu akrar við veginn. Konungr bað menn fara spakliga ok spilla eigi eign fyrir bónda. Gerðu menn þat vel, meðan

konungr var við; en þær sveitir, er síðar fóru, þá gáfu ekki þessu gaum, ok hljópu menn svá um akrinn, at hann var allr lagðr at jörðu. Sá búandi, er þar bjó, er nefndr Þorgeirr flekkr. Hann átti tvá sonu vel frumvaxta. Þorgeirr fagnaði vel konungi ok hans mönnum, ok bauð honum allan þann forbeina, er hann hafði föng á. Konungr tók því vel, ok spurði þá Þorgeir at tíðindum, hvat títt væri þar í landi, eða hvárt samnaðr nökkurr mundi þar vera gerr í móti honum. Þorgeirr segir, at lið mikit var saman dregit þar í Þrándheimi, ok þar váru komnir lendir menn bæði sunnan or landi ok norðan af Hálogalandi: en eigi veit ek, segir hann, hvárt þeir ætla því liði at stefna yðr í mót eða í annan stað. Síðan kærði hann fyrir konungi skaða sinn ok úspekt konungsmanna, er þeir höfðu niðr brotit ok troðit akra hans alla. Konungr segir, at þat var illa orðit, at honum var mein gert. Síðan reið konungrinn til, þar sem akrinn hafði staðit, ok sá at akrinn var allr at jörðu lagðr. Hann reið umhverfis, ok mælti síðan: Þess vænti ek, búandi, at guð mun leiðrétta skaða þinn, ok mun akr þessi betri á viku fresti. Ok varð þat hinn bezti akr, sem konungr sagði. Konungr dvaldist þar um nótt; en at morni bjó hann ferð sína. Hann segir, at Þorgeirr bóndi skyldi fara með honum; en hann bauð til ferðar tvá sonu sína. Þá segir konungr, at þeir skulu eigi fara með honum; en sveinarnir vildu þó fara. Konungr bað þá eptir vera. En er þeir vildu eigi letjast, þá vildu hirðmenn konungs binda þá. Konungr mælti, er hann sá þat: Fari þeir, aptr munu þeir koma. Svá fór, sem konungr sagði, um sveinana.

215. *Skírðir markamenn.*

Þá flytja þeir her sinn út til Stafs. En er konungr kom á Stafamýrar, þá átti hann dvöl. Þá spurði hann til sanns, at bœndr fóru með her móti honum, ok þat, at þá mundi hann orrostu eiga brátt. Þá kannaði konungr

lið sitt, ok var skorat manntal; þá fundust í hernum 9 hundruð heiðinna manna. En er konungr vissi þat, þá bað hann þá skírast láta, sagði svá, at hann vill eigi heiðna menn hafa í orrostu með sér: munu vér, segir hann, ekki mega treystast liðsfjölda; guði skulu vér treystast, því at með (hans) krapti ok miskunn munu vér sigr fá; en eigi vil ek blanda heiðnu fólki við menn mína. En er þat heyrðu heiðingjar, þá báru þeir saman ráð sín, ok at lyktum létu skírast 400 manna, en 500 neittu kristni; ok sneri þat lið aptr til síns lands. Þá ganga þar fram þeir brœðr með sitt lið, Gaukaþórir ok Afrafasti, ok bjóða konungi enn gengi sitt. Hann spyrr, ef þeir hefði þá skírn tekit. Gaukaþórir segir, at þat var eigi. Konungr bað þá taka skírn ok trú rétta, en fara á brott at öðrum kosti. Þeir sneru þá frá í brott, ok tóku tal sín í milli ok réðu um, hvert ráð upp skyldi taka. Þá mælti Afrafasti: Svá er at segja frá mínu skapi, at ek vil ekki aptr hverfa; mun ek fara til orrostu ok veita lið öðrum hvárum; en eigi þykki mér skipta, í hvárum flokki ek em. Þá svarar Gaukaþórir: Ef ek skal til orrostu fara, þá vil ek konungi lið veita, því at honum er liðsþörf meiri; en ef ek skal á guð nökkut trúa, hvat er mér verra, at trúa á Hvítakrist en á annat guð? Nú er þat mitt ráð, at vér látim skírast, ef konungi þykkir þat miklu máli skipta; förum þá síðan til orrustu með honum. Þessu játa þeir allir; ganga síðan til konungs ok segja, at þeir vilja þá skírn taka. Váru þeir þá skírðir af kennimönnum, ok váru biskupaðir. Konungr tók þá í hirðlög með sér ok sagði, at þeir skyldu vera undir merki hans í orrostu.

216. *Tala Ólafs konungs.*

Ólafr konungr hafði þá til sanns spurt, at skamt mundi vera til þess, er hann mundi orrostu eiga við bœndr. En síðan er hann hafði kannat lið sitt, ok skorat var manntal, ok hafði hann þá meir en 30 hundruð

manna, ok þótti þat þá vera mikill herr á einum velli. Síðan talaði konungr fyrir liðinu ok mælti svá: Vér höfum mikinn her ok frítt lið. Nú vil ek segja mönnum, hverja skipan ek vil hafa á liði váru. Ek mun láta fara merki mitt fram í miðju liði, ok skal þar fylgja hirð mín ok gestir, ok þar með þat lið, er til vár kom af Upplöndum, ok svá þat lið, er hér kom til vár í Þrándheimi. En til hœgri handar frá mínu merki skal vera Dagr Hringsson, ok með honum þat lið alt, er hann hafði til föruneytis við oss; skal hann hafa annat merki. En til vinstri handar frá minni fylking skal vera þat lið, er Svíakonungr fékk oss, ok alt þat lið, er til vár kom í Svíaveldi; skulu þeir hafa hit þriðja merki. Vil ek, at menn skiptist í sveitir, ok heimtist saman frændr ok kunnmenn, því at þá mun hverr annars bezt gæta ok hverr annan kenna. Vér skulum marka lið várt alt, gera herkumbl á hjálmum várum ok skjöldum, draga þar með bleikju á krossinn helga. En ef vér komum í orrostu, þá skulu vér hafa allir eitt orðtak: fram, fram, kristmenn, krossmenn, konungsmenn! Vér munum hljóta þunnar fylkingar, ef vér höfum lið færa, því at ek vil, at þeir kringi eigi um oss sínu liði. Skiptist menn nú í sveitir; en síðan skal sveitum skipa í fylkingar, ok viti þá hverr sína stöðu ok gefi gaum at, hvert hann er frá merki því, er hann er undir skipaðr. Vér munum nú halda várri fylkingu, ok skulu menn hafa alvæpni dag ok nótt, þar til er vér vitum, hvar fundr várr mun verða ok búanda. Síðan er konungr hafði talat, þá fylktu þeir liði sínu ok skipuðu eptir því sem konungr hafði fyrir mælt.

217. *Málstefna Ólafs konungs.*

Eptir þat átti konungr stefnu við sveitarhöfðingja. Váru þá komnir þeir menn, er konungr hafði sent í heraðit at krefja bœndr liðs. Þeir kunnu þau tíðindi or bygðinni at segja, þar sem þeir höfðu farit, at víða var

aleyða at vígjum mönnum; ok var þat fólk farit í bóndasamnað; en þar sem þeir hittu menn, þá vildu fáir þeim fylgja, en flestir svöruðu því, at fyrir þá sök sátu heima, at þeir vildu hvárigum fylgja, vildu eigi berjast móti konungi, ok eigi móti frændum sínum; höfðu þeir fátt lið fengit. Þá spurði konungr menn ráðs, hvat sýndist tiltœkiligast. Finnr Árnason svarar máli konungs: Segja mun ek, segir hann, hvernug gert mundi, ef ek skylda ráða; þá mundu vér fara herskildi um allar bygðir, ræna fé öllu, en brenna svá vendiliga bygð alla, at aldri stœði kot eptir, gjalda svá bóndum dróttinssvikin. Hygg ek, at margr mundi þá lauss vera við flokkinn, ef hann sér heim reyk eða loga til húsa sinna, en veit úgerla, hvat títt er um börn eða konur eða gamalmenni, feðr þeirra eða mœðr, eða annat frændlið. Vænti ek, segir hann, ef nökkurir ráða til at rjúfa samnaðinn, at þá muni brátt þynnast fylkingar þeirra; því at svá er bóndum gefit, at þat ráð, er þá er nýjast, þat er þá öllum kærst. En er Finnr lauk máli sínu, þá gerðu menn þar at góðan róm; líkaði mörgum vel at ráða til féfanga, en öllum þóttu bœndr makligir til skaða, en líkligt þat er Finnr sagði, at bœndr mundu vera margir lausir við samnaðinn. Þormóðr Kolbrúnarskáld kvað þá vísu:

Brennum öll fyrir innan
Inney þau er vér finnum,
land tegask herr með hjörvi,
hverbjörg, fyrir gram verja.

Ýs, hafi allir húsa
Innþrœndir kol sinna,
angr skal kveykt í klungri,
köld, ef ek má valda.

En er Ólafr konungr heyrði ákafa lýðsins, þá krafði hann sér hljóðs ok mælti síðan: Hafa bœndr verðleik til þess, at svá væri gert, sem þér vilit; þat vita þeir ok, at ek hefi gert þat at brenna innin fyrir þeim, ok veitt þeim aðrar stórar refsingar. Gerða ek þá þat at brenna fyrir þeim, er þeir höfðu áðr gengit af trú sinni ok tekit upp blót, en vildu ekki láta at orðum mínum; áttu vér þá guðs réttar at reka. Nú eru þessi dróttinssvik miklu

minna verð, þótt þeir haldi eigi trú sína við mik, ok munu þó þessi eigi þykkja vel sama þeim, er manndómsmenn vilja vera. Nú á ek hér nökkuru heimilla at veita nökkura fríun, er þeir misgera við mik, en þá er þeir hötuðust við guð. Nú vil ek, at menn fari spakliga ok geri engi hervirki. Vil ek fara fyrst til fundar við bœndr; ok sættumst vér, þá er vel. En ef þeir halda bardaga í móti oss, þá eru þar tveir kostir fyrir höndum, ok ef vér föllum í orrostu, þá er því vel ráðit at fara þangat eigi með ránfé; en ef vér sigrumst, þá skulu þér vera arftökumenn þeirra, er nú berjast móti oss, því at þeir munu þar sumir falla, en sumir flýja, ok hafa hvárirtveggju fyrirgert allri eigu sinni; en þá er gott at ganga til búa stórra, en bœir vegligir; en þess nýtr engi maðr, er brent er; svá ránfé ferr at spjöllum miklu meiri hluti, en þat er nýtt verðr af. Skulu vér nú fara dreift út eptir bygðinni ok hafa með oss alla vígja menn, þá er vér fám; skulu menn ok höggva bú, eða taka aðra vist, sem menn þurfu til at fœða sik; en menn geri ekki annat spellvirki. Vel þykki mér, at drepnir sé njósnarmenn bónda, ef þér takit þá. Skal Dagr fara ok hans lið hit nörðra ofan eptir dalnum. En ek mun fara út þjóðveginn, ok hittumst at kveldi; höfum allir eitt náttból.

218. *Frá skáldum Ólafs konungs.*

Svá er sagt, at þá er Ólafr konungr fylkti liði sínu, þá skipaði hann mönnum í skjaldborg, er halda skyldi fyrir honum í bardaga, ok valdi þar til þá menn, er sterkastir váru ok snarpastir. Þá kallaði konungr til sín skáld sín, ok bað þá ganga í skjaldborgina: skulut þér, segir hann, hér vera ok sjá þau tíðindi, er hér gerast; er yðr þá eigi segjandi saga til; því at þér skulut frá segja ok yrkja um síðan. Þar var þá Þormóðr Kolbrúnarskáld, ok Gizurr gullbrá, fóstri Hofgarðarefs, ok hinn þriði Þorfinnr munnr. Þá mælti Þormóðr til

Gizurar: Stöndum eigi svá þröngt, lagsmaðr, at eigi nái Sigvatr skáld rúmi sínu, þá er hann kemr; hann mun vera vilja fyrir konungi, ok ekki mun konungi annat líka. Konungr heyrði þetta ok svaraði: Ekki þarf Sigvat at sneiða, þótt hann sé eigi hér; opt hefir hann mér vel fylgt; hann mun nú biðja fyrir oss, ok mun þess enn allmjök þurfa. Þormóðr segir: Vera má þat, konungr, at þér sé nú bœna mest þörf; en þunt mundi vera um merkistöngina, ef allir hirðmenn þínir væri nú á Rúmavegi; var þat ok satt, at vér töldum þá at því, er engi fékk rúm fyrir Sigvati, þótt mæla vildi við þik. Þá mæltu þeir skáldin sín á milli, sögðu at þat væri vel fallit, at yrkja áminningarvísur nökkurar um þau tíðindi, er þá mundu brátt at höndum berast. Þá kvað Gizurr:

Skala úglaðan iva,
orð fregni þat, borða
búumk við þröng á þingi,
þegns dóttir mik fregna,
þótt sigrunnar svinnir
segi ván Heðins kvánar;
verum í ála éli
austr bragningi at trausti.

Þá kvað Þorfinnr munnr aðra vísu:

Rökkr at regni miklu
randar garðs ens harða,
vill við vísi snjallan
Verdœla lið berjask.
Verjum allvald örvan,
ölum teitan má sveita,
fellum Þrœndr í Þundar,
þess eggjumk vér, hreggi.

Þá kvað Þormóðr:

Ála þryngr at éli,
örstiklandi! miklu;
skyldu eigi skelknir höldar,
skálmöld vex nú, fálma.
Búumk við sókn, en slœkni
seggr skyli orð um forðask,
er at geirþingi göngum,
gunnreifr, með Óleifi.

Vísur þessar námu menn þá þegar.

219. *Sálugjöf Ólafs konungs.*

Síðan bjó konungr ferð sína ok sótti út eptir dalnum; hann tók sér náttból, ok kom þar þá saman alt lið hans, ok lágu um nóttina úti undir skjöldum sínum. En þegar er lýsti, bjó konungr herinn. Fluttust þá enn út eptir dalnum, er þeir váru at því búnir. Þá kómu til

konungs bœndr mjök margir, ok géngu flestir í lið með honum, ok kunnu allir eitt at segja, at lendir menn höfðu saman dregit her úvígjan, ok þeir ætluðu bardaga at halda við konung. Þá tók konungr margar merkr silfrs ok fékk í hendr einum búanda, ok mælti síðan: Fé þetta skaltu varðveita, ok skipta síðan, leggja sumt til kirkna, en sumt gefa kennimönnum, sumt ölmusumönnum, ok gefa fyrir líf ok sál þeirra manna, er falla í orrostu ok berjast í móti oss. Bóndi svarar: Skal fé þetta gefa til sálubótar yðrum mönnum, konungr? Þá svarar konungr: Þetta fé skal gefa fyrir sál þeirra manna, er með bóndum eru í orrostu ok falla fyrir vápnum várra manna; en þeir menn, er oss fylgja í orrostu ok þar falla, þá munu vér bjargast at allir saman.

220. *Frá Þormóði Kolbrúnarskáldi.*

Þá nótt, er Ólafr konungr lá í samnaðinum, ok áðr er frá sagt, vakti hann löngum, ok bað til guðs fyrir sér ok liði sínu, ok sofnaði lítt; rann á hann höfgi móti deginum; en er hann vaknaði, þá rann dagr upp. Konungi þótti heldr snemt at vekja herinn. Þá spurði hann, hvar Þormóðr skáld væri. Hann var þar nær ok svarar, spurði, hvat konungr vildi honum. Konungr segir: Tel þú oss kvæði nökkut. Þormóðr settist upp ok kvað hátt mjök, svá at heyrði um allan herinn. Hann kvað Bjarkamál hin fornu, ok er þetta upphaf:

Dagr er upp kominn,
dynja hana fjaðrar,
mál er vílmögum
at vinna erfiði.
Vaki ok æ vaki
vina höfuð,
allir hinir œztu
Aðils um sinnar.

Hár hinn harðgreipi,
Hrólfr skjótandi,
ættumgóðir menn,
þeir er ekki flýja.
Vekka ek yðr at víni,
né at vífs rúnum,
heldr vek ek yðr at hörðum
Hildar leiki.

Þá vaknaði liðit. En er lokit var kvæðinu, þá þökkuðu

menn honum kvæðit, ok fannst mönnum mikit um ok þótti vel til fundit, ok kölluðu kvæðit húskarlahvöt. Konungr þakkaði honum skemtan sína. Síðan tók konungr gullhring, er stóð hálfa mörk, ok gaf Þormóði. Þormóðr þakkaði konungi gjöf sína ok mælti: Góðan eigum vér konung, en vant er nú at sjá, hversu langlífr konungr verðr; sú er bœn mín, konungr, at þú látir okkr hvárki skiljast lífs né dauða. Konungr svarar: Allir munu vér saman fara, meðan ek ræð fyrir, ef þér vilit eigi við mik skiljast. Þormóðr mælti: Þess vætti ek, konungr, hvárt sem friðr er betri eða verri, at ek sjá nær yðr staddr, meðan ek á þess kost, hvat sem vér spyrjum til, hvar Sigvatr ferr með gullinhjaltann. Síðan kvað Þormóðr:

Þér mun ek enn, unz öðrum,
allvaldr, náir skáldum,
— nær vættir þú þeirra? —
þingdjarfr, um kné hvarfa.

Braut komumk vér, þó at veitim
valtafn frekum hrafni,
vizk eigi þat, vága
viggruðr! eða hér liggjum.

221. *Ólafr konungr kemr á Stiklastaði.*

Ólafr konungr flutti herinn út eptir dalnum. Fór þá enn Dagr með sínu liði aðra leið. Konungr létti eigi ferð sinni, áðr hann kom út á Stiklastaði. Þá sá þeir hér bónda, ok fór þat lið dreift mjök, ok var svá mikill fjöldi, at af hverjum stig dreif liðit, en víða þat er stórflokkar fóru saman. Þeir sá, hvar sveit manna fór ofan or Veradal, ok höfðu þeir á njósn verit, ok fór nær því, sem lið konungs var, ok fundu eigi fyrr, en svá skamt var í milli þeirra, at menn máttu kennast. Þar var Hrútr af Viggju með 30 manna. Síðan mælti konungr, at gestir skyldu fara at móti Hrúti ok taka hann af lífi. Váru menn þess verks fljótir. Þá mælti konungr til þeirra Íslendinga: Svá er mér sagt, at þat sé siðr á Íslandi, at bœndr sé skyldir á haustum at gefa húskörlum sínum slagasauð; nú vil ek þar gefa yðr hrút til slátrs. Þeir hinir íslenzku váru þess verks auðeggjaðir, ok fóru

þegar at Hrúti með öðrum mönnum; var Hrútr drepinn, ok öll sveit sú er honum fylgði. Konungr nam staðar ok stöðvaði her sinn, er hann kom á Stiklastaði. Bað konungr menn stíga af hestum ok búast þar um. Menn gerðu sem konungr mælti. Síðan var skotit á fylking, ok sett upp merkin. Dagr var þá enn eigi kominn með sitt lið, ok misti þess fylkingararmsins. Þá mælti konungr, at þeir Upplendingar skyldu þar fram ganga ok taka upp merkin; þykki mér þat ráð, segir konungr, at Haraldr bróðir minn sé eigi í orrostu, því at hann er barn at aldri. Haraldr svarar: Ek skal vera at vísu í orrostu; en ef ek em svá ústerkr, at ek má eigi valda sverðinu, þá kann ek þar gott ráð til, at binda skal höndina við meðalkaflann; engi skal vera viljaðr betr en ek at vera úþarfr þeim bóndunum; vil ek fylgja sveitungum mínum. Svá segja menn, at Haraldr kvað þá vísu þessa:

Þora mun ek þann arm verja,
þat er ekkju munr nekkvat,
rjóðum vér af reiði
rönd, er ek í hlýt standa.

Gengrat greppr hinn ungi
gunnblíðr, þar er slög ríða,
herða menn at morði
mót, á hæl fyrir spjótum.

Haraldr réð því, at hann var í orrostu.

222. *Frá Þorgilsi Hálmusyni.*

Þorgils Hálmuson er maðr nefndr, bondi sá er þá bjó á Stiklastöðum, faðir Gríms góða. Þorgils bauð konungi liðsemd sína ok at vera í bardaga með honum. Konungr bað hann hafa þökk fyrir boð sitt: en ek vil, segir konungr, at þú, búandi, sér eigi í bardaga; veit oss heldr hitt, at bjarga mönnum várum eptir bardaga, þeim er sárir eru, en veit hinum umbúnað, er falla í orrostu; svá, ef þeir atburðir verða, búandi, at ek fell í bardaga þessum, veit þá þjónostu líki mínu, sem nauðsyn berr til, ef þér er þat eigi bannat. Þorgils hét þessu konungi, sem hann beiddi.

223. *Tala Ólafs konungs.*

En er Ólafr konungr hafði fylkt liði sínu, þá talaði hann fyrir þeim, mælti svá, at menn skyldu herða hugi sína ok ganga djarfliga fram, ef orrosta verðr, segir hann: Höfum vér lið gott ok mikit, en þótt bœndr hafi lið meira nökkuru, þá mun auðna ráða sigri. Er því fyrir yðr at lýsa, at ek mun eigi flýja or orrostu þessi; skal ek annathvárt sigrast á bóndum, eða falla hér elligar. Vil ek þess biðja, at sá hlutr komi upp, er guð sér at mér gegnir bezt. Skulum vér því treystast, at vér höfum réttara at mæla en bœndr, ok því þar með, at guð muni oss frelsa eigur várar eptir orrostu þessa, en elligar veita oss miklu meiri laun fyrir þat lát, er vér fám hér, en vér kunnim sjálfir at œskja oss. En ef ek hlýt um at mæla eptir orrostu, þá skal ek gœða yðr hvern eptir sínum verðleikum, ok því, hvernug hverr gengr fram í orrostu; mun þá, ef vér höfum sigr, vera gnógt bæði lönd ok lausir aurar at skipta því með yðr, er nú fara með áðr úvinir várir. Veitum sem harðasta atgöngu hina fyrstu, því at skjótt mun um skipta, ef liðsmunr er mikill, eigum vér sigrs ván af skjótum atburðum; en hitt mun oss þungt falla, ef vér berjumst til mœði, svá at menn verði fyrir því úvígir; munu vér eiga minna deildarlið en þeir, er ymsir ganga fram, en sumir hlífast ok hvílast. En ef vér gerum svá harða hríðina, at þeir snúa undan, er fremstir eru, þá mun hverr falla yfir annan, ok verða þeirra úfarar þess at meiri, er þeir eru fleiri saman. En er konungr hætti rœðunni, þá gerðu menn mikinn róm at máli hans, ok eggjaði hverr annan.

224. *Frá Þórði Fólasyni.*

Þórðr Fólason bar merki Ólafs konungs. Svá segir Sigvatr skáld í erfidrápu þeirri, er hann orti um Ólaf konung ok stælti eptir Uppreistarsögu:

Þórð frá ek þat sinn herða,
þreifsk sókn, með Óleifi,
góð fóru þar, geirum
görr víg, saman hjörtu.

Stöng bar hátt fyrir Hringa
hjaldrmóðum gram bróðir,
fult vann, fagrla gylta,
framlündaðr, Ögmundar.

225. *Frá búnaði Ólafs konungs.*

Ólafr konungr var svá búinn, at hann hafði hjálm gyltan á höfði, en hvítan skjöld, ok lagðr á með gulli kross hinn helgi; í annarri hendi hafði hann kesju, þá er nú stendr í Kristskirkju við altara. Hann var gyrðr sverði því, er Hneitir var kallat, hit bitrasta sverð, ok gulli vafiðr meðalkaflinn. Hann hafði hringabrynju. Þess getr Sigvatr skáld:

Öld vann Ólafr felda,
öflgan sigr, hinn digri,
gékk sóknþorinn sœkja
sinjor fram í brynju.

En þeir er austan nenna,
óx hildr með gram mildum,
mart segi ek bert, í bjarta
blóðröst Svíar óðu.

226. *Draumr Ólafs konungs.*

En er Ólafr konungr hafði fylkt liði sínu, þá váru bœndr enn hvergi nær komnir. Þá mælti konungr, at liðit skyldi niðr setjast ok hvíla sik. Settist konungr þá sjálfr niðr, ok alt lið hans, ok sátu rúmt. Hann hallaðist ok lagði höfuðit í kné Finni Árnasyni. Þá rann á hann svefn, ok var þat um hríð. Þá sá þeir her bónda, ok sótti þá liðit til móts við þá, ok höfðu upp sett merki sín, ok var þat hinn mesti múgr manns. Þá vakti Finnr konung ok sagði honum, at bœndr sóttu þá til þeirra. En er konungr vaknaði, mælti hann: Hví vaktir þú mik, Finnr, ok lézt mik eigi njóta draums míns? Finnr svarar: Ekki mundi þik þat dreyma, at eigi mundi skyldra at vaka ok búast við hernum, er at oss ferr; eða sér þú eigi, hvar nú er kominn bóndamúgrinn? Konungr svarar: Ekki eru þeir enn svá nær oss, at eigi væri betr, at ek hefða sofit. Þá mælti Finnr: Hvat dreymdi þik, konungr, þess er þér þykkir svá mikil missa í, er þú vaknaðir eigi sjálfr? Þá segir konungr

draum sinn, at hann þóttist sjá stiga hávan, ok ganga þar eptir í lopt upp svá langt, at hann þóttist sjá at himininn opnaði, ok þangat var stiginn til. Var ek þá, segir hann, kominn í hit efsta stig, er þú vaktir mik. Finnr svarar: Ekki þykkir mér draumr sjá svá góðr, sem þér mun þykkja; ætla ek þetta munu vera fyrir feigð þinni, ef þat er nökkut annat en svefnórar einar, er fyrir þik bar.

227. *Skírðr Arnljótr gellini.*

Enn varð sá atburðr, þá er Ólafr konungr var kominn á Stiklastaði, at maðr einn kom til hans. En þat var eigi af því undarligt, at margir menn kómu til konungs þar or heruðum, en því þótti þat nýnæmi, at þessi maðr var ekki öðrum líkr, þeim er þá höfðu til konungs komit. Hann var maðr svá hár, at engi annarra tók betr en í öxl honum; hann var allfríðr maðr sýnum ok fagrhárr. Hann var vel vápnaðr, hafði hjálm allfríðan ok hringabrynju, skjöld rauðan, ok gyrðr með sverði búnu, hafði í hendi gullrekit spjót mikit, ok svá digrt skaptit, at handfyllr var í. Sá maðr gékk fyrir konung ok kvaddi hann, ok spurði, ef konungr vildi þiggja lið at honum. Konungr spurði, hvert nafn hans væri eða kynferð, eða hvar hann var landsmaðr. Hann svarar: Ek á kyn á Jamtalandi ok Helsingjalandi; ek em kallaðr Arnljótr gellini; kann ek yðr þat helzt frá at segja, at ek veitta forbeina mönnum þínum, þeim er þér sendut til Jamtalands at heimta þar skatt; fékk ek þeim í hendr silfrdisk, er ek senda yðr til jartegna, at ek vilda vera vinr yðarr. Þá spurði konungr, hvárt Arnljótr væri kristinn maðr eða eigi. Han segir þat frá átrúnaði sínum, at hann trúði á mátt sinn ok megin; hefir mér sá átrúnaðr unnizt at gnógu hér til; en nú ætla ek heldr at trúa á þik, konungr. Konungr svarar: Ef þú vill á mik trúa, þá skaltu því trúa, er ek kenni þér; því skaltu trúa, at Jesus Kristr hefir skapat himin ok jörð

ok menn alla, ok til hans skulu fara eptir dauða allir menn, þeir er góðir eru ok rétttrúaðir. Arnljótr svarar: Heyrt hefi ek getit Hvítakrists, en ekki er mér kunnigt um athöfn hans, eða hvar hann ræðr fyrir; nú vil ek trúa því öllu, er þú segir mér; vil ek fela á hendi þér alt mitt ráð. Síðan var Arnljótr skírðr; kendi konungr honum þat af trúnni, er honum þótti skyldast vera, ok skipaði honum í öndverða fylking ok fyrir merki sínu. Þar var ok Gaukaþórir ok Afrafasti ok sveitungar þeirra.

228. *Frá samnaði í Noregi.*

Frá því er nú at segja, er áðr var frá horfit, at lendir menn ok bœndr höfðu saman dregit her úvígjan, þegar er þeir spurðu, at konungr var austan farinn or Garðaríki, ok hann var kominn til Svíþjóðar. En er þeir spurðu, at hann var austan kominn til Jamtalands, ok hann ætlaði at fara austan um Kjöl til Veradals, þá stefndu þeir herinum inn í Þrándheim, ok sömnuðu þá saman þar allri alþýðu, þegn ok þræl, ok fóru svá inn til Veradals, ok höfðu þar svá mikit lið, at engi maðr var sá þar, er í Noregi hefði sét jafnmikinn her saman koma. Var þar, sem jafnan kann verða í miklum her, at lið var þar allmisjafnt; þar var mart lendra manna ok mikill fjöldi ríkra búanda, en þó var hitt allr múgr, er váru þorparar ok verkmenn; ok var þat allr meginherrinn, er þar hafði saman samnazt í Þrándheimi; var þat lið allmjök geyst til fjandskapar við konung.

229. *Frá Sigurði biskupi.*

Knútr konungr hinn ríki hafði lagt undir sik land alt í Noregi, sem fyrr var ritat, ok þat með, at hann setti þar til ríkis Hákon jarl. Hann fékk jarli hirðbiskup, þann er Sigurðr er nefndr; var hann danskr at kyni ok hafði lengi verit með Knúti konungi. Var biskup sá ákafamaðr í skapi ok sundrgerðamaðr í orðum sínum; veitti hann Knúti konungi orðafullting alt, þat er hann

kunni, en var hinn mesti úvinr Ólafs konungs. Sá biskup var í her þessum ok talaði optliga fyrir búandaliði ok eggjaði mjök uppreistar móti Ólafi konungi.

230. *Tala Sigurðar biskups.*

Sigurðr biskup talaði á einu húsþingi, þar sem þá var mikit fjölmenni. Hann tók svá til orða: Hér er nú saman komit mikit fjölmenni, svá at í þessu fátœkja landi mun eigi kostr at sjá meira her innlenzkan; skyldi yðr nú vel í hald koma þessi styrkr fjölmennis, því at nú er œrin nauðsyn til, ef Ólafr þessi ætlar enn eigi af at láta at herja á yðr. Vandist hann því þegar á unga aldri at ræna ok drepa menn, ok fór til þess víða um lönd; en at lyktum sneri hann hingat til lands, ok hóf svá upp, at hann úvingaðist mest þeim, er beztir menn váru ok ríkastir, Knúti konungi, er allir eru skyldastir at þjóna, sem kunnu, ok settist hann í skattland hans. Slíkt sama veitti hann Ólafi Svíakonungi, en jarlana Svein ok Hákon rak hann á brott af ættleifðum sínum; en sjálfs síns frændum var hann þó grimmastr, er hann rak konunga alla á brott af Upplöndum; ok var þat þó vel sums kostar, því at þeir höfðu áðr brugðit trú sinni ok svardögum við Knút konung, en fylgt þessum Ólafi at hverju úráði, er hann tók upp. Nú sleit þeirra vináttu makliga; hann veitti þeim meizlar, en tók undir sik ríki þeirra, eyddi svá í landinu öllum tignum mönnum. En síðan munut þér vita, hvernug hann hefir búit við lenda menn: drepnir eru hinir agæztu, en margir orðnir landflótta fyrir honum. Hann hefir ok víða farit um land þetta með ránsflokkum, brent heruðin, en drepit ok rænt fólkit; eða hverr er sá hér ríkismanna, er eigi muni honum eiga at hefna stórsaka? Nú ferr hann með útlendan her, ok er þat flest markamenn ok stigamenn, eða aðrir ránsmenn; ætlit þér hann nú munu yðr linan, er hann ferr með þetta illþýði, er hann gerði þá slík hervirki, er allir löttu hann, þeir er honum

fylgðu? Kalla ek hitt ráð, at þér minnizt nú orða Knúts konungs, hvat hann réð yðr, ef Ólafr leitaði aptr til lands, hvernug þér skyldut halda frelsi yðru, því er Knútr konungr hét yðr. Hann bað yðr standa í mót ok rekast af höndum úaldarflokka slíka. Er nú sá til, at fara móti þeim, ok drepa niðr illþýði þetta fyrir örn ok úlf, ok láta þar liggja hvern, sem höggvinn er, nema þér vilit heldr draga hræ þeirra í holt ok hreysi; verði engi svá djarfr, at þá flyti til kirkna, því at þat eru alt víkingar ok illgerðamenn. En er hann hætti tölu þessi, þá gerðu menn at róm mikinn, ok guldu allir jákvæði til, at gera sem hann mælti.

231. *Frá lendum mönnum.*

Lendir menn, þeir er þar váru saman komnir, áttu stefnu ok tal sitt ok rœðu, ok skipuðu þá til, hversu fylkja skyldi, eða hverr höfðingi skyldi vera fyrir liðinu. Þá mælti Kálfr Árnason, at Hárekr or Þjóttu væri bezt til feldr at gerast höfuðsmaðr fyrir her þessum: því at hann er kominn af ætt Haralds hins hárfagra; hefir konungr á honum allþungan hug fyrir sakir vígs Grankels, ok mun hann sitja fyrir hinum mestum afarkostum, ef Ólafr kemst enn til ríkis; er Hárekr reyndr mjök í orrostum ok maðr metnaðargjarn. Hárekr svarar, at þeir menn væri til þess betr fallnir, er þá váru á léttasta aldri: en ek em nú, segir hann, maðr gamall ok hrumr ok ekki vel til orrostu fœrr; er ok frændsemi með okkr Ólafi konungi; en þótt hann virði lítils þat við mik, þá samir mér þó eigi at ganga framar í þenna úfrið móti honum en einnhverr annarra í várum flokki; ertu, Þórir, vel til fallinn at vera höfuðsmaðr at halda bardaga við Ólaf konung; eru þar ok ærnar sakir til; bæði áttu honum at hefna frændaláts, ok þess er hann rak þik útlaga af eignum þínum öllum; hefir þú ok því heitit Knúti konungi, ok svá frændum þínum, at hefna Ásbjarnar; eða ætlar þú, at betra fœri muni gefast við

Ólaf, en svá sem nú er, at hefna þeirrar svívirðingar allrar saman? Þórir svarar máli hans: Ekki ber ek traust til, at reisa merki í móti Ólafi konungi, eða gerast höfðingi fyrir liði þessu. Hafa Þrœndir hér manmúg mestan; kann ek stórlæti þeirra, at þeir munu ekki mér vilja hlýða eða öðrum háleyskum manni. En ekki mun þurfa at minna mik á sakir þær, er ek á at gjalda Ólafi; man ek þat mannlát, er Ólafr hefir af lífi tekit fjóra menn, ok alla göfga at metorðum ok kynferðum, Ásbjörn bróðurson minn, Þóri ok Grjótgarð systursonu mína, ok föður þeirra Ölvi, ok em ek hvers þeirra skyldr at hefna. Nú er þat frá mér at segja, at ek hefi valit til af húskörlum mínum menn ellifu, þá er snarpastir eru, ok ætla ek þat, at vér skylim ekki við aðra meta at skipta höggum við Ólaf konung, ef vér komumst í fœri um þat.

232. *Tala Kálfs Árnasonar.*

Kálfr Árnason tók þá til máls: Þess munum vér þurfa um ráð þat, er vér höfum upp tekit, at gera þat eigi at hégómamáli, er herrinn er saman kominn. Munu vér annars þurfa, ef vér skulum halda orrostu við Ólaf konung, en þess, at hverr fœri sik undan at taka upp vandann; því at svá megum vér til ætla, þó at Ólafr konungr hafi eigi lið mikit hjá her þeim, er vér höfum, þá er þar öruggr oddvitinn, ok mun alt lið hans vera honum trygt til orrostu ok fylgðar. En ef vér erum nú nökkut skelfir, er helzt skulum vera forstjórar liðs várs, ok viljum vér eigi treysta herinn ok eggja ok veita fyrirgöngu, þá mun þegar fjöldi hersins þat er stall mun hjarta drepa, ok því næst hverr sér ráðs leita. En þótt hér sé herr mikill saman kominn, þá munu vér þó koma í þá raun, ef vér hittumst ok Ólafr konungr með her sinn, at oss er úsigrinn víss, nema vér sém skeleggir sjálfir ráðamenninir, en múgrinn geysist fram með einu samþykki. En ef eigi verðr svá, þá er oss betra at

hætta eigi til bardaga, ok mun þá sá kostr auðsær þykkja, at hætta til miskunnar Ólafs, ef hann þótti þá harðr, er minni váru sakir til, en nú mun honum þykkja. En þó veit ek, at svá er mönnum skipat í liði hans, at mér mun þar griða kostr, ef ek vil þess leita. Nú ef þér vilit sem ek, þá skaltu, Þórir mágr, ok þú, Hárekr, ganga undir merki þat, er vér skulum allir upp reisa ok fylgja síðan. Gerumst vér allir snarpir ok skeleggir í þessum ráðum, er vér höfum upp tekit, ok höldum svá fram bóndaherinum, at þeir megi eigi finna á oss æðru; ok mun þat alþýðuna fram eggja, ef vér göngum glaðir til at fylkja ok eggja liðit. En er Kálfr hafði lokit at tala erendi sitt, þá vikust allir vel undir rœðu hans, ok sögðu, at þeir vildu þat alt hafa, sem Kálfr sæi ráð fyrir þeim. Vildu þat þá allir, at Kálfr væri höfðingi fyrir liðinu, ok skipaði þar hverjum í sveit, sem hann vildi.

233. *Frá merkisburði lendra manna.*

Kálfr setti upp merki, ok skipaði þar húskörlum sínum undir merkit, ok þar með Háreki or Þjóttu ok hans liði. Þórir hundr með sína sveit var í öndurðu brjósti fylkingar fyrir merkjum. Þar var ok valit lið af bóndum á tvær hliðar Þóri, þat sem snarpast var ok bezt vápnat. Var sú fylking ger bæði löng ok þykk, ok váru þar í fylkingu Þrœndir ok Háleygir. En hinn hœgra veg frá fylkingunni var sett önnur fylking; en til vinstri handar frá aðalfylkingu höfðu þeir fylking Rygir ok Hörðar, Sygnir, Firðir, ok höfðu þar hit þriðja merki.

234. *Frá Þorsteini knarrarsmið.*

Þorsteinn knarrarsmiðr er maðr nefndr; hann var kaupmaðr ok smiðr mikill, maðr mikill ok sterkr, kappsmaðr mikill um alla hluti, vígamaðr mikill. Hann hafði orðit úsáttr við konung, ok hafði konungr tekit af honum kaupskip nýtt ok mikit, er Þorsteinn hafði gert.

Var þat fyrir úspektir Þorsteins ok þegngildi, er konungr átti. Þorsteinn var þar í hernum. Hann gékk fyrir framan fylking ok þar til, er stóð Þórir hundr. Hann mælti svá: Hér vil ek í sveit vera, Þórir, með yðr, því at ek ætla, ef vit Ólafr hittumst, at bera fyrstr vápn á hann, ef ek má svá nær verða staddr, at gjalda honum skiptökuna, er hann rænti mik skipi því, er eitt er bezt haft í kaupferðum. Þeir Þórir tóku við Þorsteini, ok gékk hann í sveit með þeim.

235. *Frá liðskipan bónda.*

En er skipat var til um fylkingar bónda, þá töluðu lendir menn ok báðu liðsmenn gefa gaum at um stöður sínar, hvar hverjum var skipat, eða undir hverju merki þá skyldi hverr vera, eða hversu nær honum var skipat merkinu, eða hvert frá merkinu. Báðu þeir menn vera þá vakra ok skjóta at ganga í fylking, er lúðrar kvæði við ok herblástr kvæmi upp, ok ganga þá fram í fylking, því at þeir áttu þá enn leið mjök langa at flytja herinn, ok var þess ván, at fylkingar mundu bregðast í hergöngunni. Síðan eggjuðu þeir liðit; mælti Kálfr, at allir þeir menn, er harma ok heiptir áttu at gjalda Ólafi konungi, skyldu þá fram ganga undir þau merki, er fara skyldu í móti merki Ólafs, vera þá minnigir þeirra meingerða, er hann hafði þeim veitt, segir, at þeir mundu eigi komast í betra færi at hefna harma sinna ok frelsa sik svá frá þeirri ánauð ok þrældóm, er hann hafði þá undir lagt. Er nú sá, segir hann, bleyðimaðr, er eigi berst nú sem djarfligast, því at eigi er saklaust við þá, er í móti yðr eru, munu þeir eigi yðr spara, ef þeir komast í færi. At máli hans varð allmikill rómr. Varð þá kall mikit ok eggjan um allan herinn.

236. *Frá her konungs ok bónda.*

Síðan fluttu bœndr her sinn til Stiklastaða. Þar var Ólafr konungr fyrir með sínu liði. Fóru í önduróu

liðinu Kálfr ok Hárekr fram með merkinu. En er þeir mœttust, þá tókst eigi allskjótt árásin, því at bœndr frestuðu atgöngu, fyrir þá sök at lið þeirra fór hvergi nær alt jafnfram, ok biðu þeir þess liðs, er síðar fór. Þórir hundr hafði farit síðarst með sína sveit, því at hann skyldi til gæta, at ekki slœgist aptr liðit, þá er herópit kvæmi upp, eða liðit sæist, ok biðu þeir Kálfr Þóris. Bœndr höfðu þat orðtak í her sínum, at eggja lið sitt í orrostu: fram, fram, búandmenn! Óláfr konungr gerði eigi atgönguna, fyrir því at hann beið Dags ok þess liðs, er honum fylgði. Sá þeir konungr þá lið Dags, hvar þat fór. Svá er sagt, at bœndr hefði eigi minna lið en hundrað hundraðá. En Sigvatr segir svá:

Ólmr erumk harmr sá, er hilmir
hafði, gulli vafðan
jöfurr kreisti sá, austan
aflfátt, meðalkafla.

Gagn féngu því, þegnar,
þeir, at hálfu fleiri,
hvötuð tældi þat hildar
hvárungi. frá ek váru.

237. *Fundr konungs ok bónda.*

Þá er liðit hvárttveggja stóð, ok kendust menn, þá mælti konungr: Hví ertu þar, Kálfr, því at vér skildumst vinir suðr á Mœri? illa samir þér at berjast í móti oss eða skjóta geigurskot í lið várt, því at hér eru fjórir brœðr þínir. Kálfr svarar: Mart ferr nú annan veg, konungr, en bezt mundi sama; skilduzt þér svá við oss, at nauðsyn bar til at friðast við þá, er eptir váru; verðr nú hverr at vera þar, sem staddr er; en sættast mundu vit enn, ef ek skylda ráða. Þá svarar Finnr: Þat er mark á um Kálf, ef hann mælir vel, at þá er hann ráðinn til at gera illa. Konungr mælti: Vera kann þat, Kálfr, at þú vilir nú sættast; en ekki friðliga þykki mér þér láta bœndrnir. Þá svarar Þorgeirr af Kviststöðum: Þér skulut nú hafa slíkan frið, sem margir hafa áðr af yðr haft, ok munut þér nú þess gjalda. Konungr svarar: Eigi þarftu at fýsast svá mjök til várs fundar, því at

eigi mún þér sigrs auðit í dag á oss, því at ek hefi hafit þik til ríkis af litlum manni.

238. *Upphaf Stiklastaða orrostu.*

Þórir hundr kom þá með sveit sína ok gékk fram fyrir merkit ok kallaði: Fram, fram, búandmenn! Lustu þá búandmenn upp herópi ok skutu bæði örum ok spjótum. Konungsmenn œptu þá heróp. En er því var lokit, þá eggjuðust þeir svá, sem þeim var áðr kent, mæltu svá: Fram, fram, kristsmenn, krossmenn, konungsmenn! En er þetta heyrðu bœndr, þeir er út stóðu í arminn, þá mæltu þeir slíkt sama, sem þeir heyrðu þá mæla. En er aðrir bœndr heyrðu þat, þá hugðu þeir þat vera konungsmenn ok báru vápn á þá, ok börðust þeir þá sjálfir, ok féll mart, áðr þeir kannaðist við. Veðr var fagrt, ok skein sól í heiði. En er orrosta hófst, þá laust roða á himininn, ok svá á sólna, ok áðr en létti, gerði myrkt sem um nótt. Ólafr konungr hafði fylkt þar, er hæð nökkur var, ok steyptust þeir ofan á lið bónda ok veittu svá hart athlaupit, at fylking bónda bognaði fyrir, svá at þar stóð þá brjóstit konungs fylkingar, sem áðr höfðu staðit þeir, er efstir váru í búandaliði; ok var þá bóndaliðit mart búit at flýja, en lendir menn ok lendra manna húskarlar stóðu fast, ok varð þá allsnörp orrosta. Svá segir Sigvatr:

Vítt var fold und fótum,
friðbann var þar mönnum,
þá réð í böð bráða
brynjat fólk, at dynja,
þá er árliga ærir
álms með bjarta hjálma,
mikill varð á stað Stikla
stálgustr, ofan þustu. –

Lendir menn eggjuðu lið sitt ok knúðust til framgöngu. Þess getr Sigvatr:

Fór í fylking þeirra
fram, iðrask nú, miðri,
snarir fundusk þar, Þrœnda,
þess verks bœndr, merki.

Þá sótti lið búanda at öllum megin. Hjoggu þeir, er fremstir stóðu, en þeir, er þar váru næst, lögðu spjótum,

en allir þeir, er síðar géngu, skutu spjótum eða örum, eða köstuðu grjóti eða handöxum eða skeptiflettum. Gerðist þá brátt bardagi mannskœðr, ok féll mart af hvárumtveggjum. Í fyrstu hríð féllu þeir Arnljótr gellini, Gaukaþórir ok Afrafasti, ok þeirra sveit öll, ok hafði hverr þeirra mann fyrir sik eða tvá, eða sumir fleiri. Þá þyntist skipanin fyrir framan merki konungs. Bað konungr þá Þórð bera fram merkit, en konungr fylgði sjálfr merkinu, ok sú sveit manna, er hann hafði valit til at vera sér nær í orrostu. Váru þeir menn í hans liði einna vápndjarfastir ok bezt búnir. Þess getr Sigvatr:

Mest frá ek merkjum næstan
minn dróttin fram sínum,
stöng óð fyrir gram, géngu,
gnógr styrr var þar, fyrri.

Þá er Ólafr konungr gékk fram or skjaldborginni ok í öndurða fylking, ok bœndr sá í andlit honum, þá hræddust þeir ok féllust þeim hendr. Þess getr Sigvatr:

Geirs hygg ek grimmligt váru
gunnreifum Óleifi
loghreytöndum líta
lóns í hvassar sjónir.
Þorðut þrœnskir fyrðar,
þótti hersa dróttinn
ógurligr, í augu
ormfrán sjá hánum.

Þá varð allhörð orrosta. Gékk konungr hart fram sjálfr í höggorrostu. Svá segir Sigvatr:

Rauð í rekka blóði
rönd með, gumna, höndum
dreyrug sverð, þar er dýran
drótt þjóðkonung sótti.
Auk at ísarnleiki
Innþrœndum lét finnask
rœkinn gramr í reikar
rauðbrúnan hjör túnum.

239. *Fall Þorgeirs á Kviststöðum.*

Ólafr konungr barðist þá alldjarfliga. Hann hjó til Þorgeirs af Kviststöðum, lends manns, þess er fyrr er getit, um þvert andlit ok í sundr nefbjörg á hjálminum ok klauf höfuðit fyrir neðan augu, svá at nær tók af. En er hann féll, mælti konungr: Hvárt er þat satt, er ek sagða þér, Þorgeirr, at þú mundir eigi sigrast í okkrum viðrskiptum? Í þeirri svipan skaut Þórðr niðr

merkistönginni svá hart, at stöngin stóð. Þá hafði Þórðr fengit banasár, ok féll hann þar undir merkinu. Þá féllu þar ok Þorfiðr muðr ok Gizurr gullbrá, ok höfðu hann sótt tveir menn, en hann drap annan þeirra, en særði annan, áðr hann féll. Svá segir Hofgarðarefr:

Einn háði gný Gunnar,
gall bál Hárs, stála
rimmu askr við röskva
regndjarfr tvá þegna.
Dal steypir hjó draupnis
döggfrey banahöggvi,
hann rauð járn, en annan,
árstrauma, vann sáran.

Þá varð þat, er fyrr var sagt, at himinn var heiðr, en sól hvarf at sýn ok gerði myrkt. Þess getr Sigvatr:

Undr láta þat ýtar
eigi smátt, er máttit
skænjörðungum skorðu
skýlauss röðull hlýja.
Drjúg varð á því dœgri,
dagr náðit lit fögrum,
orrostu frá ek austan
atburð konungs, furða.

I þenna brum kom Dagr Hringsson með þat lið, er hann hafði haft, ok tók hann þá at fylkja liði sínu ok setti upp merki sitt. En fyrir því at myrkr var mikit, þá varð ekki skjótt um atgönguna, því at þeir vissu eigi víst, hvat fyrir var. En þó sneru þeir at, þar sem fyrir váru Rygir ok Hörðar. Váru þessir atburðir margir jafnsnemma, eða sumir litlu fyrr eða síðar.

240. *Fall Ólafs konungs.*

Kálfr ok Ólafr hétu frændr Kálfs Árnasonar. Þeir stóðu á aðra hlið honum, menn miklir ok hraustir. Kálfr var son Arnfinns Arnmóðssonar, bróðurson Árna Arnmóðssonar. Á aðra hlið Kálfi Árnasyni gékk fram Þórir hundr. Ólafr konungr hjó til Þóris hunds um herðarnar þverar. Sverðit beit ekki, en svá sýndist sem dust ryki or hreinbjálfanum. Þessa getr Sigvatr:

Mildr fann gerst, hve galdrar,
gramr sjálfr, meginrammir
fjölkunnigra Finna
fullstórum barg Þóri,
þá er hyrsendir Hundi
húna gulli búnu,
slætt réð sízt at bíta,
sverði laust um herðar.

Þórir hjó til konungs, ok skiptust þeir þá nökkurum höggum við, ok beit ekki sverð konungs, þar er hreinbjálfinn var fyrir, en þó varð Þórir sárr á hendi. Enn kvað Sigvatr:

Þollr dylr aðrar snilli
seima, en þat veit ek heiman,
hverr sæi, Hunds, verk stœrri,
hugstórs, er frýr Þórj;
en þvergarða þorði
þróttr, hinn er fram um sótti,
glyggs í gegn at höggva
gunnranns konungmanni.

Konungr mælti til Bjarnar stallara: Ber þú hundinn, er eigi bíta járn. Björn sneri öxinni í hendi sér ok laust með hamrinum. Kom þat högg á öxl Þóri ok varð allmikit högg, ok hrataði Þórir við. En því jafnskjótt sneri konungr í móti þeim Kálfi frændum, ok veitti banasár Ólafi frænda Kálfs. Þá lagði Þórir hundr spjóti til Bjarnar stallara á honum miðjum, veitti honum banasár. Þá mælti Þórir: Svá bautu vér björnuna. Þorsteinn knarrarsmiðr hjó til Ólafs konungs með öxi, ok kom þat högg á fótinn vinstra við knéit fyrir ofan. Finnr Árnason drap þegar Þorstein. En við sár þat hneigðist konungr upp við stein einn ok kastaði sverðinu, ok bað sér guð hjálpa. Þá lagði Þórir hundr spjóti til hans. Kom lagit neðan undir brynjuna ok rendi upp í kviðinn. Þá hjó Kálfr til hans. Kom þat högg hinum vinstra megin utan á hálsinn. Menn greinast at því, hvar Kálfr veitti konungi sár. Þessi þrjú sár hafði Ólafr konungr til lífláts. En eptir fall hans, þá féll sú flestöll sveitin, er fram hafði gengit með konungi. Bjarni gullbrárskáld kvað þetta um Kálf Árnason:

Jörð réttu vígi at varða
vígreifr fyrir Óleifi;
brauztu við bragning nýztan
bág, þat kveð ek mik frágu.
Fyrr gékktu á stað Stikla,
stórverk, en óð merki,
satt er at sókn um veittir,
snjallr unz gramr var fallinn.

Sigvatr skáld kvað þetta um Björn stallara:

Björn frá ek auk af œrnu
endr stallurum kendu,
hug hve halda dygði,
hann sótti fram, dróttin.
Féll í her, með hollum,
hann, verðungar mönnum,
leyfðr er, at hilmis höfði
hróðrauðigs, sá dauði.

241. *Upphaf Dags hríðar.*

Dagr Hringsson hélt þá upp orrostu, ok veitti hina fyrstu atgöngu svá harða, at bœndr hrukku fyrir, en sumir sneru á flótta. Þá féll fjöldi liðs af bóndum, en þessir lendir menn: Erlendr or Gerði, Áslákr af Finneyju. Var þá merki þat niðrhöggvit, er þeir höfðu áðr með farit. Var þá orrosta hin ákafasta; kölluðu menn þat Dags hríð. Þá sneru þeir í móti Dag Kálfr Árnason, Hárekr or Þjóttu, Þórir hundr, með þá fylking, er þeim fylgði. Var þá Dagr borinn afli, ok sneri hann þá á flótta, ok alt lið, þat er eptir var; ok verðr þar dalr nökkurr upp, sem meginflóttinn fór; féll þar þá mart lið. Dreifðist þá fólkit tveggja vegna í brott. Váru margir menn sárir mjök, en margir svá mjök mœddir, at til enskis váru fœrir. Bœndr ráku skamt flótta, því at höfðingjar snéru brátt aptr ok þar til, er valrinn lá; því at margir áttu þar at leita eptir vinum sínum ok frændum.

242. *Jartegnir Ólafs konungs við Þóri hund.*

Þórir hundr gékk þar til, er var lík Ólafs konungs, ok veitti þar umbúnað, lagði niðr líkit ok rétti, ok breiddi klæði yfir. Ok er hann þerði blóð af andlitinu, þá sagði hann svá síðan, at andlit konungsins var svá fagrt, at roði var í kinnum, sem þá at hann svæfi, en miklu bjartara en áðr var, meðan hann lifði. Þá kom blóð konungsins á hönd Þóri ok rann upp á greipina, þar er hann hafði áðr sár fengit, ok þurfti um þat sár eigi umband þaðan ífrá, svá greri þat skjótt. Váttaði Þórir sjálfr þenna atburð, þá er helgi Ólafs konungs kom upp fyrir alþýðu. Varð Þórir hundr fyrstr til þess at halda upp helgi konungsins, þeirra ríkismanna, er þar höfðu verit í mótstöðuflokki hans.

243. *Frá brœðrum Kálfs Árnasonar.*

Kálfr Árnason leitaði at brœðrum sínum, er þar váru fallnir. Hann hitti Þorberg ok Finn; ok er þat sögn manna, at Finnr kastaði at honum saxi ok vildi drepa hann, ok mælti til hans hörðum orðum, kallaði griðníðing ok dróttinssvika. Kálfr gaf ekki því gaum, ok lét Finn bera í brott or valnum, ok svá Þorberg. Var þá leitat um sár þeirra, ok höfðu þeir engi sár banvæn; höfðu þeir fallit fyrir vápnaburð ok mœði. Þá leitaði Kálfr at flytja brœðr sína ofan til skips, ok fór með þeim sjálfr. En þegar er hann sneri í brott, þá fór í brott alt búandalið þat, er þar átti heimili í nánd, nema þeir menn, er þar störfuðu at frændum sínum ok vinum, þeim er sárir váru, eða at líkum þeirra, er fallnir váru. Váru sárir menn fluttir heim á bœinn, svá at hvert hús var fult af þeim, en tjaldat úti yfir sumum. En svá undarliga mart fólk sem samnazt hafði í búandaherinn, þá þótti mönnum þat eigi miðr frá líkindum, hvernug skjótt ruddi samnaðinn, þá er til þess tók; ok var þat mjök til, at hit mesta fjölmennit hafði þar samnazt or heruðum, ok váru mjök heimfúsir.

244. *Frá Verdælum.*

Bœndr þeir, er heimili áttu í Veradal, géngu til fundar við höfðingja, Hárek ok Þóri, ok kærðu fyrir þeim sin vandræði, sögðu svá: Flóttamenn þessir, er hér hafa undan komizt, munu fara upp eptir Veradal ok munu búa úheppiliga at heimilum várum, en oss er ekki fœrt heim, meðan þeir eru hér í dalnum; nú gerit svá vel, farit eptir þeim með liði, ok látit ekki barn í brott komast; því at slíkan kost mundu þeir oss ætla, ef þeir hefði betr haft í várum fundi, ok svá munu þeir enn gera, ef vér hittumst síðar, svá at þeir hafi meira kost en vér; kann vera, at þeir dvelist í dalnum, ef þeir vænta sér enskis ótta; munu þeir þegar fara úspakliga

um bygðir várar. Rœddu bœndr um þetta mörgum orðum ok eggjuðu með ákafa miklum, at höfðingjar skyldu fara ok drepa þat fólk, sem undan hafði komizt. Ok er höfðingjar rœddu þetta sín í milli, þá þótti þeim bœndr mart satt sagt hafa í sinni rœðu. Réðu þá þat, at þeir Þórir hundr snerust til ferðar með Verdœlum, ok hafði hann 600 manna, þat er hans lið var. Fóru síðan. Tók þá at nátta. Létti Þórir eigi fyrr ferðinni, en hann kom um nóttina upp á Súlu; ok spurði hann þar þau tíðindi, at um kveldit hafði þar komit Dagr Hringsson, ok margar aðrar sveitir af Ólafs mönnum, haft þar náttverðardvöl, en farit síðan á fjall upp. Þá sagði Þórir, at hann mundi ekki rekast eptir þeim um fjöll, ok sneri hann þá aptr ofan í dalinn, ok féngu þeir þá fátt drepit af mönnum. Síðan fóru bœndr til heimila sinna. En Þórir fór eptir um daginn, ok hans lið, út til skipa sinna. En konungsmenn, þeir er fœrir váru, forðuðu sér, leyndust í skógum, sumir féngu hjálp af mönnum.

245. *Frá Haraldi Sigurðarsyni.*

Haraldr Sigurðarson var mjök sárr, en Rögnvaldr Brúsason flutti hann til bónda nökkurs um nóttina eptir bardagann. Tók sá bóndi við Haraldi ok grœddi hann á laun. Síðan fær hann son sinn at fylgja honum í brott. Fóru þeir huldu höfði um fjöll ok eyðimerkr, ok kómu fram á Jamtalandi. Haraldr Sigurðarson var þá 15 vetra, er Ólafr konungr féll. Haraldr fann Rögnvald Brúsason á Jamtalandi; ok fóru þeir báðir samt austr í Garðaríki til Jarizleifs konungs, svá sem sagt er í sögu Haralds konungs Sigurðarsonar.

246. *Frá Þormóði Kolbrúnarskáld.*

Þormóðr Kolbrúnarskáld var í orrostu undir merkjum konungs. Ok er konungr var fallinn ok atsókn var sem óðust, þá féll konungslið hverr við annan, en þeir váru

flestir sárir, er upp stóðu. Þormóðr varð sárr mjök; gerði hann þá sem aðrir, at allir hopuðu þar frá, er mestr þótti lífsháski, en sumir runnu. Þá hófst sú orrosta, er Dags hríð er kölluð; sótti þá þangat til alt konungsliðit, þat er vápnfœrt var. En Þormóðr kom þá ekki í orrostu, því at hann var úvígr bæði af sárum ok af mœði, ok stóð hann þar hjá félögum sínum, þótt hann mætti ekki annat at hafast. Þá var hann lostinn með öru í síðuna vinstri; braut hann af sér örvarskaptit, ok gékk þá brott frá orrostu ok heim til húsanna, ok kom at hlöðu nökkurri; var þat mikit hús. Þormóðr hafði sverð bert í hendi. Ok er hann gékk inn, þá gékk maðr út í móti honum. Sá mælti: Furðu ill læti eru hér inni, veinan ok gaulan; skömm mikil, er karlmenn hraustir skulu eigi þola sár sín, ok vera kann, at konungsmenninir hafi allvel fram gengit, en allúdrengiliga bera þeir sárin sín. Þormóðr svarar: Hvert er nafn þitt? Hann nefndist Kimbi. Þormóðr svarar: Vartu í bardaga? Var ek, segir hann, með bóndum, er betr var. Ertu nökkut sárr? segir Þormóðr. Lítt, segir Kimbi; eða vartu í bardaga? Þormóðr segir: Var ek með þeim, er betr höfðu. Kimbi sá, at Þormóðr hafði gullhring á hendi. Hann mælti: Þú munt vera konungsmaðr; fá þú mér gullhringinn, en ek mun leyna þér; bœndr munu drepa þik, ef þú verðr á veg þeirra. Þormóðr segir: Haf þú hring, ef þú fær; látit hefi ek nú meira. Kimbi rétti fram höndina ok vildi taka hringinn. Þormóðr sveifldi til sverðinu ok hjó af honum höndina; ok er svá sagt, at Kimbi bar sár sitt engum mun betr en hinir, er hann hafði fyrr á leitat. Fór Kimbi brott. En Þormóðr settist niðr í hlöðunni ok sat þar um hríð ok heyrði á rœður manna. Þat var mælt þar mest, at hverr segir þat, er sét þóttist hafa í orrostu, ok rœtt um framgöngur manna; lofuðu sumir mest hreysti Ólafs konungs, en sumir nefndu aðra menn til ekki síðr. Þá kvað Þormóðr:

Ört var Ólafs hjarta,
óð fram konungr blóði,
rekin bitu stál á Stikla
stöðum, kvaddi lið böðvar.

Élþolla frá ek alla
Jálfaðs nema gram sjálfan,
reyndr var flestr í fastri
fleindrífu, sér hlífa.

247. *Dauði Þormóðs Kolbrúnarskálds.*

Þormóðr gékk síðan í brott til skemmu nökkurar, gékk þar inn. Váru þar áðr margir menn inni fyrir sárir mjök. Var þar at kona nökkur ok batt um sár manna. Eldr var á gólfinu, ok vermdi hon vatn til at fægja sárin. En Þormóðr settist niðr við dyrr utar. Þar gékk annarr maðr út, en annarr inn, þeir er störfuðu at sárum mönnum. Þá sneri einnhverr at Þormóði ok sá á hann ok mælti síðan: Hví ertu svá fölr? ertu sárr? eða fyrir hví biðr þú þér eigi lækningar? Þormóðr kvað þá vísu:

Emka ek rjóðr, en rauðum
ræðr grönn skögul manni
hauka setrs hin hvíta,
hyggr fár um mik sáran.

Hitt veldr, mér at, meldrar
morðvenjandi Fenju!
djúp ok danskra vápna
Dags hríðar spor svíða.

Síðan stóð Þormóðr upp ok gékk inn at eldinum ok stóð þar um hríð. Þá mælti lækniriun til hans: Þú, maðr, gakk út ok tak mér skíðin, er hér liggja fyrir durum úti. Hann gékk út, bar inn skíðafangit ok kastaði niðr á gólfit. Þá sá lækniriun í andlit honum ok mælti: Furðu bleikr er þessi maðr; hví ertu slíkr? Þá kvað Þormóðr:

Undrask öglis landa
eik, hví vér 'rom bleikir;
fár verðr fagr af sárum,
fann ek örva drif, svanni!

Mik fló málmr hinn dökkvi
magni keyrðr í gögnum,
hvast beit hjarta it næsta
hættligt járn, er ek vætti.

Þá mælti lækniriun: Láttu mik sjá sár þín, ok mun ek veita umbönd. Síðan settist Þormóðr niðr ok kastaði klæðum af sér. En er læknir sá sár hans, þá leitaði hon um þat sár, er hann hafði á síðunni; kendi hon, at þar stóð járn í, en þat vissi hon eigi til víss, hvert járnit hafði snúit. Hon hafði þar gert í steinkatli,

stappat lauk ok önnur grös ok vellt þat saman, ok gaf at eta hinum sárum mönnum, ok reyndi svá, hvárt þeir hefði holsár, því at kendi af laukinum út or sári því, er á hol var. Hon bar þat at Þormóði, bað hann eta. Hann svarar: Ber brott; ekki hefi ek grautsótt. Síðan tók hon spennitöng ok vildi draga út járnit; en þat var fast ok gékk hvergi, stóð ok lítit út, því at sárit var sollit. Þá mælti Þormóðr: Sker þú til járnsins, svá at vel megi ná með tönginni; fá mér síðan ok lát mik kippa. Hon gerði sem hann mælti. Þá tók Þormóðr gullhring af hendi sér ok fékk lækninum, bað hana gera af slíkt, er hon vildi: góðr er nautr at, segir hann, Ólafr konungr gaf mér hring þenna í morgin. Síðan tók Þormóðr töngina ok kipti á brott örinni; en þar váru á krókar, ok lágu þar á tágar af hjartanu, sumar rauðar, sumar hvítar. Ok er hann sá þat, mælti hann: Vel hefir konungrinn alit oss, feitt er mér enn um hjartarœtr. Síðan hné hann aptr ok var þá dauðr. Lýkr þar frá Þormóði at segja.

248. *Frá atburðum orrostu.*

Ólafr konungr féll miðvikudag .iiii. kal. Augusti. Þat var nær miðjum degi, er þeir fundust, en fyrir miðmunda hófst orrostan; en konungr féll fyrir nón, en myrkrit hélzt frá miðmunda til nóns. Sigvatr skáld segir svá frá lyktum orrostu:

Hörð er, síz hermenn gerðu,
blíf raufsk fyrir gram, lífi,
auðn at Engla stríði,
úmjúk, konung sjúkan.
Ór brá Ólafs fjörvi
öld, þars herr klauf skjöldu,
fólks odda gékk fylkir
fund, en Dagr hélt undan.

Ok enn kvað hann þetta:

Áðr vitu eigi meiðar
ógnar skers né hersa,
þjóð· réð þengils dauða,
þann styrk búandmanna,
er slíkan gram sóknum
sárelds viðir feldi,
mörg lá dýr í dreyra
drótt, sem Ólafr þótti.

Bœndr ræntu ekki valinn, ok varð þegar eptir orrostu heldr svá, at hræzlu sló á marga, þá er móti konungi höfðu verit; en þó héldu þeir illviljanum, ok dœmdu þat sín á millum, at allir þeir menn, er með konungi höfðu fallit, skyldu hafa engan þann umbúning eða gröpt, sem góðum mönnum sómdi, ok kölluðu þá alla ránsmenn ok útlaga. En þeir menn, er ríkir váru ok þar áttu frændr í valnum, gáfu ekki því gaum, fluttu þeir sína frændr til kirkna ok veittu umbúnað.

249. *Jartegnir við blindan mann.*

Þorgils Hálmuson ok Grímr son hans fóru til valsins um kveldit, er myrkt var orðit. Þeir tóku upp lík Ólafs konungs ok báru brott þar til, er var húskytja nökkur lítil ok auð, annan veg frá bœnum; höfðu þeir ljós með sér ok vatn; tóku þá klæði af líkinu, ok þógu líkit ok sveiptu síðan með líndúkum, ok lögðu þar niðr í húsinu ok huldu með viðum, svá at engi mátti sjá, þótt menn kvæmi í húsit. Géngu þeir síðan í brott ok heim til bœjarins. Þar hafði fylgt hernum hvárumtveggja mart stafkarla, ok þat fátœkisfólk, er sér bað matar. En þat kveld eptir bardagann hafði þat fólk þar mart dvalizt, ok er náttaði, leitaði þat sér herbergis um öll hús, bæði smá ok stór. Þar var einn blindr maðr, sá er sagt er frá; hann var fátœkr; ok fór sveinn hans með honum ok leiddi hann. Þeir géngu úti um bœinn ok leituðu sér herbergis. Þeir kómu at því sama eyðihúsi; váru dyrrnar svá lágar, at nær varð at krjúpa inn. Ok er hinn blindi maðr kom inn í húsit, þá þreifaðist hann fyrir um gólfit, leitaði, hvárt hann mundi mega niðr leggjast; hött hafði hann á höfði, ok steyptist höttrinn fyrir andlit honum, er hann laut niðr. Hann kendi fyrir höndunum, at tjörn var á gólfinu; þá tók hann upp hendinni vátri ok rétti upp höttinn, ok kómu fingrnir upp við augun. En þegar brá kláða á hvarmana svá miklum, at hann strauk með fingrunum vátum augun sjálf. Síðan hopaði hann út or

húsinu ok sagði, at þar mátti ekki liggja inni, því at þar var alt vátt. Ok er hann kom út or húsinu, þá sá hann þegar fyrst skil handa sinna, ok alt þat, er svá nær honum var, at hann mátti sjá fyrir náttmyrkri. Hann gékk þegar heim til bœjarins ok inn í stofu, ok sagði þar öllum mönnum, at hann hafði fengit sýn sína, ok hann var þá skygn maðr. En þat vissu þar margir menn, at hann hafði lengi blindr verit, því at hann hafði þar áðr verit ok gengit um bygðir. Hann sagði, at þá sá hann fyrst, er hann kom út or húsi nökkuru litlu ok vándu; ok var þar vátt alt inni, segir hann: greip ek þar í höndunum, ok gnera ek vátum höndum um augu mér. Hann sagði ok, hvar þat hús stóð. En þeir menn, er þar váru ok sá þessi tíðindi, undruðust mjök um þenna atburð, ok rœddu sín í milli, hvat þar mundi inni vera í því húsi. En Þorgils bóndi ok son hans Grímr þóttust vita, hvaðan af þessi atburðr mundi hafizt hafa. Þeir hræddust mjök, at úvinir konungs mundu fara ok rannsaka húsit. Síðan leyndust þeir í brott ok fóru til hússins, ok tóku líkit ok fluttu í brott út í hagann ok fálu þar; fóru síðan til bœjar ok sváfu af nótt þá.

250. *Frá Þóri hund.*

Þórir hundr kom fimta dag ofan or Veradal út á Stiklastaði, ok fylgði honum lið mart. Þar var ok mart fyrir bóndalið. Var þá enn rofinn valrinn; fluttu menn þá brott lík frænda sinna ok vina, ok veittu hjálp sárum mönnum, þeim er menn vildu grœða; en fjöldi manns hafði þá andazt, síðan er lokit var bardaga. Þórir hundr gékk þar til, er konungrinn hafði fallit, ok leitaði líksins; ok er hann fann þat eigi, spurðist hann fyrir, ef nökkur maðr kynni segja honum, hvar líkit væri komit. En þat vissi engi at segja. Þá spurði hann Þorgils bónda, ef hann vissi nökkut til, hvar lík konungs var. Þorgils svarar svá: Ekki var ek í bardaga; veit ek þaðan fá

tíðindi; fara nú margar sögur frá; þat er nú sagt, at Ólafr konungr hafi hittr verit í nótt uppi hjá Staf, ok sveit manna með honum; en ef hann hefir fallit, þá munu sveitungar yðrir hafa fólgit lík hans í holtum eða hreysum. En þótt Þórir þœttist vita hit sanna, at konungr var fallinn, þá tóku þó margir undir, ok gerðu þann kurr, at konungr mundi hafa brott komizt or orrostu, ok skamt mundi til, at hann mundi fá her ok koma aptr á hendr þeim. Fór þá Þórir til skipa sinna ok síðan út eptir firði. Þá tók at dreifast alt bóndaliðit, ok fluttu brott hina sáru menn alla, þá er hrœrandi váru.

251. *Líkferð Ólafs konungs.*

Þorgils Hálmuson ok þeir Grímr feðgar höfðu í sinni varðveizlu lík Ólafs konungs, ok váru um þat mjök hugsjúkir, hvernug þeir féngi til gætt, at eigi næði úvinir konungs at misfara með líkinu; því at þeir heyrðu þær rœður bónda, at þat ráð mundi til liggja, ef lík konungs fynnist, at brenna þat eða flytja út á sæ ok sökkva niðr. Þeir feðgar höfðu sét um nóttina svá sem kertislog brynni þar yfir, er lík Ólafs konungs var í valnum, ok svá síðan, er þeir höfðu fólgit líkit, þá sá þeir jafnan um nætr ljós þannug til, er konungrinn hvíldi. Þeir hræddust, at úvinir konungs mundu leita líksins, þar er var, ef þeir sæi þessi merki; var þeim Þorgilsi títt at flytja líkit í brott til þess staðar nökkurs, er þat væri vel komit. Þeir Þorgils gerðu kistu ok vönduðu sem mest, ok lögðu þar í lík konungs. En síðan gerðu þeir aðra líkkistu, ok báru þar í hálm ok grjót, svá at þat skyldi vera mannshöfgi, luktu þá kistu vandliga. Ok er brottu var af Stiklastöðum alt lið bónda, þá bjoggu þeir Þorgils ferð sína; fékk hann róðrarferju nökkura; váru þeir saman menn sjau eða átta, ok allir frændr eða vinir Þorgils. Þeir fluttu lík konungs til skips leyniliga ok settu kistuna undir þiljur niðr. Kistu þá höfðu þeir ok með sér, er grjótit var í, settu hana í skip, svá at allir

menn máttu sjá; fara síðan út eptir firði; féngu gott leiði, kómu at kveldi, er myrkva tók, út til Niðaróss, lögðu at við konungsbryggju. Síðan sendi Þorgils menn upp í bœinn ok lét segja Sigurði biskupi, at þeir fóru þar með lík Ólafs konungs. En er biskup spyrr þess tíðindi, sendi hann þegar menn sína ofan á bryggjur; þeir tóku þar róðrarskútu ok lögðu at skipi Þorgils, báðu fá sér lík konungsins. Þeir Þorgils tóku þá kistu, er uppi stóð á þiljunum, ok báru í skútuna. Síðan reru þeir menn út á fjörð, ok söktu þeir þar niðr kistunni. Þá var myrkt af nótt. Þeir Þorgils reru þá upp eptir ánni, til þess er þraut bœinn, ok lögðu þar at landi, er Saurhlíð heitir; þat var fyrir ofan bœinn. Þá báru þeir upp líkit ok inn í eyðiskemmu nökkura, er þar stóð upp frá öðrum húsum; vöktu þeir þar um nóttina yfir líkinu. Þorgils gékk ofan í bœinn; fann hann þá menn at máli, er helzt höfðu verit vinir Ólafs konungs; spurði hann þá, ef þeir vildi taka við líki konungs. Þat þorði engi maðr at gera. Síðan fluttu þeir Þorgils líkit upp með ánni, ok grófu þar niðr á sandmel þeim, er þar verðr; bjoggu þar um eptir, svá at ekki skyldi þar nývirki á sjá. Höfðu þeir þessu lokit öllu, áðr dagaði; fóru þá til skips síns, lögðu þegar út or ánni, fóru síðan ferðar sinnar, til þess er þeir kómu heim á Stiklastaði.

252. *Upphaf Sveins konungs Alfífusonar.*

Sveinn, son Knúts konungs ok Alfífu, dóttur Álfrúns jarls, hann hafði verit settr til ríkis á Vindlandi í Jómsborg. En þá hafði komit til hans orðsending Knúts konungs föður hans, at hann skyldi fara til Danmarkar, ok þat með, at hann skyldi síðan fara til Noregs ok taka þar við ríki því til forráða, er í Noregi var, ok hafa þar með konungsnafn yfir Noregi. Síðan fór Sveinn til Danmarkar, ok hafði þaðan lið mikit; fór með honum Haraldr jarl, ok mart annarra ríkismanna. Þess getr

Þórarinn loftunga í kvæði því, er hann orti um Svein Alfífuson, er kallat er Glælognskviða:

Þat er dullaust,
hve Danir gerðu
dyggva fôr
með döglingi.
Þar var jarl
fyrst at upphafi,
ok hverr maðr
er honum fylgði,
annarr drengr
öðrum betri.

Síðan fór Sveinn í Noreg, ok með honum Alfífa móðir hans; ok var hann þar til konungs tekinn á hverju lögþingi. Hann var þá kominn austan í Víkina, er orrosta var á Stiklastöðum ok Ólafr konungr féll. Sveinn létti eigi ferðinni, fyrr en hann kom um haustit norðr í Þrándheim; var hann þar til konungs tekinn sem í öðrum stöðum.

253. *Frá lögum Sveins konungs.*

Sveinn konungr hafði ný lög í land um marga hluti, ok var þat eptir því sett, sem lög váru í Danmörk, en sum miklu frekari. Engi maðr skyldi af landi fara nema með konungs leyfi, en ef fœri, þá félli undir konung eignir þess. En hverr er mann vægi, skyldi hafa vegit landi ok lausum eyri. Ef maðr varð í útlegð, ok tœmdist honum arfr, þá eignaðist konungr arf þann. At jólum skyldi hverr maðr fá konungi mæli malts af arni hverjum, ok lær af oxa þrevetrum, þat var kallat vinar toddi, ok spann smjörs, ok húsfreyja hver rykkjar tó, þat var lín úrent, svá mikit at spent féngi um mesta fingri ok lengsta. Bœndr váru skyldir at gera hús þau öll, er konungr vildi hafa á bústöðum sínum. Sjau menn skyldu gera einn liðfœran, ok gera fyrir hvern, er 5 vetra gamall væri, ok þar eptir hömlur eiga. Hverr maðr, er á haf reri, skyldi gjalda konungi landvörðu, hvaðan sem hann reri; en þat eru 5 fiskar. Skip hvert, er fœri af landi á brott, skyldi halda konungi rúm um þvert skip. Maðr hverr, er til Íslands fœri, skyldi gjalda landaura, þarlenzkr ok útlenzkr. Þat fylgði ok þessu, at þá

skyldu danskir menn hafa svá mikinn metnað í Noregi, at eins þeirra vitni skyldi hrinda 10 Norðmanna vitnum. En er þessi lagasetning var birt fyrir alþýðu, þá tóku menn þegar at reisa hugi sína upp í mót, ok gerðu kurr sín á milli; mæltu þeir svá, er eigi höfðu verit í mótferðum við Ólaf konung: Takit þér nú, Innþrœndir, vináttu ok laun af Knýtlingum þess, er þér börðuzt við Ólaf konung ok feldut hann frá landi; yðr var heitit friði ok réttarbót, en nú hafit þér ánauð ok þrælkan, ok þar með stórglœpi ok níðingskap. En þar var eigi gott til mótmælis. Sá þá allir, at úheppiliga var umráðit. Báru menn þó eigi traust til at gera uppreist í móti Sveini konungi; bar þat mest til, at menn höfðu gislat Knúti konungi sonu sína eða aðra náfrændr, ok þat með, at þá var engi forstjóri til uppreistar. Brátt höfðu menn ámæli mikit til Sveins konungs, ok kendu menn mest þó Alfífu alt þat, er í móti skapi þótti; en þá náðist sannmæli af mörgum mönnum til Ólafs konungs.

254. *Kom upp helgi Ólafs konungs.*

Vetr þann hófst umrœða sú af mörgum mönnum þar í Þrándheimi, at Ólafr konungr væri maðr sannheilagr, ok jartegnir margar yrði at helgi hans. Hófu þá margir áheit til Ólafs konungs um þá hluti, er mönnum þótti máli skipta. Féngu margir menn af þeim áheitum bót, sumir heilsubœtr, en sumir fararbeina, eða aðra þá hluti, er nauðsyn þótti til bera.

255. *Frá Einari þambarskelfi.*

Einarr þambarskelfir var kominn heim vestan af Englandi til búa sinna, ok hafði veizlur þær, sem Knútr konungr hafði fengit honum, þá er þeir fundust í Þrándheimi, ok var þat nær jarlsríki. Einarr þambarskelfir hafði ekki verit í mótgöngu við Ólaf konung; hrósaði hann því sjálfr. Einarr mintist þess, er Knútr hafði heitit honum jarldómi yfir Noregi, ok svá þat, at konungr

efndi ekki heit sín. Einarr varð fyrstr til þess ríkismanna at halda upp helgi Ólafs konungs.

256. *Frá Árnasonum.*

Finnr Árnason dvaldist litla hríð á Eggju með Kálfi bróður sínum, því at hann kunni stórilla því, er Kálfr hafði verit í bardaga í móti Ólafi konungi. Veitti Finnr Kálfi jafnan harðar átölur af þeim sökum. Þorbergr Árnason var miklu betr orðstiltr en Finnr, en þó fýstist Þorbergr í brott at fara, ok heim til bús síns. Fékk Kálfr þeim brœðrum sínum langskip gott með öllum reiða ok öðrum búnaði, ok gott föruneyti. Fóru þeir heim til búa sinna. Árni Árnason lá lengi í sárum, ok varð heill ok örkumblalauss; fór hann síðan um vetrinn suðr til bús síns. Tóku þeir allir brœðr sér grið af Sveini konungi, ok settust þeir heima allir brœðr um kyrt.

257. *Flótti Sigurðar biskups or landi.*

Eptir um sumarit gerðist mikil rœða um helgi Ólafs konungs, ok sneri öllum orðróm um konunginn. Váru þeir þá margir, er þat sönnuðu, at konungr mundi heilagr vera, er fyrr höfðu af öllum fjandskap móti honum gengit ok látit hann í engi stað ná af sér sannmæli. Tóku menn þá at snúast til ámælis við þá menn, er mest höfðu eggjat mótgöngu við konunginn. Var af því mikit kent Sigurði biskupi. Gerðust menn þar hans úvinir svá miklir, at hann sá þann helzt sinn kost, at fara í brott ok vestr til Englands á fund Knúts konungs. Síðan gerðu Þrœndir menn ok orðsendingar til Upplanda, at Grímkell biskup skyldi koma norðr til Þrándheims. Ólafr konungr hafði sent Grímkel biskup aptr til Noregs, þá er konungr fór austr í Garðaríki; hafði Grímkell biskup síðan verit á Upplöndum. En er þessi orðsending kom til biskups, þá bjóst hann þegar til þeirrar farar. Bar þat ok mjök til, er hann fór, at biskup trúði, at

þat mundi með sannindum, er sagt var frá jartegnagerð ok helgi Ólafs konungs.

258. *Tekinn upp heilagr dómr konungs.*

Grímkell biskup fór til fundar við Einar þambarskelfi. Tók Einarr feginsamliga við biskupi; rœddu þá síðan marga hluti, svá þat, er þar hafði í landi stortíðindi orðit. Urðu þeir á allar rœður sáttir sín á milli. Síðan fór biskup inn til kaupangs; tók þar öll alþýða vel við honum. Hann spurði vendiliga eptir um tákn þau, er sögð váru frá Ólafi konungi; spurðist honum vel til þess. Síðan gerði biskup orðsendingar inn á Stiklastaði til Þorgils ok Gríms sonar hans, ok stefndi þeim út til bœjar á fund sinn. Þeir feðgar lögðust þá ferð eigi undir höfuð; fóru þeir út til bœjar á fund biskups. Þá sögðu þeir honum öll þau merki, er þeir höfðu vísir orðit, svá þat ok, hvar þeir höfðu komit líki konungs. Síðan sendi biskup eptir Einari þambarskelfi, ok kom Einarr til bœjar. Höfðu þeir Einarr ok biskup þá rœðu við konung ok Alfífu, ok báðu, at konungr skyldi lof til gefa, at lík Ólafs konungs skyldi taka upp or jörðu. Konungr lagði þar lof á, ok bað biskup þar með fara sem hann vildi. Þá var þar mikit fjölmenni í bœnum. Biskup ok Einarr ok menn með þeim fóru til, þar er lík konungs var jarðat, ek létu þar til grafa. Kistan var þá komin upp mjök svá or jörðu. Þat var margra manna tillag, at biskup léti konung grafa niðr í jörð at Clemenskirkju; var svá gert. En er liðit var frá andláti Ólafs konungs 12 mánuðr ok 5 nætr, þá var upptekinn heilagr dómr hans. Var þá enn kistan komin upp mjök or jörðu, ok var þá kistan Ólafs konungs spánósa, svá sem nýskafin væri. Grímkell biskup gékk þá til, þar er upp var lokin kistan Ólafs konungs; var þar dýrligr ilmr. Þá beraði biskup andlit konungs, ok var engan veg brugðit ásjónu hans, svá roði í kinnunum sem þá mundi, ef hann væri nýsofnaðr. Á því fundu menn

mikinn mun, þeir er sét höfðu Ólaf konung, þá er hann féll, at síðan hafði vaxit hár ok negl, því næst sem þá mundi, ef hann hefði lífs verit hér í heimi alla þá stund, síðan er hann féll. Þá gékk til at sjá líkama Ólafs konungs Sveinn konungr, ok allir höfðingjar þeir er þar váru. Þá mælti Alfífa: Furðu seint fúna menn í sandinum; ekki mundi svá vera, ef hann hefði í moldu legit. Síðan tók biskup söx ok skar af hári konungsins, ok svá at taka af kömpunum. Hann hafði haft langa kampa, svá sem þá var mönnum títt. Þá mælti biskup til konungs ok Alfífu: Nú er hár konungs ok kampar svá sítt, sem þá er hann andaðist, en þvílíkt vaxit, sem nú sét þér hér af skorit. Þá svarar Alfífa: Þá þykki mér hár þat heilagr dómr, ef þat brenn eigi í eldi; en opt höfum vér sét hár manna heilt ok úsakat, þeirra er í jörðu hafa legit lengr en þessi maðr. Síðan lét biskup taka eld í glóðarkeri ok blezaði, ok lagði á reykelsi. Síðan lagði hann í eldinn hár Ólafs konungs; ok þá er brunnit var reykelsit alt, þá tók biskup upp hárit or eldinum, ok var þá hárit úbrunnit. Lét biskup þat sjá konung ok aðra höfðingja. Þá bað Alfífa leggja hárit í úvígðan eld. Þá svarar Einarr þambarskelfir, bað hana þegja, ok valdi henni mörg hörð orð. Var þat þá biskups atkvæði ok konungs samþykki ok dómr allsherjar, at Ólafr konungr væri sannheilagr maðr. Var þá líkami konungs borinn inn í Clemenskirkju, ok veittr umbúnaðr yfir háaltari. Var kistan sveipt pelli, ok tjaldat alt guðvefjum. Urðu þá þegar margskonar jartegnir at helgum dómi Ólafs konungs.

259. *Frá jartegnum Ólafs konungs.*

Þar á melnum, sem Ólafr konungr hafði í jörðu legit, kom upp fagr brunnr, ok féngu menn bót meina sinna af því vatni. Var þar veittr umbúnaðr, ok hefir þat vatn verit jafnan síðan vandliga varðveitt. Kapella var fyrst ger, ok þar sett altarit, sem verit hafði leiðit

konungsins. En nú stendr í þeim stað Kristskirkja. Lét Eysteinn erkibiskup þar setja háaltarit í þeim sama stað, sem leiðit hafði verit konungsins, þá er hann reisti þetta hit mikla musteri, er nú stendr; hafði ok verit í þeim stað altarit í fornu Kristskirkju. Svá er sagt, at Ólafskirkja standi nú þar, sem þá stóð sú eyðiskemma, er lík Ólafs konungs var náttsett í. Þat er nú kallat Ólafshlíð, er heilagr dómr konungs var borinn upp af skipi; ok er þat nú í miðjum bœnum. Biskup varðveitti helgan dóm Ólafs konungs; skar hann hár hans ok negl, því at hvárttveggja vóx svá, sem þá at hann væri lifandi maðr hér í heimi. Svá segir Sigvatr skáld:

Lýg ek, nema Ólafr eigi
ýfs sem kykvir tífar,
gœði ek helzt í hróðri
hárvöxt konungs, áru.

Enn helzk þeim er sun seldi
svörðr þann er vóx í Görðum;
hann fékk læs af ljósum
lausn Valdamar hausi.

Þórarinn loftunga orti um Svein Alfífuson kvæði þat, er Glælognskviða heitir, ok eru þessar vísur þar í:

Nú hefir sér
til sess hagat
þjóðkonungr
í Þrándheimi;
þar vill ey
ævi sína
bauga brjótr
bygðum ráða.

Þar er Ólafr
áðan bygði,
áðr hann hvarf
til himinríkis;
ok þar varð,
sem vitu allir,
kykvasettr
or konungmanni.

Hafði sér
harðla ráðit
Haralds sonr
til himinríkis,
áðr seimbrjótr
at sætti varð,
Kristi þekkr
konungr inn œzti.

Þar svá hreinn
með heilu liggr
lofsæll gramr
líki sínu,
svá at þar kná,
sem á kvikum manni,
hár ok negl
honum vaxa.

Þar borðvegs
bjöllur knegu
um sæing hans
sjálfar hringjask,
ok hvern dag
heyra þjóðir
klukkna hljóð
um konungmanni.

En þar upp
af altari
Kristi þæg
kerti brenna.
Svá hefir Ólafr,
áðr hann andaðisk,
syndalauss
sálu borgit.

Þar kemr herr,
er heilagr er
konungr sjálfr,
krýpr at gangi,
ok beiðendr
blindir sœkja
þjóðar máls,
en þaðan heilir.

Bið þú Ólaf,
at hann unni þér,
hann er guðs maðr,
grundar sinnar;
hann um getr
af guði sjálfum
ár ok frið
öllum mönnum.

Þá er þú rekr
fyrir reginnagla
bókamáls
bœnir þínar.

Þórarinn loftunga var með Sveini konungi ok heyrði þessi stórmerki heilagleiks Ólafs konungs, at af himneskum kröptum máttu menn heyra yfir hans helgum dómi hljóm, svá sem klukkur hringðist ok kerti tendraðist sjálf þar yfir altari af himneskum eldi. En svá sem Þórarinn segir, at til hins helga Ólafs konungs kom herr manns, haltir ok blindir, eða á annan veg sjúkir, en fóru þaðan heilir, getr hann ekki annars eða greinir, en þat mundi vera útaligr fjöldi manna, er heilsu féngu þá þegar í upphafi af jartegnagerð hins helga Ólafs konungs. En hinar stœrstu jartegnir Ólafs konungs þá eru þær mest ritaðar ok greindar, ok þær er síðar hafa gerzt.

260. *Frá aldri ok ríki Ólafs konungs.*

Svá segja menn, þeir er glöggliga telja, at Ólafr hinn helgi væri konungr yfir Noregi 15 vetr, síðan er Sveinn jarl fór or landi; en áðr um vetrinn tók hann konungs nafn af Upplendingum. Sigvatr skáld segir svá:

Ólafr réð, hit efra
andprútt höfuð, landi
fulla vetr, áðr félli,
fimtán á því láni.
Hverr hefir hans enn nörðra
heims enda sér kendan,
skjöldungr hélzk en skyldi
skemr, landreki fremri.

Ólafr konungr hinn helgi var þá hálffertugr at aldri, er hann féll, at sögu Ara prests hins fróða. Hann hafði átt 20 fólkorrostur. Svá segir Sigvatr skáld:

Sumir trúðu á guð gumnar,
grein varð liðs á miðli;
fólkorrostur fylkir
framráðr tjogu háði.

Frægr bað hann á hœgri
hönd kristit lið standa;
feðr Magnús bið ek fagna
flóttskjörrum guð dróttin.

Nú er sagðr nökkurr hlutr sögu Ólafs konungs, frá nökkurum tíðindum þeim er gerðust, meðan hann réð Noregi, ok svá frá falli hans ok því, er helgi hans kom upp. En nú skal þat eigi niðri liggja, er honum er þó mest vegsemd í, at segja frá jartegnagerð hans, þótt þat sé síðar ritat í þessari bók.

261. *Frá Þrœndum.*

Sveinn konungr Knútsson réð fyrir Noregi nökkura vetr. Hann var bernskr bæði at aldri ok at ráðum. Alfífa móðir hans hafði þá mest landráð, ok váru landsmenn miklir úvinir hennar bæði þá ok jafnan síðan. Danskir menn höfðu þá yfirgang mikinn í Noregi, en landsmenn kunnu því illa. Þá er slíkar rœður váru uppi hafðar, þá kendu landsmenn aðrir þat Þrœndum, at þeir hefði mestu um valdit, er Ólafr konungr hinn helgi var feldr frá landi, en Noregsmenn höfðu lagzt undir þetta illa ríki, er ánauð ok úfrelsi gékk þar yfir alt fólk, bæði ríka menn ok úríka ok alþýðu; kölluðu þeir Þrœndi skylda til at veita uppreist til þess at hrinda af oss þessu ríki. Var þat ok virðing landsmanna, at Þrœndir hefði mestan styrk þá í Noregi, bæði af höfðingjum sínum ok fjölmenni því, er þar var. En er Þrœndir vissu, at landsmenn veittu þeim ámæli, þá könnuðust þeir við, at þat var sannmæli, ok þá hafði hent glœpska mikil, er þeir höfðu Ólaf konung tekit af lífi ok láði, ok þat með, at þeim var sín úhamingja miklu illu goldin. Höfðu þeir höfðingjar stefnur ok ráðagerð sín í milli.

Var þar Einarr þambarskelfir upphafsmaðr at þeim ráðum. Svá var ok um Kálf Árnason, at þá fann hann, í hverja snöru hann hafði gengit af áeggjan Knúts konungs. Þau heit er hann hafði Kálfi heitit, þá rufust þau öll; því at Knútr konungr hafði Kálfi heitit jarldómi ok yfirsókn um Noreg allan, en Kálfr hafði verit höfuðsmaðr at halda orrostu við Ólaf konung ok fella hann frá landi; hafði Kálfr engar nafnbœtr meiri en áðr; þóttist hann vera blektr mjök; ok fóru þá orðsendingar milli þeirra brœðra Kálfs ok Finns, Þorbergs ok Árna, ok samdist þá frændsemi þeirra.

262. *Útboð Sveins konungs.*

Þá er Sveinn hafði verit þrjá vetr í Noregi, spurðust þau tíðindi til Noregs, at fyrir vestan haf efldist flokkr, ok var sá höfðingi fyrir, er nefndr er Tryggvi; hann kallaðist son Ólafs Tryggvasonar ok Gyðu ensku. En er Sveinn konungr spurði þat, at útlendr herr mundi koma í land, þá bauð hann liði út norðan or landi, ok fóru flestir lendir menn með honum or Þrándheimi. Einarr þambarskelfir settist heima ok vildi eigi fara með Sveini konungi. En er orðsending Sveins konungs kom til Kálfs inn á Eggju, sú, at hann skyldi róa leiðangr með konungi, þá tók Kálfr tvítugsessu, er hann átti; gékk hann þar á með húskarla sína ok bjóst sem ákafligast, hélt síðan út eptir firði, ok beið ekki Sveins konungs. Hélt Kálfr síðan suðr á Mœri, léttir þeirri ferð eigi fyrr, en hann kom suðr í Gizka til Þorbergs bróður síns. Síðan lögðu þeir stefnu með sér allir brœðr Árnasynir ok höfðu ráðagerð milli sín. Eptir þat fór Kálfr norðr aptr. En er hann kom í Frekeyjarsund, þá lá þar fyrir í sundinu Sveinn konungr með her sinn. En er Kálfr reri sunnan í sundit, þá kölluðust þeir á; báðu konungsmenn Kálf at leggja ok fylgja konungi ok verja land hans. Kálfr svarar: Fullgert hefi ek þat, ef eigi

er ofgert, at berjast við vára landsmenn til ríkis Knýtlingum. Þeir Kálfr reru þá norðr leið sína; fór hann þá, til þess er hann kom heim á Eggju. Engi þeirra Árnasona reri þenna leiðangr með konungi. Sveinn konungr hélt liði sínu suðr í land. En er hann spurði ekki til, at herrinn væri vestan kominn, þá hélt hann suðr á Rogaland ok alt á Agðir; því at menn gátu þess til, at Tryggvi mundi vilja leita fyrst í Víkina austr, því at þar hafði verit foreldri hans ok haft traust mest; átti hann þar mikinn frændastyrk.

263. *Fall Tryggva konungs Ólafssonar.*

Tryggvi konungr, er hann hélt vestan, kom liði sínu utan at Hörðalandi. Þá spurði hann, at Sveinn konungr hafði suðr siglt; hélt þá Tryggvi konungr suðr á Rogaland. En er Sveinn konungr fékk njósn um för Tryggva, þá er hann var vestan kominn, þá sneri hann aptr norðr með her sinn, ok varð fundr þeirra Tryggva fyrir innan Bókn í Sóknarsundi nær því, er fallit hafði Erlingr Skjálgsson. Þar varð mikil orrosta ok hörð. Svá segja menn, at Tryggvi skaut báðum höndum senn gaflökum. Hann mælti: Svá kendi minn faðir mér at messa. Þat höfðu mælt úvinir hans, at hann mundi vera son prests eins; en hann hrósaði því, at hann líktist þá meir Ólafi konungi Tryggvasyni. Var Tryggvi ok hinn gerviligsti maðr. Í þeirri orrostu féll Tryggvi konungr ok mart lið hans, en sumt kom á flótta, en sumt gékk til griða. Svá segir í Tryggvaflokki:

Tíreggjaðr fór Tryggvi,
tóksk morð af því, norðan,
en Sveinn konungr sinni
sunnan ferð, at gunni.

Nær var ek þausnum þeirra;
þat bar skjótt at móti,
herr týndi þar, harða,
hjörgöll var þat, fjörvi.

Þessarrar orrostu getr í þeim flokki, er ortr var um Svein konung:

Vara sunnudag, svanni!
seggr hné margr und eggjar
morgin þann, sem manni
mær lauk eða öl bæri,
þá er Sveinn konungr sína
saman tengja bað drengi,
brátt gafsk hold at slíta
hrafni, skeiðar stafna.

Sveinn konungr réð þá enn landi eptir orrostu þessa. Var þá góðr friðr. Sat Sveinn konungr þann vetr eptir suðr í landi.

264. *Ráðagerð Kálfs Árnasonar ok Einars þambarskelfis.*

Einarr þambarskelfir ok Kálfr Árnason áttu þann vetr stefnur sín á milli ok ráðagerðir, ok hittust í kaupangi. Þá kom þar til Kálfs Árnasonar sendimaðr Knúts konungs ok bar honum orðsending Knúts konungs til þess, at Kálfr skyldi senda honum þrennar tylftir öxa ok láta vanda mjök. Kálfr svarar: Engar mun ek öxar senda Knúti konungi; seg honum, at ek skal fá öxar Sveini syni hans, svá at honum skal eigi þykkja skorta.

265. *Ferð Einars þambarskelfis ok Kálfs Árnasonar or landi.*

Um várit snemma byrja þeir ferð sína Einarr þambarskelfir ok Kálfr Árnason, ok höfðu mikla sveit manna ok hit bezta mannval, er til var í Þrœndalögum. Þeir fóru um várit austr um Kjöl til Jamtalands, þá til Helsingjalands, ok kómu fram í Svíþjóð, réðu þar til skipa; fóru um sumarit austr í Garðaríki, kómu um haustit til Aldeigjuborgar. Gerðu þeir þá sendimenn upp til Hólmgarðs á fund Jarizleifs konungs með þeim erendum, at þeir buðu Magnúsi, syni Ólafs konungs hins helga, at taka við honum ok fylgja honum til Noregs ok veita honum styrk til þess, at hann fái föðurleifð sína, ok halda hann til konungs yfir landi. En er þessi orðsending kom til Jarizleifs konungs, þá tók hann ráðagerð við dróttningina ok aðra höfðingja sína; kom þat á samt með þeim, at Norðmönnum váru orð ger ok stefnt þeim

þannug á fund Jarizleifs konungs ok þeirra Magnús; váru þeim grið seld til þeirrar ferðar. En er þeir kómu til Hólmgarðs, þá staðfestist þat með þeim, at Norðmenn, þeir er þar váru, géngu til handa Magnúsi ok gerðust hans menn, ok bundu þat svardögum við Kálf ok aðra þá menn, er á Stiklastöðum höfðu verit í mót Ólafi konungi. Veitti Magnús þeim trygðir ok fulla sætt, ok festi svardögum, at hann skyldi vera þeim öllum tryggr ok trúr, þótt hann féngi í Noregi ríki ok konungdóm; skyldi hann gerast fóstrson Kálfs Árnasonar, en Kálfr vera skyldr at gera þau verk öll, er Magnúsi þœtti þá vera sitt ríki meira eða frjálsara en áðr.

Rättelser.

Det första talet utmärker sidan, det andra raden.

17 [4]	þópti	läs	þopti
20 [23]	silfrhríngr	„	silfrhringr
20 [29]	Hálfdan;	„	Hálfdan,
21 [27]	beimolt	„	heimolt
22 [22]	sækja	„	sœkja
24 [21]	Ein	„	Einn
25 [5]	úlendir	„	útlendir
28 [35]	in	„	inn
32 [12]	magr	„	mágr
37 [15]	mit	„	mitt
37 [31]	Heinir	„	Heinir,
37 [32]	hrælinns megu,	„	hrælinns, megu
50 [6]	þakkade	„	þakkaði
51 [8]	kur	„	kurr
63 [21]	viðara	„	víðara
64 [23]	þvílikum	„	þvílíkum
66 [22]	er	„	en
68 [21]	beitir	„	heitir
71 [10]	han	„	hann
74 [22]	omboð	„	umboð
90 [9]	þaðra	„	þaðra,
90 [14]	Att	„	Átt
105 [2]	vári	„	váru
105 [34]	bunu	„	búnu
108 [26]	fjólment	„	fjölment
111 [2]	ok	„	ek
132 [9]	á	„	þá
135 [22]	Þórí	„	Þóri
136 [11]	i	„	í
136 [27]	sinum	„	sínum
141 [35]	lifs	„	lífs
161 [29]	Vinu	„	Vínu
168 [18]	tiðinda	„	tíðinda
210 [30]	Fjándr	„	Fjandr
217 [23]	fjándr	„	fjandr

